

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació
Direcció General del Patrimoni Cultural
Àrea de Coneixement i Recerca
Centre d'Informació i Documentació del Patrimoni Cultural

1417

Memòria de la intervenció arqueològica a la Pia Almoina, Barcelona

Josep Oriol Granados

Avis legal

Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement-NoComercial-SenseObresDerivades 2.5 de Creative Commons. Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi el titular dels drets i no se'n faci un ús comercial. No es pot alterar, modificar o generar una obra derivada a partir d'aquesta obra. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/es/legalcode.ca>.

SUMARI

-Intervenció arqueològica a la Pia Almoïna	5
Recerca històrica	12
1. Els orígens	12
2. La construcció d'una seu per a la Pia Almoïna	16
3. La configuració de l'edifici actual	20
4. La decadència	23
Bibliografia	25
Documentació	27
1. Arxius consultats	28
2. Apèndix documental	30
Apèndix Gràfic	33
-Desenvolupament dels treballs	40
1. Actuació en el subsòl	40
2. Actuació sobre la muralla	70
3. Actuació sobre l'edifici	75
-Conclusions	82
Interpretació general	82
-Estudi dels materials	149
Catàleg	152
Inventari material arqueològic	230
Bibliografia	298
-Els revestiments parietals antics	304
Conclusions	316
La conservació dels grafitos	326
Les representacions grafitades i gravades	344

CRÈDITS

- Intervenció:

Centre d'Arqueologia de la Ciutat de Barcelona.

- Direcció:

Josep Oriol Granados

- Coordinació treballs de Camp:

Ferran Puig

Carme Miró

- Coordinació tractament de materials:

Maria Raya

Carolina Rovira

- Topografia i Planimetria:

Roberto Lòpez

Edmon Mestres

- Equip tècnic:

Julia Beltran de Heredia

Emili Revilla

- Adjunts inventari i catàleg

Maria Lledo Bareda

Josefa Huertas

- Documentalista

Esperança Piquer

- Gestió fotogràfica i Arxiu

- Júlia Pérez

- Restauració:

Montserrat Pugés C.A.C.

Maria Jose Arbues

Manuel Iglesias

- Col.laboració:

Museu Arqueològic de Barcelona. Diputació de Barcelona

- Estudi monogràfic:

Angels Casanovas

Jordi Rovira

- Empresa:

SAPIC

- Finançament:

Arquebisbat de Barcelona – Museu Pia Almoïna

Ajuntament de Barcelona. Institut Municipal d'Història.

INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA A LA PIA ALMOINA

Amb motiu de les obres de rehabilitació i restauració del conjunt monumental de la Pia Almoina com a seu del Museu Diocesà de Barcelona, el Centre d'Arqueologia de la Ciutat, com és preceptiu en estar ubicat dins una zona d'interés arqueològic i tractar-se d'un edifici catalogat i declarat, ha dut a terme una intervenció arqueològica que va ser programada conjuntament amb l'Arquebisbat de Barcelona – entitat titular – que ha donat en tot moment suport a aquesta tasca, i amb l'arquitecte encarregat del projecte i direcció de l'obra J. M^a. Botey.

La intervenció arqueològica tenia com a objectius essencials aportar tota la informació possible sobre:

- A.– Les restes arqueològiques que es conserven al subsòl i que han estat evidenciades en punts molt propers com ara el subsòl del Pla de la Seu i del carrer dels Comtes de Barcelona.
- B.– El sector de muralla damunt del qual s'aixeca l'edifici.
- C.– Les diferents estructures que configuren el propi edifici.

Així, doncs, es va planificar una intervenció que comprenia, quant a l'acció de camp, dos procediments metodològicament distints:

- 1.– Realitzar l'excavació del subsòl per tal de posar al descobert i estudiar les restes romanes subjacents sota el cos NO de l'edifici.
- 2.– Documentar les diferents parts de la construcció a través d'una lectura i dibuix molt acurat dels paraments fet de forma previa i paral·lela al treball de neteja i consolidació general per tal de refer el seu procés històric de formació i configuració.

Les dues accions han permès elaborar en el seu conjunt la documentació que ha servit per assessorar el projecte d'intervenció arquitectònica.

Pla de treball i equip d'intervenció.

La intervenció com s'ha dit, consta, doncs, de dues accions fonamentals:

- . L'excavació d'una part del subsòl
- . La lectura i dibuix dels paraments de l'edifici.

L'equip ha estat format per Júlia Beltran de Heredia i Emili Revilla sota la direcció de J.O. Granados i la coordinació de Carme Miró, Ferran Puig i Carolina Rovira amb la participació de Roberto Lòpez i Edmond Mestres que han dut a terme les tasques de Topografia, i Ramon Muro les de fotografia. El treball de restauració i consolidació ha estat realitzat per Montserrat Pugès tecnic del CAC que ha comptat amb la col.laboració de Mª Jose Arbues i Manel Iglesias de l'Empresa ECRA.

Cal esmentar igualment les tasques de Júlia Pèrez del Centre d'Arqueologia que ha dut a terme les tasques de gestió i arxiu d'imatge.

L'inventari i catàleg han estat fets amb la participació de Josefa Huertas Maria Lledó i Ester Albiol.

1.- L'excavació, ha estat orientada a la localització de la muralla augustea fundacional, la delimitació de la torre poligonal, l'*interval.lum*, i de les restes d'estructures interiors de la ciutat romana. Ha consistit en la realització de tres cales de sondeig en l'interior de l'edifici i una quarta dins l'*opus caementicium* de la torre poligonal.

També aquesta activitat s'ha complementat amb intervencions arquitectòniques puntuals i amb el seguiment general de l'obra.

2.- La documentació gràfica (Fotografies i dibuixos) ha estat orientada a la realització dels alçats dels diferents paraments de l'interior de la torre i de de l'edifici indicant i diferenciant les etapes constructives segons les tècniques emprades.

L'interés que tenien alguns elements concrets, com ara, els revestiments dels diferents murs i els grafitos localitzats sobre aquest mateix suport en punts diversos del pis superior i també de l'escala renaixentista, han motivat un estudi específic realitzat amb la col.laboració del Museu Arqueològic de Barcelona per Angels Casanovas i Jordi Rovira, i una intervenció de neteja i consolidació a fi de poder-los conservar *in situ*, feta per Montserrat Pugés, tècnic de restauració del CAC amb la col.laboració de membres de ECRA.

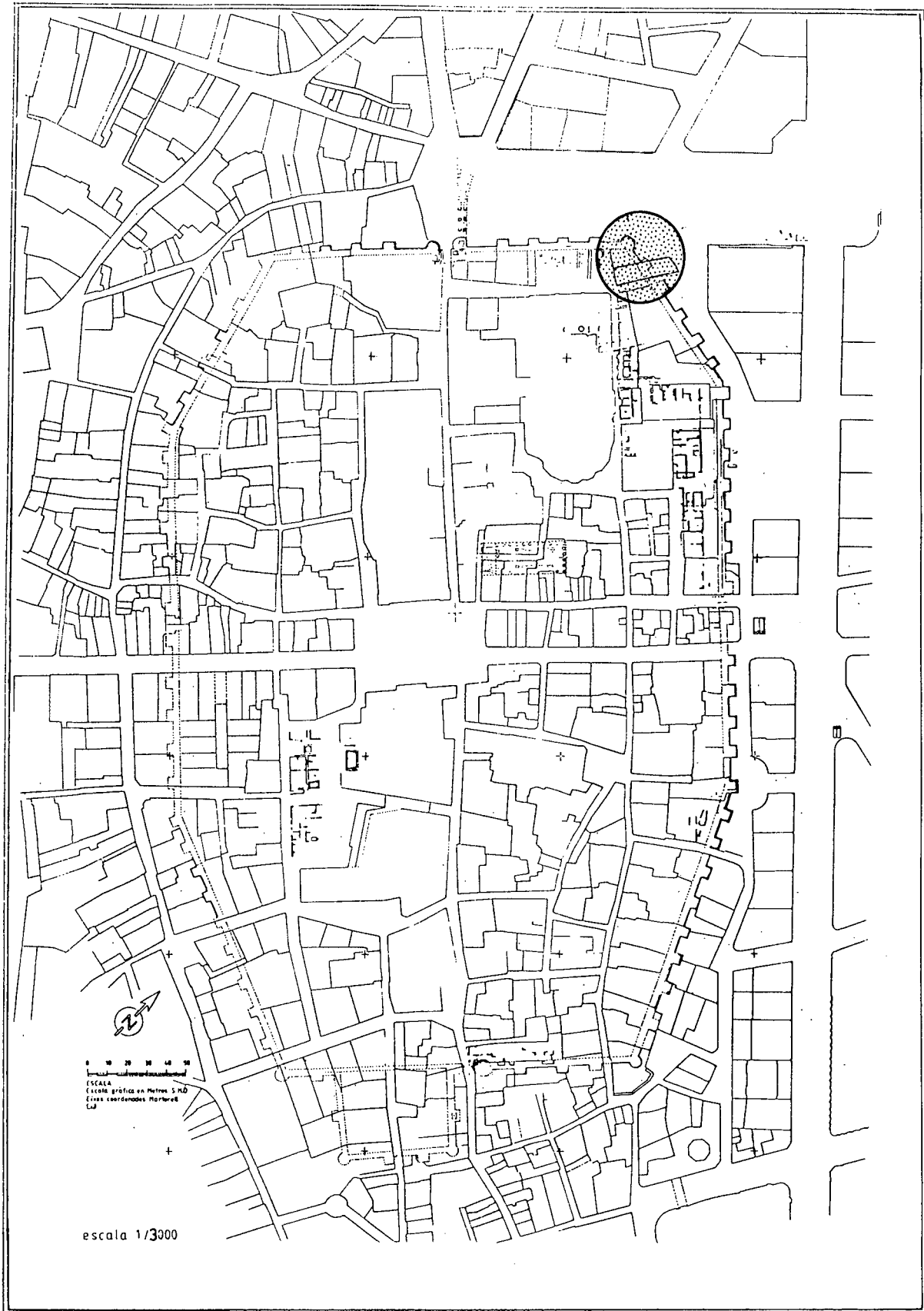
L'estudi dels revestiments aporta una valuosa informació per conèixer l'ambient dels espais interiors de la Pia Almoina i de cadascuna de les fases constructives en poder establir una relació entre els diferents murs.

Situació

L'edifici de la Pia Almoina es troba ubicat a l'angle N del recinte de l'antiga colònia romana, on va ser construït, seguint la dinàmica general del moment, sobre estructures medievals que habien estat bastides sobre la propia muralla romana la qual ja havia perdut totalment la seva funció defensiva. En l'actualitat es troba delimitat per l'avinguda de la catedral – num 4 –, el carrer de la Tapineria – num 37-39 –, la baixada de la Canonja – s/n – i el Pla de la Seu – num 2.

La seva configuració com edifici avui independent és el resultat de diferents actuacions urbanístiques que motivaren la corresponent obra arquitectònica, principalment al s. XVI –1546– en ocasió de l'enderroc que es va fer d'una part de la muralla i les cases que se li adosaven per tal d'obrir i aixamplar la plaça davant el portal major de la Seu i donar perspectiva i embellir aquest sector de la ciutat.

Això obligà a fer una façana amb galeria correguda en la part superior pel costat de la nova plaça a tó amb l'existent la casa del Degà i ampliar l'edifici, alineant-lo i prolongant-lo fins al desaparegut carrer de la Corribia.

1

PIA ALMOÏNA
 Emplaçament

**CENTRE D'ARQUEOLOGIA
 DE LA CIUTAT**

Ajuntament de Barcelona

D'altre banda, l'apertura de la Via Laietana – Gran Via A– i a l'època més recent, l'apertura de l'Avinguda de la Catedral – que suposà l'enderroc dels immobles que configuraven la illa delimitada pel carrer de la la Corribia i Bou de la Plaça Nova– varen configurar el teixit urbà actual, remarcant a través del pla de valorització de la muralla romana de A. Florensa, l'antiga fortificació romana una vegada alliberada de les construccions que se li adosaren al llarg dels segles.

Els estudis precedents sobre la Pia Almoina

L'edifici

Fins ara no ha estat realitzat cap estudi de detall basant-se en l'anàlisi de l'estructura de l'edifici que permeti establir la seva seqüència constructiva.

Les úniques descripcions han estat fetes dins les guies monumentals, fonamentalment el **Catálogo Monumental de España: La Ciudad de Barcelona**, realitzat el 1947 per J. Ainaud, Gudiol i F.P. Verrié, **El Catàleg del Patrimoni Arquitectònic Històric– Artístic de la Ciutat de Barcelona**, publicat per l'Ajuntament de Barcelona el 1987 i la **Guia d'Arquitectura de Barcelona** a cura de l'arquitecte J.E. Hernandez Cros.

Segons aquestes fonts, l'edifici consta de dos cosos ben diferenciats. Una crugia de tres nivells i coberta a dues vessants que correspondria a l'obra del s. XV. L'altra crugia transversal correspondria a la reforma de 1546 amb la característica galeria d'arcs escarcers i columnes dòriques.

Les obres d'enderroc iniciades en 1948 i finalitzades el 1953 van deixar a la vista la muralla sobre la que s'aixecà, i en aquesta fàbrica es feien patents obertures i remuntes de diferents etapes, anteriors a les construccions ben documentades del segle XV i XVI. Es tracta d'un conjunt d'arquacions de tipus romànic que es creien restes, tal vegada, d'un absis catedralici. També una columna coronada amb un capitel prerromànic– mossàrab– treballat a bisell que sustentava la coberta fins l'actualitat, el qual es suposava provindria de l'antiga canònica.

Era necessari, doncs, plantejar-se un estudi d'aquest tipus observant directament sobre el camp cada part de l'estructura actual i ensetar un altre treball de recull documental que permetés interpretar i enquadrar cronològicament cadascuna de les fases constructives.

Aquesta tasca de recull i anàlisi de la documentació va ser encomenada a Esperança Piquer.

La muralla

Després de l'enderroc de les cases del carrer de la Corribia, entre 1952 i 1953, A. Duran i Sanpere dugué a terme un recerca exhaustiva sobre la cara externa de la muralla del baix imperi, treball que li permeté definir la firma de la torre poligonal i de la fonamentació sobre la que esta sustentada. Un basament circular del que es van recuperar de la part inferior una vintena d'elements arquitectònics reutilitzats.

Els materials i els paraments van ser dibuixats amb gran detall per Marià Ribas i publicats a la Revista **Cuadernos de Arqueología e Historia de la Ciudad** num. XIII de 1969 i a **Barcelona i la Seua Història** .

A la part superior van quedar al descobert la cornisa motllurada i les finestres de mig punt a dos nivells, sobre un parament que havia patit nombroses accions d'agresió en ser adosades les cases.

A la remunta del parament del llenç de muralla quedaren ben patents una serie d'obertures entre les que destaquen les series de finestres romàniques. La torre contigua havia desaparegut quasi totalment en ser afectada per la construcció de la nau del s. XV.

Restava encara per descobrir, però, una part de la torre poligonal que havia quedat integrada dins l'ampliació del segle XVI, com també tot el parament interior, la muralla fundacional.

Unicament mitjançant el repicat exhaustiu dels revestiments i la recerca sota els paviments es podria accedir a aquest testimonis conservats dins l'edifici.

Els resultats obtinguts d'aquest treballs constitueix el contingut d'aquest memòria.

RECERCA HISTÒRICA

1. Els orígens

L'actual edifici de la Pia Almoina no pot ésser estudiat com a una entitat arquitectònica aïllada, ans al contrari, la seva mateixa ubicació prop de la seu barcelonina ha provocat que la història i, evidentment, l'ús d'aquesta edificació, anessin molt lligats a totes les transformacions que s'esdevingueren en la zona septentrional de la ciutat emmurallada, sobretot, al llarg dels temps medievals.

Potser caldrà començar, doncs, per fer esment de la història de la Institució que va gaudir de la propietat d'aquest espai urbà, com ara és la Canonja. Es parteix d'aquest pressupòsit inicial perquè en primer lloc, cal tenir present que una part de l'actual edificació fou versemblantment dormitori canonical, i en segon lloc, perquè la pròpia institució de la Pia Almoina –institució per a la qual es va construir aquest edifici el segle XV– estigué molt vinculada a la mateixa Canònica des del començament del seu passat històric. Així, doncs, la primera referència documental de la Canònica barcelonina com a institució és de l'any 878 quan el rei franc Lluís, dit el tartamut, atorga al bisbe barceloní Frodoí (861–890) el privilegi per a la seva restauració. La tasca duta a terme per aquest bisbe fou molt important, ja que es pot considerar com l'artífex –entre d'altres fets i reformes– de la construcció de la suposada *primera catedral pre-romànica*¹, de la qual encara avui en desconeixem la seva ubicació exacte. A més, i versemblantment, no només en el moment del seu mandat es feu aquesta obra, sinó que al voltant de la mateixa Seu es construïren tot un seguit de dependències –com ara el palau bisbal– que d'alguna manera, haurien de configurar aquesta zona septentrional de la ciutat com l'àrea amb un pes "religiós" més important. Així doncs, àdhuc el Palau Bisbal, es bastí també en aquesta zona l'edifici per a la Canònica gràcies a una donació que l'any 944 el

¹ M.Vergès i M.T.Vinyoles *Santa Creu i Santa Eulàlia de Barcelona* dins *Catalunya Romànica XX.El Barcelonès, el Baix Llobregat i el Maresme*, Barcelona 1992, pàg.156.

RECERCA HISTÒRICA

1. Els orígens

L'actual edifici de la Pia Almoïna no pot ésser estudiat com a una entitat arquitectònica aïllada, ans al contrari, la seva mateixa ubicació prop de la seu barcelonina ha provocat que la història i, evidentment, l'ús d'aquesta edificació, anessin molt lligats a totes les transformacions que s'esdevingueren en la zona septentrional de la ciutat emmurallada, sobretot, al llarg dels temps medievals.

Potser caldrà començar, doncs, per fer esment de la història de la Institució que va gaudir de la propietat d'aquest espai urbà, com ara és la Canonja. Es parteix d'aquest pressupòsit inicial perquè en primer lloc, cal tenir present que una part de l'actual edificació fou versemblantment dormitori canonical, i en segon lloc, perquè la pròpia institució de la Pia Almoïna –institució per a la qual es va construir aquest edifici el segle XV– estigué molt vinculada a la mateixa Canònica des del començament del seu passat històric. Així, doncs, la primera referència documental de la Canònica barcelonina com a institució és de l'any 878 quan el rei franc Lluís, dit el tartamut, atorga al bisbe barceloní Frodoí (861–890) el privilegi per a la seva restauració. La tasca duta a terme per aquest bisbe fou molt important, ja que es pot considerar com l'artífex –entre d'altres fets i reformes– de la construcció de la suposada *primera catedral pre-romànica*¹, de la qual encara avui en desconeixem la seva ubicació exacte. A més, i versemblantment, no només en el moment del seu mandat es feu aquesta obra, sinó que al voltant de la mateixa Seu es construïren tot un seguit de dependències –com ara el palau bisbal– que d'alguna manera, haurien de configurar aquesta zona septentrional de la ciutat com l'àrea amb un pes "religiós" més important. Així doncs, àdhuc el Palau Bisbal, es bastí també en aquesta zona l'edifici per a la Canònica gràcies a una donació que l'any 944 el

¹ M.Vergès i M.T.Vinyoles *Santa Creu i Santa Eulàlia de Barcelona* dins *Catalunya Romànica XX.El Barcelonès, el Baix Llobregat i el Maresme*, Barcelona 1992, pàg.156.

comte Sunyer i la seva dona Riquilda feren del delme de les ràfiques de Tortosa al bisbe i canonges de la Seu de Barcelona *propter canonicam construendam*. Sobre l'ubicació d'aquesta primera Canònica, es recull aquí la versió que donen J.Ainaud, J.Gudiol i F.P.Verríe quan afirmen que aquesta primera construcció es féu a l'anomenada Baixada dels Olms, potser on avui es troba l'actual edifici de la Canonja². Seria, doncs, en aquest moment i mentre s'estava bastint l'esmentat edifici quan segons l'historiador G.Feliu³ els canonges es traslladaren a l'església de Sant Miquel intramurs.

Tot i això, amb la destrucció d'Almansur, fou necessària una nova restauració i dotació de l'esmentada canònica. S'esdevingué, aleshores, la dotació que el bisbe Aeci, el 1009, féu als canonges –a petició dels comtes de Barcelona– de tot un seguit de delmes i propietats, així com d'un lloc per a que poguessin viure en comunitat. Del document que es féu arran d'aquesta dotació, del qual encara avui se'n conserva una còpia feta el s.XIII dipositada en l'Arxiu Capitular de Barcelona, es pot extreure la següent informació: *Insuper concessit ibi predictus Ethius pontifex ipsa claustra que est iuxta ecclesiam sedis Sancte Crucis que est circumdata ex pariete petra et calce et est ibi domus incoacta ad refectorium.[...]* Ingiungit se iam dicta claustra a parte occidentalis cum ipsa prefata ecclesia et pertingit usque ad palacium episcopi que dicunt solarium longum cum omnes arbores qui infra sunt et cum puteo vel vineas ut faciant ibi domus quot voluerint, és a dir, "A més, l'esmentat bisbe Aeci li concedí el claustre que hi ha al costat de l'església de la Santa Creu i que és envoltat d'una paret de pedra i de calç amb una casa i refetor annexos.[...] El claustre esmentat per la banda de ponent s'uneix amb la mateixa església ja esmentada i arriba fins el palau del bisbe i l'anomenen *solar llarg* amb tots els arbres que hi ha en aquest espai amb el pou i les vinyes perquè es facin totes les cases que es

² «Estuvo situada junto a la bajada llamada dels Olms, que unía el recinto catedralicio con la calle de la Tapineria» J.Ainaud/J.Gudiol/F.P.Verríe *Catálogo monumental de España: la ciudad de Barcelona*, (2vols.), CSIC, Madrid 1947, pàgs.308–309.

³ DD/AA *Història de Barcelona 2. La formació de la Barcelona medieval*, Barcelona 1992, pàg.135.

vulguin"⁴. Totes aquestes notícies confirmen la situació de la Canònica dins de l'actual claustre de la catedral –on avui es troben les sales de Capbreuació i Capitular –, ubicació que hi mantindrà fins el 1369 quan finí la vida conventual dels canonges.

A més, la revifalla de la Canònica, a partir de l'any 1009, provocà l'aparició d'un seguit d'institucions de caracter caritatiu, i així es fundaren al voltant d'ella entre d'altres, la institució de la Pia Almoïna i l'hospital dels pobres i peregrins. De fet, i pel que fa a la primera, aquesta tenia la seva seu social en el refectori de la dita Canònica, atès que la citada dependència era el lloc on es donava de menjar als pobres fins el moment en què la Pia Almoïna no va poder disposar d'un edifici propi.

Quant a l'hospital, el seu edifici es trobava unit al pòrtic de la catedral romànica que, aleshores, es bastia. L'edificació d'aquest hospital – conegut com hospital de la Seu– es veié estimulada a partir de la donació que en feren el bisbe Deodat i els canonges datada l'any 1023 "ipsum hospitium qui se interlaterat cum ipso portico aule et sedis Sanctis Crucis Sanctaque Eulalia". Tenint en compte, la possible ubicació d'aquest primerenc hospital barceloní, hom pot aventurar-se a asseverar que aquest fou realment el primer usufructuari del terreny on avui hi es troba l'edifici de la Pia Almoïna, just a la cantonada que unia els dos costats de la muralla romana. Versemblantment, però, aquesta nova construcció quedà força afectada arran de la demolició de la basílica paleocristiana, atès que fou reconstruïda vers el 1090⁵. Posteriorment, en el segle XIII aquest hospital fou annexat al centre hospitalari fundat pel canonge Joan Colom i traslladat afores de la ciutat, concretament al lloc en el qual, el 1401, s'inaugurà el que seria conegut com a Hospital de la Santa Creu a l'actual carrer de l'Hospital.

⁴ DD/AA. *Catalunya Romànica. El Barcelonès. El Baix Llobregat. El Maresme* vol.XX, Barcelona 1992, pàg.54

⁵ Carme Batlle *L'assistència als pobres a la Barcelona Medieval (s.XIII)*, Barcelona 1987, pàg.26

D'altra banda, al costat d'aquest hospital en aquesta mateixa zona nord de la ciutat intramurs, cal recordar que estava ubicat el dormitori de la Canònica. Sobre aquest hi apareixen referències documentals ja a partir de mitjans del segle XI. El 1054 surt en un document la primera notícia de la plaça que devia d'haver existit davant de la porta de la Seu, la qual pel nord donava al dormitori de la canonja i al hospital : *situm infra menia prefate urbis iuxta introitum prelocute sedis subtus eodem dormitorio quos est ad plagam septentrionalem et detinet se cum ipso prelocute civitatis muro*. En un altre document datat posteriorment, el 1095, Deudat Bernat dona a Deu i a la Canònica barcelonina unes cases situades intramurs a la part septentrional, les afrontacions de les quals eren : a llevant, amb el dormitori de la canonja; a ponent amb la torre i cortal de la seu (l'actual Palau del Bisbe); a tramuntana amb l'hort de Vives Ramon; i a migdia amb el call públic⁶. De l'any 1110 és la donació d'unes cases situades dins de les muralles de la ciutat a la part septentrional, bastides a prop de la seu, feta per Ramon Sendret, prevere, a Roger Pere, canonge. Aquestes cases afrontaven : amb el dormitori de la dita canònica; a migdia amb el carrer públic; a ponent amb la torre y cortal de la seu; i a tramuntana amb fora muralla i amb l'hort de St.Llorenç⁷. (→ Sobre l'ubicació de l'hospital i del dormitori en l'època medieval, vegeu les làmines 1 i 2).

⁶ *Liber Antiquitatum I*, fol.30, doc.54

⁷ J.Mas *Rúbrica dels "Liber Antiquitatum" de la Seu de Barcelona* dins *Notes històriques del bisbat de Barcelona*, vols. IX–XII, Barcelona 1914–1915, doc.1242.

2. La construcció d'una seu per a la Pia Almoïna.

A partir de 1369 els canonges, que fins aleshores havien viscut comunitariament sota la regla de Sant Agustí, es disolgueren i es convertiren en seculars. Aquest fet, provocà que l'edifici que fins aquell moment els havia aixoplugat quedés en desús. No obstant això, la Institució de la Pia Almoïna romangué en el mateix lloc dins del claustre de la catedral, es a dir, el refectori dels canonges va seguir essent utilitzat com a menjador pels pobres. De fet, cal considerar també que en aquell moment aquesta institució de beneficència havia assolit una gran volada, a partir sobretot de mitjans del segle XIII, quan s'estipulà la donació d'una renda fixa per a l'alimentació dels pobres a perpetuïtat per part de la mateixa Canònica. De fet, la Pia Almoïna donava un àpat diari compost – segons les estacions de l'any– dels següents ingredients : carn, pa, vi, escudella, verdures (cols i fabes) i peix a unes 300 persones⁸. Malgrat tot, l'inici i el desenvolupament de les obres del claustre gòtic entre els anys 1382 i 1448 farà que els canonges, en el primer quart del segle XV, es plantegin la construcció d'un edifici pròpi per a la Pia Almoïna.

Segons, l'historiador F.Carreres Candi⁹ a partir de l'any 1400 es comencen a enderrocar unes dependències de l'antiga Canònica, com ara és el celler, una part de l'antic dormitori i, àdhuc, uns "murs vells de la muralla romana". De tota manera, no serà fins uns anys més tard, vers el 1420, quan es comencen a trobar les primeres referències sobre el planejament de construcció d'una nova casa per l'Almoïna.

⁸ C.Batlle *Distribució social i formes de vida* dins *Història de Barcelona 3. La ciutat consolidada (segles XIV i XV)*, Barcelona 1992, pàg.123.

⁹ F.Carreras i Candi *Geografia General de Catalunya. La ciutat de Barcelona*, vol.III/I, (fasc.1980) pàg.406

Abans, però, cal fer-se ressó d'una documentació que fa palès el destí del solar on hi havia estat ubicat el dormitori dels canonges. A inicis del segle XV el rei Martí, altrement dit l'Humà, efectuà diverses gestions per tal de fundar un monestir de l'Orde dels Celestins a Barcelona. Tot i la reticència que mostraren aquests, finalment s'avingueren a la petició del rei i així el monarca començà l'edificació d'un monestir per tal d'albergar a la nova comunitat. En principi, foren destinats dos llocs : el Palau Reial de Valldaura i el Palau Reial de Barcelona (actual, Plaça del Rei). Tot i que els monjos s'instal·laren en el de Valldaura, el rei Martí comença la construcció d'un monestir al costat del Palau Reial. Per aquesta raó, el 1407 el monarca ordenà a Francesc Foix que continués les obres per tal d'instal·lar els monjos de l'Orde dels Celestins, i que a més, adquirís l'alberg del cabiscol, tot i que el Capítol de la Seu no n'estava d'acord amb els propòsits del rei. Arran d'aquesta controvertida situació aquest mateix any, el rei s'adresa al capítol catedralici i insisteix que vol l'alberg per ampliar l'obra del monestir dels celestins. El capítol al·lega que aquest edifici donarà estretor a la Seu i la deformarà ja que ambdues construccions estarian massa a prop. El rei demana també una galeria i un pati que estan situats al costat i ordena, malgrat tot, que les obres segueixin tal i com ell ho vol. El cert és que es desconeix si les obres projectades foren acabades i si finalment els celestins deixaren Valldaura i s'instal·laren en aquest indret, ja que segons sembla a la mort del rei Martí –l'any 1410– els esmentats monjos retornaren a Itàlia. Amb tot, el 1423 el rei Alfons, el Magnànim, va cedir aquest solar als Mercenaris, els quals un any més tard el vengueren al canonges de la Seu. En efecte, fou l'any 1424 quan fra Antoni d'Ullà, prior del monestir de la Mercè i capellà del Palau Major, ven als canonges de la Seu de Barcelona el solar on hi havia l'esmentat monestir de Celestins.

Així doncs, l'any 1429 es realitza un acord capitular pel qual els canonges decideixen de fer un edifici pròpi per a la dita institució encara que sorprenentment la nova construcció es farà dins del claustre de la catedral, on abans havia estat la canonja i el mateix menjador de l'Almonina i no com era d'esperar en els terrenys adquirits uns pocs anys abans. El document és bastant clar en aquest aspecte : *fieri poterit continuetur paries medius progressus de*

angulo sinistro prope portale dicte domus Capituli usque angulum interiorem et propinquiorem capelle Virginum qui paries debet esse medius inter magnam domum elemeosine construendam cum officinis (sic) competentibus ab inde usque ad magnam carrariam que dicitur de Palacio Episcopali ad maiorem et inferiorem partem dicte sedis, et claustrum eiusdem sedis quod habet construi et continuari in reffectorio ubi nunc magna elemosina predicta pauperibus distribuatur et ministretur [...],¹⁰ és a dir, a prop de la Sala Capitular del claustre de la seu de Barcelona. A més, una recerca en els *Llibres d'Obra de la Seu* ens informa sobre el fet que realment entre els anys 1431 i 1435¹¹ es realitzen tot un seguit d'obres per tal de dotar a la Pia Almoïna d'una casa pròpia.

D'altra banda, pel que fa a la zona propera al solar on hi havien estat els Celestins cal remarcar, després d'una recerca en els fons notariais del capítol de la Seu entre els anys 1412–1443, que encara era una àrea dins de la qual els canonges hi tenien i hi volien conservar un cert predomini. El 1424 s'efectuà una permuta entre Pere de Palou, canonge, i Pere Peret, el segon dels quals traspassà al capítol unes cases que estaven situades *satis prope dictam sedem et ciminterium eiusdem versus partem meridiey*. Uns mesos més tard, Pere Ponç de Fonollet, canonge, pren possessió d'un edifici al costat d'aquest, situat *prope dictam ecclessiam et eius ciminterium versus nartem meridiey*¹² (→ vegeu docs. 1 i 2).

De tota manera, ara per ara, tal i com ja s'ha afirmat anteriorment, no podem aportar noves dades sobre el moment en què la institució de la Pia

¹⁰ J.Baucells *La Pia Almoïna de la Seo de Barcelona. Origen y desarrollo*, Lisboa 1973, pàgs.120–121.

¹¹ S'han consultat els *Llibres d'Obra de la Seu* des de l'any 1427 fins 1439 i només entre els anys 1431–1435 apareixen referències a obres destinades a la nova casa de la Pia Almoïna, la qual cosa contrasta amb la cronologia que per aquest nou edifici dóna J.Baucells quan diu que «*A la vista de lo que antecede podemos concluir que con las obras iniciadas en 1429 y concluidas en 1438 se dotó a la Almoïna de casa propia en el mismo lugar de antes*», J.Baucells *La Pia Almoïna de la Seo de Barcelona...*, pàg.113.

¹² Arxiu Capitular de Barcelona (= ACB), not.Gabriel Canyelles *Liber honorabilis Capituli 1424–1431* vol.828.

Almoina s'instal·là en el terreny que la canònica adquirí l'any 1424. Segons J.Baucells podria ésser després d'uns 10 o 20 anys d'haver finit les obres de la casa pròpia de l'Almoina al claustre de la Catedral. D'altra banda, es va considerar el fet que potser s'hauria iniciat la nova construcció en el moment en què s'acaba de fer el claustre gòtic, es a dir, a partir de l'any 1449. Un petit tempteig en els *Llibres d'Obra de la Seu* d'aquests anys després ha resultat del tot infructuós¹³, la qual cosa fa presuposar que el nou edifici de la Pia Almoina s'hauria possiblement bastit en el darrer terç del segle XV i no abans d'aquest moment.

¹³ S'han consultat els *Llibres d'Obra de la Seu* dels anys 1447 fins el 1449; i dels anys 1457 fins el 1461.

3. La configuració de l'edifici actual

Vers la meitat del s.XVI dins del barri de la Catedral es realitzaren un seguit de transformacions. Potser una de les més importants fou la remodelació de la plaça davant de la catedral, la qual fou el mateix cabiscol el que la promogué i la patrocinà. Segons l'historiador A.Duran i Sanpere¹⁴ el planejament del Capítol en aquest sentit degué ésser el següent:

1. Perllongar la línia d'enfront de la casa de la Pia Almoïna fins el carrer de la Corríbia, la qual cosa suposava l'enderrocament d'una part de la Canònica i de les cases de l'altra banda de la muralla.

2. Reconstruir en la seva nova orientació la part frontal de la Canònica amb la porxada alta, com ja la tenia la casa de l'Ardiaca; i una vegada obtinguda la rectificació de la banda est, calia aconseguir una línia paral·lela a la banda de ponent.

D'altra banda, la casa del degà ja havia estat adquirida anteriorment pel Capítol. Al seu costat hi havia la casa de l'ardiac major –l'origen de la qual es remunta el s.XII– la qual fou també transformada i ampliada el 1510 per l'ardiac Lluís Desplà. Com a conseqüència de les reformes del Pla de la Seu el 1559 s'obria el portal de la casa de l'Ardiaca, el més proper al portal major de la catedral. Pocs anys abans, el 1556, el gremi dels hostalers i taverners renovà l'enfront de la casa gremial, situada al carrer de la Corríbia. El 1565 el gremi dels sabaters, ubicat al mateix indret, feia fer també la seva façana nova.

I finalment, les escales que havien de guanyar el desnivell de l'antiga muralla foren construïdes vers l'any 1562 en detriment de la muralla romana.

¹⁴ A.Duran i Sanpere *Barcelona i la seva història*, vol.I, Barcelona 1973, pàgs.392–393.

Pel que fa a l'edifici de la Pia Almoïna, com bé apuntava l'historiador A. Duran i Sanpere, sofrí un procés d'ampliació i remodelació.

La recerca documental a les *Actes* de les sessions del Capítol catedralici ha aportat informació sobre aquesta qüestió. Així, s'ha pogut constatar que el 17 de juny de 1542 en l'Acta de la sessió d'aquell dia, el dit cabíscol dóna permís als almoïners per tal que poguessin eixamplar la seva casa, ocupant-ne una casa de veïna *Item etiam determinarem que los reverends elmoyners fareu obrar la casa que es constrohida deus la casa de la canonja de Barcelona*¹⁵ (vegeu doc.3). Aquest fet, fa suposar que les obres s'iniciarien en aquell moment o poc temps després, tot i que la recerca efectuada en els *Llibres d'Obra* de la Catedral consultats de de l'any 1543 fins el 1547, no ha aportat cap notícia que confirmin aquest moviment constructiu. Tot i això, si que documentalment a través de la consulta dels fons notariais, s'ha pogut coneixer un contracte d'obres, datat l'any 1546, pel qual els canonges de la Seu contracten els serveis de Tomàs Barça, mestre de cases, per tal que aquest realitzés la galeria superior de la dita casa *sie tingut e obligat en fer arquets de pedra picada segons bon mestre prany conformes als de la casa del ardiaconat maior [...]*(vegeu doc.4). Això fa pensar que les obres de la nova casa de la Pia Almoïna es realitzaren entre els anys 1542 i 1546. Amb tot, del mateix any 1546 és la compra d'unes cases ubicades en el carrer de la Corríbia, darrera de les quals hi havia encara restes de l'antiga muralla. Tanmateix, les intencions del Capítol toparen amb les resistències dels propietaris de les cases, i el dit cabíscol hagué de demanar ajut als Consellers de la Ciutat (vegeu doc.5). Tot i aquesta resistència, finalment s'enderrocaren i així es pogué realitzar la casa de la Pia Almoïna, tal i com ho prova la data de 1546 que encara avui es pot veure en la *proa* o cantonada de l'edifici.

Segons l'arquitecte Martinell seria a darreries del segle XVI quan la casa de la Pia Almoïna deixa de nomenar-se de la Pia Almoïna per passar a ésser de la Canonja. Aquest fet es explicat pel mateix Martinell –segons l'opinió

¹⁵ ACB not. Gaspar Safranquesa *Manuale nonum* (1541–1542) fol.126r.

vol.622,

de J.Sanabre– no degut a l'antiga Canonja sinó que més aviat feia referència a les porcions que es repartien en aquest lloc i que se'n deien *canonges* o *rossas*¹⁶.

¹⁶ C. Martinell *Informe histórico-artístico referente al edificio de la Casa de la Almoína o Canonja de Barcelona* dins *Comisión de Monumentos Históricos y Artísticos de la Provincia de Barcelona (Memoria de actuación durante el año 1952)*, Barcelona 1955, pàg.16.

4. La decadència

A partir d'aquest moment, les vicissituds històriques d'aquest edifici anaren lligades a la pròpia decadència de la Institució. Al llarg del segle XVII una mala administració de la mateixa provocà una inspecció per part del delegat apostòlic i posteriorment una sanció econòmica. Més tard, amb les guerres de finals del s.XVII amb França (1683–84 i 1689–1697) i la Guerra de Successió d'inicis del s.XVIII, juntament amb la continuïtat d'una administració deficient del patrimoni va causar una nova crisi i el tancament del refectori. Tot i això, segons Martinell s'haurien fet unes reformes importants l'any 1745.

El segle XIX amb l'aplicació de la llei de desamortització de l'any 1841 quan també foren posats a la venda els béns del clergat secular, s'acabà la Institució. Després d'això, poques són les referències documentals que hi trobem sobre aquest edifici. Segons, els anomenats "Quarterons" de Garriga i Roca de mitjans d'aquest segle, l'antiga casa de la Pia Almoïna estava ocupada en part per la Guardia Urbana (vegeu lám.3), tot i que aquí només hi devien haver uns magatzems pertanyents a la mateixa, atès que la seu real de la Guàrdia Urbana en aquell moment es trobava dins de la Casa de la Ciutat, concretament al fons de la planta baixa hi havia les quadres pels cavalls i en l'entresol hi vivia el caporal de la guàrdia . Posteriorment, dels anys 1868 i 1872 apareixen dos expedients administratius en els quals es demana permís per tal de realitzar un seguit de reformes per poder instal·lar en aquest edifici els jutjats municipals.

El segle XX dins del procés de revalorització de la muralla que dugé a terme l'arquitecte A.Florensa, el 1949 s'enderrocaren unes cases davant de la seu de la Pia Almoïna deixant al descobert les torres romanes núm.6 (poligonal) i la núm.7 (quadrada), així com els llenços de paret corresponents entre torre i torre. En un primer moment, l'historiador A.Duran i Sanpere efectuà una exploració parcial de la torre núm. 6 per la seva cara exterior, però posteriorment aquesta fou estudiada en profunditat. Segons les notícies que el mateix Duran i Sanpere ens ha llegat, es seguí el procediment següent: 1. Excavació del sòl

fins arribar a la roca mare; 2. s'efectuà l'anivellament de la superfície horitzontal; 3. es formà la línia exterior del fonament amb grans pedres treballades, procedents de construccions anteriors; 4. s'anivellà la part superior d'aquesta primera filada del fonament, a fi i efecte que quedés visible; 5. es construï una filada de grans carreus ben escairats en els quals descansarien els blocs del sòcol¹⁷. Una vegada acabada la restauració es va urbanitzar la zona.

El 17 de febrer de 1954 es va convenir en traslladà el Museu Diocesà a l'edifici de la Pia Almoina y el 26 del mateix mes es creiè oportú sol·licitar-ne la declaració de monument històric artístic d'interès nacional pel dit edifici, la qual cosa no s'aconseguí fins l'any 1970¹⁸.

¹⁷ A.Duran i Sanpere *Barcelona i la seva història*, vol.1, Barcelona 1973, pàgs.48-49.

¹⁸ Monument Històric-Artístic d'Interès Nacional
BOE, 24-7-1970.

D.221/1970, 9-7

BIBLIOGRAFIA

- ADROER i TESIS, A.M. *El Palau Reial Major de Barcelona*, Barcelona 1979.
- AINAUD, J./GUDIOL, J./VERRIE, F.P. *Catálogo monumental de España: la ciudad de Barcelona* (2 vols.), Madrid 1947
- BATLLE i GALLART, C. *L'assistència als pobres a la Barcelona medieval (s.XIII)*, Barcelona 1987
- BATLLE i GALLART, C. *Distribució social i formes de vida dins Història de Barcelona 3. La ciutat consolidada (segles XIV i XV)*, Barcelona 1992
- BATLLE i GALLART, C./ BUSQUETA, J.J. *Distribució social i formes de vida a Història de Barcelona 3. La ciutat consolidada (ss.XIV-XV)*, Barcelona 1992.
- BAUCELLS, J. *La Pia Almoïna de la Seo de Barcelon. Origen y desarrollo a A pobreza e a assistencia a os pobres na Península Ibérica durante a Idade Média. Actas das 1 jornadas luso-espanholas de Historia Medieval*, Lisboa 1972, pàgs.73-135.
- BAUCELLS, J. *Genesis de la Pia Almoïna de la Seu de Barcelona: els fundadors a La pobreza y la asistencia a los pobres en la Cataluña Medieval*, vol.1, Barcelona 1980
- CARRERAS i CANDI, F. *Geografia General de Catalunya. La ciutat de Barcelona*, s.d. (ed.fasc. 1980).
- CATALEG DE L'ARXIU CAPITULAR DE LA S.E. CATEDRAL BASILICA DE BARCELONA. 1 Index General de les Sèries Documentals, Barcelona 1969
- CATALEG DEL PATRIMONI ARQUITECTONIC-HISTORIC ARTISTIC DE LA CIUTAT DE BARCELONA, Barcelona 1987
- CATALEG DELS PROTOCOLS NOTARIALS DE BARCELONA. 2. Altres arxius, Barcelona 1990
- CIRICI, A. *Barcelona pam a pam*, Barcelona 1985 (7ed.)
- DD/AA. *Història de Barcelona 2. La formació de la Barcelona medieval*, Barcelona 1992
- DD/AA. *Catalunya Romànica XX. El Barcelonès, el Baix Llobregat i el Maresme*, Barcelona 1992.
- DURAN i SANPERE, A. *Barcelona i la seva història*, I, Barcelona 1973.

FATJO GOMES,P. *La beneficiencia eclesiástica en la Barcelona del XVII: la Pia Almoina 1655-1669 a Pedralbes* núm.4 Barcelona 1984, pàgs.353-362

GALERA,M./ ROCA,F./ TARRAGO,S. *Atlas de Barcelona (segles XVI-XX)*, Barcelona 1982 (fitxa 423).

GUARDIA,M./ GARCIA ESPUCHE,M. *Estructura urbana a Història de Barcelona 4. Barcelona dins la Catalunya moderna (ss.XVI i XVII)*, Barcelona 1992

HERNANDEZ CROS,E./ MORA,G./ POUPLANA,X. *Guia de Arquitectura de Barcelona*, Barcelona 1987

HERNANDEZ CROS,E./ MORA,G./ POUPLANA,X. *Arquitectura de Barcelona*, Barcelona 1992.

MARTINELL,C. *Informe histórico-artístico referente al edificio de la Casa de la Almoina o Canonja de Barcelona a Comisión de Monumentos históricos y artísticos de la Provincia de Barcelona. Memoria de actuación durante el año 1954*, Barcelona 1955.

MAS,J. *Rúbrica dels "Libri Antiquitatum" de la Seu de Barcelona a Notes històriques del bisbat de Barcelona*, vols.IX-XII, Barcelona 1914-1915.

SANABRE,J. *El Archivo de la Catedral de Barcelona*, Barcelona 1948

SERRA-RAFOLS, J.de C. *Notas sobre el sector nordeste de la muralla romana de Barcelona a Cuadernos de Arqueología e Historia de la Ciudad*, vol.V, pàgs. 5-65.

VERGES,M./ VINYOLES,M.T. *Santa Creu i Santa Eulàlia de Barcelona a Catalunya Romànica XX.el Barcelonès, el Baix Llobregat i el Maresme*, Barcelona 1992.

DOCUMENTACIÆ

1. Arxius consultats

1. ARXIU CAPITALAR DE BARCELONA

1.1. *LLibres de l'Obra de la Seu* 1427-1429

1429-1431

1431-1432

1432-1433

1433-1435

1437-1439

1435-1437

1543-1545

1545-1547

1.2. Notaria Particular:

not.Julià Roure (1401-1447)

Primum manuale Elemosine 1412-1429

Secundum manuale Elemosine 1429-1447

Sextus liber comunis Elemosine 1428-1431

Septimus liber comunis Elemosine 1431-1434

Octavus liber comunis Elemosine 1434-1438

Nonus liber comunis Elemosine 1438-1443

Liber Apocarum Elemosine 1427-1435

not. Mateu de Tesarac (1423-1446)

Llibre del Capítol 1439-1440 vol.832 i vol.833

not.Joan Ginebret (1446-1468)

Liber tercius honorabilis Capituli 1449-1451

vol.837

not. Jeroni Pasqual (1506–1514)

Llibre Primer de diferents contractes que fan per
la Pia Almoïna de la Seu de Barcelona
(1509–1514), vol.573.

not. Lluís Vilana (1528–1532)

Llibre del Capítol 1528–1529 vol.864

Llibre del Capítol 1529–1530 vol.867

Plec de documentació diversa 1528–1532 vol.868

Bossa 1528–1549 vol.1017

not. Gaspar Safranquesa (1532–1547)

Manualetum 1534–1536 vol.617

Manuale quintum 1536–1538 vol.618

Manuale sextum 1538–1539 vol.619

Manuale septimum 1539–1540 vol.620

Manuale octavum 1540–1541 vol.621

Manuale nonum 1541–1542 vol.622

Manuale decimum 1542–1544 vol.623

Manuale undecimum 1544–1545 vol.624

Manuale duodecimum 1545–1545 vol.625

Manuale decimum tertium 1545–1546 vol.626

Plec de documentació diversa 1532–1547 vol.869

Plec de documentació diversa 1532–1547 vol.870

Plec de documentació diversa 1532–1547 vol.871

2. ARXIU ADMINISTRATIU DE L'AJUNTAMENT DE BARCELONA

2.1. Expedient 3278 A (1868)

2.2. Expedient 2463 C (1872)

2. Apèndix documental

Doc. 1

26 de maig de 1424

Permuta feta entre Pere de Palou i Pere Peret d'unes cases situades a prop de la catedral.

"dictus honorabilis Petro de Palaciolo hospicium juribus et pertinenciis suis quod possidet coram portali novo dicte ecclesie ad latus hospicii domus archidiaconatus et dictus Petrus Pereti hospicium quod possidet satis prope dictam sedem et ciminterium eiusdem versus partem meridiey in quo hospicio pro nunc habitat dictus honorabilis Philipus de Medalia archidiaconus maior ecclesie predicte ex causa permutacionis invicem fiendare supplicantes eiusdem dominis vicario et capitulo quatenus ipsam permutacionem admitterent et hospicium ab altero eorum resignatum alteri conferrent et econverso"

not.Gabriel Canyelles, *Liber honorabilis Capituli* (1424–1431)
vol.828, fol.1r.

Doc. 2

26 d'agost de 1424

Pressa de possessió d'un edifici proper a la catedral per Pere Ponç de Fonollet canonge de la catedral.

"ut dixit quod hospicium dicti honorabili capituli quod possidebat honorabili Bernardus de Sancto Amancio quondam canonicus dicte ecclesie per ipsius Bernardi obitum vaccant ad presens quod debbetur honorabilis Petro Poncii de Fonollete canonico ecclesie prelibate juxta cartulea(?) tanquam antiquiori hospicium non habenti ideo autoritate sibi comissa constitutus coram hospicio supradicto quod situm est prope dictam ecclesiam et eius ciminterium versis nartem meridiey in quodam videlicet honorabilis Poncius de Busquetis et hospicium in quod inhabitat honorabilis Philipus de Medalia acceptit dictum honorabilis Petrum Poncii de Fonollete per manum et missit ipsum intus dictum hospicium in signum possessionis"

not.Gabriel Canyelles, *Liber honorabilis Capituli* (1424–1431)
vol.828, fol.9r.

Doc. 3

1542, 17 de juny. Barcelona
Acta de la sessió del Capítol

"Item etiam determinarem que los reverends elmoyners fareu obrar la casa que es constrohida deus la casa de la canonja de Barcelona"

not.Gaspar Safranquesa *Manuale nonum* 1541–1542, vol.622

fol.126r.

Doc. 4

1546, 5 d'octubre.Barcelona

"Sobre la obra dels arquets a preu fet fahedors en la sublimitat de la casa que denou se fa al costat de la casa de la Canonja de la Seu de Barcelona y de las cases de la dita canonja fins a la paret del refetor de la dita casa [...] e mestre Thomas Barça mestre de cases ciutadà de Barcelona d'altre.

Primerament es pactat y concordat entre les dites parts que lo dit mestre Thomas Barça sie tingut e obligat en fer arquets de pedra picada segons de bon mestres prany conformes als de la casa del ardiaconat maior de la present yglesia del principi y en la sublimitat axi de la casa nova com de la casa vella de la dita canonge fina a la paret del refetor de la dita casa vella laxades les reprises en los lochs necessaris y sie obligat per lo semblant lo dit Barça en laverlo entaulament segons se prany de la dita casa vella de la dita canonge y repicarlo conceclutiment y ferne de nou orompliment del que han de tenir los dits arquets axi en la casa vella com nova posam los dits arquets a tota posam segons se prany los quals arquets ha de tenir de amplaria quatre palams y mig y de altaria sis palms y mig i mes avant sie tingut y obligat dit Barça en acabar y arrasar tota la paret tant alta com sera necessaria fins que les bigues de la taulada sien posades la qual obra dels dits arquets y altres cosas susdites hage de fet dit mestre Thomas Barça [...]"

not.Gaspar Safranquesa *Plec de documentació diversa* (1532–1547) vol.871 s.f.

Doc. 5

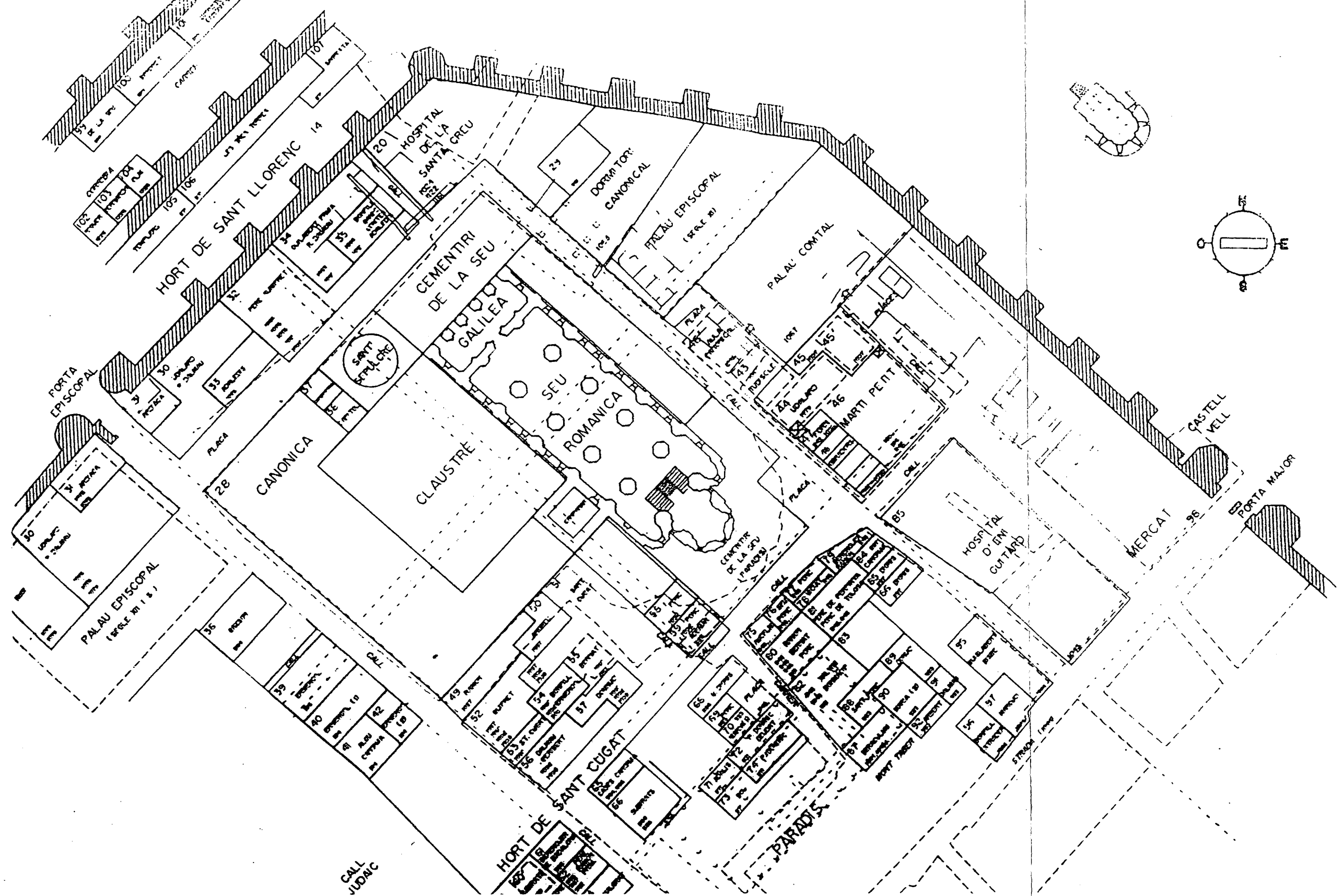
"Senyors de molta magnificència : Com sia cosa molt despedida de dret i per Vostres Magnificències llobablement practicada i admesa,compe- lir los particulars habitants de la present ciutat haver de vendre ses cases particulars i altres coses per a l'embelliment de la ciutat i edificis públics neccesaris per ço et alias lo sindic del Reverend Capítol de la present ciutat de Barcelona portant i continuant lo degut zel al servei de Nostre Senyor i honra de la sua insigne Seu de Barcelona i embelliment de la present ciutat,entenent donar acabament a la obra de la plaça davant lo portal major de dita Seu,mitjançant lo adjectori divinal i favor dels faels crsitians i assenyaladament de Vostres magnificències com a pares i protectors de la Republica tenen necessitat de dues cases situades davant dit portal major,les quals se diuen ésser de micer Pau Bolet,mercader de la mateixa ciutat,al qual una i moltes vegades s'ha parlat i ab ell tractat de l'estimació i venda de dites cases i cometent lo negoci a persones terceres,i no es sap per qual respecte fins avui no s'ha pogut pendre apuntament en dit negoci,per on dita obra esta parada e impedida en gran desservei de Deu i detriment de la policia i embelliment de la ciutat;per què doncs lo dit sindic recorrent a Vostres Magnificències los suplica benignament los plàcia per llur descàrrec i ofici manar interposar ses parts i forces com bé tenen acostumat i poden a fi que per los obrers de la ciutat,estimadors per vostres magnificències nomenats i deputats les dites cases sien estimades i venudes promptament i despedida com la quantitat del negoci es vista exigir lo noble ofici d'aqueixa insigne casa".

A.Duran i Sanpere, *Barcelona i la seva història*, I, Barcelona 1973, pàgs.391-392.

APENDIX GRÀFIC

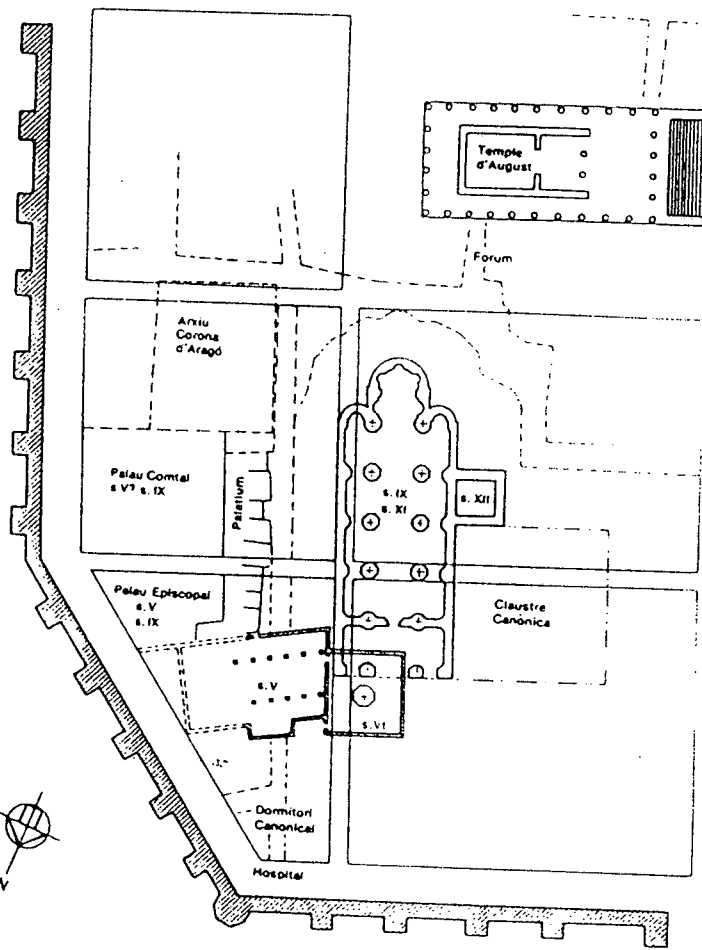
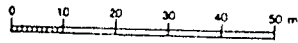
i

LAMINA 1. Voltans de la Seu entre 1058 i 1298, segons M.Vergés i T.M. Vinyoles (1978) a *Atlas de Barcelona*, fitxa 423.

Restitució de la Seu Romànica i el seu entorn segons Martí Verges i Teresa Vinyoles

LAMINA 2. Santa Creu i Santa Eulàlia de Barcelona. Planta de M.Vergés i M.Ferrer a *Catalunya Romànica*, vol.XX pàg.156.

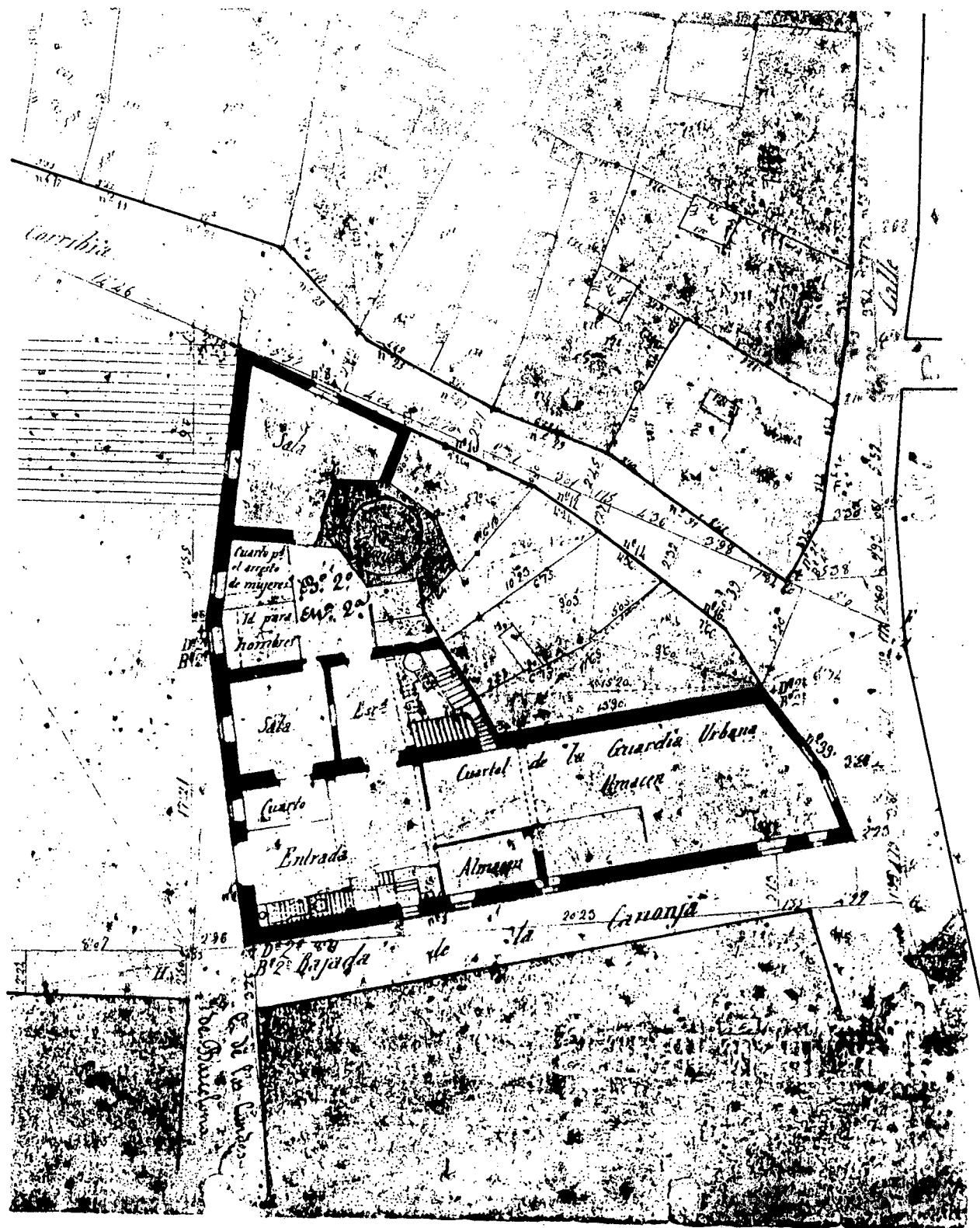

Santa Creu i Santa Eulàlia de Barcelona. Planta del sector entorn de la catedral al segle XI, amb indicació dels edificis en aquells moments ja desapareguts (planta: M. Vergés - M. Ferrer)

**CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT**

LAMINA 3. "Quarteró" de la zona de la Catedral de Barcelona, inclós dins del parcel·lari fet per l'arquitecte Garriga el 1859.

0 5 10
 mts.
 Escala gràfica

2

PIA ALMOINA
 Quarterons d'en Garriga i Roca (any 1858)

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
 DE LA CIUTAT

Ajuntament de Barcelona

DESENVOLUPAMENT DELS TREBALLS

1.- ACTUACIÓ EN EL SUBSÒL

Durada i objectius

Els treballs pròpiament arqueològics van tenir una durada de cinc setmanes i es van realitzar entre els mesos de gener i febrer de 1993 consistint en l'obertura de tres cales.

La **cala 1**, oberta al sector més proper a l'Avinguda de la Catedral, presentava forma de "L" degut a la presència de puntals en aquest indret. La seva amplada era de 1,40 m, essent el braç més llarg de 4 m. i el més curt de 3,50 m.

El seu objectiu va ser el de documentar els fonaments de la torre poligonal. La part que actualment es situa al jardí exterior de l'edifici ja havia estat objecte d'excavació l'any 1949 (Duran i Sanpere, 1969).

La **cala 2** va ser ubicada gairebé al costat del mur que separa aquest edifici del de la Canonja i es va plantejar a l'indret on hipotèticament es situaria la primera illa de cases de l'angle nord de la ciutat, essent les seves dimensions de 2 x 2 m.

Finalment, la **cala 3** –de 2,50 x 2,70– es va obrir al sector més a l'est del soterrani, tocant a l'escala que puja a la planta baixa, i va estar condicionada per l'existència d'una claveguera encara en ús. La seva finalitat va ser la de documentar l'angle nord de la muralla que ens va proporcionar el perímetre exacte de la ciutat romana. Per necessitat de l'obra, es va ampliar la cala obrint una petita rasa de 1,10 x 1,40 m al llarg de la paret est del soterrani.

DESENVOLUPAMENT DELS TREBALLS

1.- ACTUACIÓ EN EL SUBSÒL

Durada i objectius

Els treballs pròpiament arqueològics van tenir una durada de cinc setmanes i es van realitzar entre els mesos de gener i febrer de 1993 consistint en l'obertura de tres cales.

La **cala 1**, oberta al sector més proper a l'Avinguda de la Catedral, presentava forma de "L" degut a la presència de puntals en aquest indret. La seva amplada era de 1,40 m, essent el braç més llarg de 4 m. i el més curt de 3,50 m.

El seu objectiu va ser el de documentar els fonaments de la torre poligonal. La part que actualment es situa al jardí exterior de l'edifici ja havia estat objecte d'excavació l'any 1949 (Duran i Sanpere, 1969).

La **cala 2** va ser ubicada gairebé al costat del mur que separa aquest edifici del de la Canonja i es va plantejar a l'indret on hipotèticament es situaria la primera illa de cases de l'angle nord de la ciutat, essent les seves dimensions de 2 x 2 m.

Finalment, la **cala 3** –de 2,50 x 2,70– es va obrir al sector més a l'est del soterrani, tocant a l'escala que puja a la planta baixa, i va estar condicionada per l'existència d'una claveguera encara en ús. La seva finalitat va ser la de documentar l'angle nord de la muralla que ens va proporcionar el perímetre exacte de la ciutat romana. Per necessitat de l'obra, es va ampliar la cala obrint una petita rasa de 1,10 x 1,40 m al llarg de la paret est del soterrani.

Cala 1

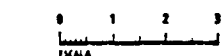
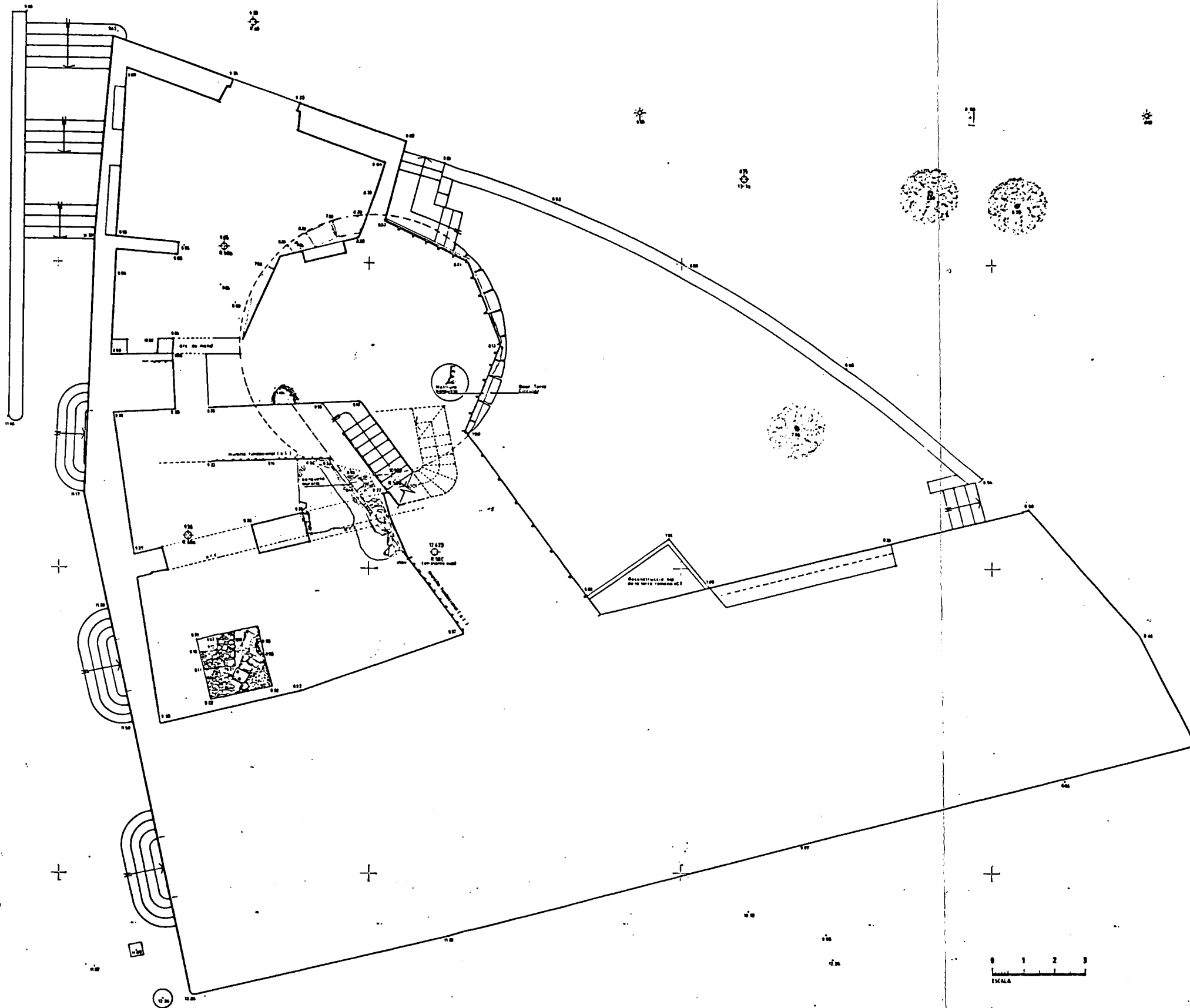
En aquesta cala la seqüència documentada estava relacionada amb l'activitat de l'edifici. Tres van ser els paviments hidràulics documentats, u.e. 1, 4 i 6, amb les seves corresponents preparacions, que s'estenien per tota la superfície de la cala. Per a la col·locació del paviment 6, –el més antic de la seqüència– s'havia aportat l'estrat 8 totalment ple de pedres, maons i morter que pujava el nivell considerablement.

L'aixecament d'aquesta capa va deixar al descobert l'angle format pels fonaments de la torre i la muralla. Aquesta havia estat rebaixada en 60 cm. per tal de guanyar espai a l'interior de l'edifici. Entregant-se a aquests elements trobem el paviment 9, que ocupava un petit sector del braç més llarg de la cala. Estava format per rajoles bordes, fetes a mà amb fang pastat, disposades a la *mescla*.

A l'altre braç de la cala es situava el revestiment 19 fet amb cairons col·locats en punta. Al mig dels dos paviments i relacionat amb ells es situava una estructura, element 21, que havia estat afectada per les obres actuals i per tant de difícil interpretació, encara que creiem que podria respondre a uns graons que facilitarien el pas entre els dos àmbits.

El paviment 9 amortitzava un pou revestit amb pedres, u.e. 15; el seu reblliment, u.e. 28, – buidat únicament en part – va aportar gran quantitat de rajoles bordes i alguns fragments de ceràmica vidrada. El retall 29 efectuat per la construcció del pou tallava una sitja, element 16, situada just a la cantonada de la torre amb el parament de la muralla.

L'excavació de la sitja, de forma bastant irregular, havia estat practicada al titorà afectant també als fonaments de la torre.

11200 11250 11300 11350 11400 11450 11500

SERVEI D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

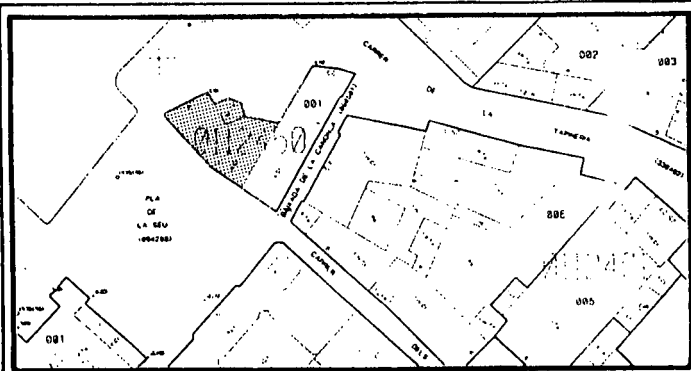
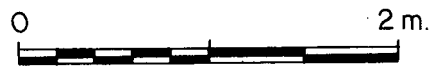
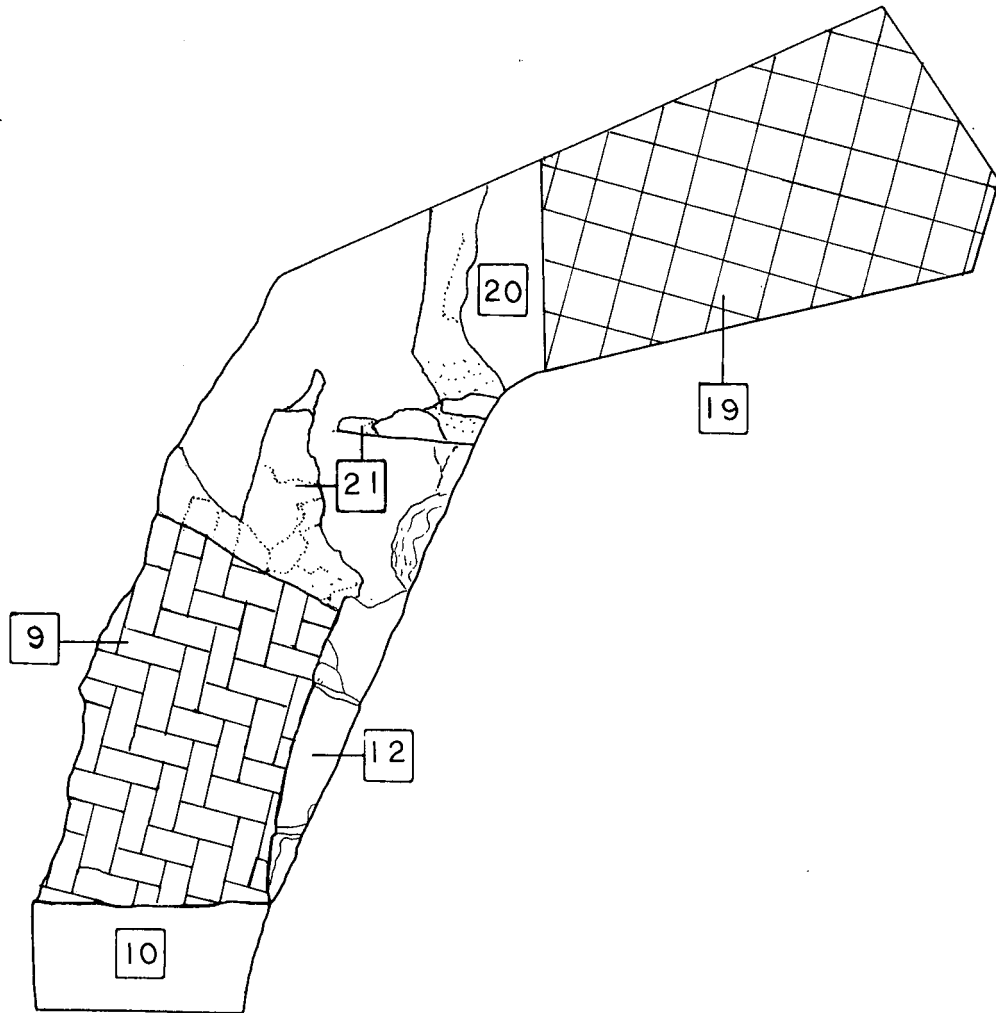
Intervenció arqueològica.
Pla Almira
Barcelona

Planta Baixa a nivell d'Avda. de
La Catedral (cota 933)

Planta nº 4

Escala 1/1250

Codi: _____

Ajuntament de Barcelona

Servei d'Arqueologia de la Ciutat

PIA ALMOINA

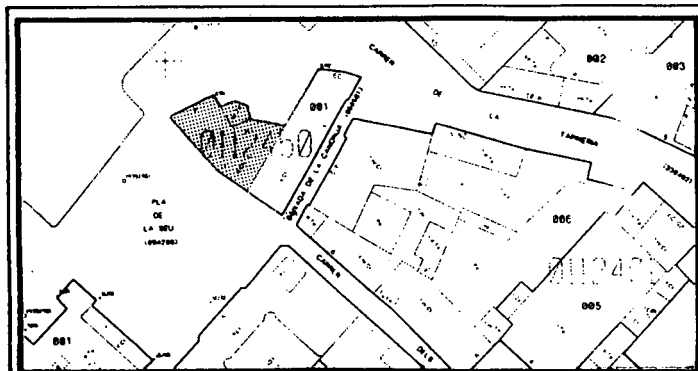
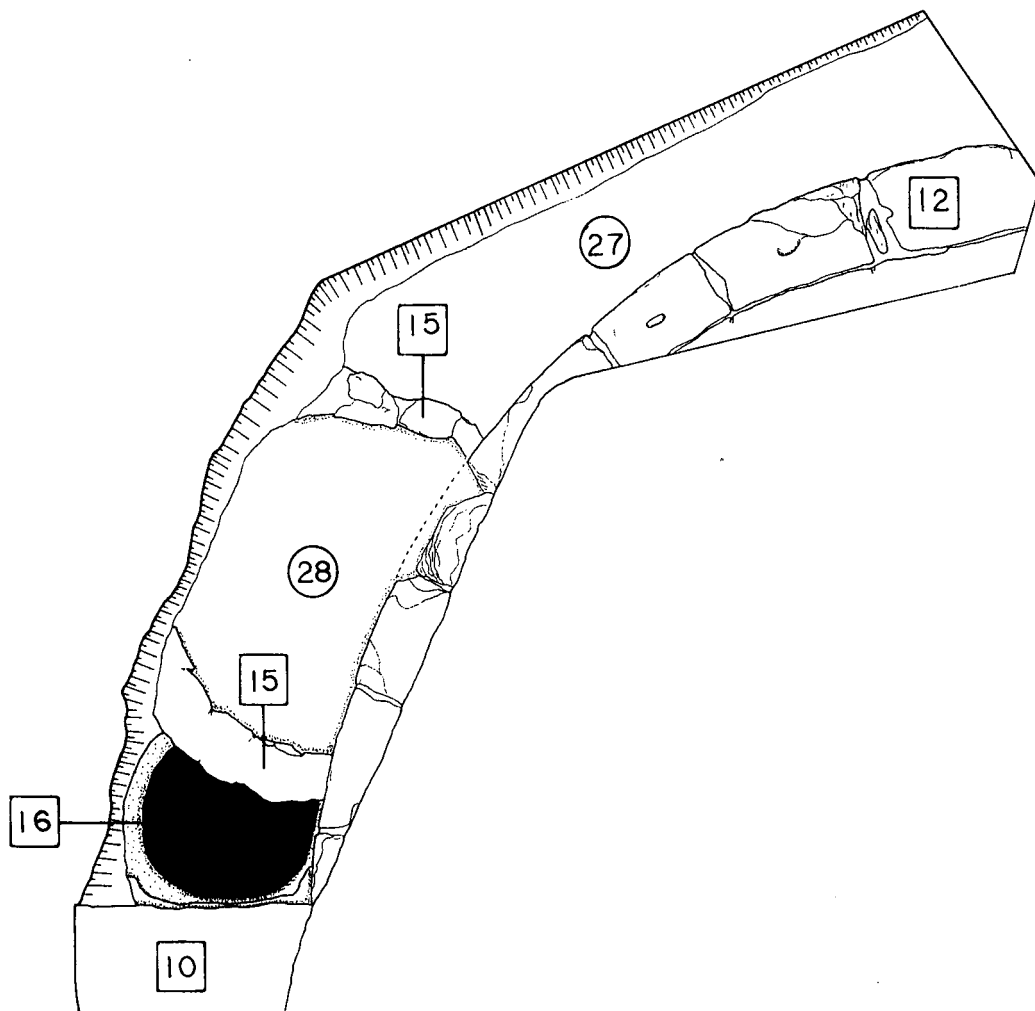
CALA I

Data: maig 1993

43

Planta nº 1

Escala: 1/40

Ajuntament de Barcelona

Servei d'Arqueologia de la Ciutat

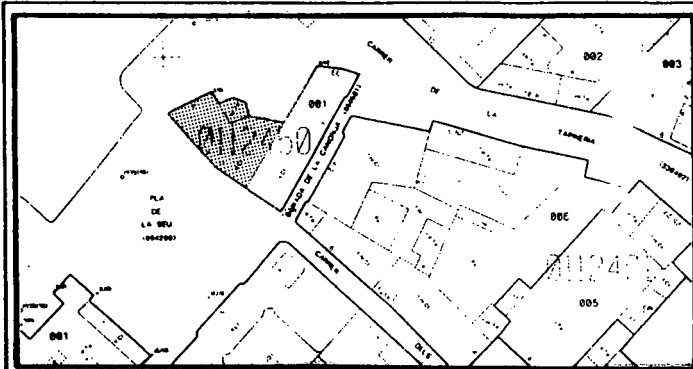
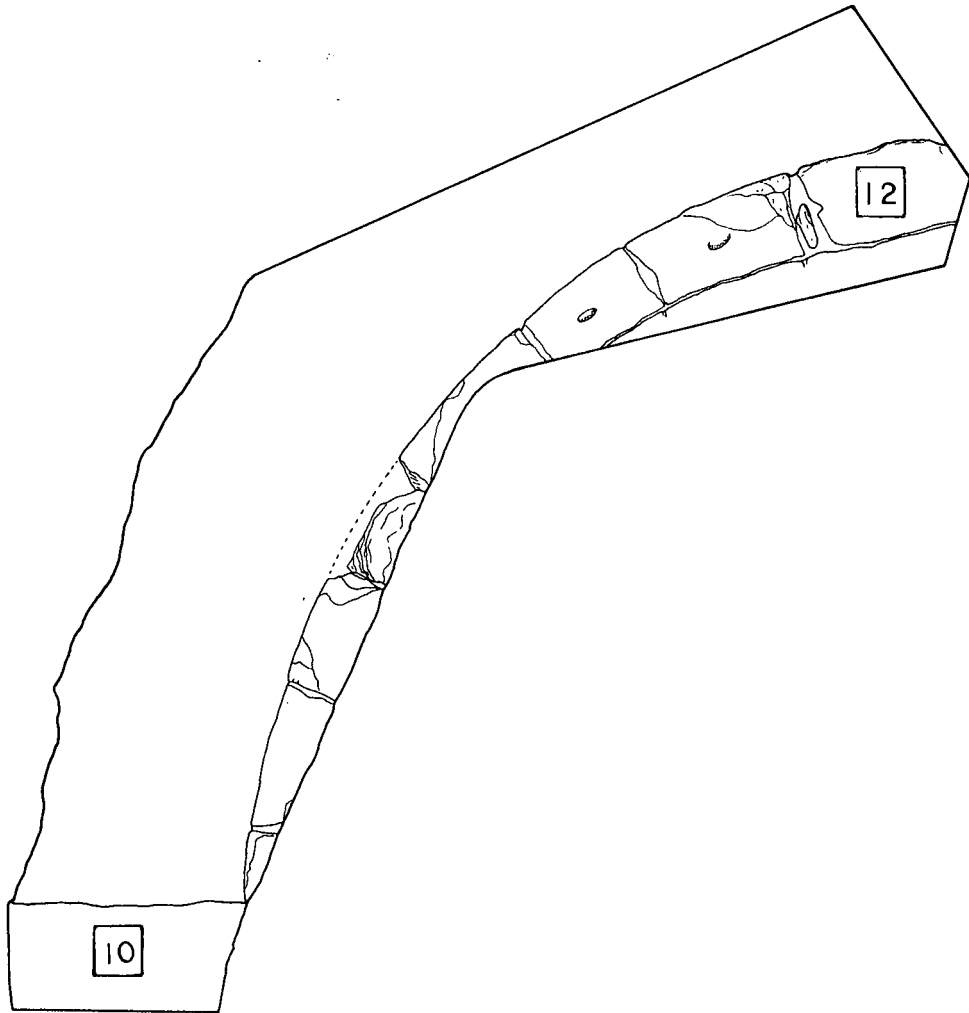
PIA ALMOÏNA

CALA 1

Data: maig 1993

Planta nº 2

Escala: 1/40

Ajuntament de Barcelona

Servei d'Arqueologia de la Ciutat

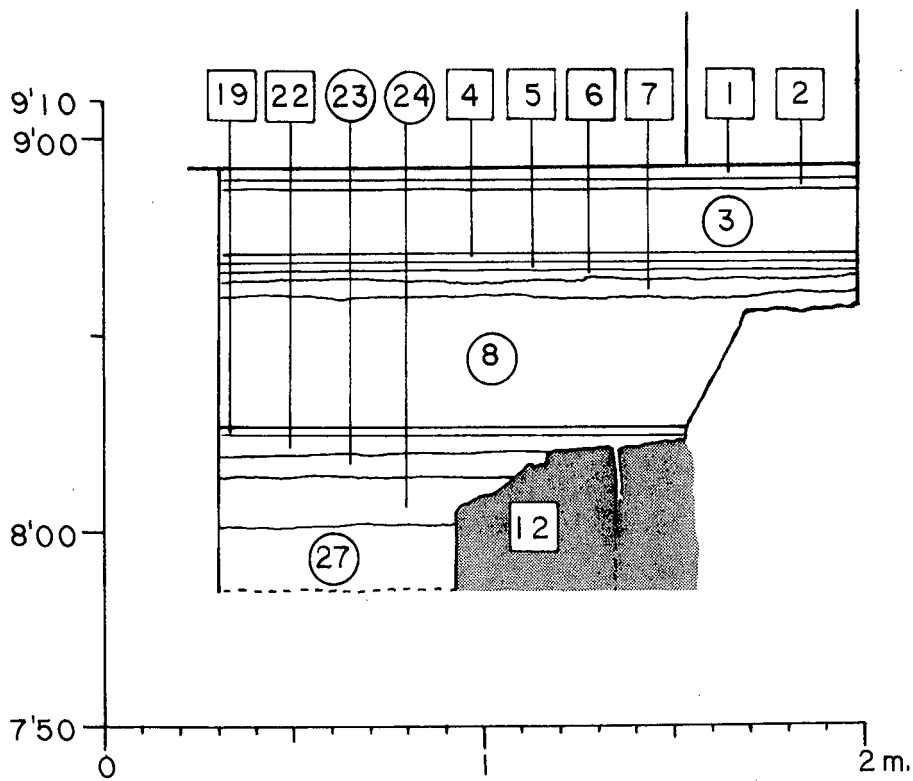
PIA ALMOINA

CALA I

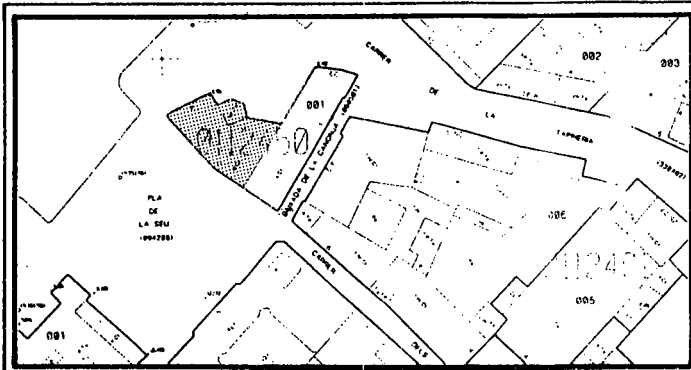
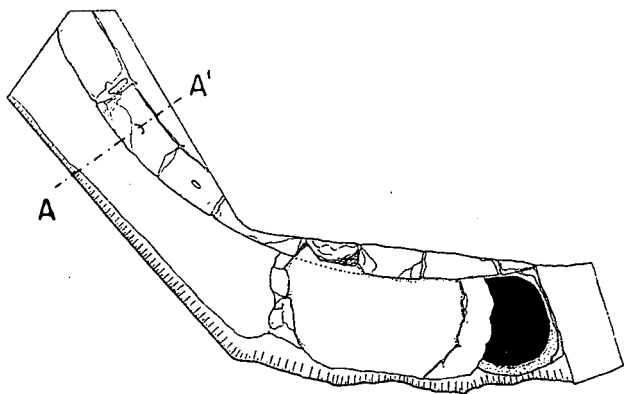
Data: maig 1993

Planta nº 3

Escala: 1/40

Secció A-A'

Ajuntament de Barcelona

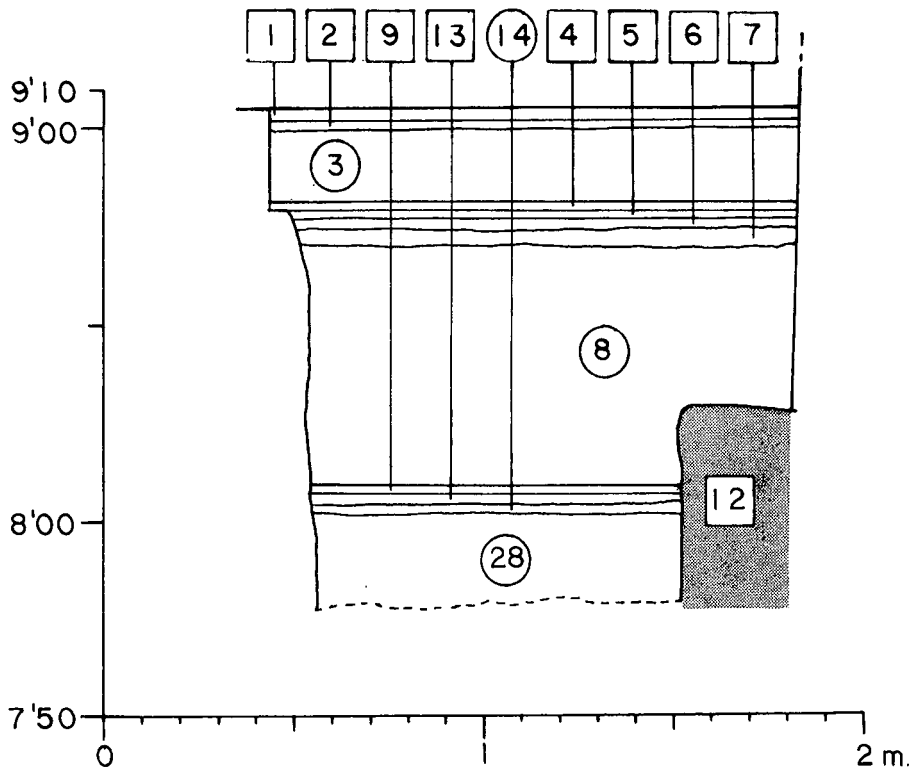
Servei d'Arqueologia de la Ciutat

PIA ALMOINA
CALA I

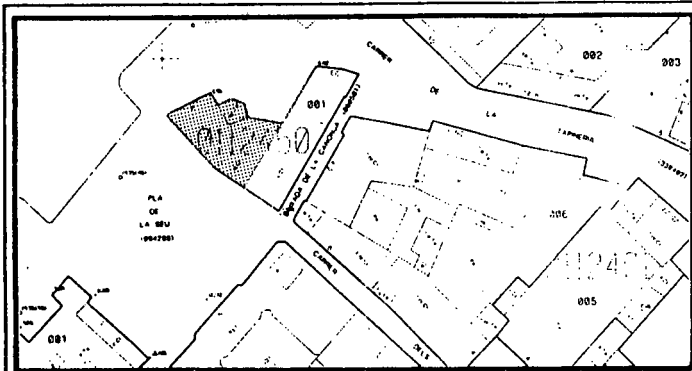
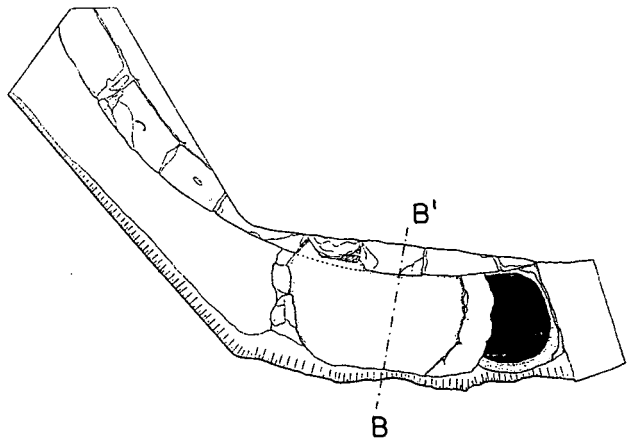
Data: maig 1993

Seccions

Escala: 1/20

Secció B-B'

Ajuntament de Barcelona

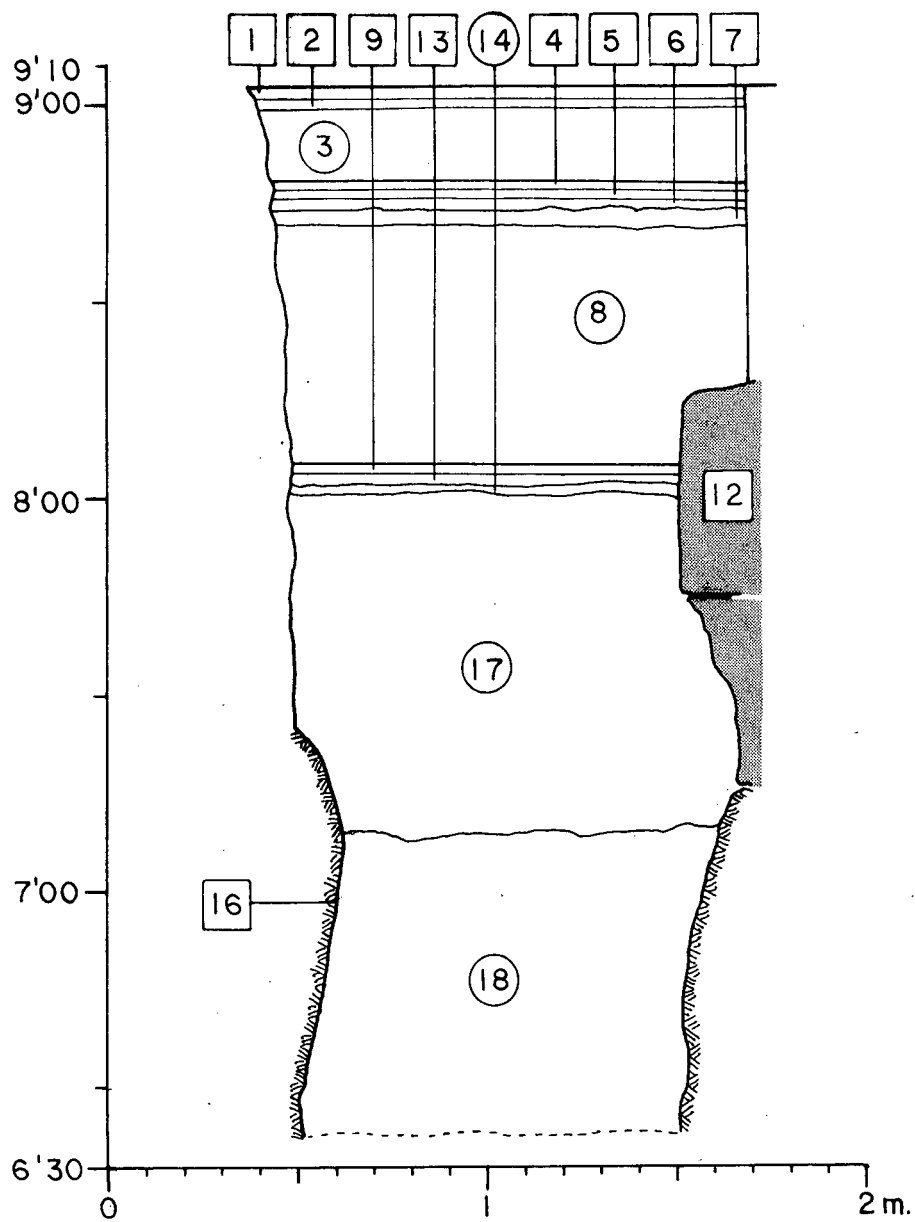
Servei d'Arqueologia de la Ciutat

PIA ALMOINA
CALA I

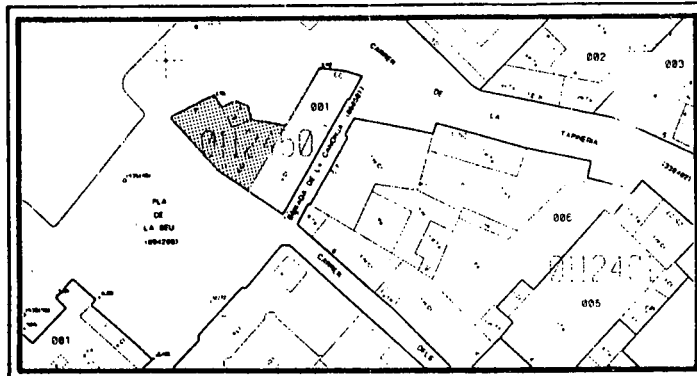
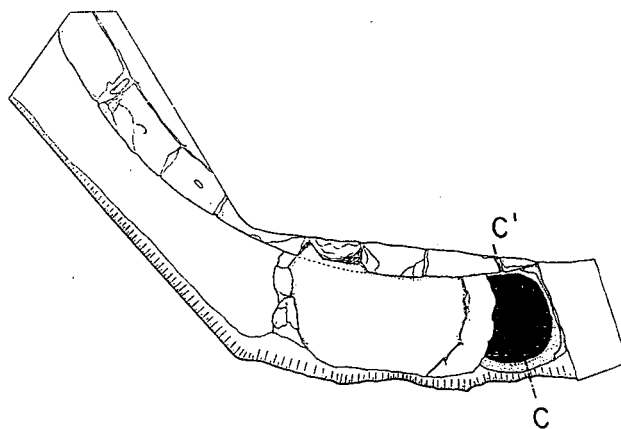
Data: maig 1993

Seccions

Escala: 1/20

Secció C-C'

Ajuntament de Barcelona

Servei d'Arqueologia de la Ciutat

PIA ALMOINA
CALA I

Data: maig 1993

Seccions

Escala: 1/20

L'aixecament de tres estrats d'aportació –u.e. 23, 24, 27– situats al braç més curt de la cala, per sota del paviment 19, va permetre la visualització de la primera filada del fonament de la torre. Aquesta de forma circular, estava constituïda per set grans carreus, algun d'ells amb forats per encaixar els fòrceps.

En aquest punt vam abandonar la cala sense arribar a estrats amb presència de material romà.

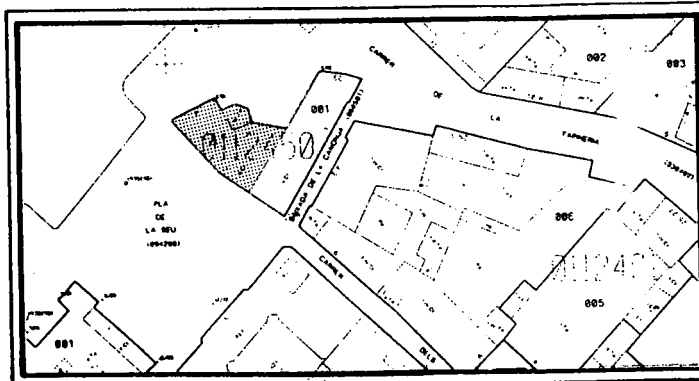
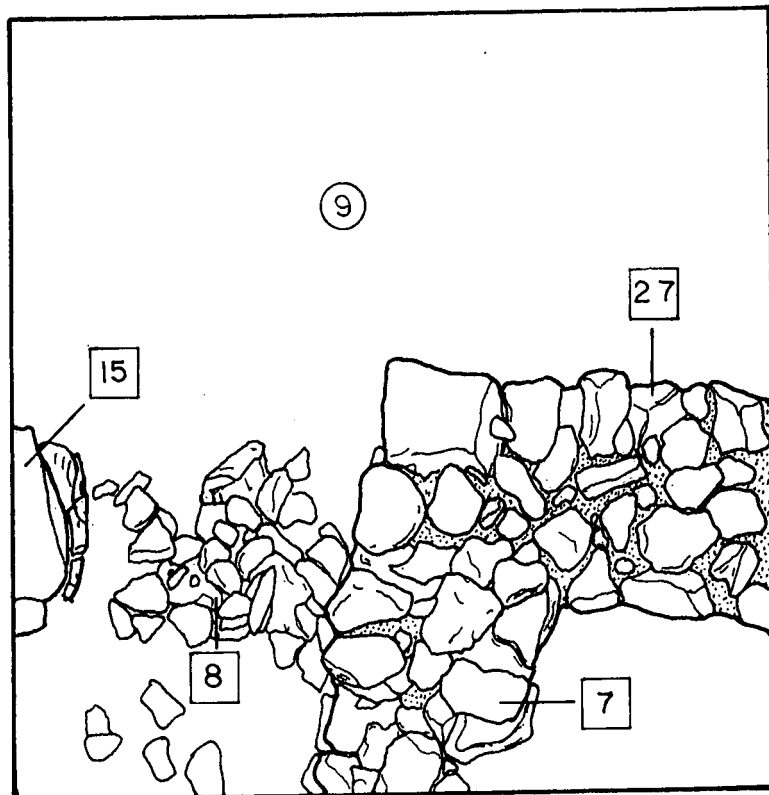
Cala 2

El revestiment que cobria el sòl del soterrani era de formigó, estès sobre una capa de graves, u.e. 1 i 2, respectivament. A sota es situava un llit de morter, unitat 3 –corresponent a un paviment del que no quedaven restes– cobrint un estrat de terres amb materials del segle XVII.

Immediatament, i a tan sol 30 cm. del nivell d'us actual, van aparèixer els nivells romans. Aquest fet ens indica que en aquesta àrea els diferents paviments que s'haurien anat succeint van ser cada vegada aixecats per col·locar un de nou.

Quan varem aixecar l'unitat estratigràfica 4, van quedar al descobert dos murs en direcció nord–sud i est–oest, u.e. 7 i 27, solidaris entre si i constituint cantonada. La seva amplada era de 60 cm. i estaven fets amb pedres de grandària molt diferent sense guardar cap tipus de disposició. A la resta de la superfície de la cala es situaven dos capes de terra, unitat 5 i 6. La primera s'estenia només per la meitat nord i cobria en part a l'u.e. 6. Una vegada estreta aquesta capa, vam poder documentar l'existència d'un petit enderroc situat just a tocar del mur 7.

A continuació hi havia una successió de set estrats de colmatació clarament diferenciats amb molt material ceràmic i ossos, amb presència de carbons, fragments de vidre i estuc, presentant tots la seva superfície

Ajuntament de Barcelona

Servei d'Arqueologia de la Ciutat

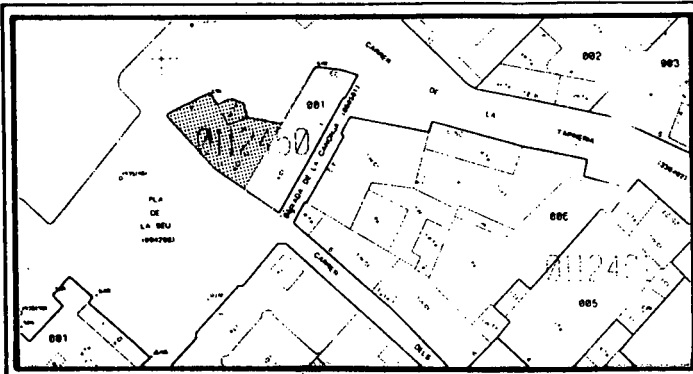
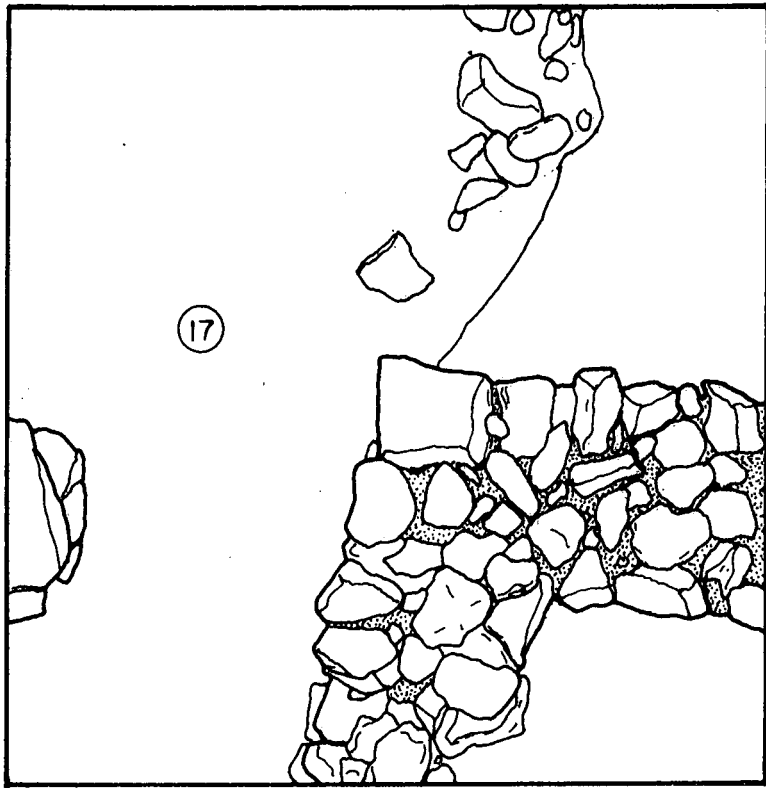
PIA ALMOÏNA

CALA 2

Data: maig 1993

Planta nº 2

Escala: 1/20

Ajuntament de Barcelona

Servei d'Arqueologia de la Ciutat

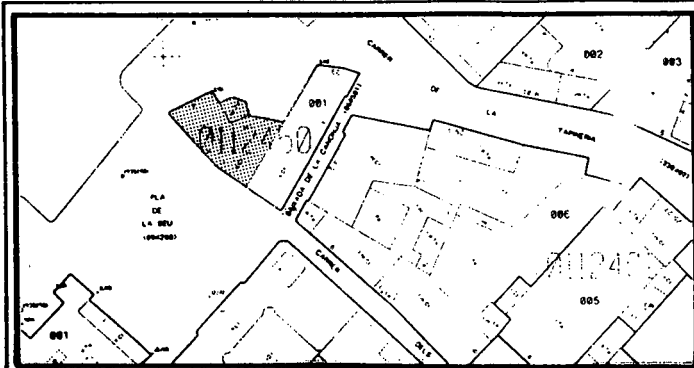
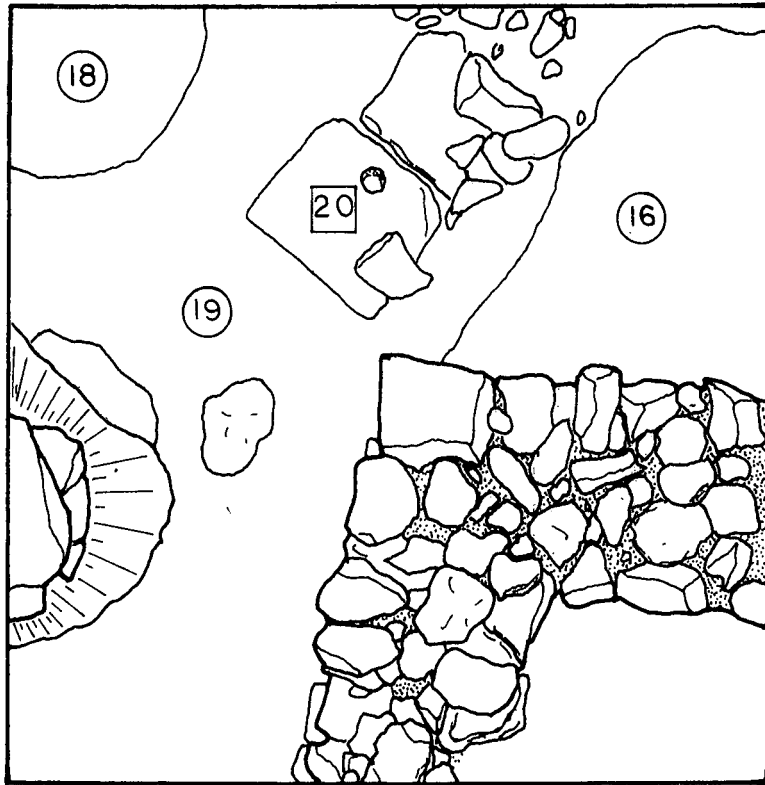
PIA ALMOINA

CALA 2

Data: maig 1993

Planta nº 4

Escala: 1/20

Ajuntament de Barcelona

Servei d'Arqueologia de la Ciutat

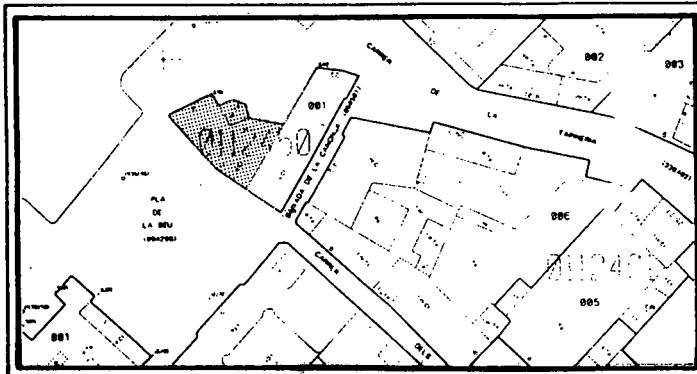
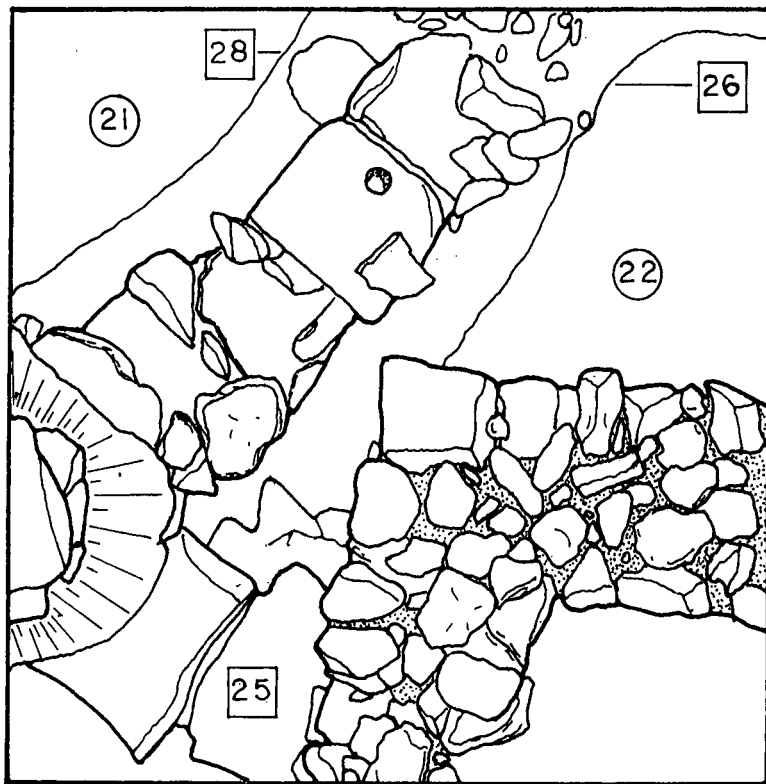
PIA ALMOÏNA

CALA 2

Planta nº 5

Data: maig 1993

Escala: 1/20

Ajuntament de Barcelona

Servei d'Arqueologia de la Ciutat

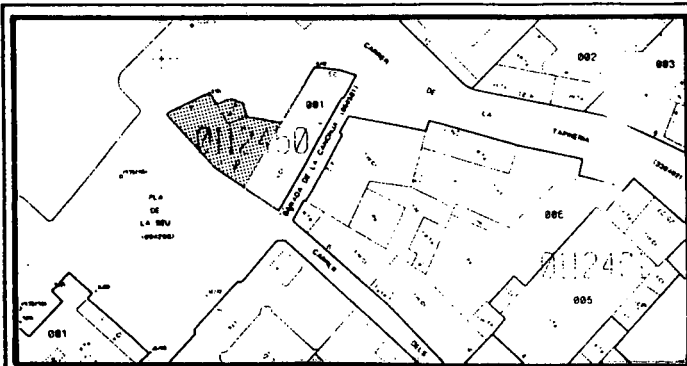
PIA ALMOINA

CALA 2

Data: maig 1993

Planta nº 6

Escala: 1/20

Ajuntament de Barcelona

Servei d'Arqueologia de la Ciutat

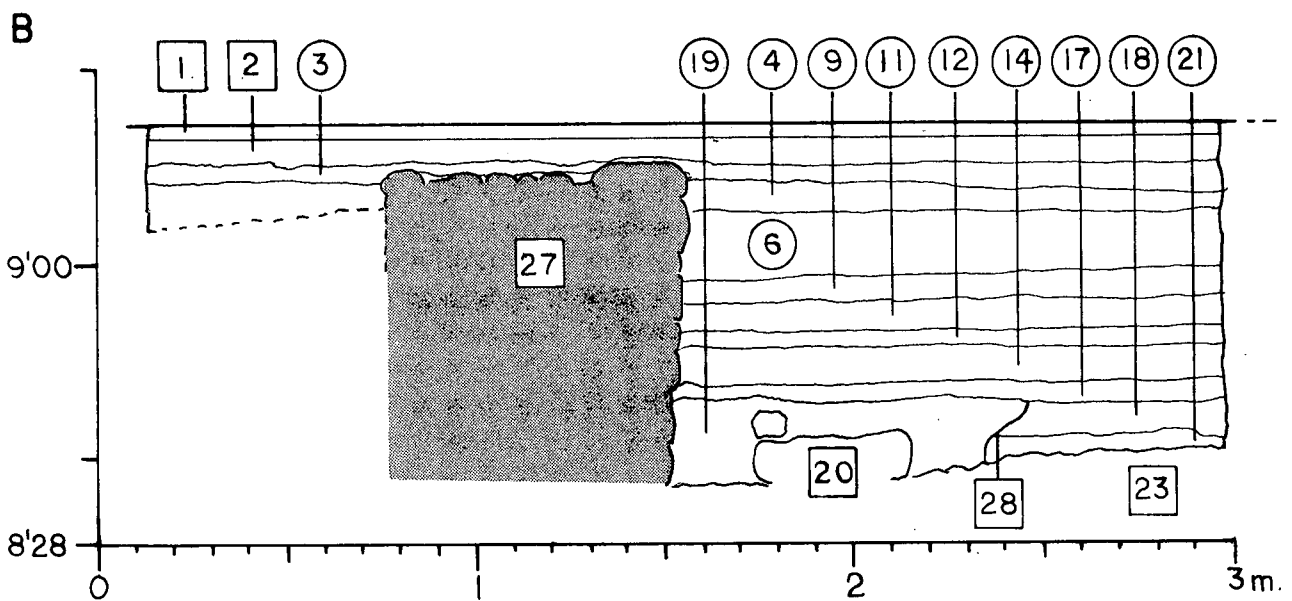
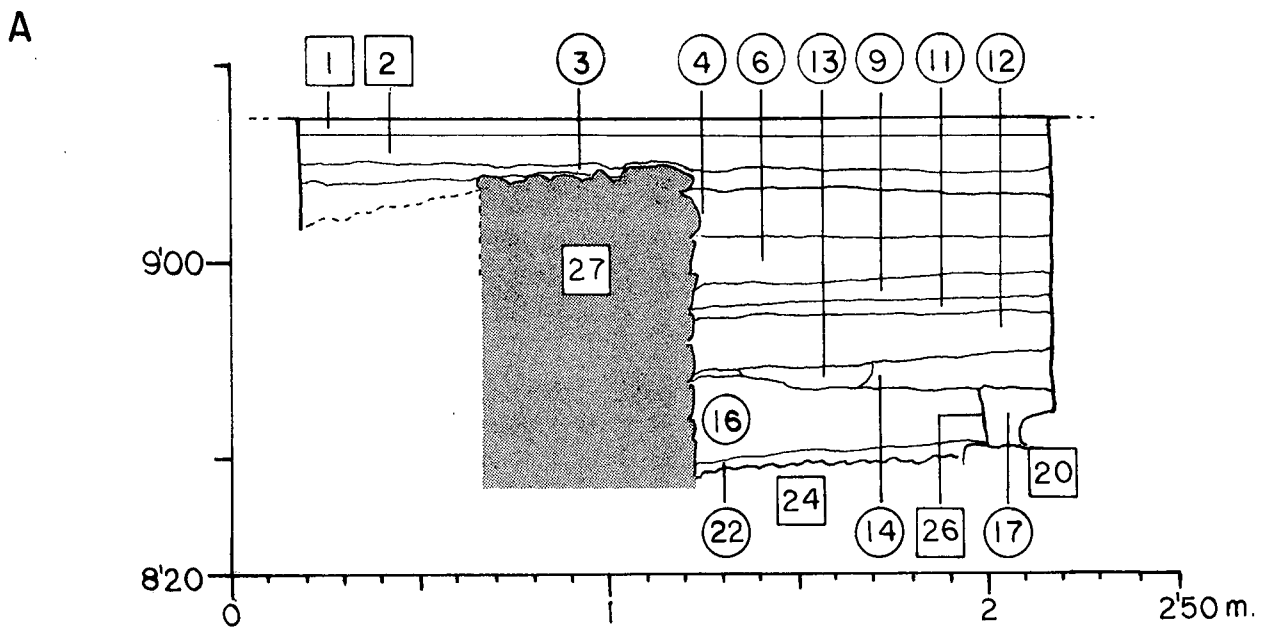
PIA ALMOINA

CALA 2

Data: maig 1993

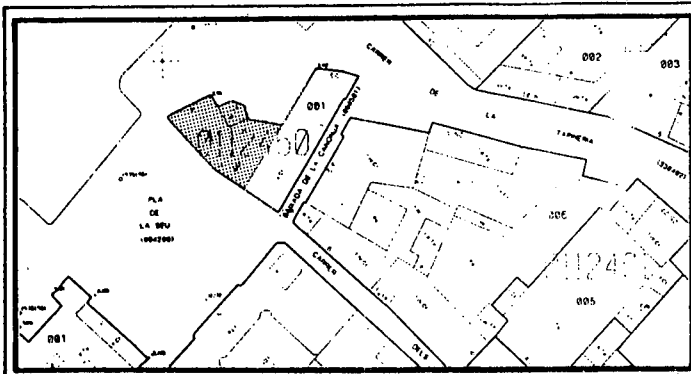
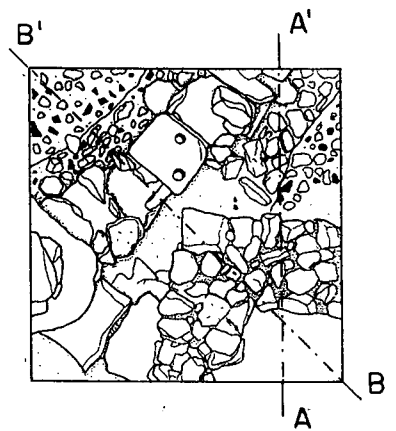
Planta nº 7

Escala: 1/20

A Secció A-A'

B Secció B-B'

Ajuntament de Barcelona

Servei d'Arqueologia de la Ciutat

PIA ALMOINA

CALA 2

Seccions

Data: maig 1993

Escala: 1/20

inclinada cap el sud. Cobert per l'unitat 17 va aparèixer l'element 20, estructura formada per un seguit de pedres bastant grans, algunes aprofitades, amb la cara superior plana que hem interpretat com una claveguera, encara que amb reserves. S'estenia en direcció nord-sud fent pendent cap al nord i enllaçava amb l'element 25 de las mateixes característiques i pendent, encara que de direcció est-oest. Probablement es tracta d'un altre ramal d'una xarxa de clavegueres.

Als costats de la claveguera 17 i tallat per la seva trinxera van aparèixer dos estrats que presentaven la mateixa composició, u.e. 21 i 22. Estaven formats per argiles amb molta presència d'ossets calcinats, carbons i cendres, així com petites pedres.

Aquestes unitats cobrien a les anomenades 23 i 24, que com en el cas anterior eren iguals. Es tractava d'unes capes molt compactades plenes de pedretes i material ceràmic, probablement un **rudus** o preparació d'un paviment. Aquestes quatre unitats estratigràfiques, al contrari de les documentades fins a aquest moment, presentaven la seva superfície inclinada cap el nord.

La presència d'aquest conjunt de restes arqueològiques bastant ben conservades, ens va fer aturar el procés d'excavació, ja que s'havia assolit l'objectiu del sondeig.

Cala 3

Una vegada aixecat el corresponent paviment de formigó, la seva preparació i un estrat de regularització del terreny, unitats 6, 7 i 4, va aparèixer l'u.e. 9, formada principalment per pedres, boles de morter i material constructiu. Al mateix temps, va quedar al descobert la part superior d'una claveguera de secció rectangular feta amb totxo i actualment en ús, element 2, i la part superior de dos carreus, que com després vam poder comprovar pertanyien al parament interior de la muralla augustina.

Cobert per la u.e. 9, es va trobar la trinxera efectuada per la construcció de la claveguera i el seu rebliment u.e. 5 i 11, respectivament. Al mateix temps, es va documentar l'existència de tres noves trinxeres, u.e. 10, 15 i 19, que tallaven tota la seqüència estratigràfica. La primera en forma de "L", corresponia a la fonamentació d'una pilastra de maó. El buidatge del seu rebliment, u.e. 12, ens va permetre localitzar el llenç de muralla arrasat al que abans ens hem referit, unitat 14. Es tractava d'un petit testimoni format per quatre carreus sobreposats en dues filades, units amb morter i encintats. El fet de trobar-se amb la muralla quan es va efectuar la trinxera va provocar l'ampliació de la mateixa per a comprovar la fiabilitat d'aquest element soterrat sobre el que es recolza, la qual cosa explica la seva irregularitat.

La segona, va ser oberta per la construcció dels fonaments del pilar central que fa de suport a dos arcs. Finalment, la rasa 19 –documentada pràcticament al tall de la cala– va ser efectuada per aixecar un dels panys de paret que delimiten aquesta estança, el qual s'adossa al tram de la muralla conservat en alçat al soterrani de l'edifici, continuació de la u.e. 14 documentada a la cala. Aquests elements, corresponen al moment d'ús de l'edifici, sense que es poguessin documentar d'altres més antics.

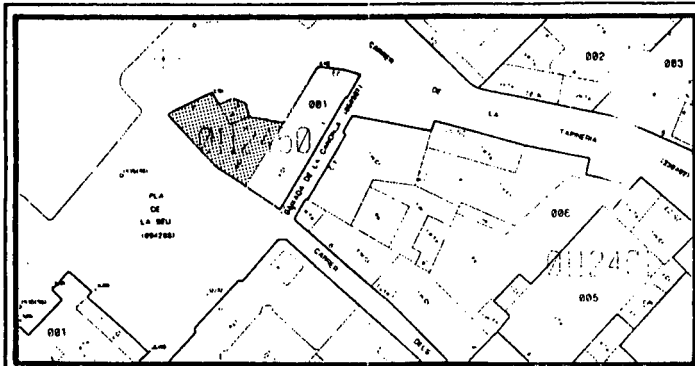
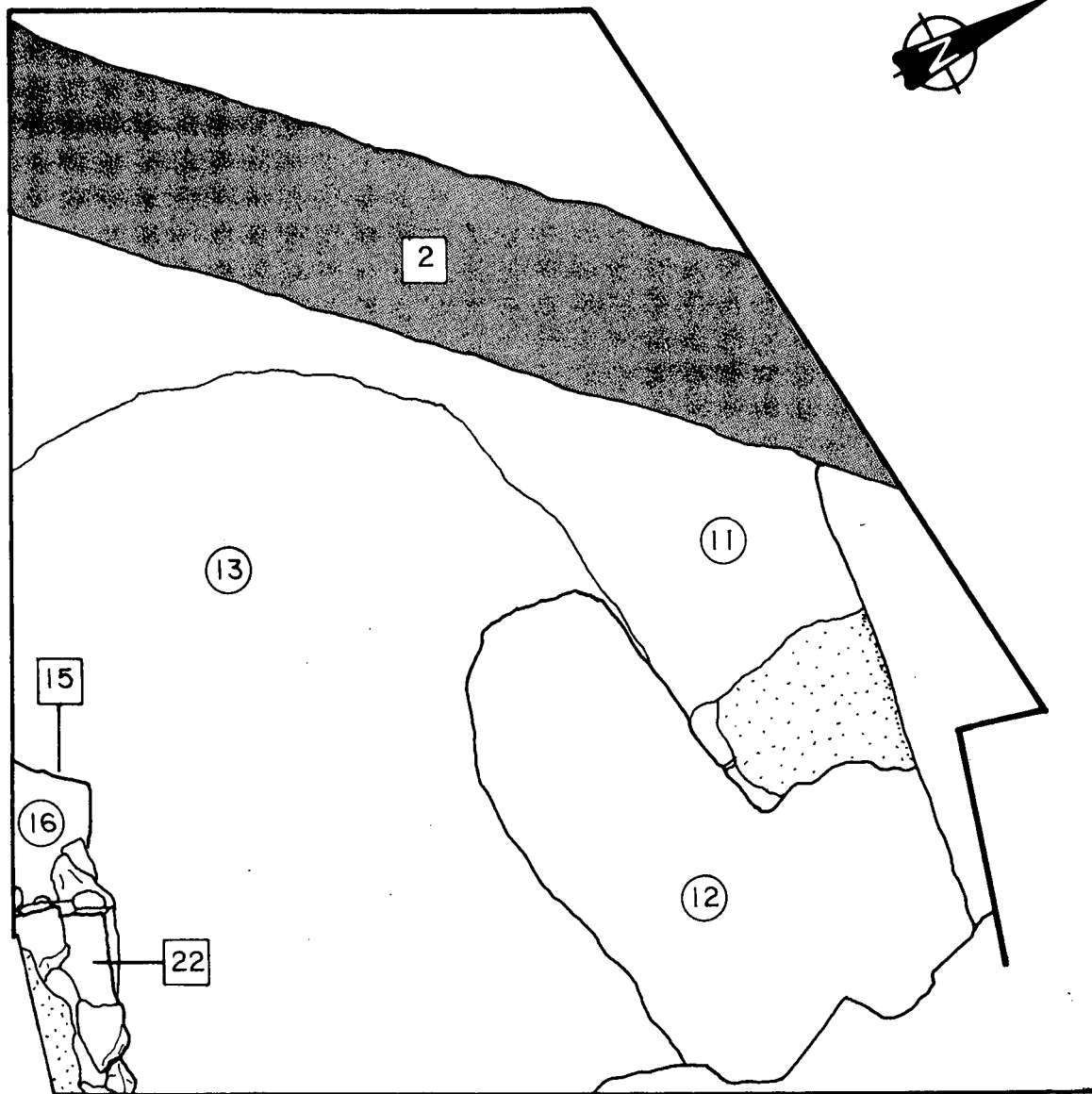
A continuació van aparèixer els nivells romans. Es van diferenciar tres estrats d'aportació sobreposats, unitats 13, 17 i 18, formats per argiles i sorres amb abundant material orgànic –ossos i carbons– i presència de fragments ceràmics, vidre i estuc.

L'u.e. 18 cobria directament tres capes de terra argilosa i molt compactada amb alguna pedreta i nòduls calcaris, anomenades 21, 25 i 27, que constituïrien el paviment de l'**intervallum** de la ciutat. L'estrat 27 presentava una superfície molt més pedregosa, mentre que els altres dos l'haurien perdut com a resultat de la destrucció de l'estratificació a causa de l'ús. L'unitat 21 cobria el fonaments de la muralla en direcció nord–oest i nord–est, element 3 i 8, respectivament, situant-se l'angle de gir a sota

de la claveguera.

A sota va aparèixer l'unitat 29, preparació del paviment format per sorres i nòduls calcaris, igualment molt compactada cobrint a dos estrats més, u.e. 30 i 31, que formarien part també de les successives capes que configurarien el paviment.

Finalment vam trobar la rasa de fonamentació de la muralla, u.e. 32, retallada al tortorà, d'uns 40 cm d'amplada i 1,20 de fondària. El seu reblliment no va aportar cap fragment ceràmic.

Ajuntament de Barcelona

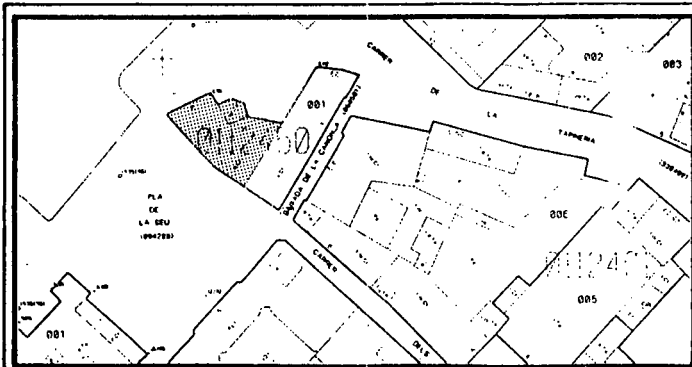
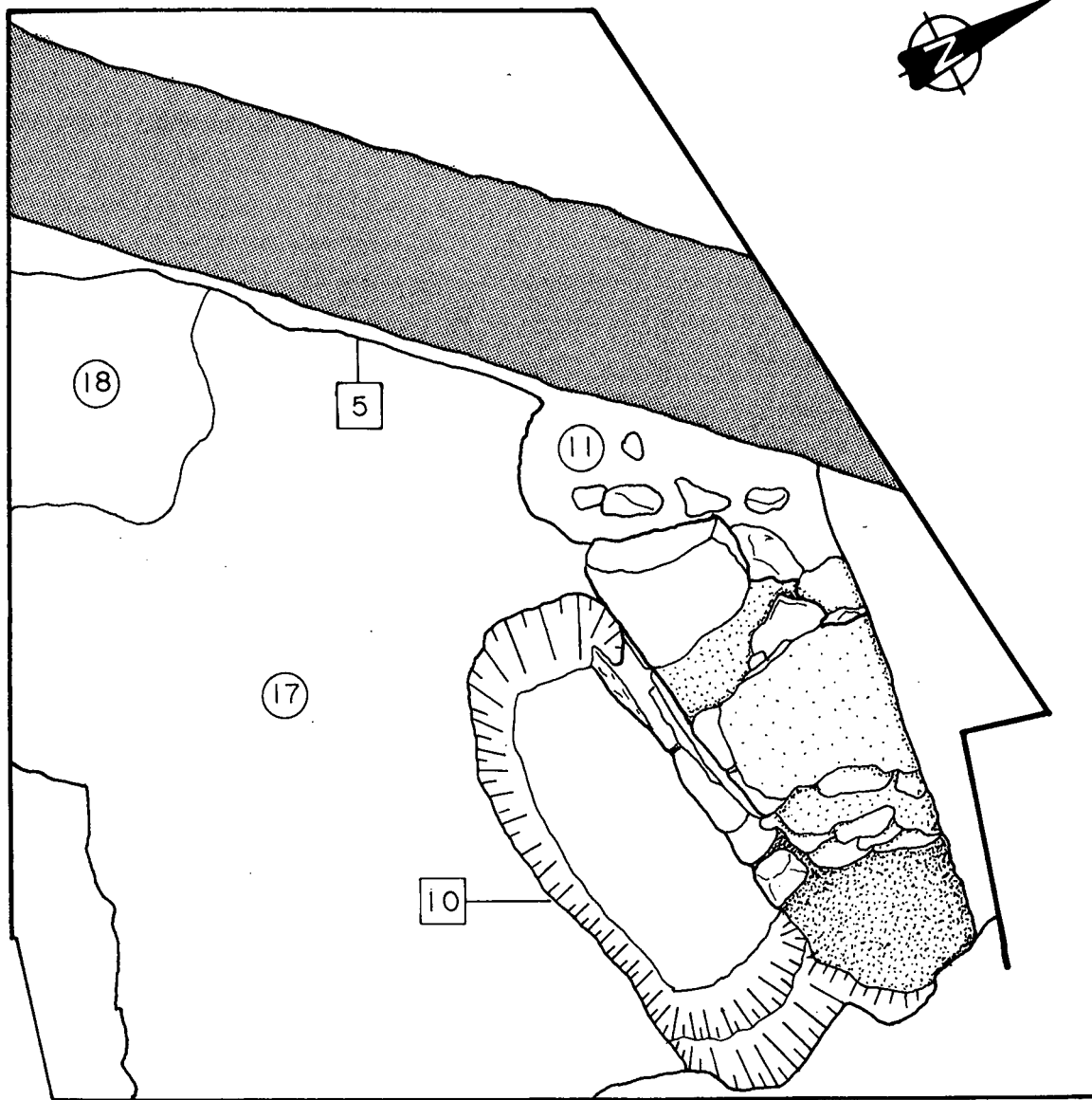
Servei d'Arqueologia de la Ciutat

PIA ALMOINA
CALA 3

Data: maig 1993

Planta nº 1

Escala: 1/20

Ajuntament de Barcelona

Servei d'Arqueologia de la Ciutat

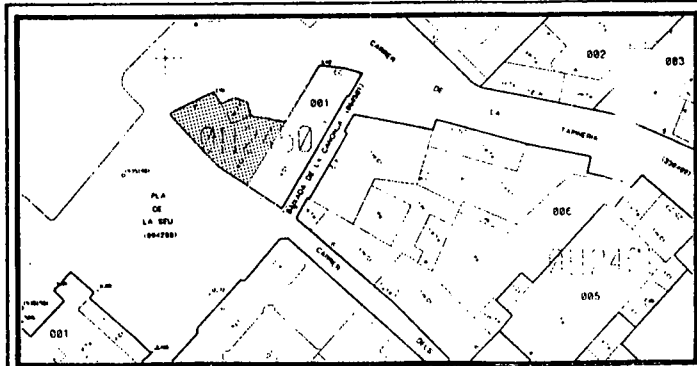
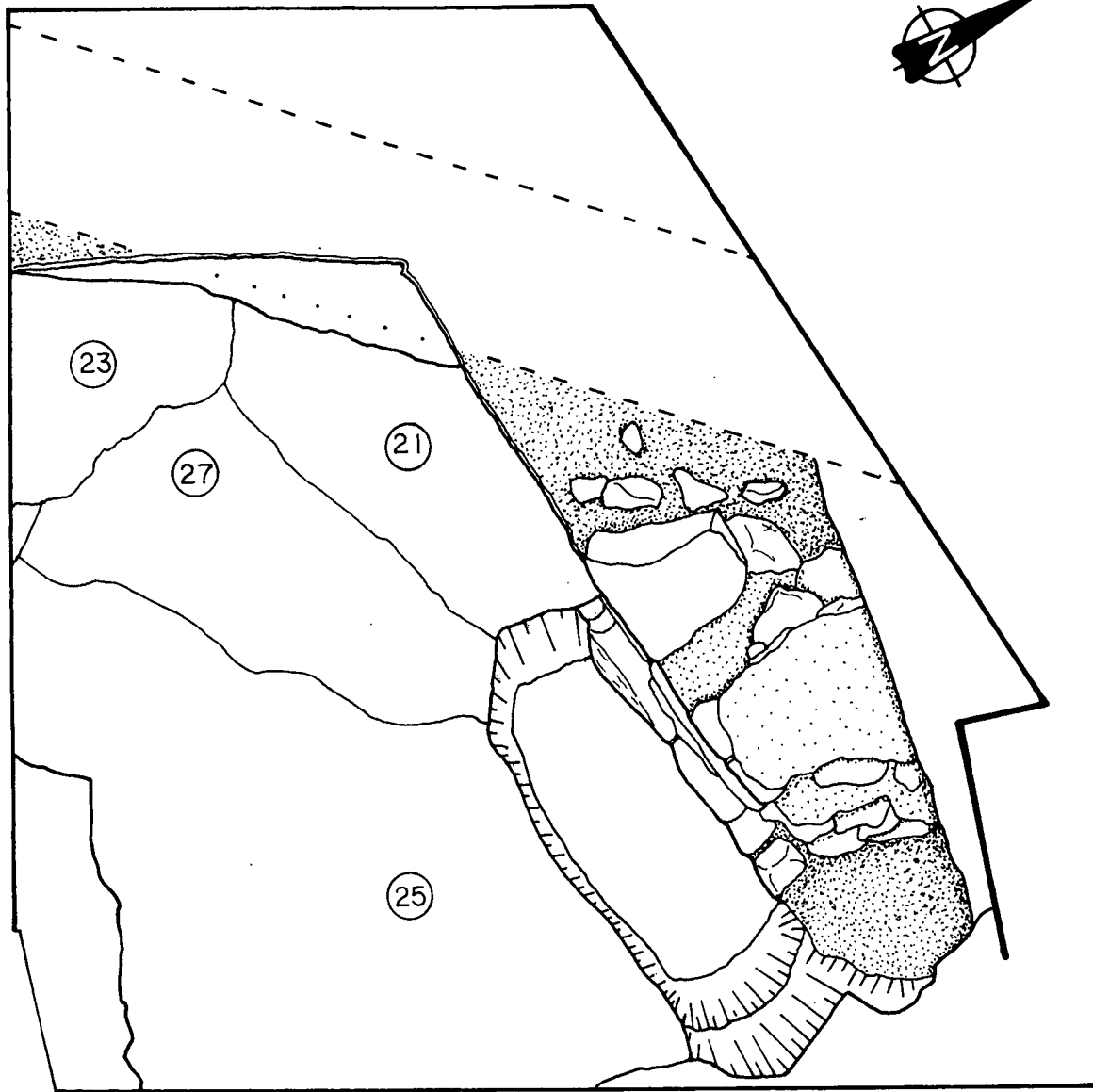
PIA ALMOÏNA

CALA 3

Data: maig 1993

Planta nº 2

Escala: 1/20

Ajuntament de Barcelona

Servei d'Arqueologia de la Ciutat

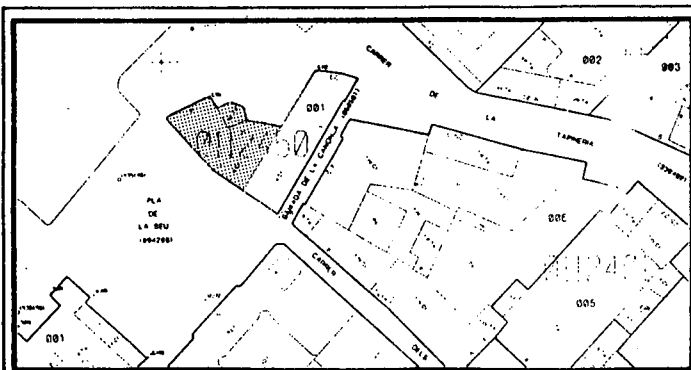
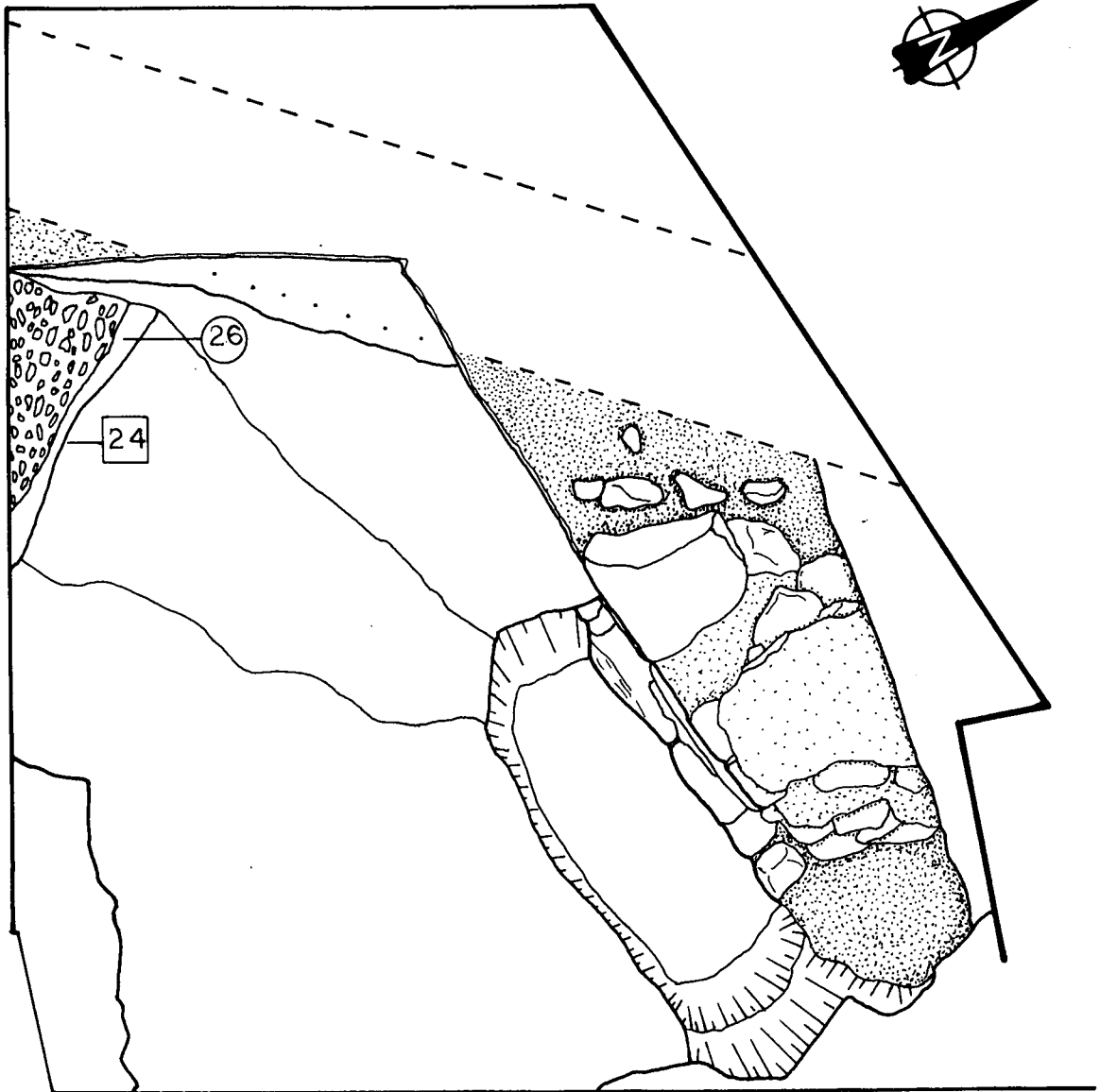
PIA ALMOÏNA

CALA 3

Data: maig 1993

Planta nº 3

Escala: 1/20

Ajuntament de Barcelona

Servei d'Arqueologia de la Ciutat

PIA ALMOÏNA

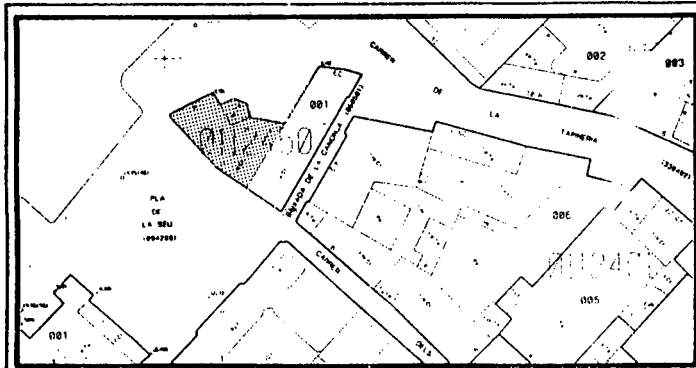
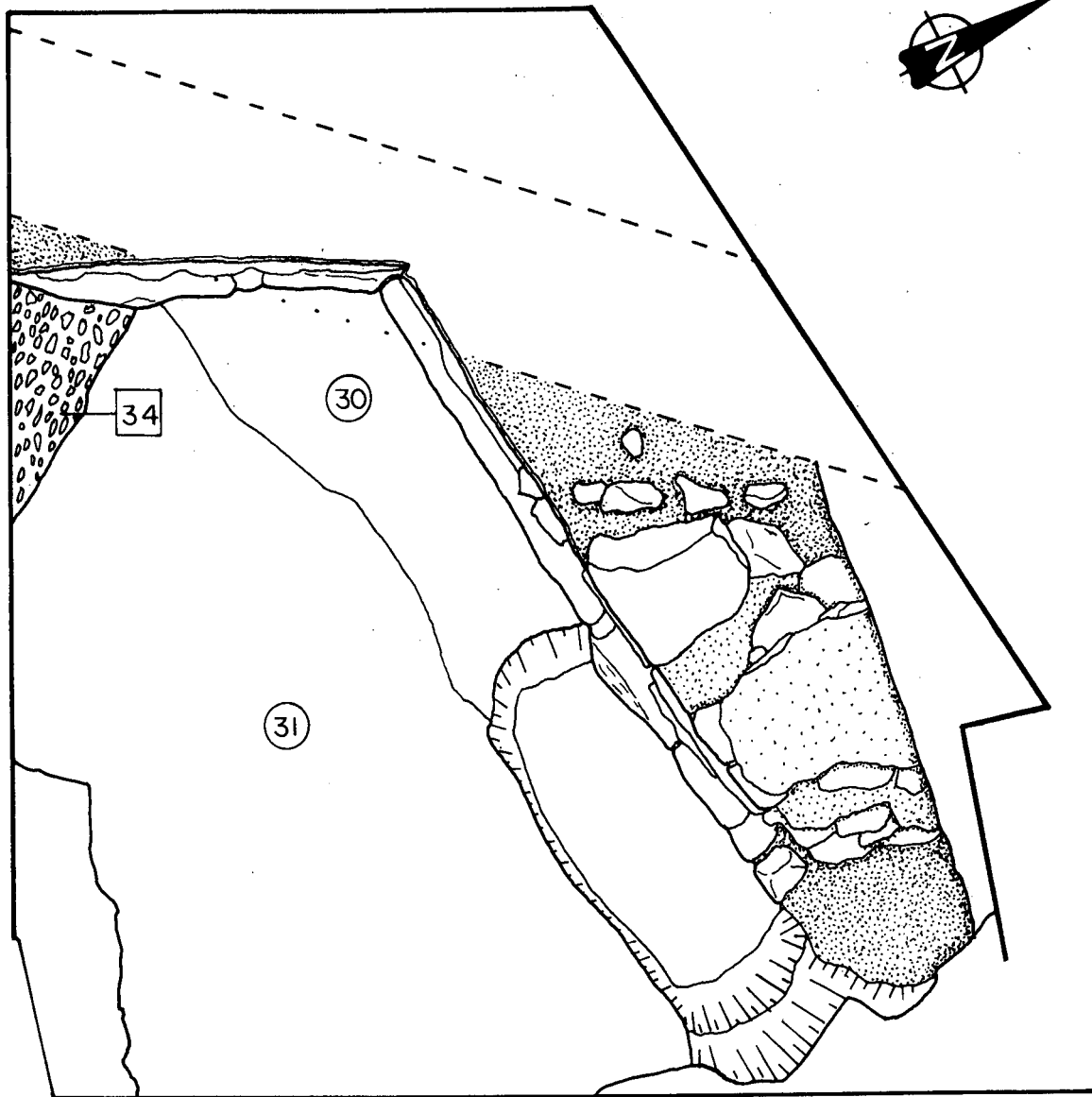
CALA 3

Data: maig 1993

Planta nº 4

Escala: 1/20

COSE

Ajuntament de Barcelona

Servei d'Arqueologia de la Ciutat

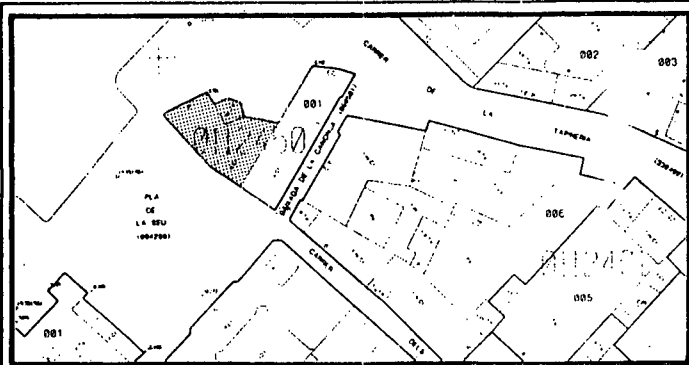
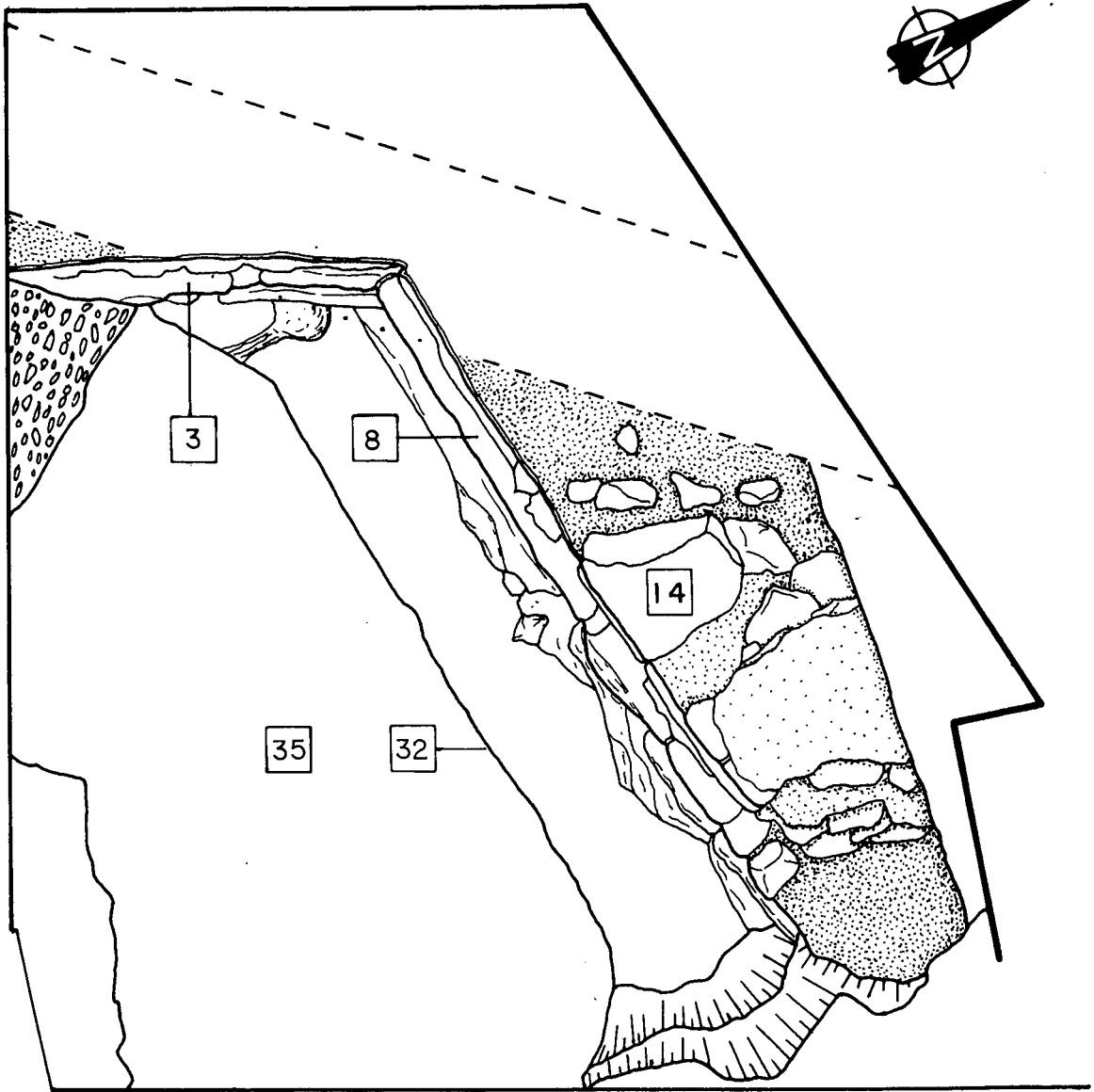
PIA ALMOINA

CALA 3

Planta nº 5

Data: maig 1993

Escala: 1/20

Ajuntament de Barcelona

Servei d'Arqueologia de la Ciutat

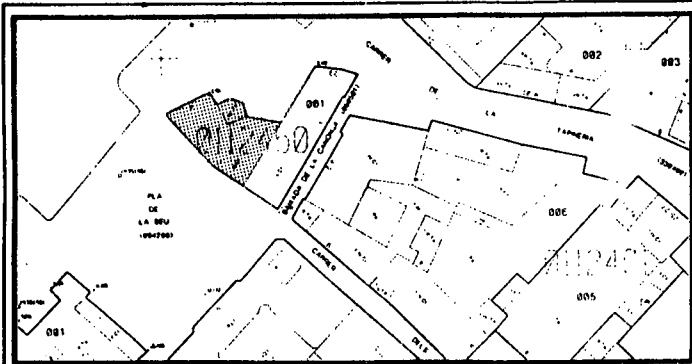
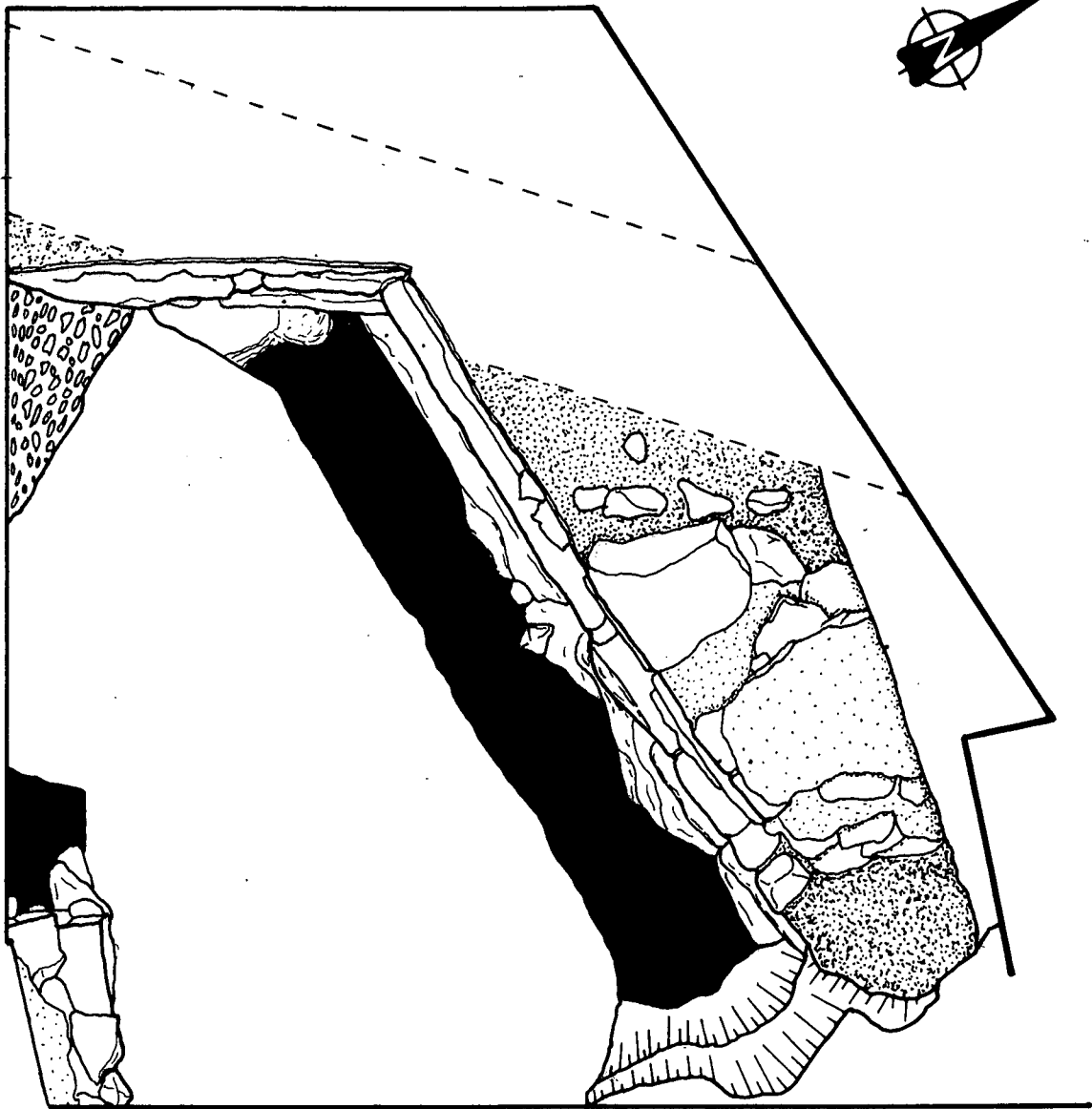
PIA ALMOÏNA

CALA 3

Data: maig 1993

Planta nº 6

Escala: 1/20

Ajuntament de Barcelona

Servei d'Arqueologia de la Ciutat

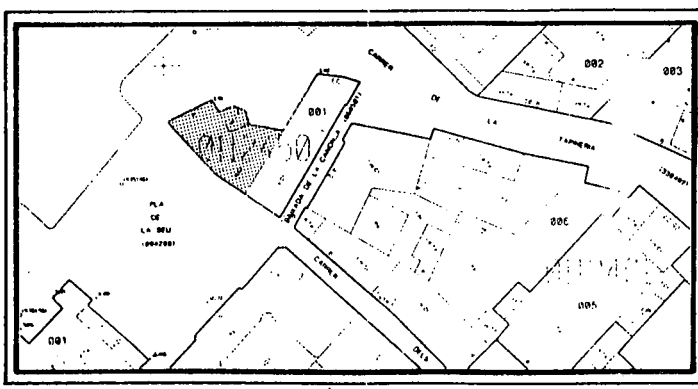
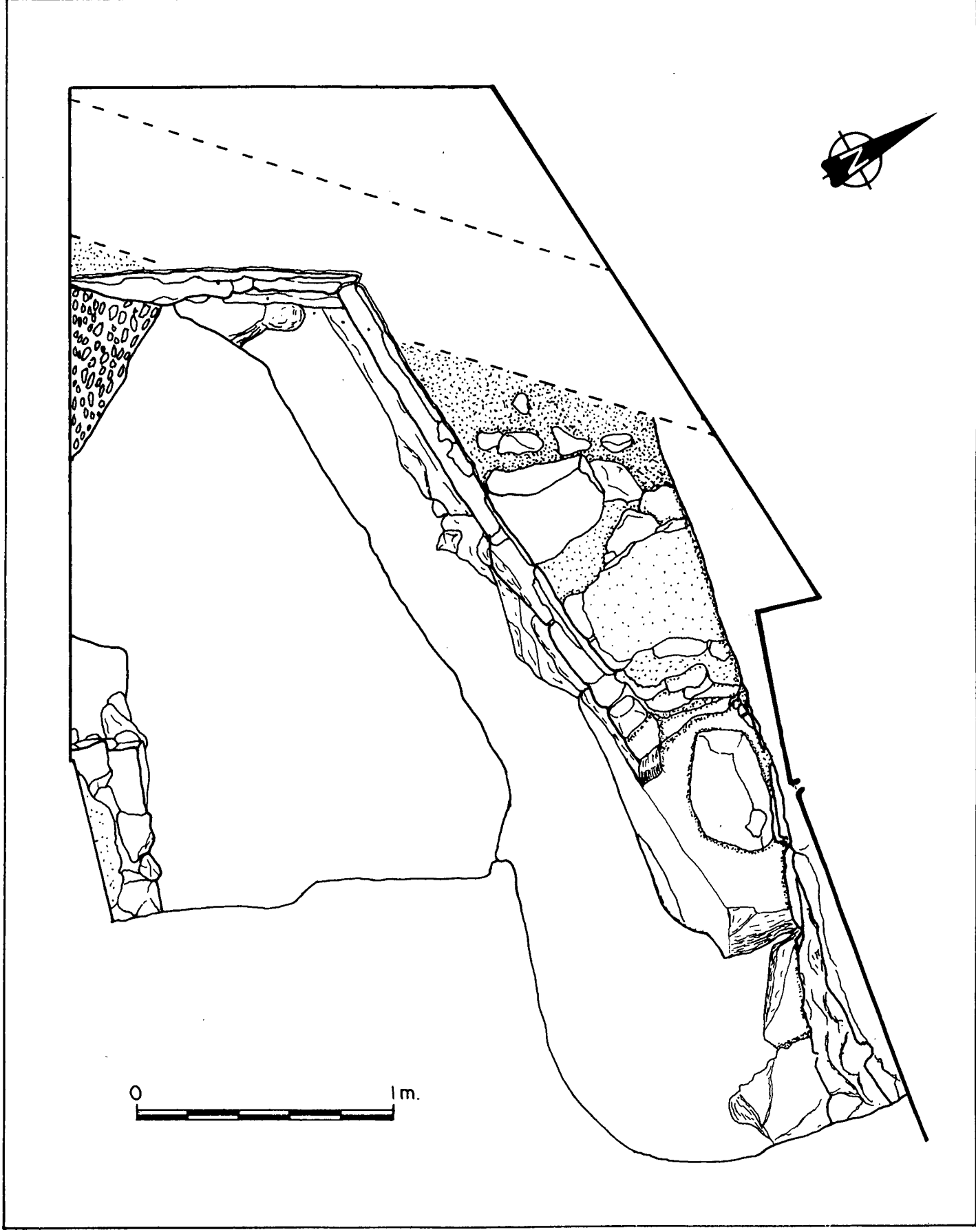
PIA ALMOÏNA

CALA 3

Data: maig 1993

Planta nº 7

Escala: 1/20

Ajuntament de Barcelona

Servei d'Arqueologia de la Ciutat

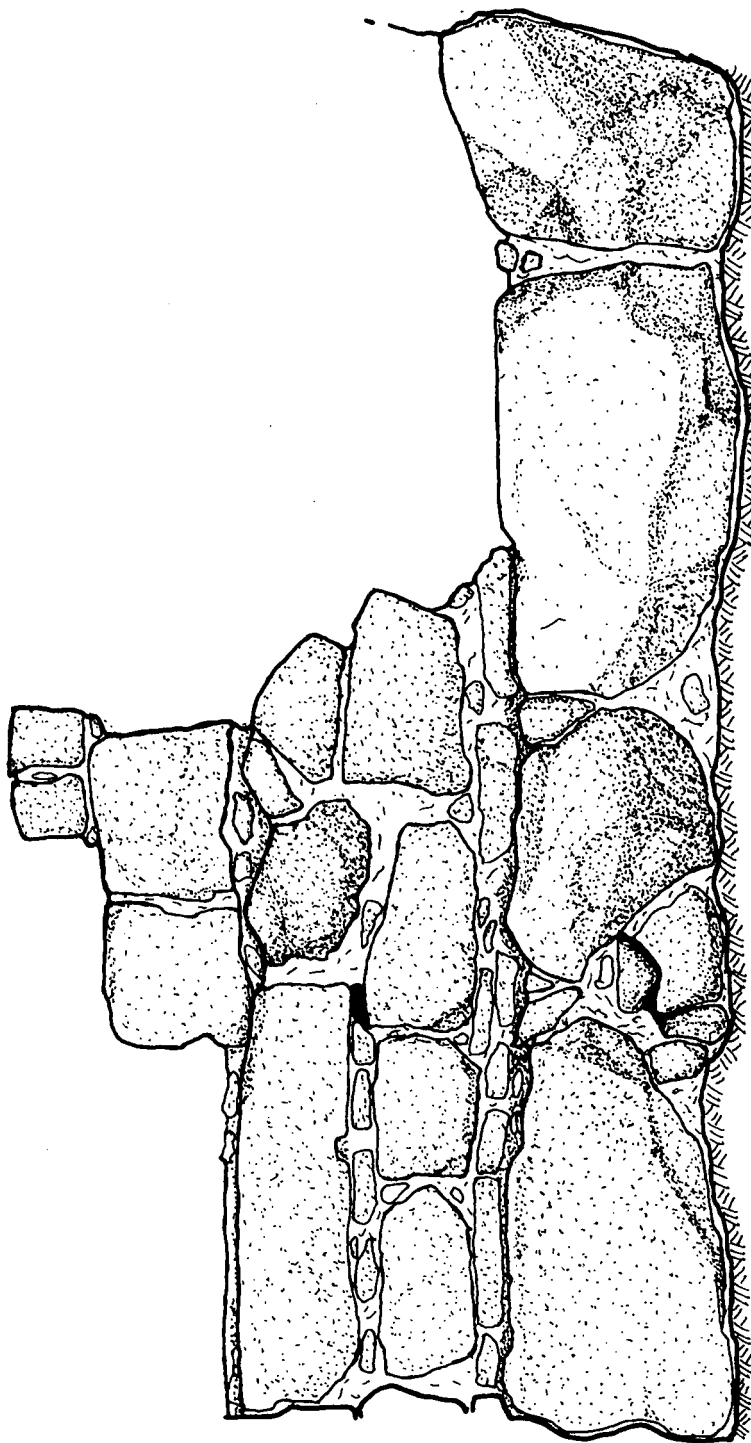
PIA ALMOÏNA

CALA 3

Data: maig 1993

Planta nº 8

Escala: 1/20

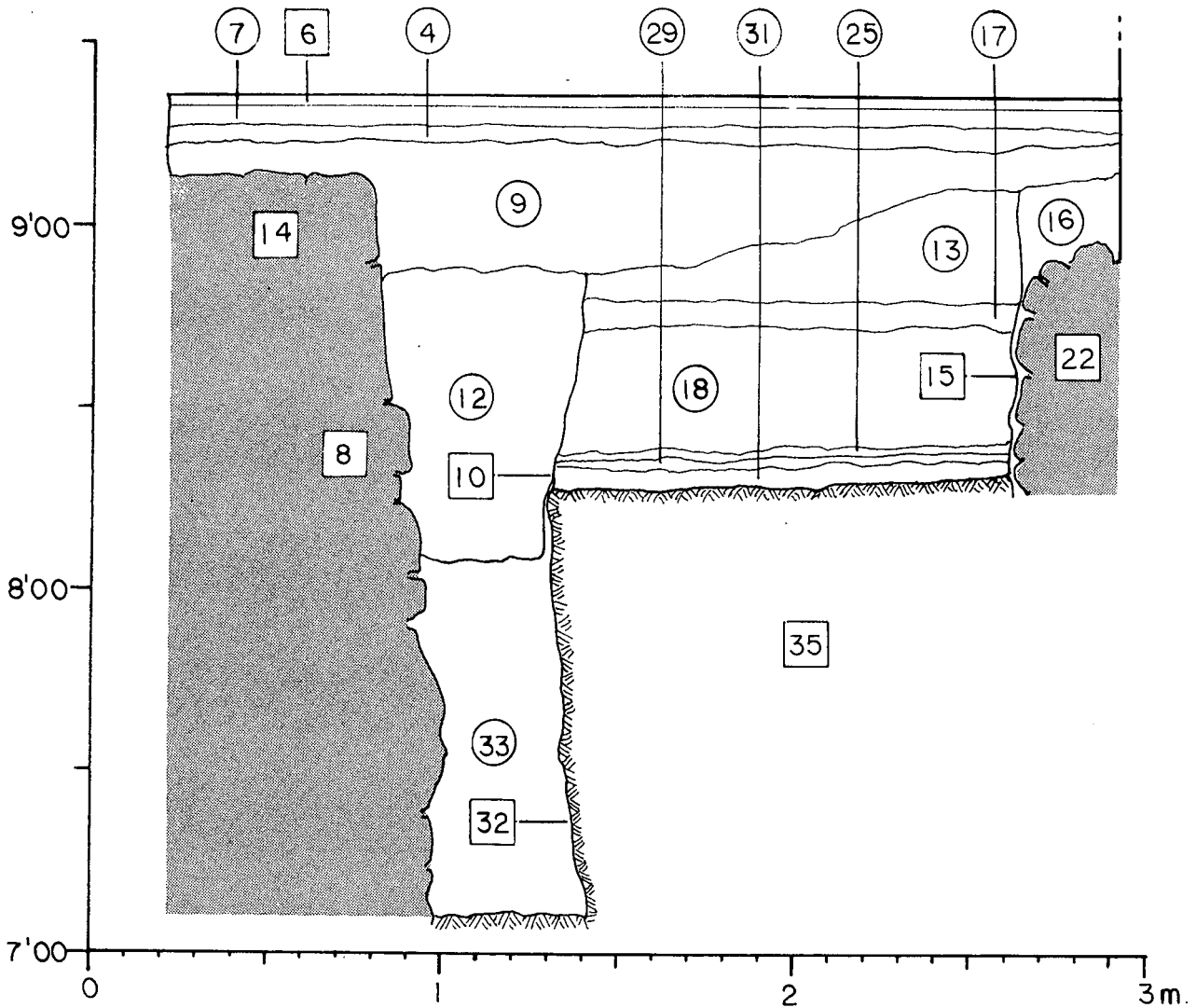
PIA ALMOINA-93

LÀMINA nº: 9

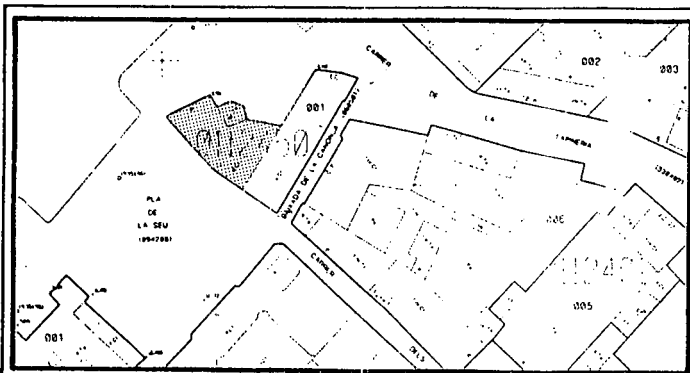
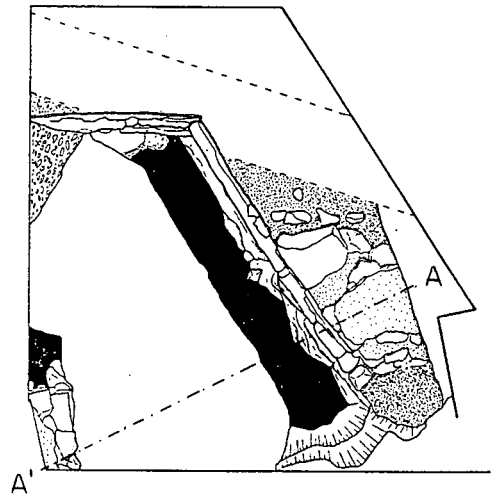
Cala 3
Alçat de la fonamentació de la cara
interior de la muralla augustina.

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

Ajuntament de Barcelona

Seccio' A - A'

Ajuntament de Barcelona

Servei d'Arqueologia de la Ciutat

PIA ALMOINA
CALA 3

Data: maig 1993

Seccions

Escala: 1/20

2.- ACTUACIÓ SOBRE LA MURALLA

La situació de l'edifici de la Pia Almoina, a l'angle nord de la ciutat romana i adossat a la muralla, amb la torre integrada dins del seu espai, feia suposar l'existència de possibles restes de muralla que podien haver quedat inserits dins d'aquesta construcció. Així doncs, es va realitzar una documentació exhaustiva i un estudi analític-arqueològic de totes les estructures que, per la seva situació, eren susceptibles de pertànyer al sistema defensiu d'època romana.

La Torre nº 6

L'exterior de la torre poligonal del recinte emmurallat de l'antiga **Barcino** va ser posat en valor l'any 1949 al ser enderrocades quatre petites cases de l'antic carrer de la Corríbia, d'acord amb els nous plans d'urbanització que implicaven l'obertura de la Via Laietana. En aquest mateix moment, fou objecte d'una restauració a càrrec dels arquitectes Joaquim Vilaseca i Adolf Florensa (Duran i Sanpere 1969). L'actuació duta a terme l'any 1992 –objecte d'aquesta memòria– s'ha centrat principalment a l'interior de la torre, fent-la extensiva per l'exterior, únicament als dos llenços de la torre que van quedar integrats dins de l'edifici.

Aquest cos, encara que amb alteracions puntuals degut a les reformes urbanes, així com als diferents usos que se li ha donat al llarg del temps, es troba en força bon estat de conservació. La torre, de planta poligonal, encara que de fonaments circular, està formada per cinc llenços de paret de mides interiors que van de 2,30 a 2,40 m. La seva alçada total es d'uns 20,20 m., sent la part d'obra romana conservada de 16 metres, sobre la que s'aixeca un recreixement posterior de 4,20 m.

L'interior de la torre a la planta baixa té un desenvolupament circular amb un diàmetre de 1,70 m. i l'obra romana està molt retocada. Sabem que es va condicionar per ubicar un forn de pa, que la documentació recull com "Forn dels Canonges" (Quarterons Garriga i Roca).

Externament, i a sobre de la cornisa, es poden diferenciar dos nivells amb cinc obertures per nivell disposades d'una manera regular. Aquestes es situen al mig dels panys de paret, menys les corresponents als extrems de la torre que, per raons defensives, es troben una mica desplaçades. Les finestres tenen la llinda en forma d'arc una mica rebaixat fet amb **pedale** amb forma de falca amb els brancals de *spalla composita*.

De les finestres que correspondrien a l'alçada del pas de ronda, se'n conserven dos i part dels bipedals d'altres dues. La corresponent al llenç 1 està totalment desapareguda (Làm. 1), mentre que al llenç 3 se'n va obrir una de nova al segle XIII (Làm. 3) motiu pel qual no en tenim cap testimoni.

Al pis superior se'n poden veure tres i també restes dels bipedals de les altres dues. Una d'elles va estar afectada per l'obertura d'una porta quan al segle XVI part de la torre va quedar inclosa dins de l'edifici (Làm. 6).

El parament interior està configurat per carreus petits, disposats en fileres horitzontals travades amb morter amb les juntes bastant marcades. El parament exterior dels llenços 1 i 2 únicament es conserva a l'últim pis (Làm. 6), resten a les altres plantes tant sols el seu rebliment, normalment amagat per un folre o paredat.

Durant el procés d'obra, i amb motiu de la ubicació d'un ascensor dins de la torre, es va buidar part del seu rebliment d'on es van poder recuperar el següents materials:

- 4 fragments d'inscripcions funeràries
- 2 fragment d'un arc d'un monument funerari
- 1 fragment d'una placa d'una inscripció funeraria amb una columna jònica.
- 1 fragment de base d'ara
- 2 fragment d'una placa, una amb inscripció

- 5 fragments de motlures
- 1 pulvino amb cap de gòrgona
- 1 mà pertanyent a una escultura funerària
- 1 fragment d'un retrat funerari femení
- 2 fragments de vora de **dolium**

La majoria estan realitzats amb pedra de Montjuïc.

La Muralla

Fonaments i angle interior de la muralla augustina

Aquests elements, com ja hem esmentat, es va posar de manifest durant l'excavació de la cala 3. Els fonaments de la muralla, que formaven un petit replà de 5 a 8 cm. més ample que l'element que se li recolzava, tenien una fondària de 1,20 m. Morfològicament, estaven constituïts per grans blocs de pedra tallada a les dues primeres filades –configurant un parament bastant bo– i per grans blocs irregulars i sobresortint a la resta (Làm. 9, cala 3). Per la seva construcció s'havia practicat una rasa de 40 cm d'amplada retallada al tortorà.

A sobre, es situava un petit testimoni de l'angle interior de la muralla augustina format per quatre carreus sobreposats en dues filades, units amb morter i encintats. Els carreus, de mides superiors a les documentades en altres indrets, probablement per reforçar la cantonada, arribaven als 40 x 40 cm, mentre que els de la filada superior no sobrepassaven el 17 x 20 cm.

Tram comprès entre la torre 5 i 6

Aquest llenç va servir de límit nord-oest a l'edifici i s'ha pogut documentar part del seu reblliment interior, format per morter de calç i pedres petites, **opus caementicium**, conservat en alçat al soterrani.

El parament interior de la muralla augustina es conserva igualment, encara que arrasat, al soterrani de l'edifici per sota dels nivells actuals de circulació.

D'altra banda, a la façana de la Pia Almoïna que dóna al Pla de la Seu es pot veure una petita inflexió que correspon amb la línia interior de muralla.

La línia exterior de la muralla alt imperial es va poder constatar a la cala 1. En aquest indret, els carreus que configuraven el parament d'**opus quadratum** havien estat extrets per tal de guanyar espai a l'interior. També s'han pogut constatar restes d'aquesta segona muralla al primer pis de l'edifici, a sobre dels quals es va aixecar la façana de l'edifici del segle XIII. Es tracta d'un petit testimoni configurat per dues filades amb grans carreus, d'uns 90 x 70 cm, amb forats per encaixar els fòrceps.

El gruix de les dues muralles en aquest tram, segons les dades arqueològiques extretes a l'excavació, es de 4 m.

Tram compres entre la torre 6 i 7

Tanca l'edifici al nord-est i és visible des de l'exterior. Com en el cas anterior, és al soterrani on es conserven les restes més senceres, i on es pot veure en alçat el parament interior de la muralla augustina, encara que amb nombrosos adobs i refetes puntuals. A l'alçada de la planta baixa es troba totalment enderrocat.

La ubicació d'un pou al soterrani va provocar l'alteració de la muralla fins a les cotes més baixes, com ara la fonamentació. En la seva construcció es va reutilitzar l'**opus caementicium** no afectat per l'obra, aplacant-lo amb pedres i aixecant de nou únicament la part necessària per configurar una estructura més o menys arrodonida.

La muralla alt imperial va ser documentada sota el segon tram de l'escala principal de l'edifici on es recolza, i on existeix una petita cisterna que deixa veure els grans carreus del parament exterior. D'altra banda, el buidatge d'una de les voltes ha permès visualitzar part de la seva secció.

En aquest tram el gruix de les dues muralles és 3,90 m.

3.- ACTUACIÓ SOBRE L'EDIFICI

Durada i objectius

Paral·lelament, es va realitzar el control i seguiment arqueològic de les obres a l'edifici catalogat com Monument Històric-Artístic d'Interès Nacional des de 1970 (D. 221/1970, 9-7, BOE. 24-7-1970).

Aquests treballs, que es van desenvolupar durant tot l'any 1993, han tingut com objectiu conèixer les diferents fases evolutives de l'edifici al llarg del temps. Amb aquesta finalitat, es va dur a terme un estudi dels diferents paraments de l'edifici, així com de les capes d'enllet que formaven l'estratigrafia vertical del jaciment.¹

El seguiment va permetre posar al descobert, entre altres, una finestra geminada del segle XIII, un pou i la localització d'una sèrie de grafittis, la majoria de temes navals². També es van poder recuperar diferents elements arquitectònics antics que havien estat reaprofitats a l'edifici com a material constructiu.

Al mateix temps, es va completar l'estudi amb una exhaustiva documentació fotogràfica i l'aixecament planimètric de totes les estructures de l'edifici. El conjunt dels treballs va incloure també un estudi documental³.

Durant el procés d'obra, es va procedir al buidatge de les voltes existents a l'edifici, d'on es va recuperar un bon nombre de material ceràmic situat als carcanyols de la volta. Es tracta d'un interessant conjunt de peces senceres de ceràmica comuna oxidada i vidrada.

¹ Els estudis dels diferents revestiments parietals han estat a càrrec de la Sra. Montserrat Puges i Dorca, Tènic-restaurador del Centre d'Arqueologia de la Ciutat.

² L'estudi dels grafittis ha estat realitzat per Angels Casanova i Jordi Rovira. Veure informe adjunt.

³ L'estudi de les fonts documentals va estar a càrrec de la Sr. Esperança Piquer.

Aquesta solució, adoptada per alleugerir el pes a suportar per la volta, és coneguda des d'antic –ja s'utilitzava al món romà, i està ben documentada a altres llocs com ara, el Pati Manning, el Convent dels Angels, la Biblioteca de Catalunya, l'església de Santa Maria del Mar, l'església de Santa Maria del Pi, el Convent de Sant Agustí o la mateixa Catedral de Barcelona per citar-ne només alguns.

L'edifici

L'edifici anomenat de la Pia Almoina consta de dos cossos clarament diferenciats, que hem anomenat A i B per la seva millor comprensió (Làmp. 7).

El **cos A**, el més gran dels dos, afronta amb l'edifici anomenat de la Canonja amb el que es comunica, i conté les restes més antigues. La seva planta és rectangular encara que amb un dels costats esbiaixat, ja que es troba adossat a l'angle nord de la muralla. Consta d'un soterrani, planta baixa i dos plantes d'alçada que es comuniquen per una escala situada just a l'angle est d'aquest cos. La seva entrada actual es situa al Pla de la Seu.

Al mig del soterrani es troben dos arcs escarsers, fets amb pedra picada ben treballada, que es recolzen en un pilar central, també de pedra, i pilastres adossades als murs de tanca nord-est i sud-oest.

La resta de l'espai interior de l'edifici està dividit per una paret mestra, tant a la planta baixa com a la primera, mentre que al pis superior és unitari. Lògicament i en funció de l'ús, la distribució ha anat canviant i l'espai ha estat subdividit mitjançant envans, però l'estructura bàsica de l'edifici s'ha mantingut al llarg dels segles.

El **cos B** va ser aixecat l'any 1546, contigu al A, però per fora muralla. Consisteix en una ampliació de l'edifici que s'ha de relacionar amb els

plans de reordenació urbana de l'entorn de la catedral. La planta es més aviat quadrangular, encara que una mica irregular degut a l'existència de la torre, part de la qual queda amagada per aquesta nova construcció. Consta de planta baixa i tres alçades amb un espai únic per planta i l'accés es situa a l'Avinguda de la Catedral.

La diferència de nivell existent al terreny ha permès que ambdós edificis es comuniquin fàcilment, donant des de l'exterior l'aparença d'un cos unitari, rematat amb una galeria correguda de 24 arcs escarsers. La façana va ser unificada amb una seqüència regular de massisos i buits que contribueixen a donar aquesta uniformitat (Làm. 27).

Elements verticals: els paraments. Descripció i localització

Durant els treballs hem pogut constatar la presència de diversos tipus de paraments. No descriurem els diferents adobs i reparacions, d'altra banda bastant nombroses, que presentaven tots ells, ja que no responen a fases evolutives de l'edifici, sinó a reparacions puntuals en funció de petites reformes o bé simplement per motius de manteniment.

Parament 1

Descripció: correspon a una obra de tàpia reial feta amb terra pastada, algun petit fragment ceràmic i abeurada de calç, coberta amb una capa de morter. En aquest parament es va descobrir una finestra geminada, datable estilísticament a finals del XIII. Presenta les impostes i el capitell decorat amb motius vegetals –fulles– i un collarin prim que l'uneix al fust tallat a la mateixa peça. Al marc de la finestra es poden veure un seguit de forats per encaixar una reixa (Làm. 19).

Localització: es tracta d'un recreixement medieval situat a sobre la muralla –tram comprès entre la torre 5 i 6– que va constituir la façana exterior de l'edifici (Làm. 8)

Parament 2

Descripció: obra feta amb pedra picada ben escairada i de mides molt regulars, 40 x 20 cm de format mig, disposada a trencajunt en filades horitzontals travades amb morter, configurant un parament bastant bo.

Localització: es troba únicament al cos A, tant a l'alçada de la planta baixa com de la primera, però no hi era present al segon pis (Làm. 9).

Parament 3

Descripció: fet d'obra mixta amb pedra picada de petita grandària, poc treballada i totxos de diferents gruixos alineats per intentar regularitzar unes filades poc horitzontals. Les juntes, bastant marcades, presenten un morter de color rosat, molt pobre, amb molt més àrid que calç, que es desfà amb molta facilitat. El parament estava recobert per un enlluït on es van localitzar els graffittis als que abans fèiem referència.

Conté material reaprofitat com alguns carreus romans, una mènsula amb relleu de motius vegetals datable al segle XIII, dos fragment de motllura i un fragment d'inscripció romana.

Localització: és l'obra que impera al cos A, normalment com a recreixement del parament 2. Es localitza també a la torre, directament a sobre de l'obra romana (Làm. 10).

Parament 4

Descripció: aquest està fet igualment d'obra mixta, però amb una factura molt diferent que li dona una millor qualitat. Està configurat per pedra picada molt més treballada i de grandària major, 15/20 x 20/30 cm amb presència de localització irregular i sense la finalitat de regularitzar les filades, que es disposen horitzontalment. Tota l'obra està travada amb un morter molt dur i blanc amb l'àrid de gra més fi, encara que visible.

Localització: el cos B està fet en la seva totalitat amb aquest parament, trobant-se també a la torre romana a sobre del recreixement del parament 3, on va aparèixer un fragment d'inscripció romana funerària (Làm. 11).

Elements horitzontals: sostres i paviments. Descripció i localització

Sostres

Les solucions adoptades en les estructures de coberta dels diferents espais interns de l'edifici, es poden concretar en dos: voltes i enbigats.

1 – Les voltes

Descripció: dos són els tipus utilitzats, les voltes de maó pla i les voltes bufades. Les primeres estan fetes amb dos o tres gruixos de rajols –generalment de 30 x 14 x 3 cm, encara que n'hi havia d'altres mides– posats de pla i lligats amb morter. Les voltes bufades, de forma de mitja esfera, són les que cobrien els espais quadrats o poligonals.

El reblliment del carcayols de les voltes estava format per terres barrejades amb boles de morter, restes d'estucs, pedres petites i material ceràmic, be sencer o fragmentat. De les dos voltes de maó pla buidades, una contenia material ceràmic sencer mentre que per l'altra s'havien utilitzat el revoltons per alleugerir el pes.

Localització: aquesta solució es troba únicament al cos A. Les voltes de maó pla cobreixen el dos espais de que disposa la planta baixa i el soterrani. Les voltes bufades es situaven a la planta baixa de la torre i a un petit altell adosat a aquesta.

2 – Enbigats

Descripció: es tracta de bigues de fusta recolzades en permòduls de pedra amb l'espai que resta entre biga i biga cobert amb un enrajolat.

Localització: es troba al cos B i com a sostre de la primera planta dels cos A, on es podien veure un seguit de forats alineats, testimoni d'un embigat anterior una mica més baix.

Els paviments

Els paviments documentats a l'edifici es poden concretar en cinc tipus, la majoria bastant moderns. Cal tenir present que únicament s'ha intervingut arqueològicament al soterrani i a la planta baixa del cos B, així com l'actuació que va comportar el buidatge de les voltes. Per aquesta raó desconeixem si altres tipus de paviments es troben amagats sota els actuals nivells de circulació als indrets no afectats per l'obra.

1 – Paviment de lloses de pedra

Descripció: revestiment fet amb grans lloses de pedres de 25–30 x 64–70 cm i de 20 cm de gruix travades amb morter. Localització: pati d'escala.

2 – Paviment de cairons

Descripció: recobrint fet amb llosetes de terra cuita de forma quadrangular de 24 x 24 x 2 cm col·locades sobre un llit de morter de calç i disposades de "punta".

Localització: aquest tipus de paviment es va trobar únicament a la primera planta de l'àmbit situat més a l'oest del cos A i a l'interior de la torre al mateix nivell.

3 – Paviment de rajoles bordes

Descripció: terra fet amb peces de terra cuita de forma rectangular de 14 x 29 x 2,5 cm. col·locades sobre un llit de morter i disposades a la "mescla".

Localització: planta baixa del cos B.

4 – Paviment de rajoles hidràuliques

Descripció: enrajolat de peces quadrangulars de 25 x 25 x 3 cm o 20 x 20 x 3 cm fetes amb ciment i sorres. La part superior, de ciment blanc, està acolorida amb òxids. A l'edifici s'han trobat rajoles hidràuliques de color verd, gris-verdós, vermell, groguenc i negre. La disposició de les peces era be de "punta" o de "caixó". Aquests paviments apareixen a principis de segle i s'industrialitzen amb l'ús del vapor.

Localització: es trobava pràcticament a tots dos edificis quan es van començar els treballs.

5 – Paviment de formigó

Descripció: revestiment continu fet amb sorres, ciment i pedruscall aplicat directament sobre un llit de sorres i graves.

Localització: soterrani

CONCLUSIONS

INTERPRETACIÓ GENERAL

Primera fase (segle I a.C.–V d.C.)

La colònia romana de **Barcino**, de fundació augustina, va estar delimitada per un recinte emmurallat al qual s'hi va adossar una altra fortificació durant el Baix Imperi. Aquestes dues muralles havien estat per primera vegada reconegudes l'any 1871, degut a l'enderrocament d'una part a la Baixada de Viladecols, i constatades per Duran i Sanpere en 1943 quan es va excavar la Baixada de la Canonja (Granados, 1991: 171).

A partir d'aquesta data es van poder identificar en molts altres indrets del recinte, com ara a la Pia Almoina. Com ja hem vist, al descriure el desenvolupament dels treballs, es va trobar la muralla fundacional datada als darrers anys del segle I a.c. i la baix imperial adossada a la primera per l'exterior.

Igualment, hem documentat l'existència de l'**intervallum**, carrer d'uns 7,50 m que vorejava el recinte emmurallat. Al seu paviment, fet amb argiles molt compactades, pedretes i petits nòduls calcàris, va aparèixer un fragment de T.S. Aretina datable entre el 50 a.C. i el canvi d'era. Amb el pas del temps, l'**intervallum** va ser progressivament ocupat, com demostren per exemple, l'existència d'unes termes adossades a la muralla a l'indret on avui es troba el Pati Llimona.

CONCLUSIONS

INTERPRETACIÓ GENERAL

Primera fase (segle I a.C.–V d.C.)

La colònia romana de **Barcino**, de fundació augustina, va estar delimitada per un recinte emmurallat al qual s'hi va adossar una altra fortificació durant el Baix Imperi. Aquestes dues muralles havien estat per primera vegada reconegudes l'any 1871, degut a l'enderrocament d'una part a la Baixada de Viladecols, i constatades per Duran i Sanpere en 1943 quan es va excavar la Baixada de la Canonja (Granados, 1991: 171).

A partir d'aquesta data es van poder identificar en molts altres indrets del recinte, com ara a la Pia Almoina. Com ja hem vist, al descriure el desenvolupament dels treballs, es va trobar la muralla fundacional datada als darrers anys del segle I a.c. i la baix imperial adossada a la primera per l'exterior.

Igualment, hem documentat l'existència de l'**intervallum**, carrer d'uns 7,50 m que vorejava el recinte emmurallat. Al seu paviment, fet amb argiles molt compactades, pedretes i petits nòduls calcàris, va aparèixer un fragment de T.S. Aretina datable entre el 50 a.C. i el canvi d'era. Amb el pas del temps, l'**intervallum** va ser progressivament ocupat, com demostren per exemple, l'existència d'unes termes adossades a la muralla a l'indret on avui es troba el Pati Llimona.

A l'excavació que ens ocupa també s'ha pogut constatar aquest fet amb l'aparició de la cantonada d'una construcció, que envaeix l'espai de l'**intervallum**. Aquestes estructures es poden datar, pel conjunt ceràmic aportat, cap a la meitat del segle II d.C.

Segona fase (segle XI–1424)

Les primeres referències documentals que coneixem de l'existència d'edificacions concretes en aquest sector ens remunten al segle XI. L'any 1023 s'esmenta l'Hospital de la Santa Creu i de Santa Eulàlia, també anomenat Hospital de la Seu, refet l'any 1090, el qual feia costat amb el pòrtic de la basílica (Baucells, 1973: 84–85). Aquest edifici s'ha vingut situant a tocar de la muralla i el Palau Reial, al nord–est de l'esmentat pòrtic.

L'any 1218, el rei Jaume I va cedir l'hospital a l'ordre dels mercedaris, constituïda el 10 d'agost del mateix any com a Ordre Reial i Militar davant el sepulcre de santa Eulàlia de la Catedral de Barcelona (Udina, 1963: 10). Aquesta ordre, destinada al rescat de captius cristians, va tenir com a primera residència l'Hospital de la Seu, abandonant-lo l'any 1234 per traslladar-se a Vilanova de Roquetes (Gazulla, 1918:13).

No serà fins al segle XV que tornem a trobar la següent dada documental que fa referència a aquest indret. El 22 de febrer de l'any 1408, va tenir lloc la fundació, per part del rei Martí l'Humà, d'un monestir de celestins

per tenir cura de la capella reial, ocupant l'espai que primer havia estat hospital i més tard residència dels mercedaris. A la cerimònia de fundació es van posar vint-i-una pedres per part dels diferents personatges que van assistir. A partir d'aquesta data es succeïxen diverses donacions reials per l'obra, la qual sembla restà inacabada a la mort del monarca al 1410 (Adroer, 1979: 144).

L'any 1423, el rei Alfons el Magnànim donà el terreny als mercedaris, confiant-los el servei religiós de la capella reial. Un any més tard, el prior de l'ordre ven una part del solar als canonges per construir la casa de l'Almoïna.

A l'acta notarial de compra-venda s'esmenta que *"es ven als canonges de la seu de Barcelona un pati molt a prop de dita seu, contigu a un altre espai, on ara caldrà construir un carrer, amb la qual cosa es disposarà d'una baixada des de la catedral al carrer de la Çabateria, o sia que s'obrirà la baixada de la Canonja, carrer que acostumava a estar obert. Aquest pati limita, a l'Est, en part amb l'esmentat carrer de la Çabateria, dit també de la Corribia, i amb l'arrancada de volta que es tenia que construir pel monestir, monestir que ocupava uns terrenys pertanyents a Jaume Sala, coraler de Barcelona; al Sud amb el carrer que es tenia d'obrir; a Occident amb un altre carrer que s'estava acabant, pel qual es baixarà de la Freneria a la Çabateria o Corribia, i al Nord amb una propietat particular"* (Adroer, 1979: 146)

La investigació ha posat de manifest la presència de restes que podrien correspondre a aquesta fase, tot i que, malauradament, no disposem de dades suficients per poder atribuir-los amb seguretat a usos concrets. Es tracta dels recreixements amb finestres sobre els dos trams de muralla que es poden situar als segles XI i XIII, i a les restes d'un tipus de fàbrica que hem anomenat parament 2.

Els primers podrien haver format part de les estructures de l'hospital. D'altra banda, desconeixem en quin estat es trobava l'edifici quan els mercedaris s'hi van establir. És fàcil suposar que durant els setze anys que van residir a l'hospital s'hi realitzaren algunes reformes, les quals són impossibles de precisar.

Entre la data d'abandó per part de l'ordre i la fundació del monestir de celestins va transcórrer un període de més d'un segle i mig sense que tinguem cap notícia de l'ús que va tenir aquesta àrea. L'any 1408 va començar la construcció del monestir, que com ja hem dit, no es va poder finalitzar. El document de compra-venda sembla corroborar aquesta hipòtesi, en esmentar com un dels seus límits l'arrancament d'una volta del monestir que s'hauria d'haver construït.

Si bé la cronologia del parament 2 és difícil d'establir, es podria associar amb l'obra del segle XV, degut al tipus de fàbrica i a l'extensió i localització dels restes, la qual cosa corroboraria la hipòtesi de l'abandonament del projecte. Aquest parament es localitza només a certa

alçada, com obra a mig fer, essent recrescut durant els treballs de bastiment de l'edifici a la tercera fase.

D'altra banda, res impediria considerar-la com una sola obra feta en dues etapes. La primera que correspondria al moment en que es fa de nou la casa de la Pia Almoina, interrompuda pels efectes de la guerra de 1462–1472 o per qualsevol altre element extern, i la segona amb posterioritat a 1486, data de la Sentència Arbitral de Guadalupe, quan comença una període de calma i certa recuperació econòmica.

Nosaltres ens inclinem més per la primera hipòtesi, encara que no podem descartar la segona fins que es puguin contrastar les dades amb la recerca documental.

D'altra banda, es va trobar una sitja situada just a la cantonada formada per la torre poligonal i la muralla. El retall, de secció ovoide i planta circular de 90 cm de diàmetre, estava practicat al tortorà, afectant també als fonaments de la torre. Al seu reblliment van aparèixer uns fragments de ceràmica gris medieval de finals del XII o principis del XIII. Sembla que Serra Ràfols havia localitzat altres sitges o pous situades també als angles de les torres, encara que nosaltres no hem trobat documentació escrita d'aquestes descobertes.

Tercera fase (1424 – 1542 / 1546)

La institució coneguda com *l'Almoina de la Seu de Barcelona* data de

alçada, com obra a mig fer, essent recrescut durant els treballs de bastiment de l'edifici a la tercera fase.

D'altra banda, res impediria considerar-la com una sola obra feta en dues etapes. La primera que correspondria al moment en que es fa de nou la casa de la Pia Almoïna, interrompuda pels efectes de la guerra de 1462–1472 o per qualsevol altre element extern, i la segona amb posterioritat a 1486, data de la Sentència Arbitral de Guadalupe, quan comença una període de calma i certa recuperació econòmica.

Nosaltres ens inclinem més per la primera hipòtesi, encara que no podem descartar la segona fins que es puguin contrastar les dades amb la recerca documental.

D'altra banda, es va trobar una sitja situada just a la cantonada formada per la torre poligonal i la muralla. El retall, de secció ovoïde i planta circular de 90 cm de diàmetre, estava practicat al tortorà, afectant també als fonaments de la torre. Al seu reblliment van aparèixer uns fragments de ceràmica gris medieval de finals del XII o principis del XIII. Sembla que Serra Ràfols havia localitzat altres sitges o pous situades també als angles de les torres, encara que nosaltres no hem trobat documentació escrita d'aquestes descobertes.

Tercera fase (1424 – 1542 / 1546)

La institució coneguda com *l'Almoïna de la Seu de Barcelona* data de

1161. No fou fins el 1471 quan s'introduí l'adjectiu Pia, esmentant-se en la documentació, a partir d'aquesta data, com a *Pia Almoina* (Baucells, 1971: 74).

Des de la seva fundació es va concebre com una entitat benèfica regida pel Capítol amb la finalitat de donar de menjar als pobres. Les racions diàries es distribuïen al refectori de la Seu, situat junt a la catedral i cedit definitivament a la Pia Almoina quan els canonges van abandonar la pràctica de la vida en comú (Baucells, 1973: 111).

Les obres del claustre de la catedral gòtica van ocasionar l'enderrocament de la cuina i de l'esmentat refectori, per la qual cosa l'any 1429 es va haver de tancar provisionalment el servei de menjador, substituint-lo per una aportació en metàl·lic. Entre aquesta data, 1429, i l'any 1438 es va construir una casa provisional per l'Almoina al lloc on sempre havia estat, tocant al nou claustre. No serà fins uns anys després quan la casa de l'Almoina es va situar definitivament als terrenys comprats pels canonges de la Seu al 1424 (Baucells, 1971: 113).

Com ja hem vist, encara que aquesta institució va néixer al segle XIII, no es va ubicar a l'edifici que avui podem veure al Pla de la Seu fins el segle XV. Així doncs, en una data imprecisa d'aquest segle, però amb posterioritat a 1438, es va bastir el cos A al solar comprat al mercedaris. En la seva construcció es van reaprofitar les estructures existents, que nosaltres hem atribuït al projecte del monestir dels

celestins.

Per damunt el parament 2 i com a recreixement, es va aixecar un tipus d'obra molt diferent, parament 3, fins a configurar un cos de planta baixa i dues alçades amb façanes al carrer Tapineria i a l'antic carrer Corribia, avui desaparegut. Aquest cos s'estenia en direcció nord-est, seguint la línia de muralla i ocupant una part de l'actual plaça davant la catedral (Làm. 28).*

La torre va ser també recrescuda amb el mateix tipus de parament. La línia de contacte entre aquest recreixement i el segle següent ens indica que va posseir una coberta d'un sol aiguavés.

L'observació detinguda del parament interior i exterior de l'actual façana del Pla de la Seu ha posat de relleu diferents elements que confirmen l'escapçament de l'edifici uns anys més tard, com després veurem. Ens estem referint a l'existència de dos brancals que haurien format part d'una porta i d'una finestra, respectivament. El primer està compost per quatre pedres sobreposades i ben treballades, de 1,20 m. de llargària total, damunt les quals es situen les dos primeres dovelles d'un arc rebaixat que s'obriria a 2,40 m. del paviment actual. Del segon, situat a major alçada, es conserva una llargària de 1,70 m formada per sis blocs de pedra picada ben escairada i l'inici d'un arc lobulat.

Aquestes restes, encara que molt puntuals, són prou il·lustratius, i

semblen indicar l'existència d'un possible pati a ponent del cos primitiu. Les dades extretes del treball de camp no han permès esbrinar, si aquestes obertures pertanyen amb seguretat a aquesta fase o si bé, com en el cas del parament 2, s'haurien de relacionar amb l'obra dels celestins, essent reaprofitades en aquest moment. Malauradament, les relacions físiques que es poden establir amb els elements que les envolten, no han aportat cap llum al respecte, ja que el parament està totalment afectat per petites reformes dutes a terme al llarg dels segles XVIII al XX.

Quarta fase (1542/1546 – principis del segle XVIII)

Segons fa constar la documentació de l'època, l'any 1546 el capítol catedralici va decidir donar major entitat a la plaça situada davant el portal de la Seu, dotant-la d'una entrada més noble i ample, com corresponia a l'edifici. Per a dur a terme aquest projecte, era necessari enderrocar algunes cases del carrer de la Corríbia que s'havien bastit adossades a la muralla romana (Duran i Sanpere, 1973: 391).

Entre els anys 1546 i 1548 es continuen les obres impulsades pel capítol, que afecten tant a la Pia Almoina com a la casa del Degà (Duran i Sanpere, 1973: 390).

Les reformes urbanístiques del segle XVI van comportar una important remodelació de l'edifici que, amb la construcció d'un nou cos adossat al que ja hi havia va prendre l'aspecte que encara conserva. L'estudi

documental ha permès conèixer la data d'inici d'aquestes obres que es remunta l'any 1542⁴, obres que es van perllongar fins a 1546 com ara veurem.

Sembla que el pla d'urbanització de l'entorn de la catedral havia començat almenys quatre anys abans, tal i com es desprèn de la data de començament de les obres de la Pia Almoïna. Tres anys més tard es continuava es continuava en la mateixa línia, una placa situada a la plaçeta de Sant Iu ens indica la data de 1545.

L'ampliació de la plaça va determinar l'enderrocament de l'ala o cos sobresurtint, i per tant la pèrdua, per part de la Pia Almoïna, d'un espai que havia passat a ser d'us públic. Probablement per aquesta raó es va aixecar el cos B, totalment obrat amb el parament 4, i es va prolongar la façana fins al carrer de la Corríbia.

L'exterior es va regularitzar amb dues fileres de finestres i una galeria correguda d'arcs escarsers al pis superior construïda a l'any 1546 tal i com recullen les dades documentals⁵. A la cantonada del nou edifici es va col·locar una placa que memora la data. La construcció de la galeria superior fa necessari un nou recreixement a la torre, fins a aconseguir l'alçada suficient per enrasar amb la cota on s'iniciaria la coberta.

⁴Veure estudi documental

⁵Veure estudi documental

Aquesta actuació va provocar forçosament una nova reorganització de l'espai interior, l'escala renaixentista que es construeix en aquest moment n'és un bon exemple.

Durant els treballs de rehabilitació de l'edifici, i dins d'una de les parets que tanquen la caixa de l'esmentada escala, es va trobar una moneda. Es tracta d'un "real de a 1" d'argent dels Reis Catòlics, encunyat a Sevilla entre 1497–1504.

L'escala, no sabem si coberta o descoberta, recorda a la de les cases senyoriales o residencials del segle XVI, de les que a Barcelona n'hi ha un nombre important d'exemples. Feta totalment en pedra treballada, recolza el primer i segon tram en un massís de pedra, part del qual correspon a la muralla. El tercer i el quart es fa damunt de sendes voltes rampants també de pedra (Làm. 24–26).

La seva situació, tocant a l'edifici de la Canonja, va possibilitar l'obertura de dos portes al nivell dels replans intermedis pel servei de tot dos edificis. A la planta baixa es va configurar un petit pati pavimentat amb grans lloses de pedres. Sengles arcs escarsers de pedra donaven pas respectivament, des de la planta baixa al pati i des de la primera planta a una mena de vestíbul.

Al primer revestiment parietal de l'escala es van localitzar diferents grafitis i gravats, la majoria representacions de vaixells.

Al mateix temps, es va obrir el soterrani del cos A, que fins aleshores no existia, rebaixant el tram de muralla en direcció nord-oest per poder guanyar espai. La tècnica constructiva dels murs que tanquen aquest àmbit ens confirma la posterioritat del soterrani en relació al cos A.

El mur sud-est del soterrani, que correspon amb els fonaments d'una paret mestra del cos A, està fet reomplint una rasa amb pedres i morter, sense cap tipus d'aplatat. La terra, que va fer la funció d'encofrat, resta encara adherida a aquest element. Quan es va obrir el soterrani va passar a tenir a més a més la funció de paret interior, per la qual cosa es va aixecar un envà que va fer de folre.

Pel contrari, el límit sud-oest que es correspon amb la línia de la nova façana, està practicat mitjançant l'obertura d'una rasa prou ampla per a possibilitar l'utilització d'obra vista. El parament, fet amb pedra picada ben escairada, es disposa en fileres bastant regulars. Al nord-est i al nord-oest els dos trams de muralla, aquest últim bastant rebaixat, serveixen com a murs de tanca del soterrani.

En aquesta fase hem de situar també la construcció d'un pou de planta circular amb un diàmetre de 1,20 m. El pou, obert al soterrani, està revestit amb un aplacat de pedra picada ben escairada col·locada en fileres horitzontals a trencajunt i travades amb morter. Aquest revestiment està coronat per una filada de totxos, que semblen indicar l'inici del brocal del pou.

De la resta de la distribució de l'espai i el seus usos, menjador, forn, rebost, celler, cuina, capella, així com el que es podria haver destinat als administradors i servidors de la institució, no coneixem pràcticament res. Unicament podem constatar la ubicació del forn a la planta baixa de la torre. A l'any 1858, moment en que l'edifici ja no desenvolupava l'activitat que li havia estat pròpia, encara la toponímia –com podem veure als Quarterons Garriga– esmenta aquest àmbit com a *Forn del Canonges*. Deu anys més tard, uns plànols de Miquel Garriga i Roca, aleshores arquitecte municipal, situen la cuina, el rebost i els refectoris, tant de dones com d'homes, a la planta baixa (Exp. 3278 B, 1868, A.A.). Si bé havien transcorregut tres segles entre 1546 i 1868, podria ser que es donés una certa continuïtat d'us, ja sigui degut a l'existència d'unes instal·lacions o simplement per costum.

Durant el segle XVII no sembla que es produïssin grans obres a l'edifici, probablement perquè el seu estat de conservació no ho requeria, amb tot hem de suposar que els diferents esdeveniments del setcents –guerres, crisis i epidèmies– afectaren en un sentit o altre la dinàmica de la institució.

La documentació consigna l'existència de certes irregularitats a l'administració de la institució en aquestes dates. Al segle XVII es repartien 109 porcions, moltes menys que al segle XV que arribaven a 288. A més a més, les porcions podien ser compartides entre més d'un beneficiari (Fatjó, 1984: 359).

Per posar fi a aquestes anomalies, l'any 1662 el visitador de la diòcesi va dictar unes ordinacions que asseguressin l'objectiu pel qual havia estat fundada la Pia Almoina, i que es recollien en l'acord firmat el 12 de març de 1161 pel canonge Pere de Claramunt. Les irregularitats, consistents en desviació de diners, han estat interpretades com un signe de la situació precària en que es trobava el capítol (Fatjó, 1984: 355).

Nosaltres, i en relació al segle XVII, únicament podem constatar uns adobs als festejadors de la primera planta del cos B, obra més ornamental que estructural. Ens estem referint al recobriment amb rajoles polícromes, pròpies d'aquest segle, de la part superior dels dos festejadors que es situen a les finestres del mur nord-oest d'aquest cos. A la part baixa es va disposar un envà de totxo col.locat de pla, que sembla estar en funció d'una substitució dels marcs de les finestres. L'obra es va recobrir amb un enlluït amb pintura groga, que també s'ha trobat en altres indrets.

Al mateix temps, es fan de nou els festejadors de les dues finestres del cantó sud-oest, que fins aleshores no hi eren, utilitzant aquesta vegada el totxo i no la pedra treballada com s'havia fet al segle anterior. El seient va ser recobert també amb rajoles polícromes.

Cinquena fase (principis del segle XVIII–segle XIX)

Cap els primers anys del segle XVIII, es va produir una substitució dels elements horitzontals de cobriment del cos A, així com una petita reforma

a l'escala. Desconeixem quin tipus de sostres hi havia fins a aquest moment, ja que no ens ha arribat cap testimoni. La solució adoptada en aquesta fase és la volta de maó pla feta amb dos o tres gruixos de rajoles.

El buidatge d'una de les voltes ha aportat un conjunt de peces senceres de ceràmica comú acompanyades d'alguns fragments de ceràmica blava catalana del grup anomenat **d'influència francesa**, el que ens permet situar l'obra a inicis del segle XVIII.

El reblliment dels carcanyols de la volta del vestíbul de l'escala i el corresponent a la volta del primer replà constituïen una sola unitat estratigràfica, el que ens indica la contemporaneïtat d'ambdues obres.

La reforma de l'escala va consistir en una modificació del replà del primer pis i l'addició d'un nou tram que envaeix l'espai lliure que quedava sota l'arc i donava pas al vestíbul. Aquest tram afegit, de sis graons, està fet d'obra amb la barana de fusta, al final del qual es configura un petit replà intermig d'angle que permet canviar la direcció del tram.

L'esmentat arc va ser tapiat amb un envà de totxo posat de cantell, que feia de caixa d'escala, quedant un dels extrems dels esglaons encastats a dins i l'altre en voladís. Tocant al graó d'arrancada i a la part que havia quedat lliure de l'envà, es va obrir una petita porta amb llinda de fusta que va venir a substituir a l'antiga comunicació que acabava de ser

amortitzada.

Per raons estructurals, la substitució de les voltes del soterrani fa necessària la construcció de dos nous arcs. Aquests, fets amb totxo, s'adossen a l'intradós dels ja existents, el mateix succeeix amb les noves pilastres. El pilar central, que fa de suport als dos arcs, va ser totalment folrat amb totxos fins aconseguir la secció necessària per recolzar la volta. La pilastra situada al nord-est del soterrani, i feta ara de nou, cegava, en part, l'accés al pou (Làm. 20). Potser, com a conseqüència es recreix el pou fins arribar a la planta superior, donant-li accés pel pati de l'escala.

Així doncs, es desmunta l'antic brocal i, sobre una filada de totxos, s'aixeca un parament de 3 m d'alçària. Aquest recreixement, suposem que per la dificultat de treballar-hi, configura una planta bastant irregular, en forma més poligonal que arrodonida (Làm. 22).

Al soterrani es deixa únicament una petita obertura –com una mena de finestra– per on també es podia extreure aigua del pou. El coixí i dues dovelles de l'antic arc li fan de llinda.

La façana que dona al Pla de la Seu va ser objecte de reformes l'any 1743, tal com indiquen les dates gravades a les llindes de dues finestres.

Sembla que cap a la meitat del segle XVIII el refectori ja no estava en funcionament i l'estat de conservació de l'edifici no era gaire bo. L'any

1774 es va acordar condicionar la capella que estava "indecent" (Martinell, 1955: 16).

L'època d'esplendor de la Pia Almoïna ja havia passat. La institució, que s'havia anat consolidant amb el pas del temps, va assolir el cim al segle XV. Al segle XIX, l'edifici va perdre l'objectiu pel que havia estat bastit, i altres usos passaren a substituir el fi benèfic de donar de menjar als pobres.

Sisena fase (segle XIX–segle XX)

Les lleis dictades per les desamortitzacions del segle XIX van extingir pràcticament la institució. L'edifici va ser ocupat per la guàrdia urbana, aleshores anomenada *Guardia de la Ciudad* (Quarterons Garriga, 1858).

Durant uns anys, la comunitat de monges Paulines va compartir l'edifici amb la guàrdia urbana. Les primeres probablement instal·lades al cos B, mentre que els segons ocupaven el cos A, encara que no sabem si una part o en la seva totalitat.

Quan deu anys més tard es fa un projecte per habilitar l'edifici com a Jutjats de Primera Instància, es parla d'ubicar a la Guàrdia Urbana on fins ara estaven les paulines, i la resta destinar-ho als jutjats (Exp. 32789 B, 1868, A.A.). Així doncs, sembla que les religioses podrien abandonar l'edifici en aquestes dates, encara que fins fa poc existia a la planta baixa del cos B la llibreria "Hijas de San Pablo. Apostolado de Ediciones" amb

entrada per l'Avinguda de la Catedral.

No sabem del cert si els jutjats van arribar a instal·lar-s'hi, en el cas que ho fessin vam durar molt poc temps, ja que a l'any 1872 la Canonja estava en mans d'un particular. La majoria de les reformes que recull el projecte no sembla que s'arribessin a realitzar, encara que sí se'n han constatat d'altres.

L'ús més recent que coneixem data de principis de segle. A l'edifici convivia les botigues amb els habitatges particulars, tal i com es pot veure a la documentació gràfica de 1918 (Clixé 5536, 1918, A.M.).

Desconeixem la repercussió que a nivell estructural van tenir els diferents destins donats a l'edifici, que sens dubte van comportar nombrosos i successius canvis i adequacions de l'espai en funció de l'ús. Amb tot, en podem concretar alguns.

Al segle XIX es produeix una nova substitució dels elements horitzontals de cobriment del cos A, però aquesta vegada no va afectar a la seva totalitat, sinó únicament a l'àmbit situat més a l'oest d'aquest cos, així com a l'interior de la torre.

En aquesta fase es substitueix la volta del segle XVII per una altra, feta igualment de maó pla, però aquesta vegada s'alleugereix el pes per mitja

de deu revoltons col·locats equidistantment als carcanyols de la volta. El buidatge de la mateixa ha permès visualitzar les restes de la volta anterior.

L'obra afecta també al sostre de la planta baixa de la torre amb la construcció d'una volta bufada. Al mateix temps es fa una mena d'"altell" adossat a l'est de l'esmentada torre, per l'exterior. Aquest petit cubícul, també cobert amb una volta bufada, té un accés elevat des de l'interior de la torre i una obertura frontal amb una reixa de ferro.

Els treballs arqueològics van posar de manifest l'existència de la mateixa seqüència estratigràfica a les tres voltes, amb un mateix rebliment. En aquesta unitat estratigràfica van aparèixer fragments de ceràmica blava catalana del grup de **faixes o cintes** de finals del XVIII i fragments policroms datables al segle XIX. El materials apareguts permeten situar l'obra al segle XIX.

Potser aquestes reformes s'haurien de relacionar amb la presència a l'edifici de la Guàrdia Urbana. Les característiques de l'esmentat "altell" recorden a una mena de celda o "cuarto de arresto" com es denominava en aquells moment, encara que aquest àmbit no surt reflectit als Quarterons Garriga.

D'altra banda, el fet de que la volta de maó pla cobreixi un espai bastant ample podria haver dificultat la resistència d'aquesta estructura, que amb

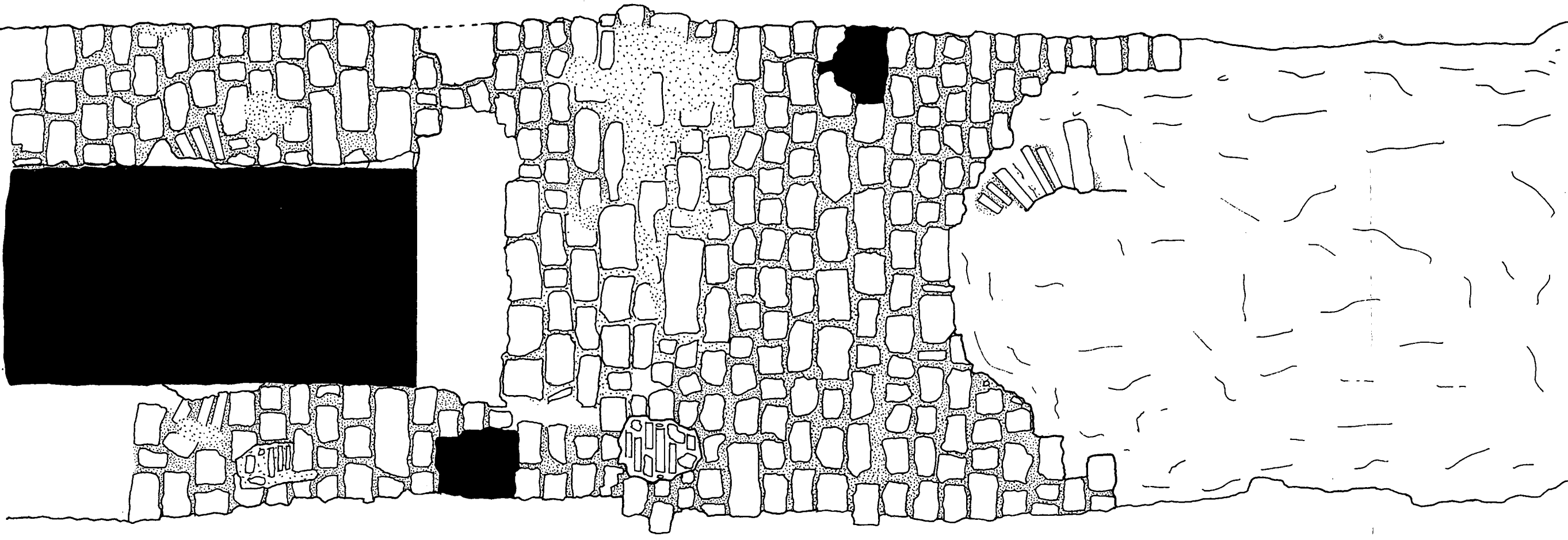
el pas del temps s'hauria anat deteriorant. Quan vam començar els treballs presentava nombroses fisures i es va haver de refer en formigó armat. Pel contrari, a la resta de les voltes de l'edifici no va ser necessari realitzar cap intervenció.

En aquesta fase hem de situar també la construcció d'una escala auxiliar feta d'obra de fàbrica, de les anomenades mixtes, que comunicava directament el soterrani amb la planta baixa del cos A.

La ubicació de l'escala, adossada al pou, va comportar l'amortització de la finestreta que li donava accés. A partir d'aquest moment l'aigua únicament es va poder extreure pel pati d'escala.

Les darreres restauracions poden haver incorporat elements antics a l'edifici en un moment força recent, com sembla indicar la posició física d'una porta feta amb pedra que comunicava ambdós cossos a nivell de la primera planta.

L'any 1992, per encàrrec del Bisbat de Barcelona, es comencen les obres de rehabilitació per ampliar les instal·lacions del Museu Diocesà, obres que van motivar l'estudi històric de l'edifici, objecte d'aquesta memòria.

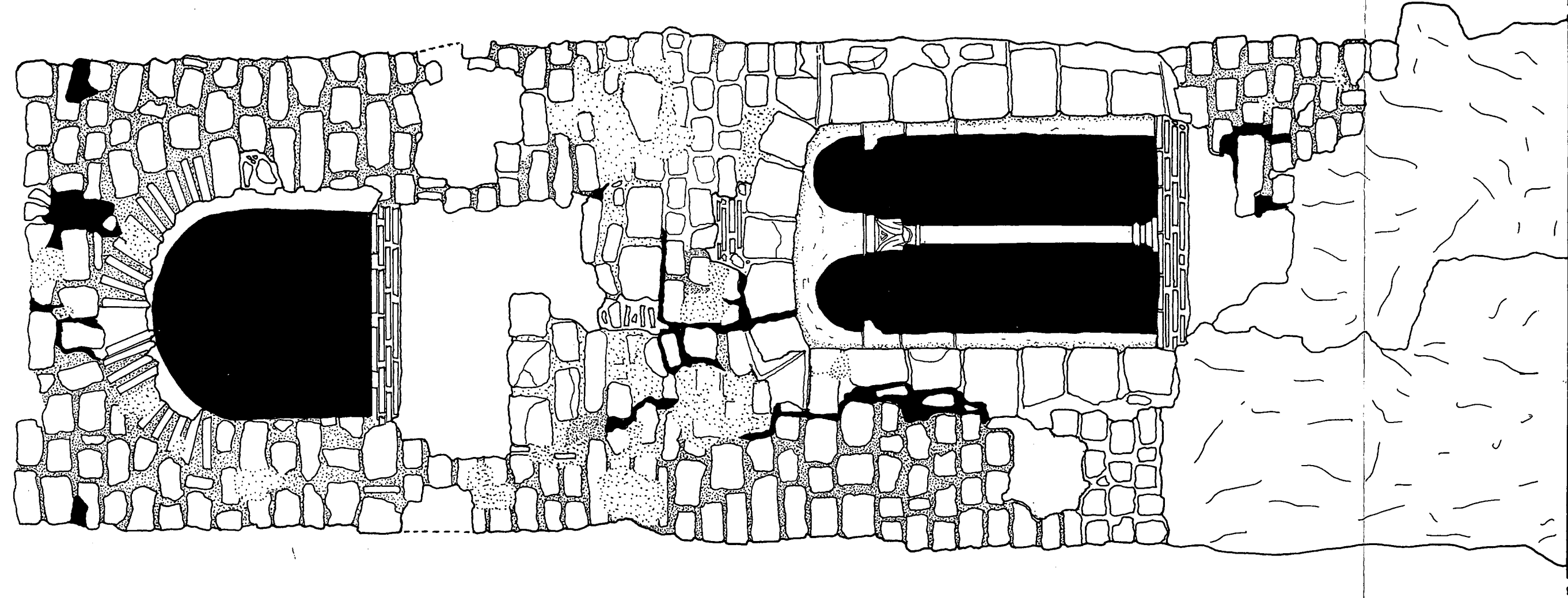

**CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT**

PIA ALMOINA-83

LÀMINA nº: 2

Torre romana núm 6.
Alçat interior llengü núm 2.

0

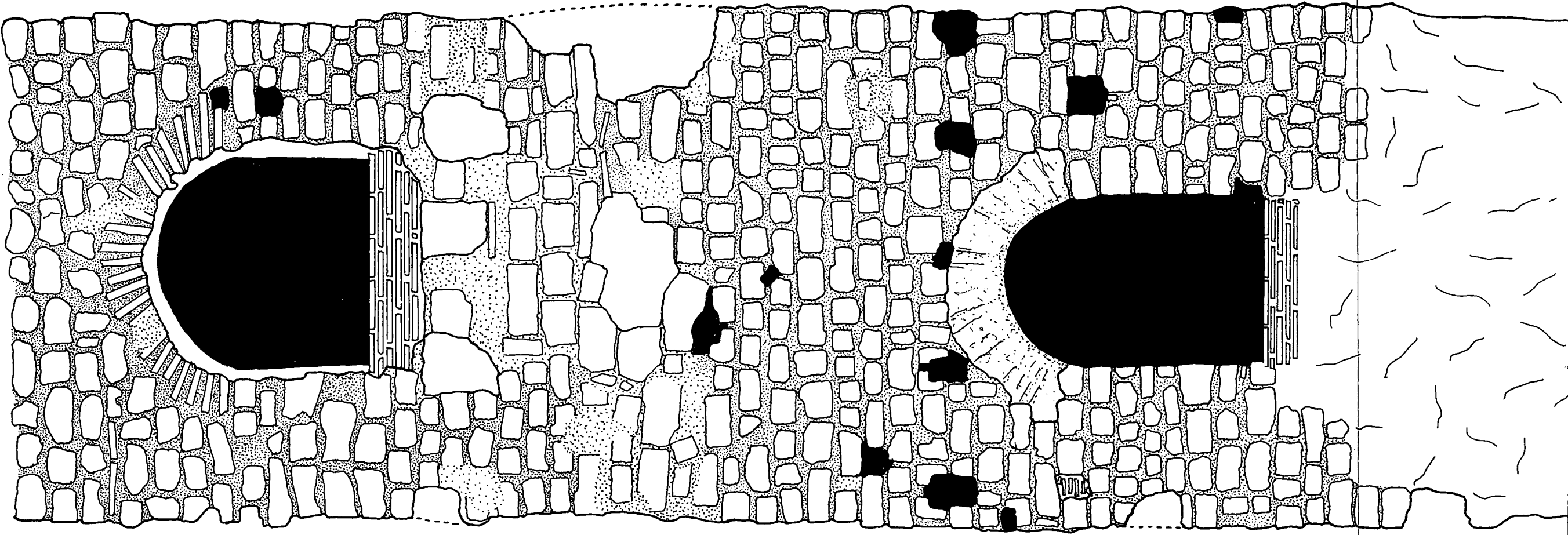
1m

**CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT**

PIA ALMOINA-93

LÀMINA nº: 3

Torre romana núm 6.
Alçat interior llengü núm 3.

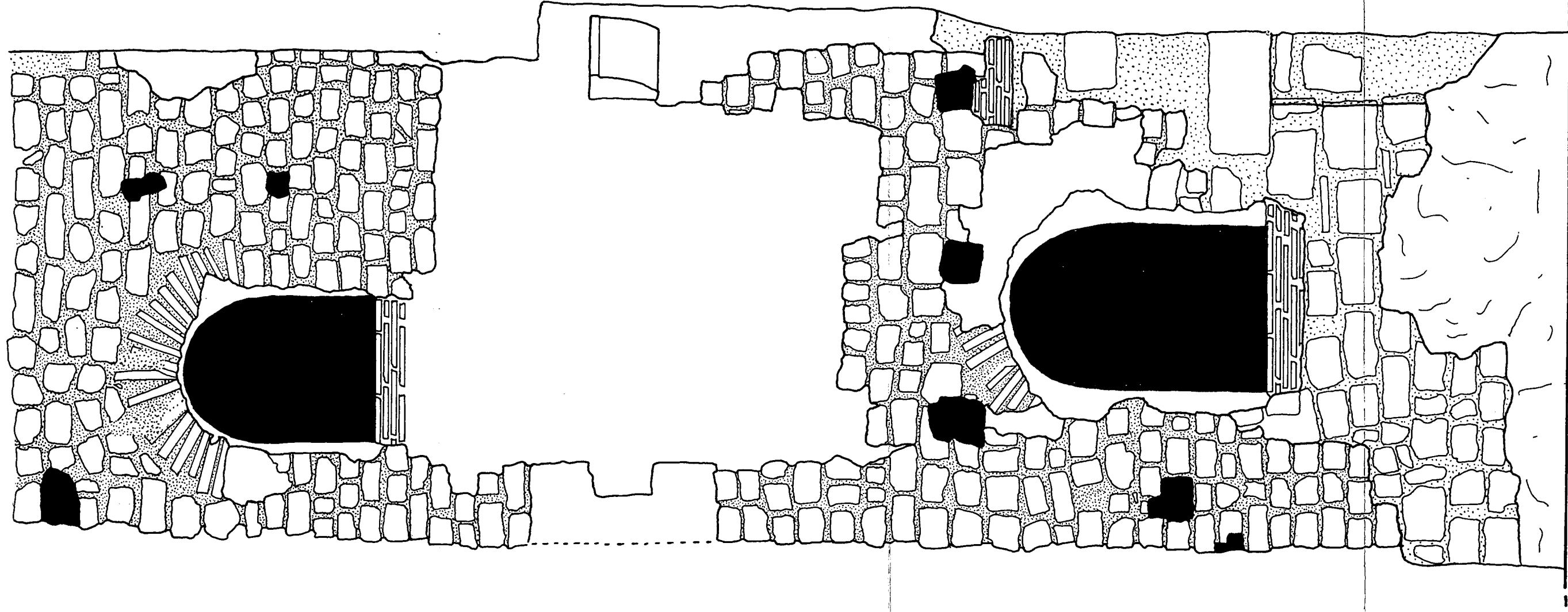

**CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT**

PIA ALMOINA-93

LÀMINA nº: 4

Torre romana núm 6.
Alçat interior llenç núm 4.

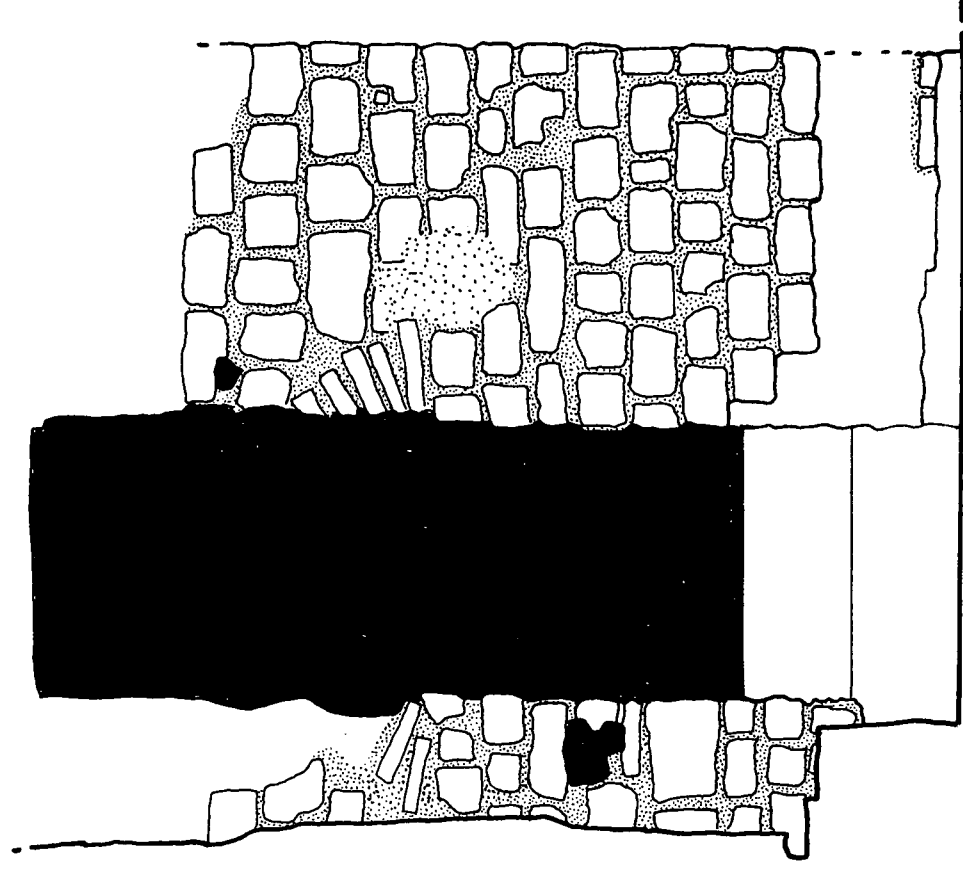

**CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT**

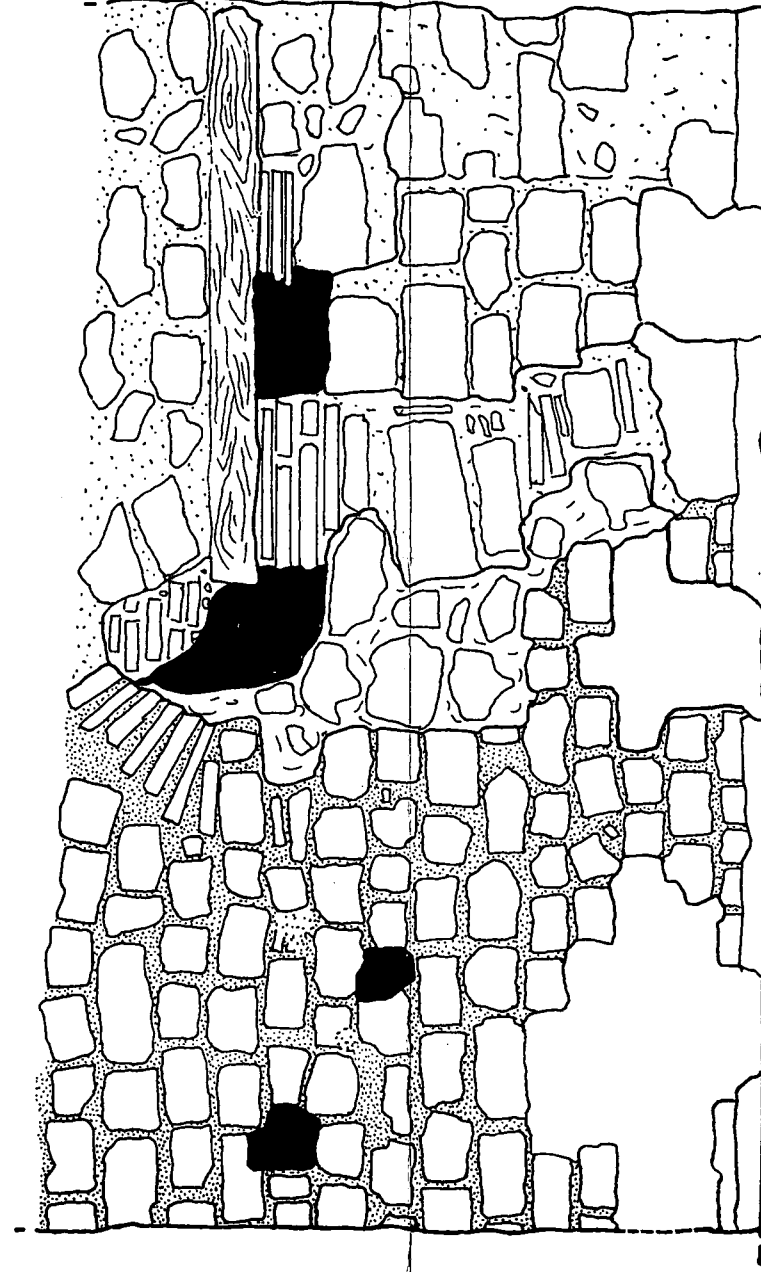
PIA ALMOINA-83

LÀMINA nº: 5

Torre romana núm 6.
Alçat interior lleiç núm 5.

Llenç núm. 2

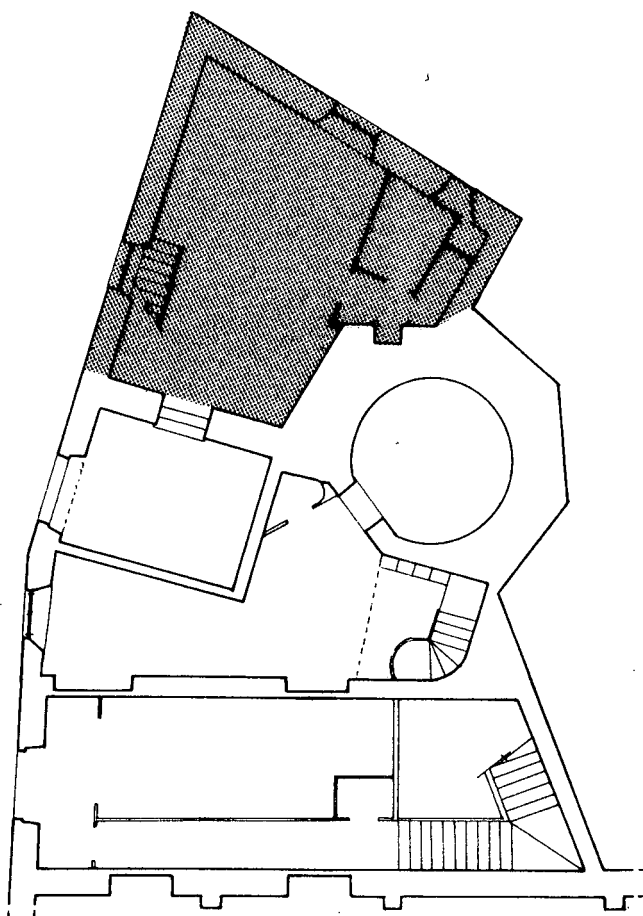
Llenç núm. 1

PIA ALMOINA-93

LÀMINA nº: 6

Torre romana núm 6.
Alçat exterior llenç núm 1 i 2.

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

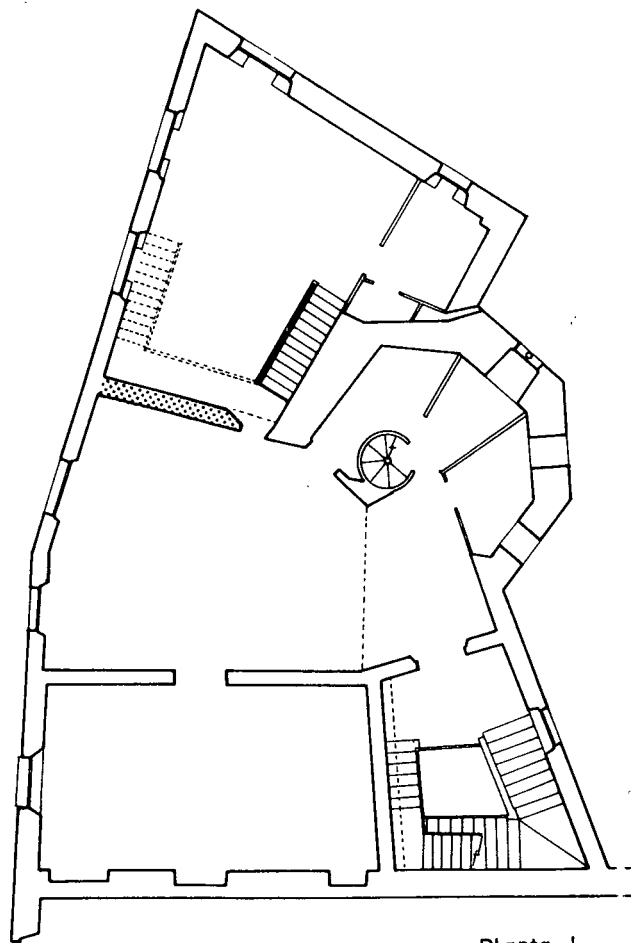
Cos B

PIA ALMOINA-93

LÀMINA nº: 7

Situació del cos A i el cos B.

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

Planta I

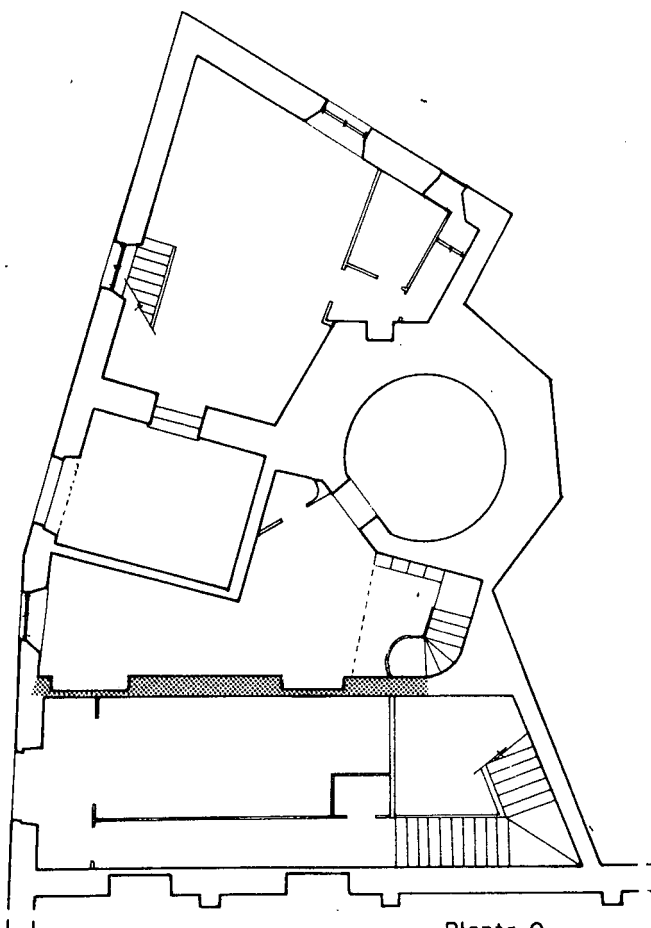
PIA ALMOINA-93

LÀMINA nº: 8

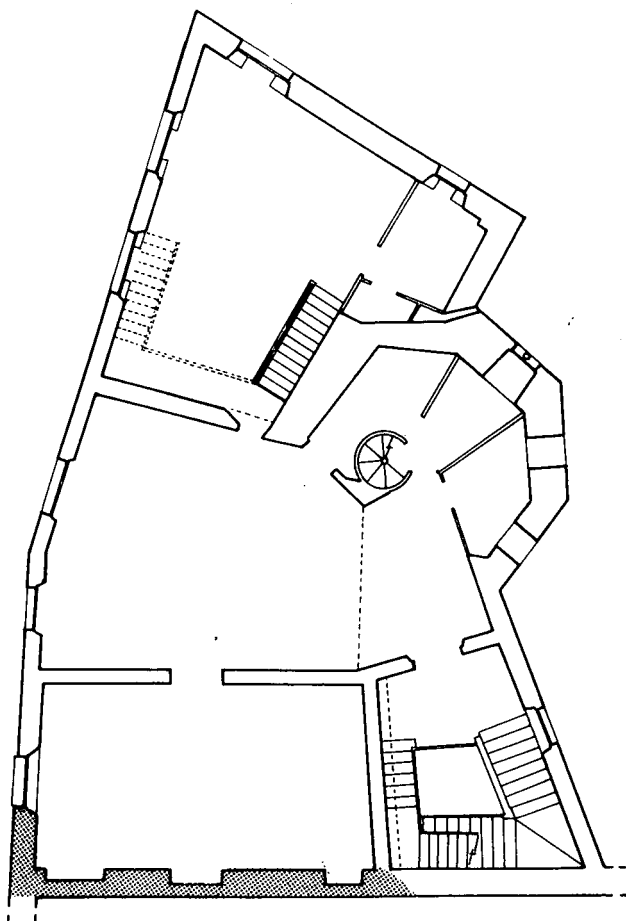
Situació en planta del parament núm. 1

**CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT**

109

Planta 0

Planta 1

PIA ALMOINA-93

LÀMINA nº: 9

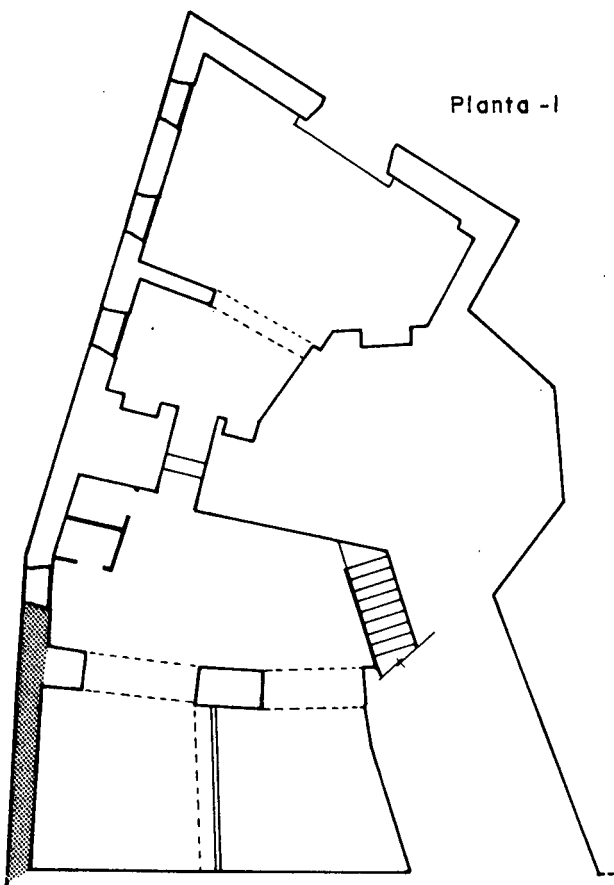
Situació en planta del parament núm. 2.

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

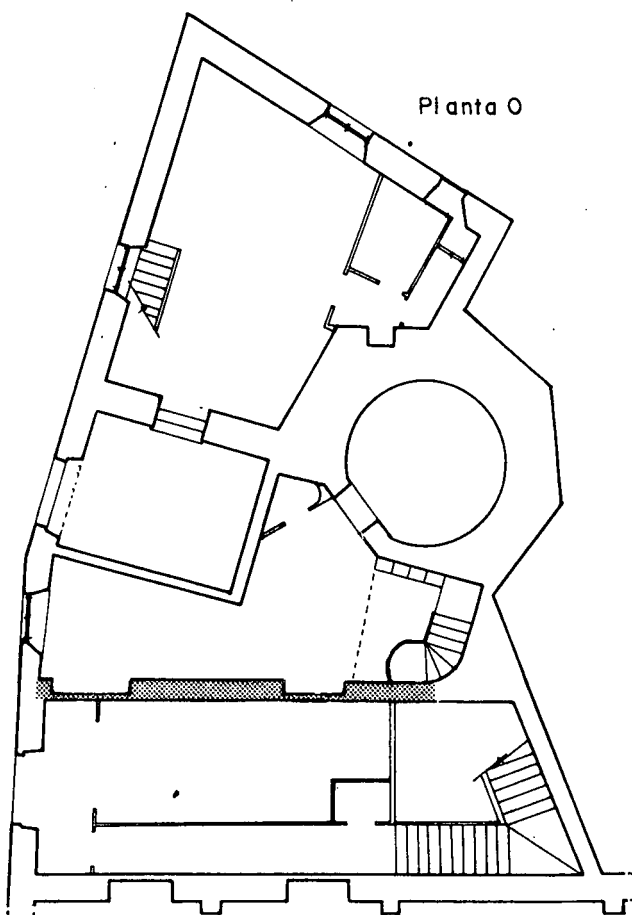

Ajuntament de Barcelona

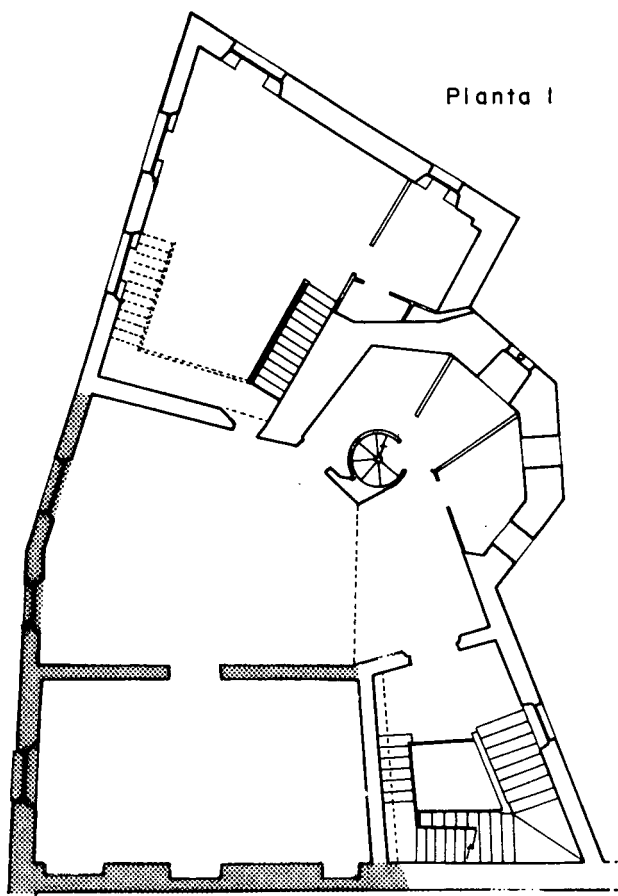
Planta -1

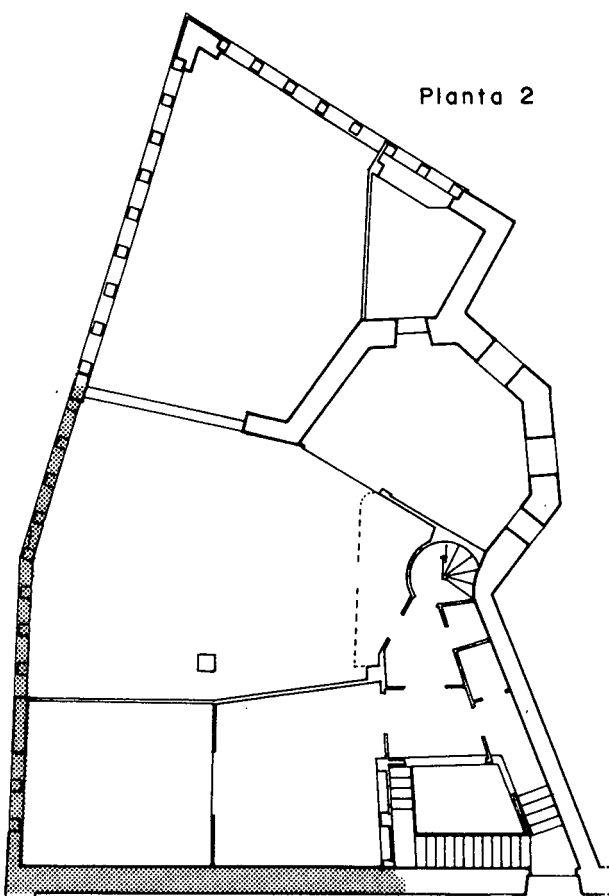
Planta 0

Planta 1

Planta 2

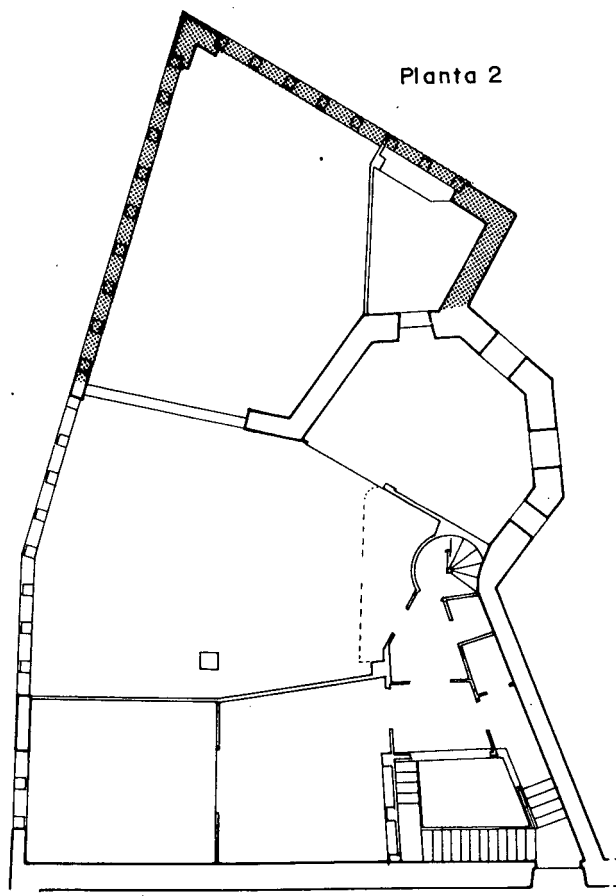
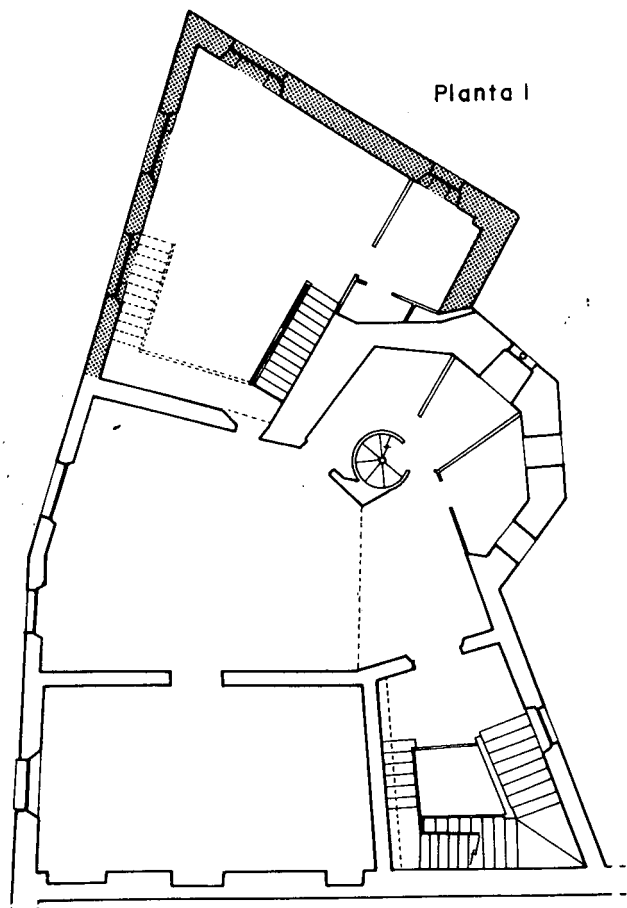
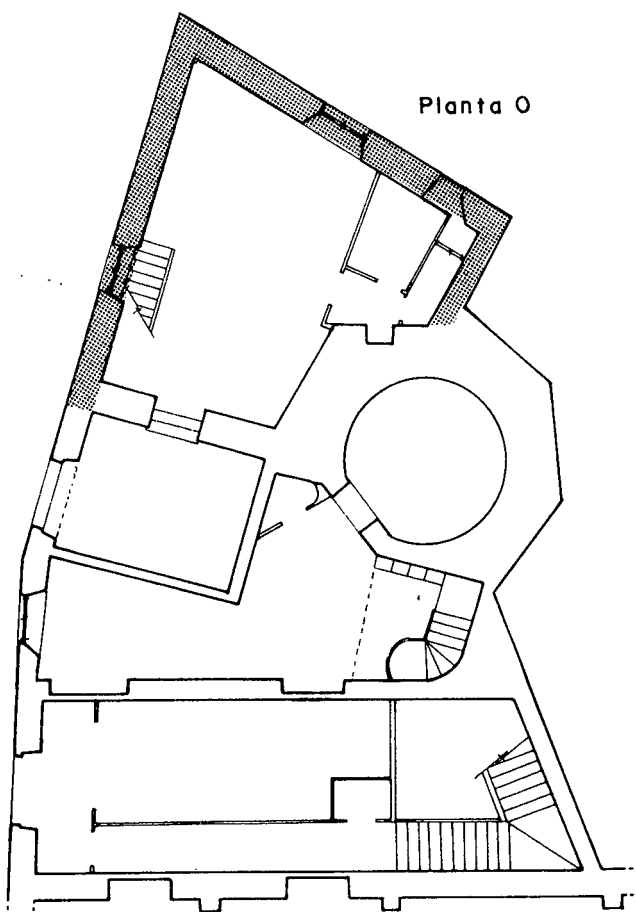

PIA ALMOINA-93

LÀMINA nº 10

Situació en planta del parament núm. 3.

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

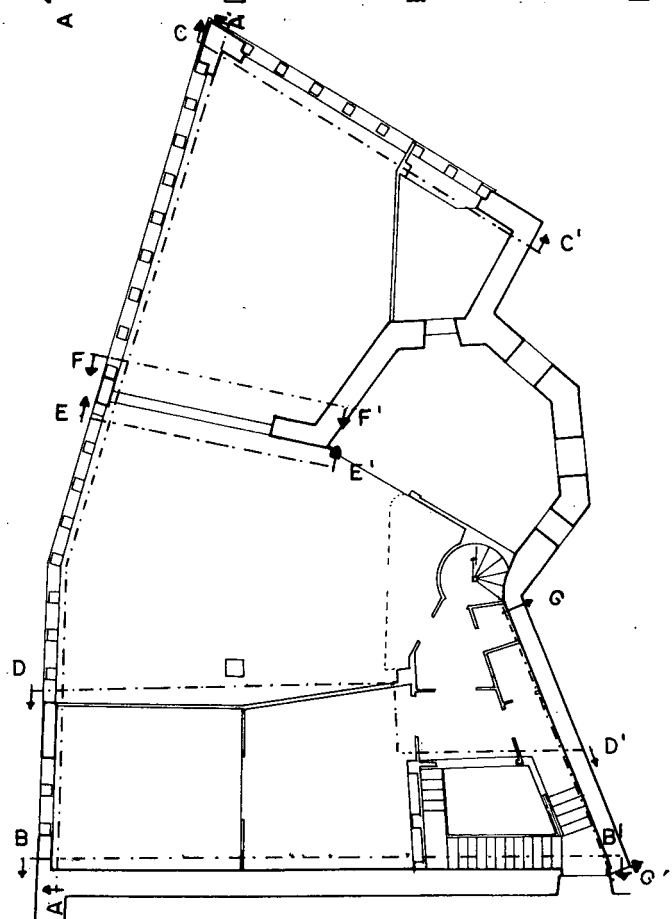
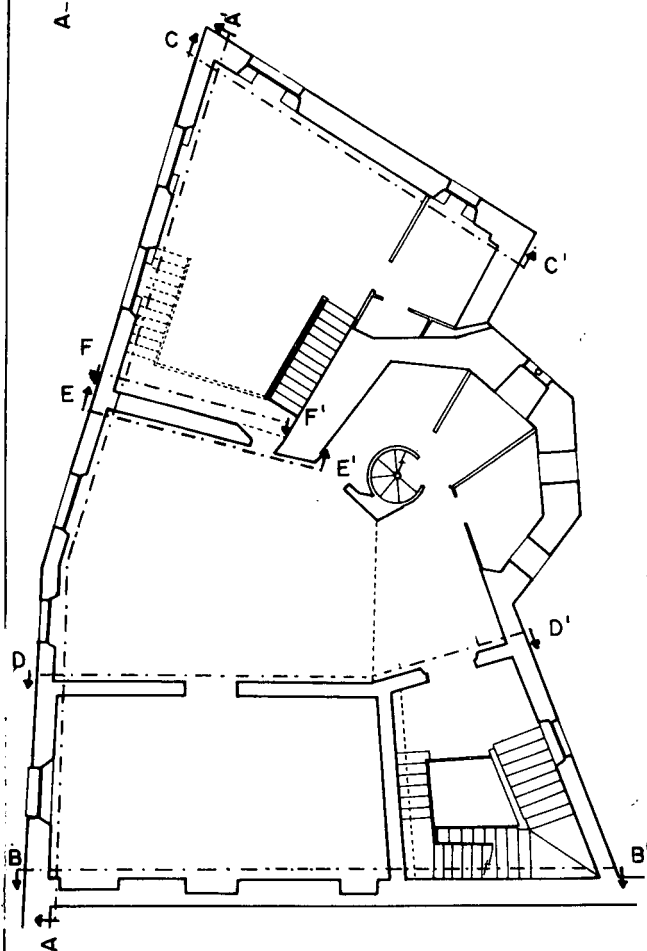
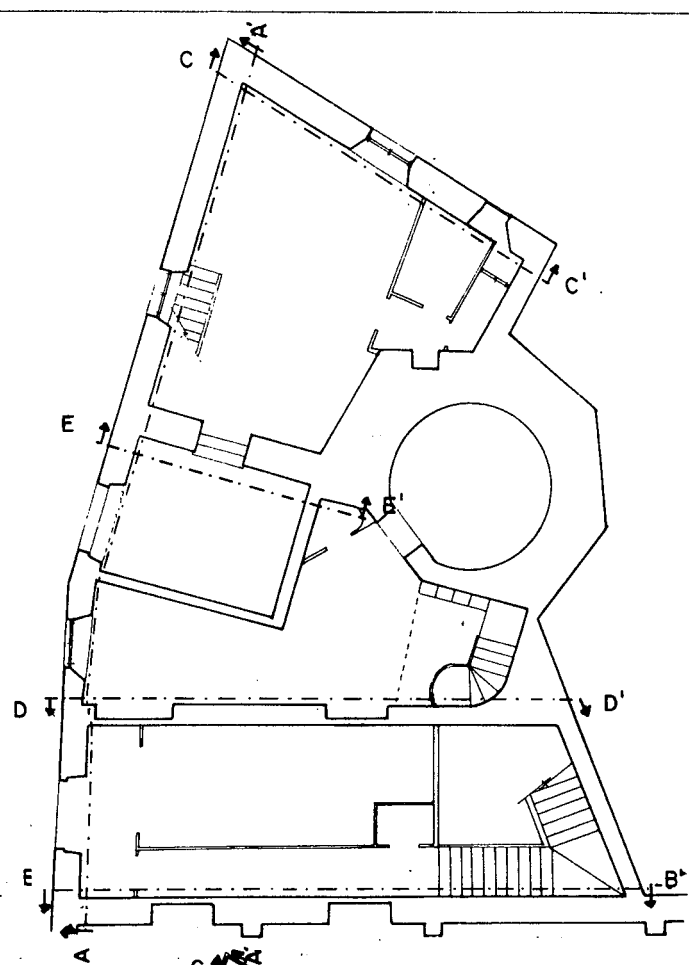
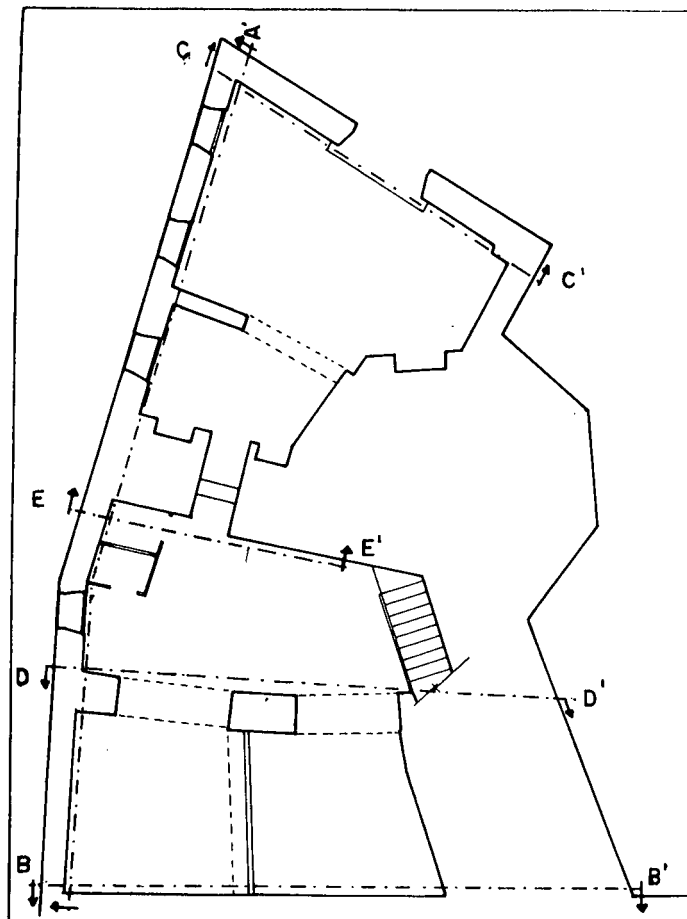

PIA ALMOINA-93

LÀMINA nº: 11

Situació en planta del parament núm. 4.

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

PIA ALMOINA-93

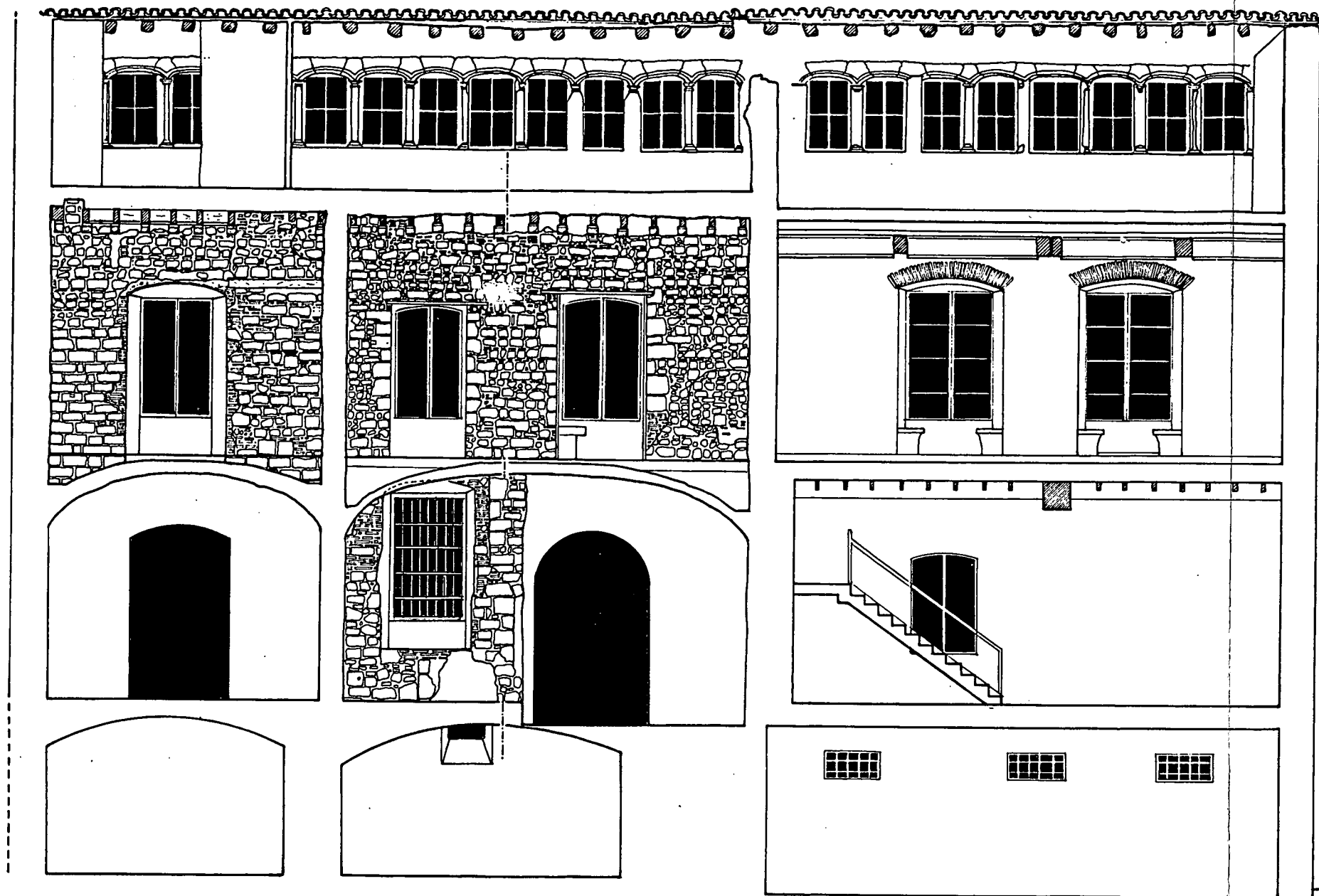
LÀMINA nº: 12

Situació de les seccions

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

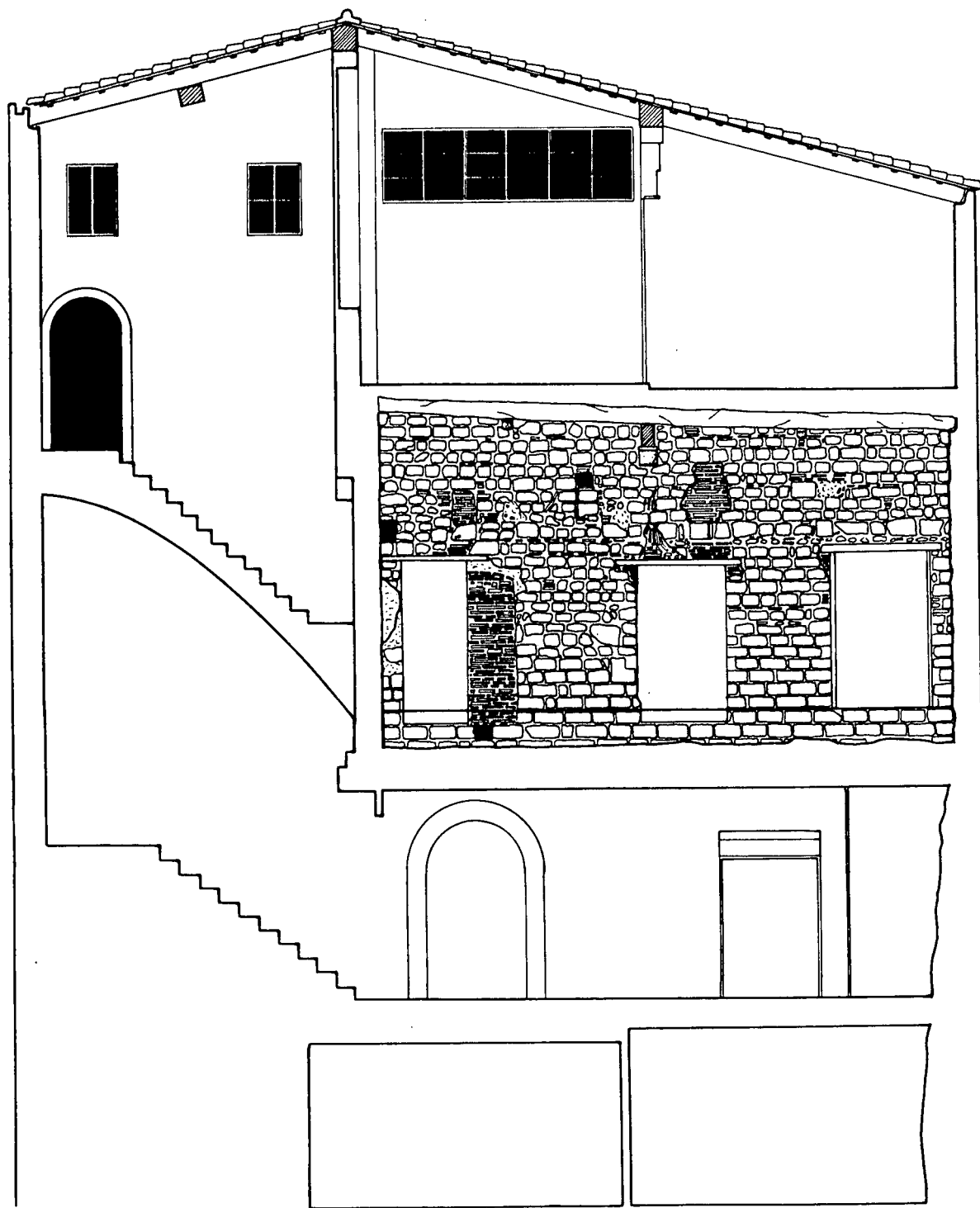

Ajuntament de Barcelona

PIA ALMOINA-93
 LÀMINA nº: 13
 Alçat / Secció A - A'

**CENTRE D'ARQUEOLOGIA
 DE LA CIUTAT**
 Ajuntament de Barcelona

0 5 m.

PIA ALMOINA-93

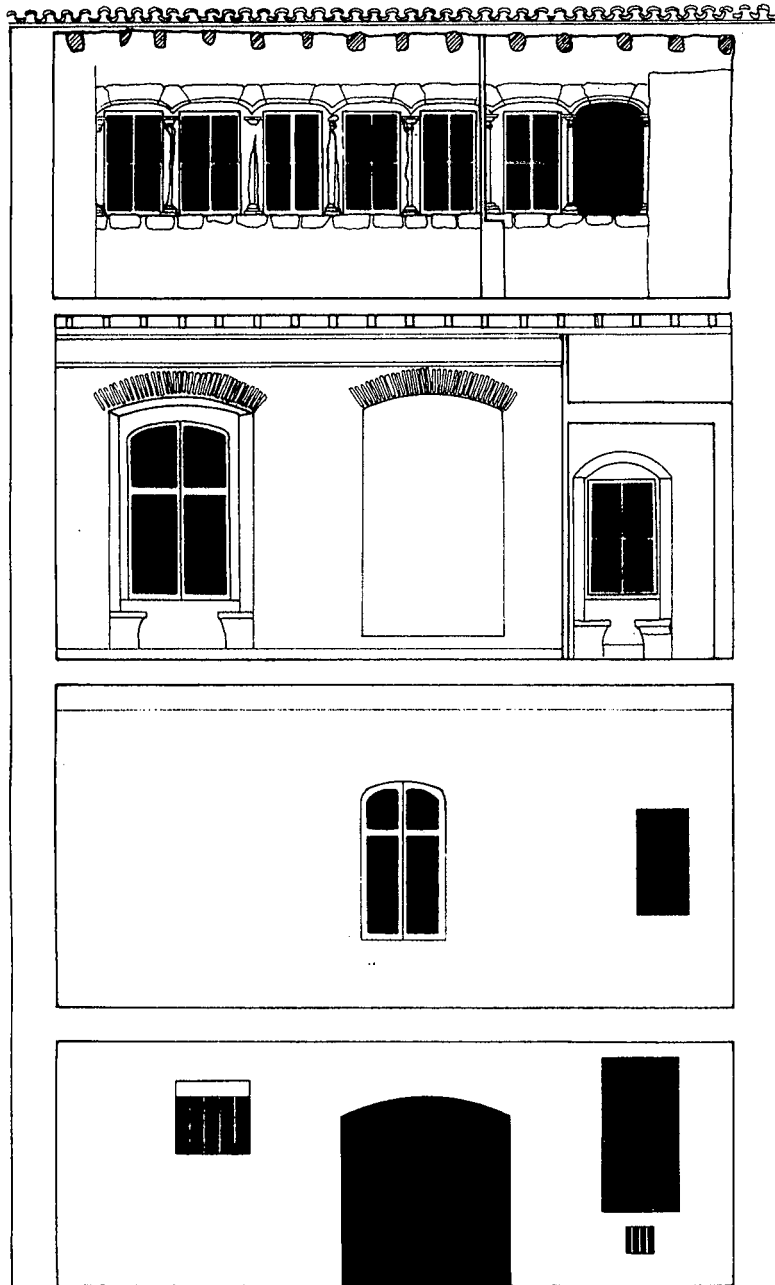
LÀMINA nº: 14

Alçat / Secció B - B'

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

Ajuntament de Barcelona

115

PIA ALMOINA-93

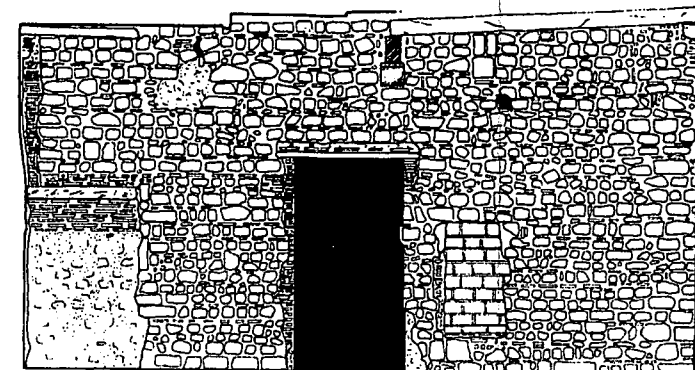
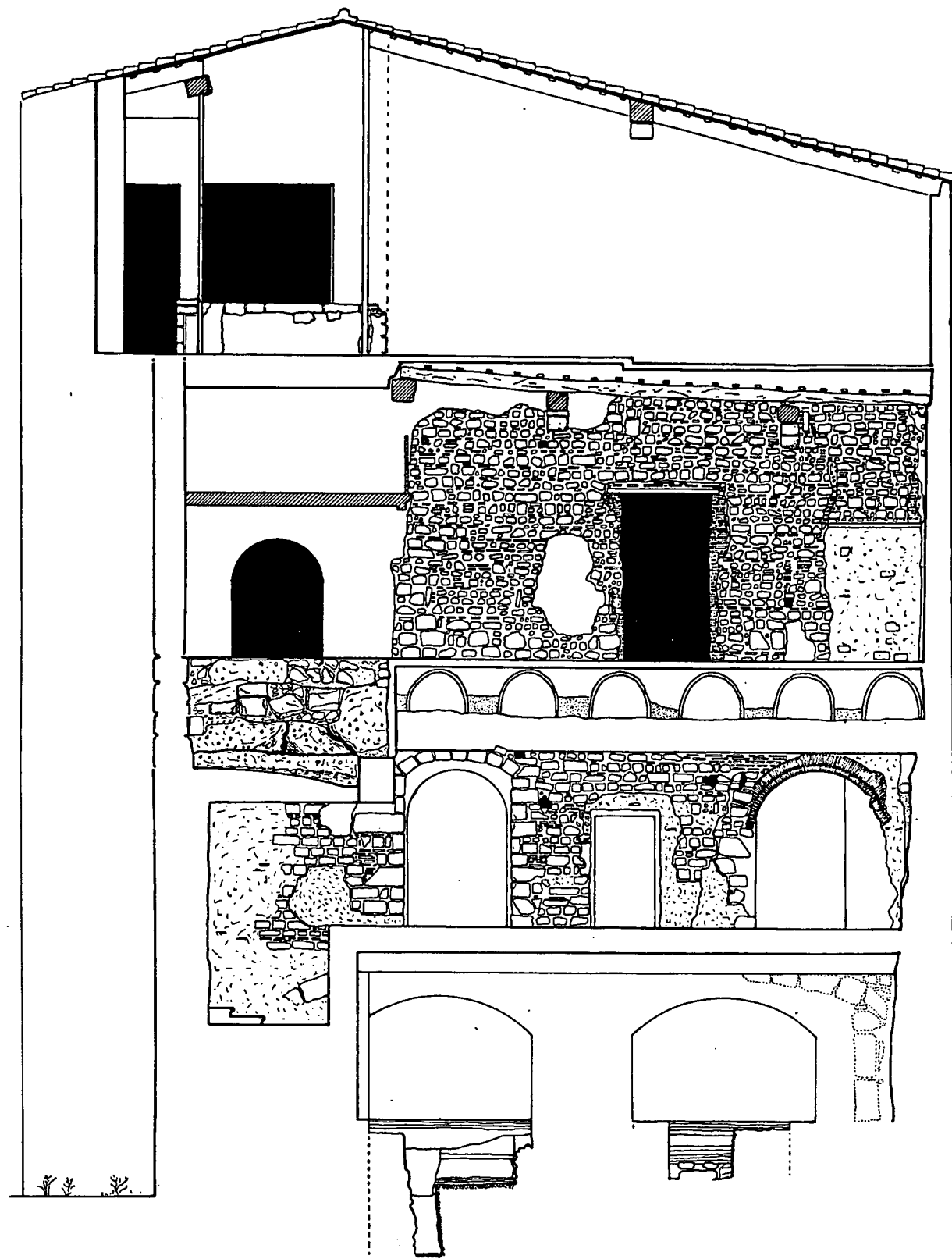
LÀMINA nº: 15

Alçat / Secció C - C'

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

Ajuntament de Barcelona

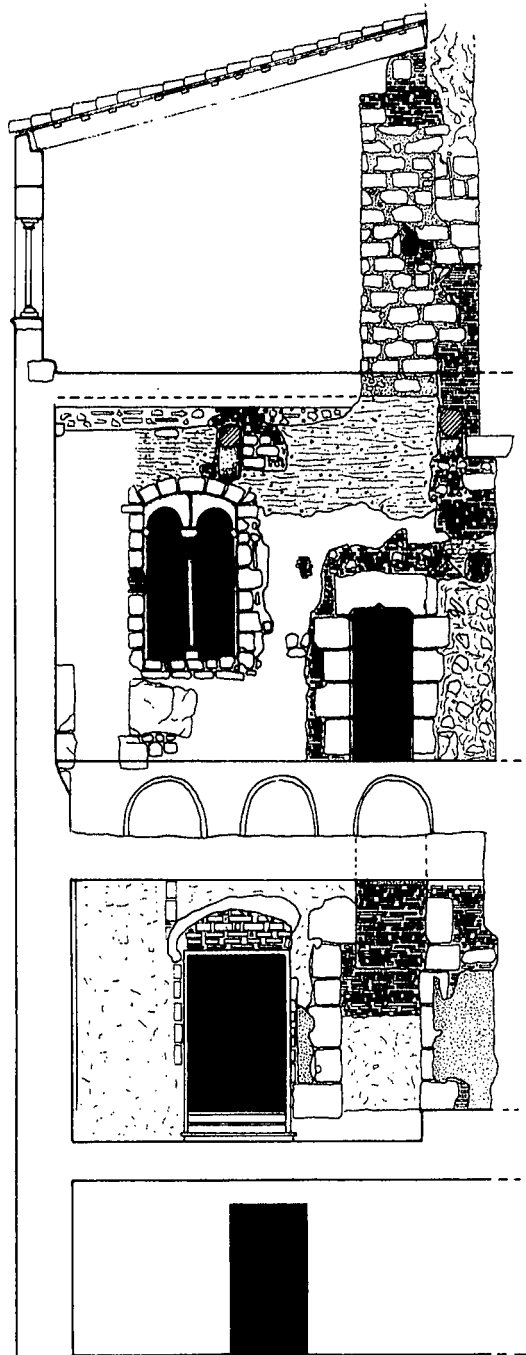
PIA ALMOINA-93

LÀMINA nº: 16

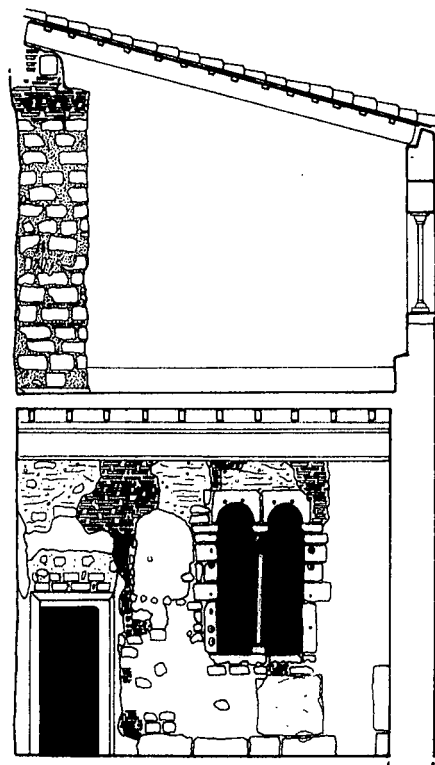
Alçat / Secció D - D'

**CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT**

Ajuntament de Barcelona

Secció E - E'

Secció F - F'

PIA ALMOINA-93

LÀMINA nº: 17

Alçat / Secció E - E'

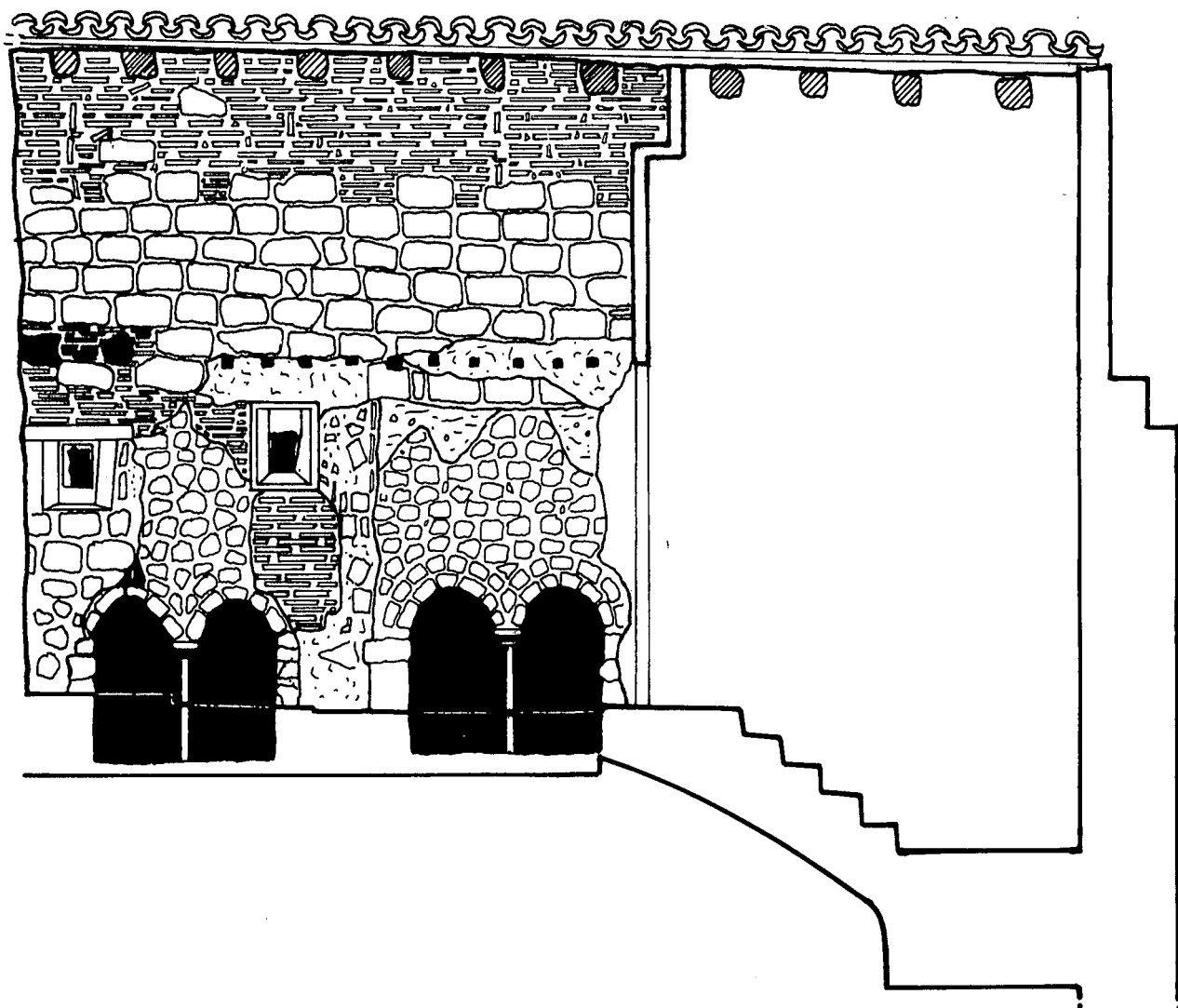
Alçat / Secció F - F'

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

118

Ajuntament de Barcelona

PIA ALMOINA-93

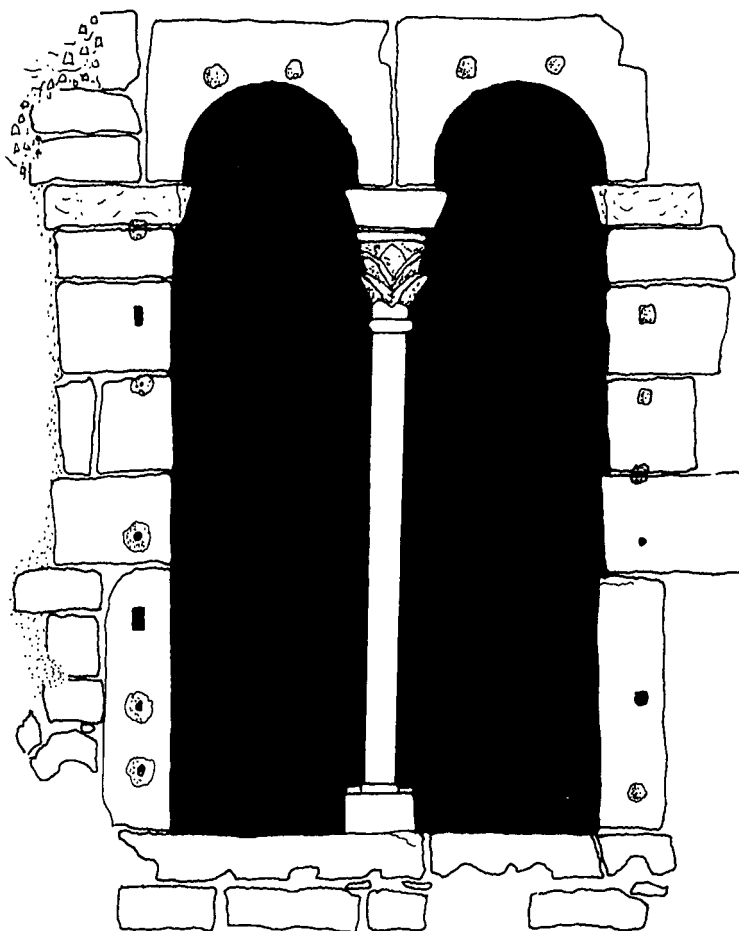
LÀMINA nº: 18

Alçat / Secció G - G'
 Finestres i parament del s. XI.

**CENTRE D'ARQUEOLOGIA
 DE LA CIUTAT**

Ajuntament de Barcelona

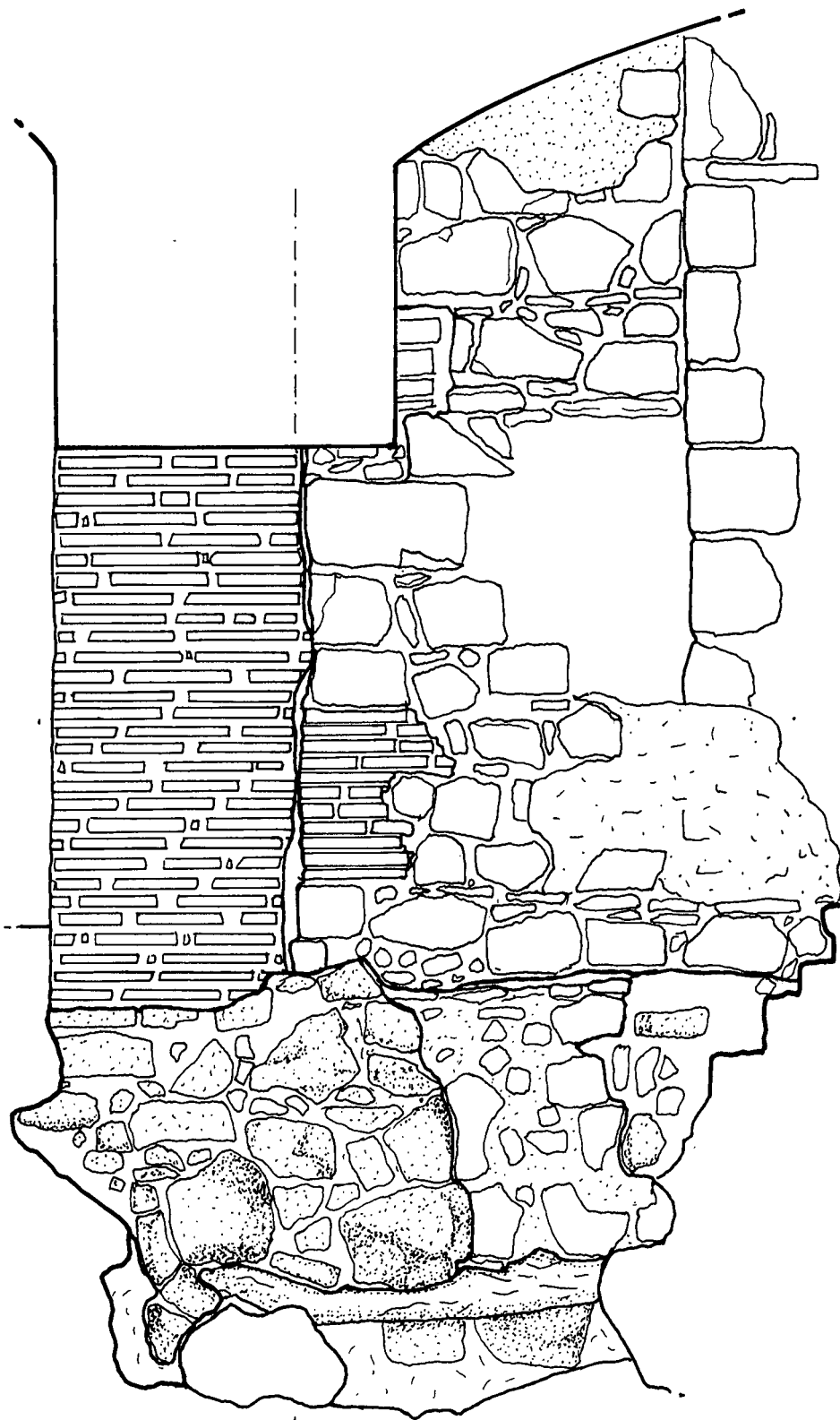
PIA ALMOINA-93

LÀMINA nº : 19

Detall de la finestra del s. XIII.

**CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT**

120

PIA ALMOINA-93

LÀMINA nº: 20

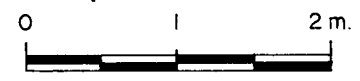
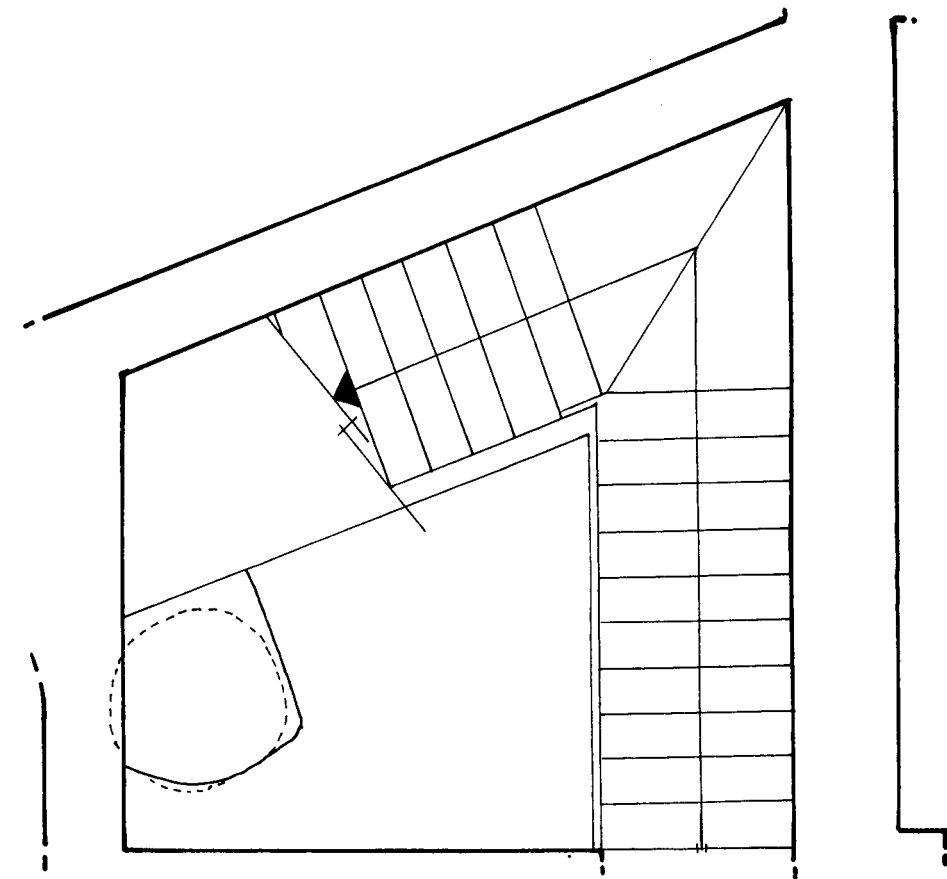
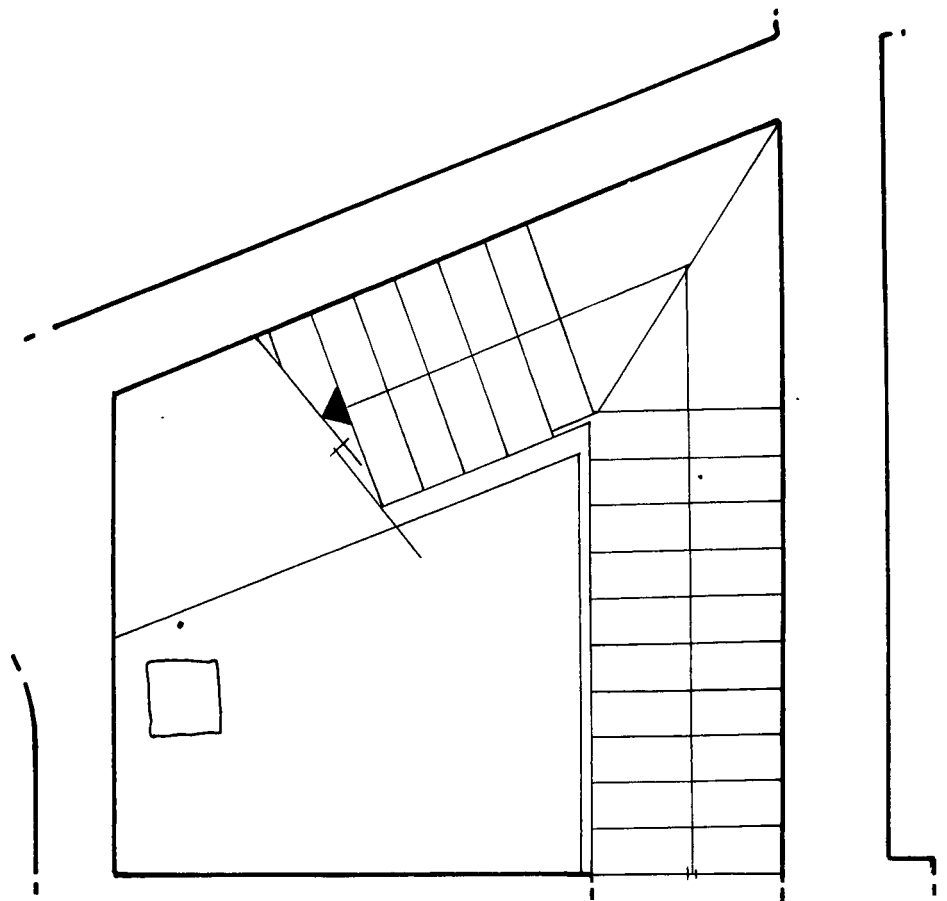
Alçat del cegament de l'accés al pou
i de la fonamentació d'un dels arcs
del soterrani.

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

Ajuntament de Barcelona

121

PIA ALMOINA-93

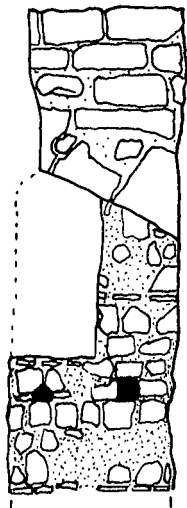
LÀMINA nº: 21

Situació en planta del pou del
pati de l'escala.

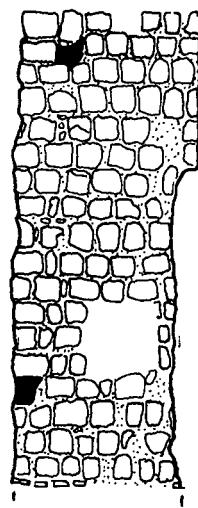
CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

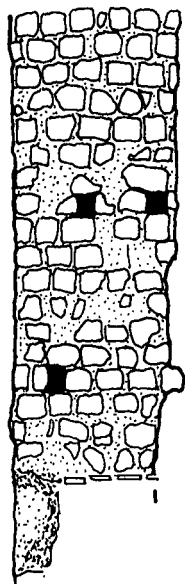
Ajuntament de Barcelona

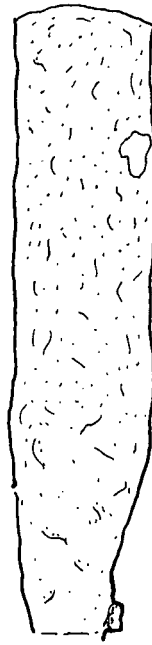
A

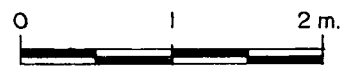
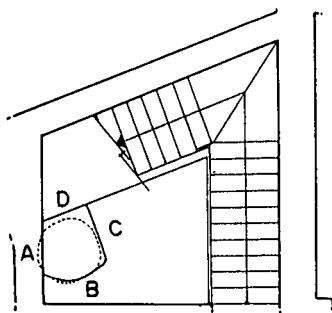
B

C

D

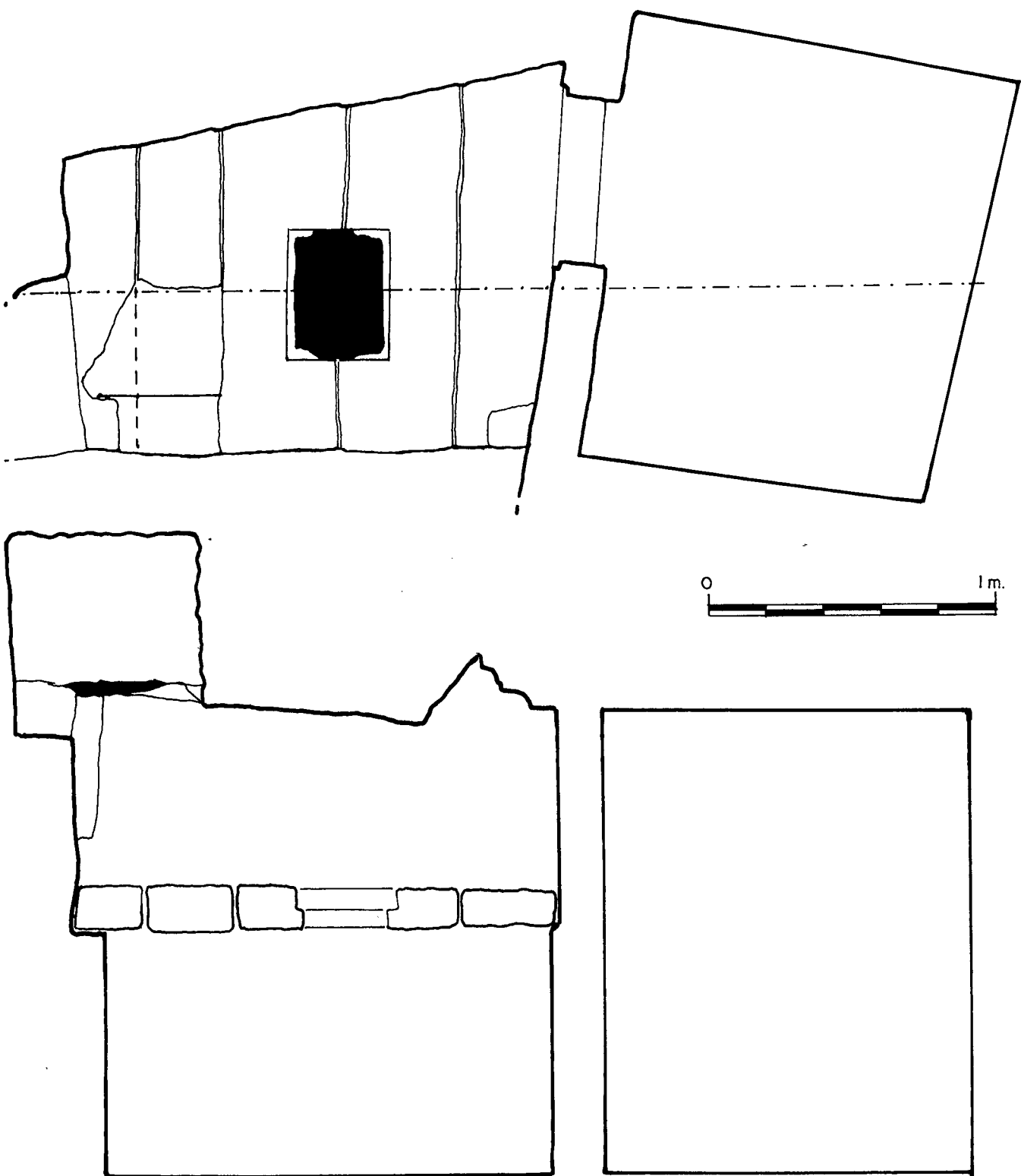

PIA ALMOINA-93

LÀMINA nº: 22

Alçat dels trams recrescuts del
parament del pou.

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

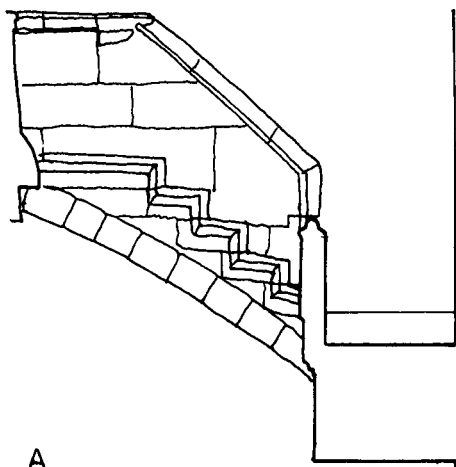

PIA ALMOINA-93

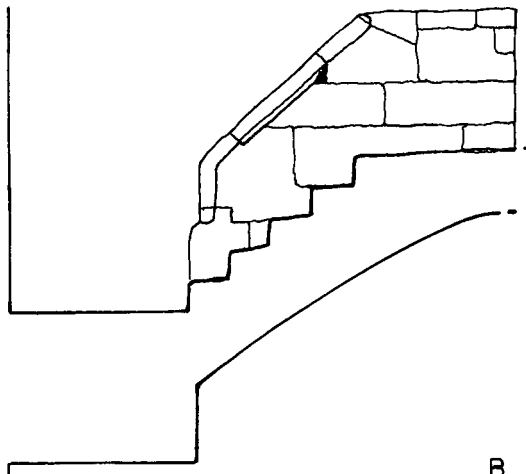
LÀMINA nº: 23

Planta i secció de la cisterna del
pati d'escala.

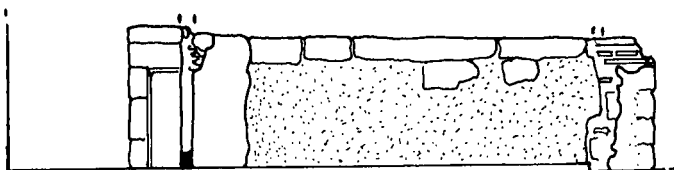
CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

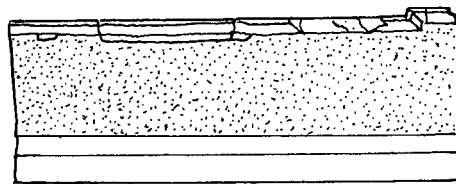
A

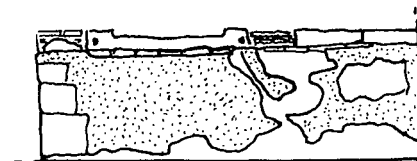
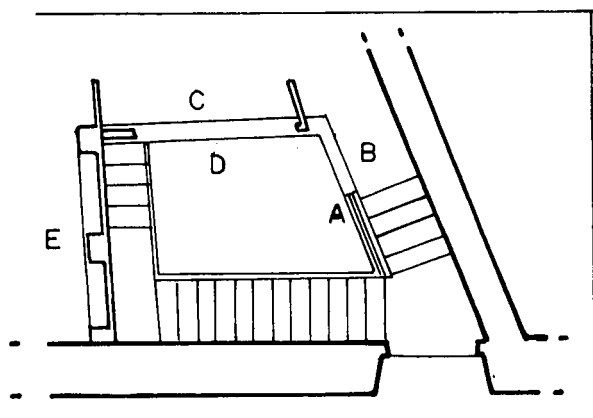
B

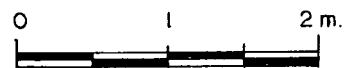
C

D

E

PIA ALMOINA-93

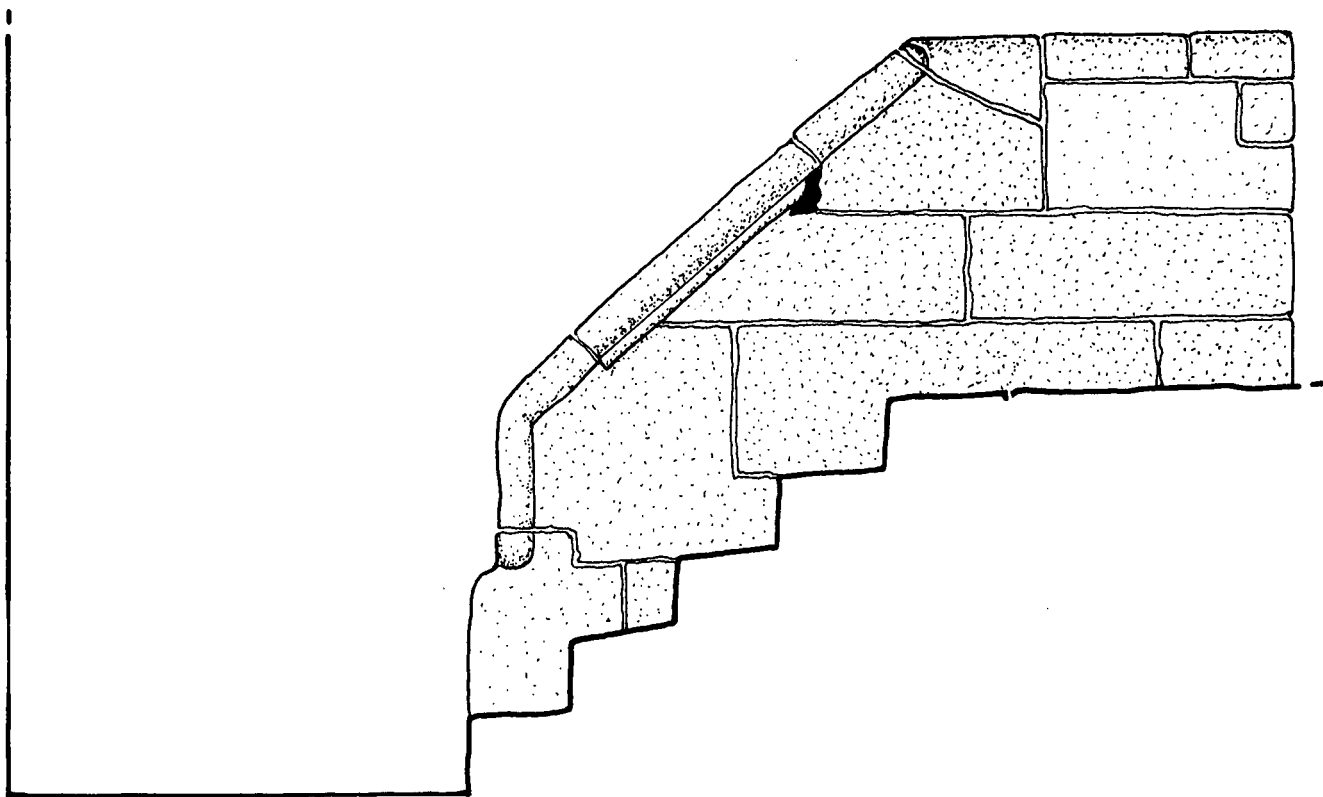
LÀMINA nº: 24

Alçats de l'últim tram i de l'empit de l'escala renaixentista.

CENTRE D'ARQUEOLOGIA DE LA CIUTAT

Ajuntament de Barcelona

PIA ALMOINA-93

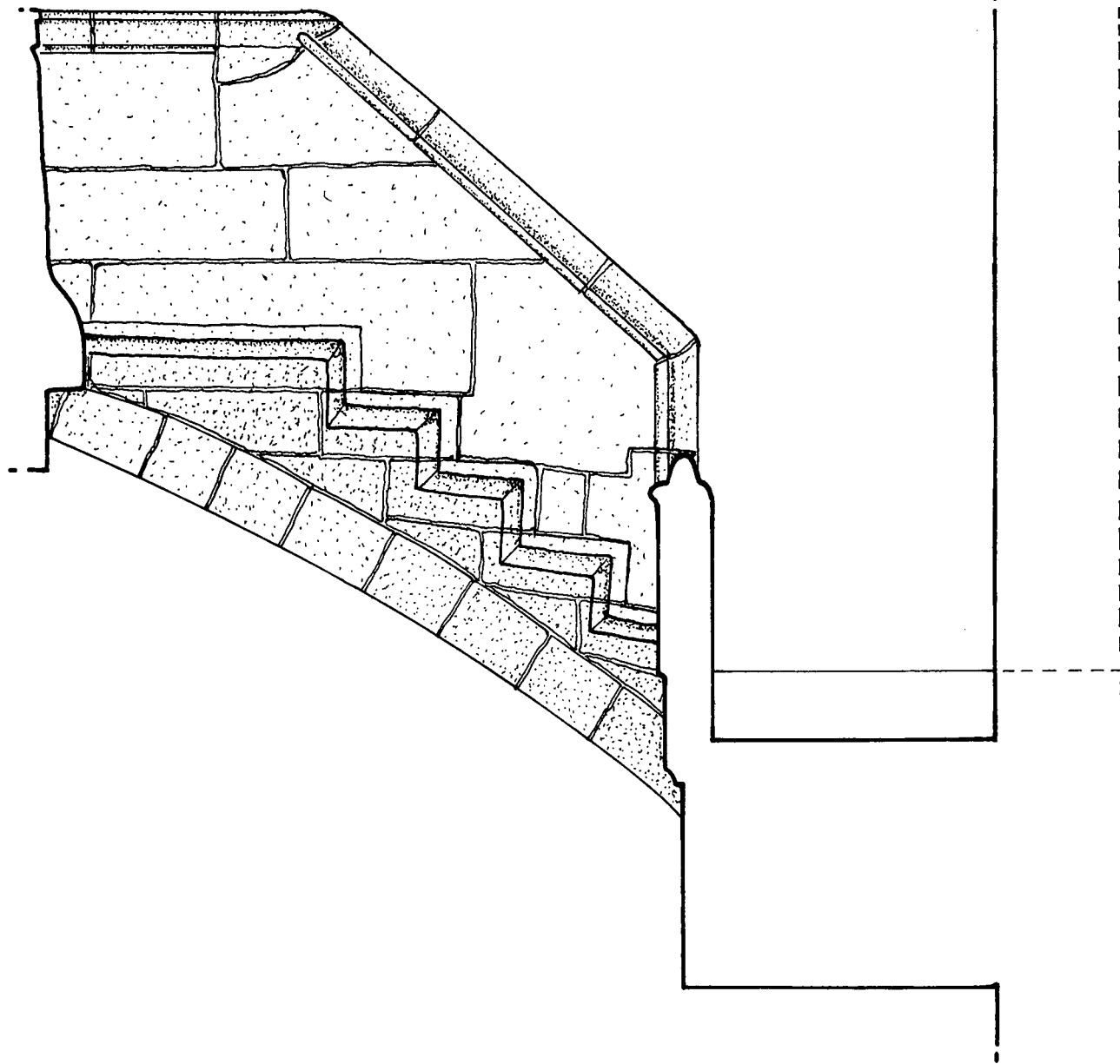
LÀMINA nº: 25

Últim tram de l'escala renaixentista.
Alçat cara interior.

**CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT**

Ajuntament de Barcelona

126

PIA ALMOINA-93

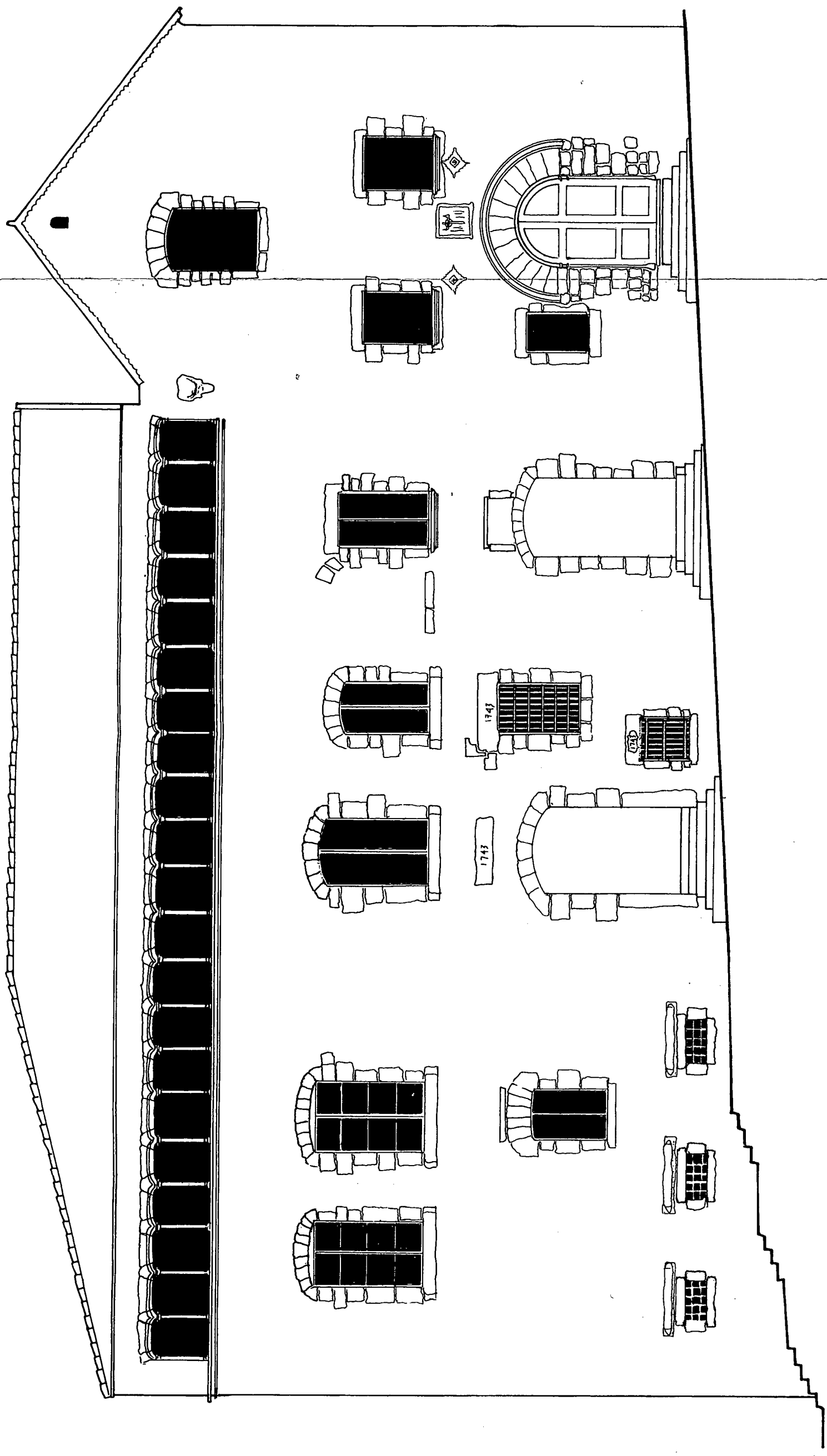
LÀMINA nº: 26

Últim tram de l'escala renaixentista.
Alçat cara exterior.

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

Ajuntament de Barcelona

127

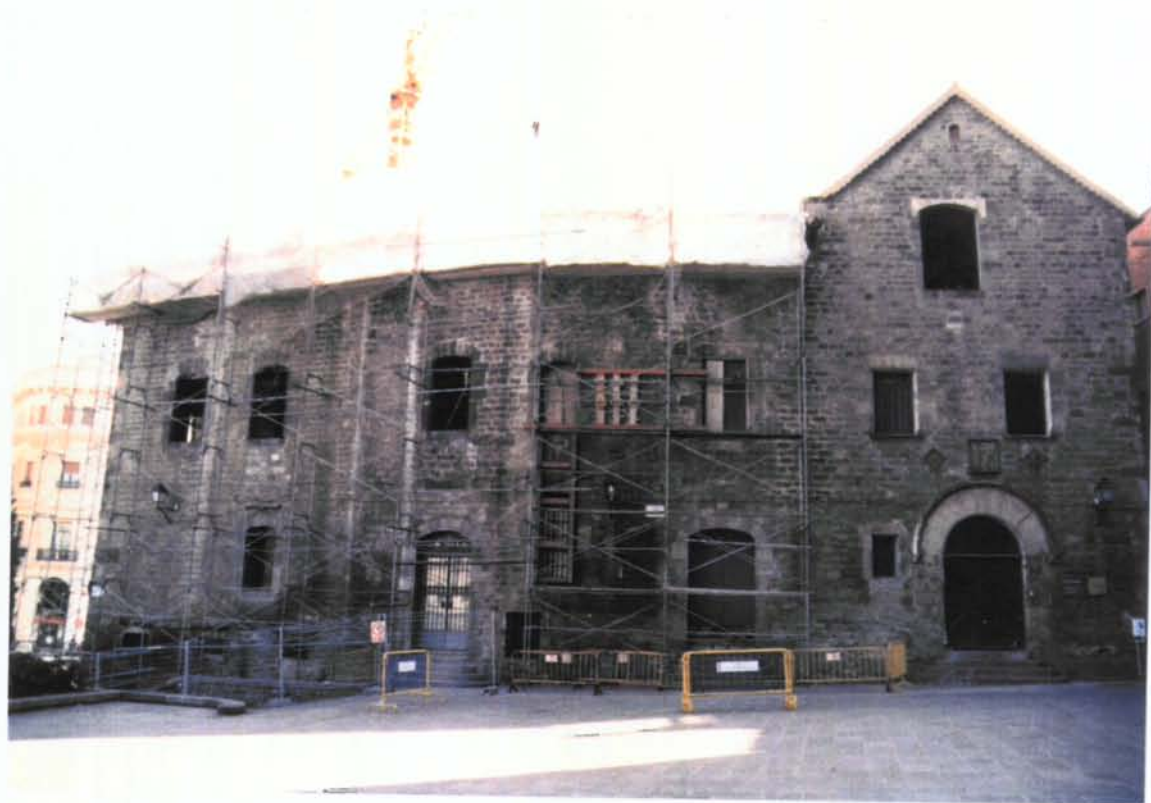
0 5 m.

**CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT**

PIA ALMOINA-93

LÀMINA nº 27

Croquis de la façana de la Plaça de la Seu, amb els elements arquitectònics singulars.

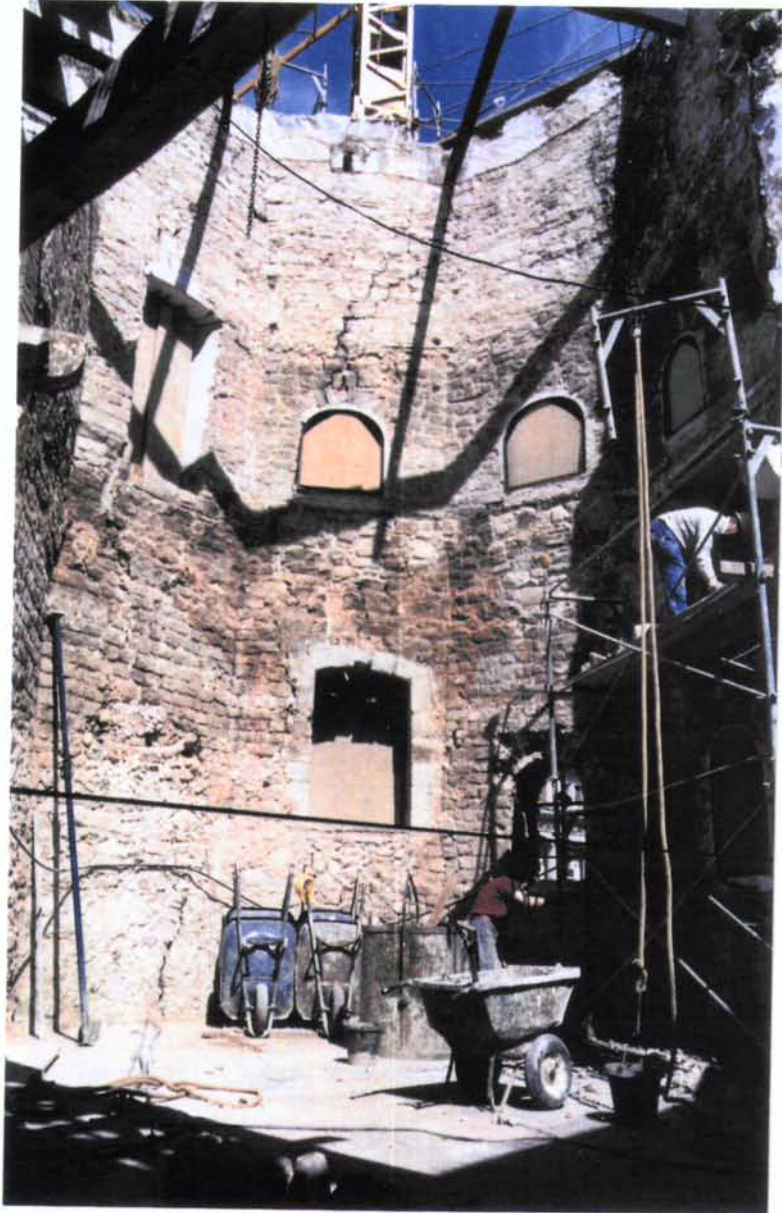
VISTA EXTERIOR DE L'EDIFICI DE
LA PIA ALMOINA AMB FAÇANA AL
PLA DE LA SEU

EXTERIOR DE LA TORRE POLIGONAL,
A LA PART BAIXA ES SITUA LES
RESTES DEL PARAMENT ROMÀ, SOBRE
L'AXREIXEMENT MEDIEVAL.

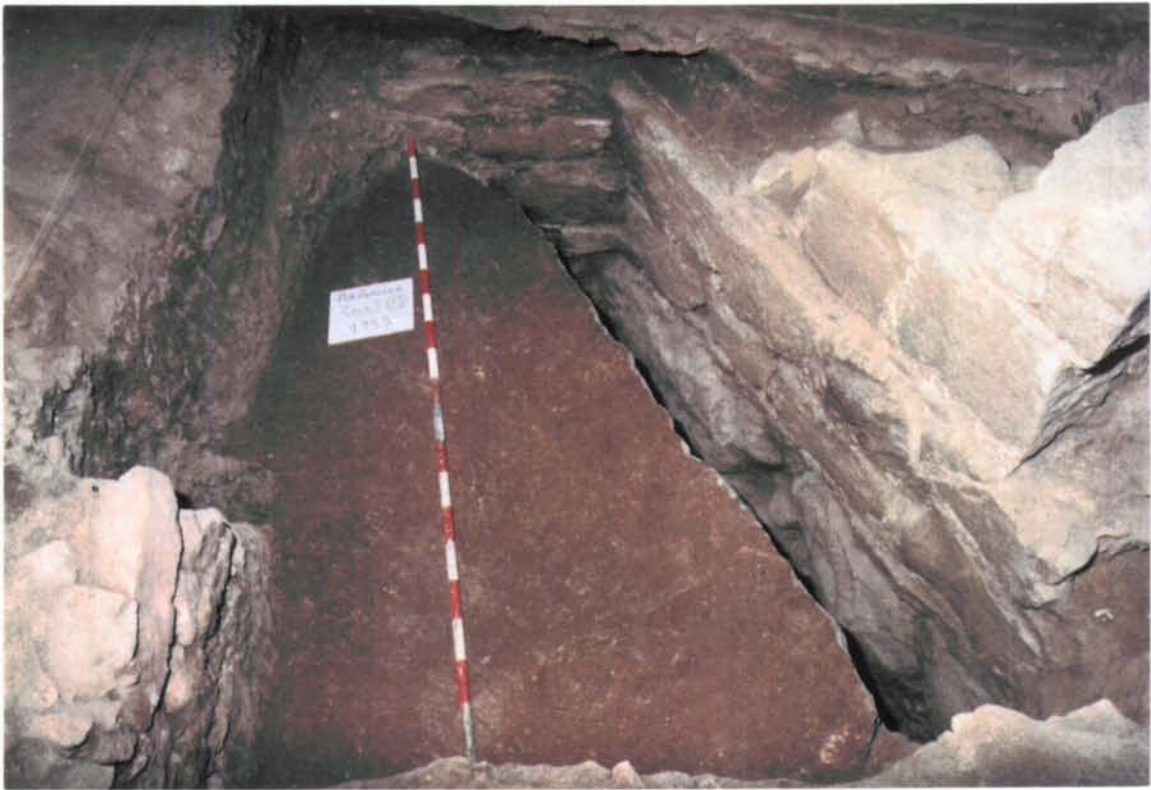
EXTERIOR DE LA TORRE POLIGONAL,
A LA PART BAIXA ES SITUA LES
RESTES DEL PARAMENT ROMÀ, SOBRE
L'AXREIXEMENT MEDIEVAL.

INTERIOR DE LA TORRE POLIGONAL
AMB LES FINESTRES ROMANES I LES
OBERTURES POSTERiors

FONAMENTS CIRCULARS DE LA TORRE
POLIGONAL I SITJA MEDIEVAL

ANGLE NORD DE LA MURALLA AUGUSTINA
AMB LA RASA DE FONAMENTACIÓ

OBERTURA PRACTICADA AL REBLIMENT
DE LA TORRE POLIGONAL

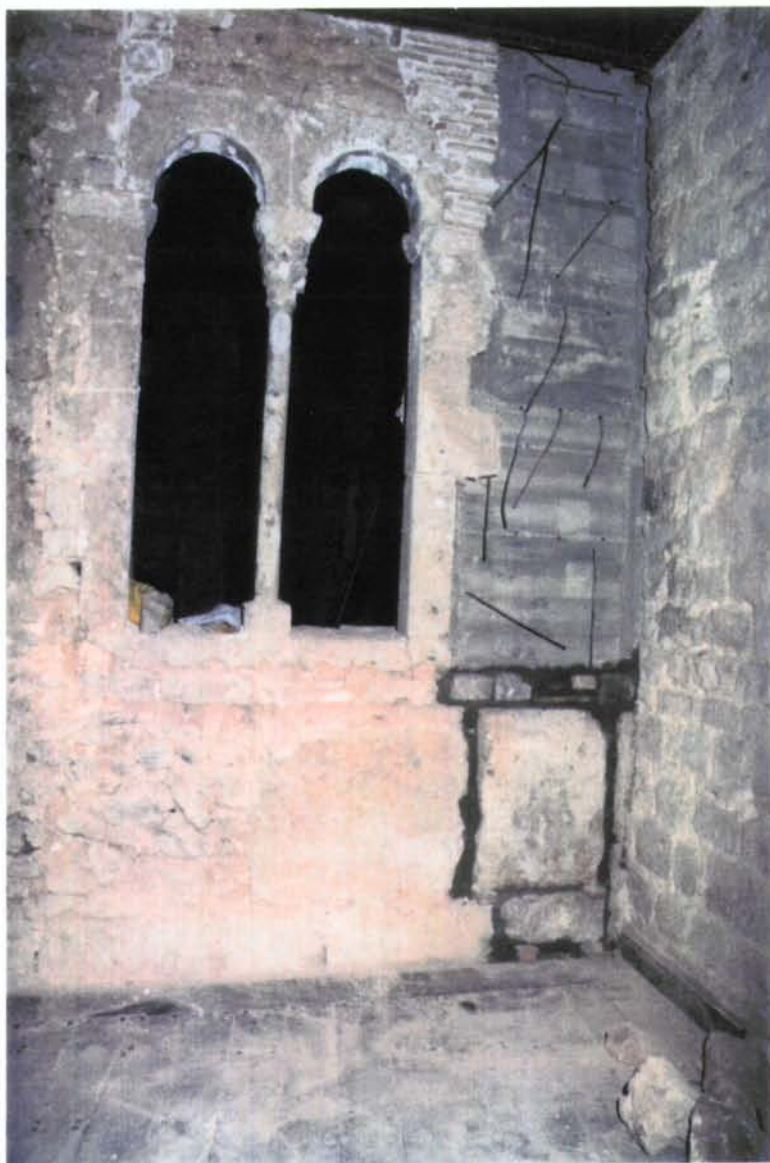
CLAVAGUERA I ANGLE D'UNA EDIFICACIÓ
DE LA COLÒNIA ROMANA QUE INVAEIX L'ESPAI
DE L'INTERVALLUM

PATI DE L'ESCALA AMB EL POU

FINESTRES DEL SEGLE XI SITUADA
A SOBRE DEL TRAM DE MURALLA

FINESTRA DEL SEGLE XIII DESCOBERTA
DURANT LES OBRES I SITUADA
A SOBRE D'EL TRAM DE MURALLA

GALERIA SUPERIOR D'ARCS ESCARSSER
CONSTRUIDA EL 1546

DETTALL DE L'ESCALA PRINCIPAL

REBLIMENT D'UNA DE LES VOLTES
AMB PRESENCIA DE CERÀMICA
COMUNA VIDRADA

DETALL D'UN DELS GRAFITIS
LOCALITZAT AL REVESTIMENT
PARIETAL DE L'ESCALA

DETALL DE LES RAJOLES DEL
SEGLE XVII D'UN DELS FESTEJADORS
DEL COS B

DETALL DEL PARAMENT 2

DETALL DEL PARAMENT 3

DETALL DEL PARAMENT 4

ESTUDI DELS MATERIALS

El conjunt de material romà aparegut durant l'excavació és bastant homogeni i correspon a la *facies antonina* (principis del segle II–severs) amb la presència de vaixel·la de cuina africana de formes Ostia III, 332, Ostia III, 267, així com Lamboglia 10 A i 10 B, amb predomini de la primera sobre la segona. Aquestes formes apareixen associades a la vaixel·la de taula, formes Lamboglia 1a, Lambg. 20, Lambg. 7b, Lambg. 2a, Hayes 3b i Salomonson A9, que arriba fins a la meitat del segle II d.C.

El conjunt més nombrós correspon a la ceràmica comuna oxidada, bé vidrada o sense vidrar. Com ja hem esmentat, van aparèixer als rebliments dels carcanyols de les voltes, algunes tenien petites fissures com a conseqüència d'una mala cocció o vidrats defectuosos, altres eren peces que presentaven signes evidents d'haver estat en ús, com algunes olles, alfabies i greixoneres, la resta corresponia a abundant material ceràmic fragmentat.

Corresponen tant a recipients per cuinar, com per emmagatzemar o servir el menjar a taula, amb un clar predomini de les formes tancades. De funció escatològica tenim el bací i d'ús tècnic un nombre considerable de teules àrabs, canonades i algun catúfol.

Un altre aspecte a destacar és la presència de marques de terrissaire en algunes peces. L'origen d'aquests segells es troba en un acord municipal de l'any 1314, pel qual tots els ollers barcelonins estaven obligats a marcar les peces que anaven destinades a contenir una quantitat determinada de sòlids o líquids, per la venda o transport de productes com l'oli, el vi o els cereals (Riu, 1984: 173).

El conjunt de terrissa popular de la Pia Almoina és en general paral·lelitzable amb altres conjunts dels segles XIV–XV, igualment provinent de buidatges de voltes, com el de l'Hospital de la Santa Creu,

Santa Maria del Mar, Santa maria del Pi, Catedral de Barcelona, entre altres. Si bé la majoria de les peces es podrien situar al segle XV, n'hi ha amb datacions més tardanes, així com d'altres que ens trobem des del segle XIV fins a dates molt recents, com els cànirs, poals, plats, morters..., sense que hagin canviat gaire al llarg del temps. Per exemple, al Pati Maning trobem aquestes formes al segle XVIII.

D'altra banda, la vaixel·la de taula que acompanya a "l'obra aspra" ens indica una datació de principis del XVIII per les unitats estratigràfiques 271 i 253, i del segle XIX per la u.e. 206.

En el cas de les dues primeres, u.e. 271 i 253, es podria haver donat una substitució de l'element de cobriment antic per una volta de maó pla al segle XVIII, aprofitant un material ceràmic molt més antic que la volta a la que rebleix.

La u.e. 206 constitueix un cas diferent, ja que no hi havia peces senceres, sinó simplement un rebliment de sorres, cal i fragments ceràmics – romans, medievals i moderns– així com material divers com fusta, boles de morter, estuc...En aquest cas el material de terrissa popular podria provenir de qualsevol remoció de terres propera a l'edifici. Amb tot, en aquest estrat s'ha pogut constatar la presència de fragments d'escalfetes i guardioles –formes que no van aparèixer a la u.e. 253 i 273– la primera ben documentada als segles XVII i XVIII.

La ceràmica baix medieval de pasta grollera és molt escassa, tan sol uns petits fragments que corresponen a olles i recipients de cuina, la majoria sotmeses a una cocció reductora, que podrien situar-se en la segona meitat del XII o principis del XIII.

La vaixel·la fina d'època moderna està representada per un conjunt de fragments de ceràmica blava catalana de plats i escudelles. Pertanyen a peces que es produïen al segle XVII amb orles de temes com **la ditada**,

la figueta, arc triple cap endins o arc simple i punt. Del segle XVIII tenim uns fragments de plats **d'influència francesa** que es comencen a produir als primers anys del segle, i d'altres com el de **faixes i cintes**, que perduren fins a finals de la centúria. Finalment, uns petits fragments d'una tassa amb vernís estannífer i decoració policromada floral, produccions típiques del nord d'Itàlia, probablement de Savona, del segle XIX.

CATÀLEG

Làmina I

Fig.1.: 328.1.17.1. Gran Contenidor de Ceràmica Comuna Medieval. Vora en "T", plana i engruixida amb acanaladura central probablement per tapadora. Diàmetre interior: 41 cm. Gruix de les parets: 0,8 cm. Torn lent. Coccio oxidant, pasta esquistosa de color siena amb desgreixant abundant de quars i mica dorada de tamany mig i presència de vacuoles d'aire. Superfície irregular i aspra, interior de color siena i exterior ennegrit. Paral.lels: Santa Margarida: Navarro, Mauri 1986, p.450, fig. 6.2, segona meitat del segle XII.

Fig.2.: 328.1.17.2. Olla de Ceràmica Comuna Medieval. Encaix per tapadora. Diàmetre interior: 21,5 cm. El gruix de les parets oscil.la entre 0,6 i 0,8 cm. Pasta bescuitada, gris clar a l'interior i marró-siena a l'exterior. Desgreixant de quars molt abundant i poc triturat. Superfície allisada, engalba marró per les dues cares. Exterior ennegrit pel fum. Paral.lels: Mare de Deu de Bellvitge: López Mullor 1989, p.28, lam.4.2, finals dels segle XI-principis del segle XII. Sant Pere de Pedrís: Bertran i Roige 1984, p. 54,lam.2. 14, segles XII-XV.

Fig. 3.: 328.1.17.3. Olla de Ceràmica Comuna Medieval. Diàmetre interior: 12,6 cm. Gruix de les parets: 0,7 cm. Pasta bescuitada amb el nucli gris i les cares externa i interna de color marró. Desgreixant de particules de quars abundant i força visible, alguns arriben als 2-3 mm de gruix. Superfície allisada amb engalba negra mate per les dues cares. Paral.lels: Mare de Deu de Bellvitge: López Mullor 1989, p.28, lam.4.2, finals dels segle XI-principis del segle XII. Sant Pere de Pedrís: Bertran i Roige 1984, p. 54,lam.2. 14, segles XII-XV.

Fig.4.: 328.1.18.1. Olla de Ceràmica Comuna Oxidada. Diàmetre: 14 cm. Gruix de les parets: 0,7 cm. Pasta esquistosa de tonalitat irregular, va del marró al vermellós, com a resultat d'una coccio irregular. Desgreixant de

quars molt abundant de tamany bastant gran, alguns arriben als 5 mm. Superfície sense allisar, irregular i aspra. Mal estat de conservació, amb pèrdua important de la superfície, tant a la cara externa com interna. Exterior una mica recremat. Sembla una peça defectuosa amb un temps d'us bastant curt. Decoració: incisions paral·leles realitzades amb un punxó de punta roma.

Làmina II

Fig.5.: 328.1.28.1. Cassola de Ceràmica Comuna Vidrada. Diàmetre exterior: 24 cm. Pasta oxidada de color groguenc amb desgredant visible però bastant triturat. Interior vidrat en groc-melat amb algun puntet en verd, exterior amb regalims. Presenta nombroses concrecions.

Fig.6.: 328.2.4.1. Plat de T.S. Clara A. Forma: Hayes 5 A/Lamboglia 18/31. Pasta ataronjada i compacta amb el desgredant poc visible. Vernís A1. Cronologia: finals del segle I d.c.–principis segle II d.c.

Fig.7.: 328.2.4.2. Cassola de Ceràmica Comuna Africana. Forma: Ostia II, fig. 312. Pasta de color taronja amb l'exterior beix, dura i compacta. Vora amb pàtina cendrosa. Exterior pulit a bandes. Cronologia: època flavia–mitjans segle II d.c.

Fig.8.: 328.2.4.3. Cassola de Ceràmica Comuna Africana. Forma: Ostia III, fig. 267/Hayes 197. Pasta vermellosa. Pàtina cendrosa exterior i estries a l'interior. Cronologia: primera meitat segle II d.c.–finals IV d.c.

Fig.9.: 328.2.4.5. Plat–Tapadora de Ceràmica Comuna Africana. Forma: Ostia III, fig. 332. Diàmetre interior: 23,6 cm. Pasta ataronjada i rugosa amb desgredant abundant i visible. Vora amb pàtina cendrosa. Cronologia: època flavia– meitat segle II d.c.

Fig.10.: 328.2.4.4. Cassola de Ceràmica Comuna Africana. Forma indeterminada. Pasta ataronjada, exterior beix. Desgreixant visible i abundant. Pàtina cendrosa a la vora molt perduda.

Fig.11.: 328.2.4.7. Gibrell de Ceràmica Comuna Oxidada Romana. Procedencia: Nord d'Àfrica. Pasta de color taronja clar amb desgreixant blanc visible i abundant. Engalba blanca interior i exterior molt perduda.

Fig.12.: 328.2.4.6. Anfora Bètica. Forma: Beltrán II / Pelichet 46. Diàmetre interior: 23,8 cm. Pasta beix-rosada amb desgreixant petit de color negre. Cronologia: finals August-segle II d.c.

Làmina III

Fig.13.: 328.2.5.1. Plat-Tapadora de Ceràmica Comuna Africana. Forma: Ostia I, fig. 264B. Pasta de color taronja clar amb desgreixant visible i abundant. Pàtina cendrosa a la vora bastant perduda. Cronologia: anterior al segle III d.c.

Fig.14.: 328.2.6.1./328.2.19. Plat de T.S. Clara A. Forma: Hayes 3b / Lamboglia 4/36A. Diàmetre interior: 12,6 cm. Pasta ataronjada, dura, compacta i ben depurada. Vernís A1 molt perdut. Decoració de fulles d'hore a la barbotina. Cronologia: 75-100 d.c.

Fig.15.: 328.2.6.4. Gerra de Ceràmica Comuna Africana. Forma: Caesar Augusta GS/200. Pasta ataronjada amb desgreixant visible. Vora amb pàtina cendrosa. Cronologia: finals I d.c.-II d.c.

Fig.16.: 328.2.6.5. Cassola de Ceràmica Comuna Africana. Forma indeterminada. Vora bífida. Pasta depurada de color taronja clar. Pàtina cendrosa molt perduda.

Fig.17.: 328.2.6.6. Olla de Ceràmica Comuna Africana. Forma: Hayes 131. Pasta depurada de color taronja clar. Pàtina cendrosa a la vora molt perduda. Cronologia: finals I d.c.– segona meitat del segle II d.c.

Fig.18.: 328.2.6.3. Cassola de Ceràmica Comuna Africana. Forma: Ostia III, fig. 331. Diàmetre: 11,8 cm. Pasta ataronjada, dura i compacta. Pàtina cendrosa exterior. Cronologia: èpca flavia–primera meitat del segle II d.c.

Fig.19.: 328.2.6.2. Gerra de Ceràmica Comuna Oxidada Romana. Diàmetre: 5,4 cm. Pasta beix bastant depurada encara que s'aprecien alguns puntets blancs. Superfície aspra.

Fig.20.: 328.2.6.7. Anfora Itàlica (italo–campana) Diàmetre: 16 cm. Pasta bescuitada, interior gris clar, exterior ataronjat amb abundant desgreixant petit de color negre. Paral.lels: Panella 1989, p. 169. Cronologia: segle II, època tardo–antonina.

Fig.21.: 328.2.9.2. Cassola de Ceràmica Comuna Africana. Forma: Ostia II, fig. 303 / Hayes 194. Pasta ataronjada–beix, porosa amb desgreixant abundant. Pàtina cendrosa a la vora. Cronologia: Tiberi–primera meitat del segle II.

Fig.22.: 328.2.9.1. Fons de Llantia Imperial. Diàmetre base: 3,1cm. Pasta beix–grogosa molt depurada amb engalba de color castany bastant perduda. ".MISE" .Procedencia: Italia del Sud. Cronologia: finals del segle I d.c.–primera meitat segle II d.c.

Fig.23.: 328.2.9.3. Anfora Bètica. Forma: Pelichet 46 / Beltrán II. Diàmetre: 18 cm. Pasta rosada amb presència de desgreixant molt abundant i força visible. Engalba beix. Cronologia: August–segle II d.c.

Làmina IV

Fig. 24.: 328.2.11.1. Cassola de Ceràmica Comuna Africana. Forma: Hayes 199. Diàmetre interior: 16,2 cm. Pasta ataronjada compacta i ben depurada. Exterior amb pàtina cendrosa i estries. Interior igualment amb estries, encara que menys marcades. Cronologia: finals del segle II d.c.–segle III d.c.

Fig.25.: 328.2.11.2. Cassola de Ceràmica Comuna Africana. Forma: Raqqada 1973, Tav. LIII, DI. Pasta de color marró–vermellós, compacta i ben depurada. Desgreixant visible de partícules blanques. Vora amb pàtina cendrosa. Cronologia: finals del segle II d.c.–segona meitat o finals del segle III d.c.

Fig.26.: 328.2.12.3/328.2.11/328.2.14. Vas Carenat de T.S. Clara A. Forma: Lamboglia 1a /Hayes 8 A. Diàmetre: 20,8 cm. Pasta ataronjada, dura amb desgreixant visible de partícules blanques. Vernis A1. Decoració a rodeta de rombes i línies obliqües. Cronologia: 90–150 d.c.

Fig.27.: 328.2.12.1. Vas de Ceràmica Romana Vidrada. Forma: López 1 b. Diàmetre interior: 10,2 cm. Pasta blanquinosa i tova. Vidrat exterior verd–groguenc, interior sense vidrar. Cronologia: ultim terç segle I a.c.–finals segle I d.c.

Fig.28.: 328.2.12.2. Cassola de Ceràmica Comuna Africana. Forma: Ostia III, fig. 269 o Ostia I, fig. 270. Pasta beix–ataronjada, dura amb desgreixant abundant. Vora amb pàtina cendrosa bastant perduda. Cronologia: severs–primera meitat del segle III.

Fig.29.: 328.2.14.1. Cassola de Ceràmica Comuna Africana. Forma: Hayes 199. Pasta ataronjada, dura i ben depurada. Cronologia: finals del segle II–segle III.

Fig.30.: 328.2.14.2. Cassola de Ceràmica Comuna Africana. Forma indeterminada. Diàmetre: 10,8 cm. Pasta ataronjada amb desgreixant visible. Exterior amb pàtina cendrosa.

Fig.31.: 328.2.14.3. Fragment de peu anular probablement pertanyent a una vas carenat del tipus Isings 36b / Lancel 19. Diàmetre exterior: 2,4 cm. Gruix de les parets: 0,2 cm. Vidre translúcid amb presència de bombolles d'aire. Cronologia: segona meitat del segle I d.c.–principis del segle II d.c.

Fig.32.: 328.2.14.4. Fragment de vora i paret d'un Cantharos. Forma Ising 38. Diàmetre: 13,6 cm. Gruix de les parets: 0,3 cm. Vidre translúcid de color verd sense bombolles d'aire. Cronologia: meitat del segle I d.c.– finals segle I d.c.

Làmina V

Fig.33.: 328.2.16.1. Plat de T.S. Sudgàl.lica. Forma: Dragendorf 35. Taller de la Graufesenque. Pasta marró–taronja, porosa, superfície granulosa. Desgreixant visible de puntets blanc. Vernis poc brillant de color marró–vermellós, bastant perdut al llavi. Cronologia: segona meitat del segle I d.c.

Fig.34.: 328.2.16.2. T.S. Sudgàl.lica. Forma: Dragendorf 37. Diàmetre: 18,2 cm. Taller de la Graufesenque. Pasta de color vinós–rosat amb alguna vacuola d'aire. Vernis marró–vermellós poc brillant, una mica perdut als motius. Fractura recta. Decoració: banda superior amb metopas amb porc senglar, i motius de separacions a base d'angulacions i motius verticals. A la banda inferior cercles concèntrics. Cronologia: 60–120.

Fig.35.: 328.2.19.2. Cassola de Ceràmica Comuna Romana. Forma: Vegas 4. Diàmetre: 22,4 cm. Pasta rugosa de color ataronjat amb desgreixant de quarç molt abundant i força visible. Pàtina cendrosa a la vora i paret. Cronologia: meitat del segle I d.c.– finals del segle II d.c.

Fig.36.: 328.2.19.1 Cassola de Ceràmica Comuna Africana. Forma indeterminada. Pasta porosa de color beix-rosat. Pàtina cendrosa exterior molt perduda.

Fig.37.: 328.2.19.3. Fragment de vora i paret d'un vaset. Diàmetre: 10 cm. El gruix de les parets oscil·la de 0,3 a 0,1 cm. Vidre translúcid amb moltes bombolles d'aire. Paral·lels: Baetulo: Flos, 1987, fig. 9, nº 76. Cronologia: meitat del segle I d.c.

Fig.38.: 328.2.21.1. Morter de Ceràmica Oxidada Romana. Diàmetre interior: 32 cm. Pasta de color beix, rugosa amb desgreixant abundant i poc triturat de partícules blanques. No presenta inscrustacions.

Làmina VI

Fig.39.: 328.3.13.3. Plat de T.S. Clara A. Forma: Salomonson A9. Diàmetre: 18 cm. Pasta ataronjada, dura amb desgreixant blanc visible. Vernis A1, ataronjat brillant amb la característica "pell de gallina". Cronologia: primera meitat del segle II.

Fig.40.: 328.3.13.1. Vas de T.S. Clara A. Forma: Lamboglia 2a / Hayes 9a. Pasta ataronjada, dura amb desgreixant blanc visible. Vernis A1, ataronjat brillant amb la característica "pell de gallina". Decoració a rodeta de línies oblíques i triangles. Cronologia: primera meitat del segle II d.c.

Fig.41.: 328.3.13.2. Plat-Tapadora de Ceràmica Comuna Africana. Forma: Rosas 2624. Diàmetre: 19 cm. Pasta ataronjada clara. Vora amb pàtina cendrosa. Cronologia: segle I d.c.-segle IV d.c.

Fig.42.: 328.3.13.4. Fragment de vora i paret d'un flascó. Diàmetre: 6,2 cm. Gruix parets: 0,3 cm. Vora doblegada cap a fora amb engruiximent a l'extrem exterior. Pasta vitrea de color blau turquesa amb bombolles d'aire. Paral·lels: Baetulo: Flos, 1987, fig. 14, nº 104. Cronologia: alt imperi.

Fig. 43.: 328.3.16.1. Fragment de vora i paret d'un bol. Forma: Ising 41 a o 44 a/Morin Jean 84. Diàmetre: 10,4 cm. Gruix de les parets: 0,1 cm. Vora doblegada cap a fora amb càmera d'aire. Vidre de color blau ultramar amb escassa presència de bombolles d'aire. Cronologia: Neró–Vespasià.

Fig.44.: 328.3.18.10. Vas de T.S. Clara A. Forma: Lamboglia 1a. Diàmetre: 17,8 cm. Pasta ataronjada. Vernís A1 ataronjant brillant bastant bò amb la típica "pell de gallina". Decoració a rodeta formant línies d'incisions oblíques. Cronologia: 90–150 d.c.

Fig.45.: 328.3.18.13. T.S. Aretina. Forma: similar a Conspectus formarum 1–2/Pucci 10,12. Pasta ataronjada, dura i depurada. Vernís de color roig molt brillant. Cronologia: 10 a.c.

Fig.46.: 328.3.18.11. T.S. Sudgàl.lica. Forma: Dragendorf 37. Diàmetre: 19,2 cm. Taller de la Graufesenque. Pasta de color vinós–rosat. Vernís vermell–marronós poc brillant. Fractura recta. Decoració: banda superior cercles amb motius vegetals, banda inferior cercles poc visibles per desgast del motlle. Cronologia: 60–120

Fig.47.: 328.3.18.1. Plat–Tapadora de Ceràmica Comuna Africana. Forma: Rosas 2624. Diàmetre: 18,8 cm. Pasta ataronjada, ennegrida per excés de coccio, quartejada i porosa. Desgreixant petit visible. Pàtina cendrosa a la vora. Interior amb estries. Cronologia: segle I d.c.–segle IV d.c.

Fig.48.: 328.3.18.4. Cassola de Ceràmica Comuna Africana. Forma: Ostia II, fig.312. Diàmetre interior: 19 cm. Pasta ataronjada amb desgreixant blanc visible. Exterior amb pàtina cendrosa. Cronologia: època flavia–segona meitat del segle II d.c.

Làmina VII

Fig.49.: 328.3.18.7. Cassola de Ceràmica Comuna Africana. Forma: Lamboglia 10B / Hayes 23 A. Diàmetre: 18,4 cm. Pasta ataronjada, ennegrida per excés de cocció. Vernís interior cremat. Exterior polit a bandes. Cronologia: segona meitat del segle I d.c.–finals segle IV d.c.

Fig.50.: 328.3.18.2. Cassola de Ceràmica Comuna Africana. Forma: Ostia II, fig. 310. Pasta ataronjada clara, encara que ennegrida per excés de cocció, amb desgreixant visible. Vora amb pàtina cendrosa. Cronologia: August–segle II.

Fig.51.: 328.3.18.6. Cassola de Ceràmica Comuna Africana. Forma: Lamboglia 10A / Hayes 23 B. Pasta vermellova amb desgreixant visible. Vernís interior ataronjat, mate amb "pell de gallina" A1. Exterior amb pàtina cendrosa a la part superior, el reste igualment amb vernís A1. Cronologia: primera meitat del segle II d.c.–finals del segle IV d.c.

Fig.52.: 328.3.18.3. Cassola de Ceràmica Comuna Africana. Forma: Celsa 85.46726. Pasta beix–ataronjada, dura amb alguna vacuola d'aire. Pàtina cendrosa a l'exterior. Cronologia: època Neró.

Fig.53.: 328.3.18.5. Cassola de Ceràmica Comuna Africana. Forma indeterminada. Pasta ataronjada, cremada amb el desgreixant visible. Vernís interior igualment cremat. Exterior polit a bandes.

Fig.54.: 328.3.18.8. Olla de Ceràmica Oxidada Romana. Diàmetre: 13,2 cm. Pasta marró clar amb desgreixant visible de tamany mig. Superfície aspra i rugosa. Exterior amb engalba vermella, a l'interior regalima.

Fig.55.: 328.3.18.9. Gerra de Ceràmica Comuna Oxidada. Diàmetre exterior: 15 cm. Pasta beix ben depurada amb desgreixant de puntets blancs visibles.

Làmina VIII

Fig.56.: 328.3.18.12. Fragment de Vas Cònic amb Peu. Forma: possible Isings 21. Gruix parets: 2-5 mm. Vidre translúcid amb bombolles d'agulla. Decoració tallada amb motius hexagonals disposats en rusc. Cronologia: finals segle I d.c.-principis del segle II d.c.

Fig.57.: 328.3.27.1. T.S. Aretina. Forma: similar a *Conspectus formarum* 20-4/Goudineau 39c/Pucci 10,17. Pasta ataronjada dura i depurada. Vernís de color marró-roig mate. Cronologia:50 a.c.-era.

Fig.58.: 328.4.2.1. Cassola de Ceràmica Comuna Africana. Forma: Ostia I, fig. 270. Pasta ataronjada amb vacuoles d'aire i desgreixant petit de puntets blancs encara que visibles. Exterior amb pàtina cendrosa. Cronologia: severs-primera meitat del segle III d.c.

Fig.59.: 328.3.38.1. Plat de Ceràmica Blava de Barcelona. Pasta de color beix-rosat. Vidrat estanyifer tranlúcid per l'interior, exterior sense vidrar. Decoració: motiu radial en blau cobalt. Paral·lels: El Bullidor: Amigó 1986, p. 59, meitat segle XV; Llinars del Vallès: Barrachina, 1983, p.125; Torre del Baró: Niño 1991, p. 96, lam.1, fig. 10; Sant Miquel de Cardona: Espadaler 1991, p. 205, fig.3; Granja Cistercenca d'Ancosa: Bolòs, Mallart 1986, p.62, segle XV.

Làmina IX

Fig. 60.: 328.271.6. Aiguamans de Ceràmica Comuna Oxidada Vidrada. Pasta vermellova acurada. Vidrat, en la part exterior, de color verd a partir de la meitat superior; vidrat intern verd groc. Decoració incisa a bandes horitzontals paral·leles i ondulades; decoració impresa estampillada de cercles; decoració aplicada d'un arbust a cada part superior de les nanses i quatre flors de vuit pètals a la panxa de la gerra. Dues marques de terrisser amb la figura d'un griu. Paral·lels de la marca de terrisser: Catedral de Barcelona: Bassegoda, 1978. Làm. XIII. A Santa M^a del Mar: Riu, 1984. pàg. 177, foto 10.

Làmina X

Fig. 61.: 328.271.7. Cànter de Ceràmica Comuna Oxidada Vidrada. Pasta vermellova acurada. Vidrat, en la part exterior, de color verd a partir de la meitat superior; vidrat intern verd groc. Decoració a la rodeta sota el llavi; decoració incisa a bandes horitzontals paral·leles i ondulades i decoració impresa de sis rosetes situades a la panxa del recipient. Paral·lel de la forma: Catedral de Barcelona: Bassegoda, 1978. Làm. XIII. Paral·lel de la decoració: Pedralbes: Bassegoda, 1983. pàg. 93.

Làmina XI

Fig. 62.: 328.271.9. Cànter de Ceràmica Comuna Oxidada Vidrada. Pasta vermellova acurada, presenta un defecte de cocció, sent la vora i el coll reduïts. Vidrat, en la part exterior, de color verd a partir de la meitat superior; vidrat intern verd groc. Decoració impresa amb sis crismons i ditada a la base de la nansa. Paral·lel de la forma: Catedral de Barcelona: Bassegoda, 1978. Làm. XIII.

Làmina XII

Fig. 63.: 328.271.8. Cànter de Ceràmica Comuna Oxidada Vidrada. Presenta un defecte de fabricació: una de les nanses la va perdre dins del forn. Pasta vermellova acurada. Vidrat, en la part exterior, de color verd a partir de la meitat superior; vidrat intern verd groc. decoració impresa estampillada de cercles; decoració aplicada de sis animals. Paral·lel de la forma: Catedral de Barcelona: Bassegoda, 1978. Làm. XIII.

Làmina XIII

Fig. 64.: 328.271.22. Poal de Ceràmica Comuna Oxidada Vidrada, de forma globular amb una nansa trilobulada d'estrep que creua per sobre de la boca i un broc a la part alta de la panxa. Pasta vermellova acurada. Vidrat verd a partir de la meitat superior del recipient. Decoració aplicada de quatre flors de vuit pètals. Paral·lel de forma: El Bullidor: Amigó et alií, 1986. pàg. 31, làm 13, núm. inv. 940. Paral·lel de la decoració: El Bullidor: Amigó et alií, 1986. pàg. 29. Làm. 12, núm. inv. 977. Catedral de Barcelona: Bassegoda, 1978. Làm. XX.

Làmina XIV

Fig. 65.: 328.271.23. Poal de Ceràmica Comuna Oxidada Vidrada, de forma globular amb arrencament de la nansa d'estrep que creua per sobre de la boca i un broc a la part alta de la panxa. Pasta vermellova acurada. Vidrat verd a partir de la meitat superior del recipient. Decoració aplicada de roseta. Paral·lels de forma: El Bullidor: Amigó et alií, 1986. pàg. 31, làm 13, núm. inv. 940. Catedral de Barcelona: Bassegoda, 1978. Làm. XX.

Làmina XV

Fig. 66.: 328.271.24. Poal de Ceràmica Comuna Oxidada Vidrada, de forma globular amb una nansa trilobulada d'estrep que creua per sobre de la boca i un broc a la part alta de la panxa. Pasta vermellosa acurada. Vidrat verd a partir de la meitat superior del recipient. Decoració aplicada de quatre arbustos. Paral·lels de forma: El Bullidor: Amigó et alií, 1986. pàg. 31, làm 13, núm. inv. 940. Catedral de Barcelona: Bassegoda, 1978. Làm. XX.

Làmina XVI

Fig. 67.: 328.253.14. Poal de Ceràmica Comuna Oxidada Vidrada, de forma globular amb una nansa trilobulada d'estrep que creua per sobre de la boca i un broc a la part alta de la panxa. Pasta vermellosa acurada. Vidrat verd exterior a la vora i la nansa i broc, amb regalims a la panxa del recipient. Paral·lels de forma: El Bullidor: Amigó et alií, 1986. pàg. 31, làm 13, núm. inv. 940. Catedral de Barcelona: Bassegoda, 1978. Làm. XX.

Làmina XVII

Fig. 68.: 328.271.17. Morter amb costelles, bec i agafador, de Ceràmica Comuna Oxidada Vidrada, recipient profund amb parets gruixudes. Pasta marró clar acurada. Vidrat verd interior i exterior. Paral·lels: El Bullidor: Amigó et alií, 1986, pàg. 29, làm. 12, núm. inv. 1173. Catedral de Barcelona: Bassegoda, 1978. Làm. XVI.

Làmina XVIII

Fig. 69.: 328.253.7. Morter amb bec i tres agafadors, de Ceràmica Comuna Oxidada Vidrada, recipient profund amb parets gruixudes. Pasta marró clar acurada. Vidrat verd clar interior i verd fosc a l'exterior.

Fig. 70.: 328.271.16. Morter de Ceràmica Comuna Oxidada Vidrada, recipient profund amb parets gruixudes. Pasta marró clar acurada. Vidrat verd clar interior, sense vidrat a l'exterior. Paral.lel: El Bullidor: Amigó et alí, 1986. pàg. 28, làm. 11, núm. inv. 1154.

Làmina XIX

Fig. 71.: 328.271.18. Gerreta de coll estret i cos globular de Ceràmica Comuna Oxidada Vidrada. El peu és troncocònic. Vidrat verda tota la peça excepte el peu. Decoració de bandes incises just sota el coll i a la part baixa de la panxa del recipient.

Làmina XX

Fig. 72.: 328.271.25. Setrill de Ceràmica Comuna Oxidada Vidrada. El bec és troba trencat. Vidrat verd interior i exterior. Paral.lel: Hospital de la Santa Creu: Bassegoda, 1978. Làm. XVIII.

Làmina XXI

Fig. 73.: 328.271.10. Pitxer, gerra amb bec al qual s'oposa una nansa a l'altra banda del vas, de Ceràmica Comuna Oxidada Vidrada. Vidrat exterior verd dels tres quarts superiors de la peça, interior verd groc. Paral.lel: El Bullidor: Amigó et alí, 1986. pàg. 24, Làm. 8. Sala Capitular de Pedralbes: Bassegoda, 1978. Làm. XVIII.

Làmina XXII

Fig. 74.: 328.253.3. Setrill de coll estret i cos globular de bec al qual s'oposa una nansa a l'altra banda del vas, de Ceràmica Comuna Oxidada Vidrada. La nansa té un apendix a la part superior. Vidrad verd clar interior i exterior a tota la superfície de la peça. Decoració incisa a bandes horitzontals paral.leles i ondulades; decoració impresa estampillada de

cercles; flors de dotze pètals a la base del coll i de la nansa; decoració aplicada amb dos motius vegetals.

Làmina XXIII

Fig. 75.: 328.271.26. Gerreta de coll estret, cos globular amb peu. Pasta grogenca acurada, porosa amb vacuoles. Vidrat blau verdós que es desfà amb facilitat. Decoració blau fosc verdós amb motius de retícula al coll i punxes de sajeta encerclades al cos. Procedencia oriental, probablement de Siria. Paral.les: Scavizzi, 1966, p.69, fig. 30, segle XIV⁶.

Làmina XXIV

Fig. 76.: 328.271.12. Gibrell de Ceràmica Comuna Oxidada Vidrada. Vas de forma troncocònica invertida amb el llavi engruixit i fons pla. Pasta vermellova acurada. Vidrat verd a l'interior i a la part exterior de la vora.

Fig. 77.: 328.271.11. Gibrell de Ceràmica Comuna Oxidada Vidrada. Vas de forma troncocònica invertida amb el llavi engruixit i peu. Pasta vermellova acurada. Vidrat verd a l'interior i a la part exterior de la vora.

Fig. 78.: 328.271.13. Servidora de Ceràmica Comuna Oxidada Vidrada. Vas de forma troncocònica invertida i peu. Pasta vermellova acurada. Vidrat verd clar a l'interior i a la part exterior de la vora. Decoració incisa a la part exterior de la vora i la paret del recipient.

⁶Informació amablement facilitada per Albert Telese i Compte

Làmina XXV

Fig. 79.: 328.253.4. Servidora Carenada de Ceràmica Comuna Oxidada Vidrada. Vas de vora bífida, forma troncocònica invertida i peu. Pasta vermellosa acurada. Vidrat verd a l'interior i a la part exterior de la vora.

Fig. 80.: 328.271.4. Fogó de Ceràmica Comuna Oxidada, amb dues nanses i fons pla. Pasta marró fosc acurada.

Làmina XXVI

Fig. 81.: 328.253.5. Escudella de Ceràmica Comuna Oxidada Vidrada. Pasta vermellosa acurada. Vidrat verd clar a l'interior i a la part exterior de la vora. Paral·lel: El Bullidor, Amigó, 1986. pàg. 23.

Fig. 82.: 328.271.5. Bací de Ceràmica Comuna Oxidada Vidrada. Vora exvasada, cos troncocònic amb dues nanses. Pasta vermellosa acurada. Vidrat verd clar interior i a la part exterior de la vora, amb regalims.

Làmina XXVII

Fig. 83.: 328.271.19. Mesura de Ceràmica Comuna Oxidada Vidrada. Capacitat: 1 litre. Vas de boca estreta, el cos lobulat i fons pla, amb una nansa horitzontal que parteix de la part baixa del vas. Vidrat verd meitat superior del recipient fent aigües en dues tonalitats i regalims a la part interior. Paral·lels: Catedral de Barcelona, Bassegoda, 1978. Làm. IX. Santa Maria del Pí: Cabestany, Riera, 1988, pàg. 411, fig. 4. Pasta vermellosa acurada. Vidrat interior verd melat, exterior vidrat verd a la meitat superior i regalims al reste.

Fig. 84.: 328.253.2. Càntir de Ceràmica Comuna Oxidada Vidrada. Cos globular amb broc cilíndric. Pasta vermellosa acurada. Vidrat marró molt malmenat per l'excessiva coccó amb restes d'engalba a l'exterior.

Làmina XXVIII

Fig. 85.: 328.253.12. Setra de Ceràmica Comuna Oxidada Vidrada. Cos troncocònic i de bec al qual s'oposa una nansa a l'altra banda del vas, fons pla. Pasta marró clar acurada i parets molt primes. Vidrat verd clar a l'intern i regalims a l'exterior. Decoració incisa a bandes horitzontals a la part exterior de la vora. Paral.lel: Sta. Maria del Pi: Bassegoda, 1983. pàg. 120.

Làmina XXIX

Fig. 86.: 328.253.8. Setra Oliera de Ceràmica Comuna Oxidada Vidrada. Cos troncocònic i vora exvasada amb bec. Pasta vermellosa, vidrat verd a l'interior i a la part exterior de la vora, taques a l'exterior del mateix color. Paral.lel: Santa M^a del Pí: Bassegoda, 1978. Làm. XXIII.

Làmina XXX

Fig. 87.: 328.253.1. Fruitera de de vora bífida de Ceràmica Comuna Oxidada. Pasta marró clar, acurada amb vacuoles. Decoració pessigada a la vora i incisa a la carena en forma de punts irregulars. Sembla una peça defectuosa, rebutjada abans de finalitzar el seu proces, pel la qual cosa no presenta vidrat.

Làmina XXXI

Fig. 88.: 328.271.15. Mesura de Ceràmica Comuna Oxidada Vidrada. Capacitat: mig litre. Vas de boca estreta, el cos lobulat i fons pla, amb una nansa horitzontal que parteix de la part baixa del vas. Pasta vermellosa acurada. Vidrat verd meitat superior del recipient fent aigües en dues tonalitats i regalims a la part interior. Paral.lels: Catedral de Barcelona, Bassegoda, 1978. Làm. IX. Santa Maria del Pí: Cabestany, Riera, 1988, pàg. 411, fig. 4.

Fig. 89.: 328.253.10. Setra Oliera de Ceràmica Comuna Oxidada Vidrada. Coll alçat sota del qual la panxa agafa tot seguit el seu diàmetre màxim, disminuint a mesura que s'apropa al peu. Pasta vermellosa acurada. Vidrat verd interior i a la part exterior de la vora. Peça trencada que no conserva ni el bec ni la nansa. Paral·lel: Santa M^a del Pí: Bassegoda, 1978. Làm. XXIII.

Làmina XXXII

Fig. 90.: 328.271.20. Olla de Ceràmica Comuna Oxidada. Recipient globular amb el fons exterior cremat, com a conseqüència d'haver estat usat. Paral·lel: El Bullidor: Amigó et alií, 1986. pàg. 25, làm. 9, núm. inventari 1148.

Fig. 91.: 328.271.1. Setra oliera de Ceràmica Comuna Oxidada. Coll alçat sota del qual la panxa agafa tot seguit el seu diàmetre màxim, disminuint a mesura que s'apropa al fons pla. Pasta marró acurada. Peça trencada que no conserva ni el bec ni la nansa.

Làmina XXXIII

Fig. 92.: 328.271.21. Olla amb dues nanses de Ceràmica Comuna Oxidada Vidrada. Recipient globular amb les parets exteriors cremades, com a conseqüència d'haver estat usada. Vidrat marró clar interior.

Fig. 93.: 328.253.11. Plat d'ala de Ceràmica Comuna Oxidada Vidrada. Pasta marró acurada. Vidrat marró interior.

Làmina XXXIV

Fig. 94.: 328.271.14. Greixonera de Ceràmica Comuna Oxidada Vidrada. Recipient de vora que s'inclina cap a l'interior amb dues nanses i amb un bec que es situa equidistant de les dues, amb el fons exterior cremat, com a conseqüència d'haver estat usat. Pasta marró acurada. Vidrat marró interior.

Fig. 95.: 328.253.6. Greixonera de Ceràmica Comuna Oxidada Vidrada. Recipient de vora que s'inclina cap a l'interior amb tres nanses i amb un bec, amb el fons exterior cremat, com a conseqüència d'haver estat usat. Pasta marró acurada. Vidrat marró interior.

Làmina XXXV

Fig. 96.: 328.271.3. Catúfol de Ceràmica Comuna Oxidada. Recipient de cos cilíndric amb dues profundes acanaladures que serveixen per subjectar-lo a la sínia o mecanisme similar, de fons pla amb un forat. Pasta marró clar acurada.

Làmina XXXVI

Fig. 97.: 328.271.2. Catúfol de Ceràmica Comuna Oxidada. Recipient de cos cilíndric amb dues profundes acanaladures que serveixen per subjectar-lo a la sínia o mecanisme similar, de fons pla amb un forat. Pasta marró clar acurada.

Fig. 98.: 328.253.9. Cobertora d'Aiguamans de Ceràmica Comuna Oxidada Vidrada. Pasta vermellosa acurada. Vidrat exterior verd.

Làmina XXXVII

Fig. 99.: 328.253.22. Alfàbia de vora plana de Ceràmica Comuna Oxidada. Pasta marró clar acurada. Decoració de pintura vermella, situada a la part alta del recipient, a prop del coll.

Làmina XXXVIII

Fig. 100.: 328.271.27. Alfàbia de vora arrodonida de Ceràmica Comuna Oxidada. Pasta marró clar acurada. Decoració de pintura vermella, molt malmesa, situada a la part alta del recipient, a prop del coll. Paral·lel: Hospital de la Santa Creu: Bassegoda, 1978. Làm. V

Làmina XXXIX

Fig. 101.: 328.253.23. Alfàbia de vora arrodonida de Ceràmica Comuna Oxidada Vidrada. Pasta marró clar acurada. Vidrat verd en regalims a l'exterior. Marca de terrissaire amb la figura d'un griu situat sota el coll. Paral·lels: Santa M^a del Pí: Riu, 1984. pàg. 172, núm. inv. 31 i pàg. 177, núm. inv. 31. Catedral de Barcelona: 1983. pàg. 38 – 39. Hospital de la Santa Creu: Bassegoda, 1978. Làm. V

Làmina XL

Fig. 102.: 328.253.19. Canó vidrat. Pasta oxidada acurada de tonalitat marró. Vidrat verd a l'interior. Decoració incisa de línies ondulades a l'exterior.

Làmina XLI

Fig. 103.: 328.253.17. Canó de cos cilíndric vidrat. Pasta oxidada acurada de tonalitat vermellosa. Vidrat marró a l'interior.

Làmina XLII

Fig. 104.: 328.253.18. Canonada de cos troncocònic vidrat. Pasta oxidada acurada de tonalitat vermellova. Vidrat marró a l'interior.

Làmina XLIII

Fig. 105.: 328.253.15. Colze amb restes de morter de calç. Pasta oxidada acurada de tonalitat marró.

Làmina XLIV

Fig. 106.: 328.253.16. Teula àrab. Pasta oxidada de tonalitat marró clar. Decoració incisa en la part superior.

Làmina XLV

Fig. 107.: 328.206.8. Fons d'Escudella de Ceràmica Blava Catalana. Pasta grogenca. Vidrat dens, molt blanc i brillant. Decoració: amb dos tonalitats de blau, blau fort els traços gruixuts i blau mes clar per cercles i línies que separen els motius. Cronologia: segle XVII.

Fig. 108.: 328.253.21. Plat de Ceràmica Blava Catalana. Pasta grogenca. Decoració: d'Influència Francesa. Paral·lel: Batllori, 1949. pàg. 77, làm. 224 – A, B. Cronologia: principis del segle XVIII.

Fig. 109.: 328.206.11. Plat de Ceràmica Blava Catalana . Pasta grogenca. Decoració: d'Influència Francesa, decoració de punta de Bérains. Paral·lel: Batllori, 1949. pàg. 77, làm. 224 – A, B. Cronologia: Principis del segle XVIII.

Làmina XLVI

Fig. 110.: 328.206.9. Escudella de Ceràmica Blava de Barcelona. Diàmetre: 13 cm. Pasta rosada. Vidrat estanyífer translúcid per l'interior, exterior sense vidrar. Decoració: esquemàtica en blau cobalt de traços gruixuts envoltats per bandes paral·leles.

Làmina XLVII

Fig. 111.: 328.206.7. Plat d'Ala de Ceràmica Blava Catalana. Pasta grogenca. Decoració: motiu de la ditada. Paral·lels: Telese Compte, 1991, p. 131, 1620 – 1670.

Làmina XLVIII

Fig. 112.: 328.206.4. Gibrell de Ceràmica Comuna Oxidada Vidrada. Pasta marró acurada. Vidrat marró intern i part exterior de la vora.

Fig. 113.: 328.206.3. Plat de vora penjant de Ceràmica Comuna Oxidada Vidrada, de parets molt prima i fons pla. Pasta marró acurada. Vidrat marró intern i part exterior de la vora.

Làmina XLIX

Fig. 114.: 328.206.5. Escalfeta Ceràmica Comuna Oxidada Vidrada. Pasta marró acurada. Diàmetre llavi: 19,5cm. Vidrat marró interior i exterior. Decoració a pessics a la vora. Paral·lels: Pati Maning, Caixal; Fierro; López, 1991, p. 19, tipus 11, segle XVIII.

Fig. 115.: 328.206.6. Peu d'Escalfeta de Ceràmica Comuna Oxidada Vidrada. Diàmetre de la base: 11, 5. Pasta marró acurada. Vidrat marró interior i exterior. Paral·lels: Casa Caritat, Caixal; Fierro; López, 1991, p. 19, tipus 11, segle XVIII.

Làmina L

Fig. 116.: 328.253. Traços pintats en vermells sota el coll d'una alfabia de vora plana.

Fig. 117.: 328.253. Traços pintats en vermells sota el coll d'una alfabia de vora plana.

Làmina LI

Fig. 118.: 328.100.12. Base d'altar. Pedra de Montjuïc.

Làmina LII

Fig. 119.: 328.100.8. Motllura. Pedra de Montjuïc.

Làmina LIII

Fig. 120.: 328.100.16. Motllura. Pedra de Montjuïc.

Fig. 121.: 328.100.10. Motllura. Pedra de Montjuïc.

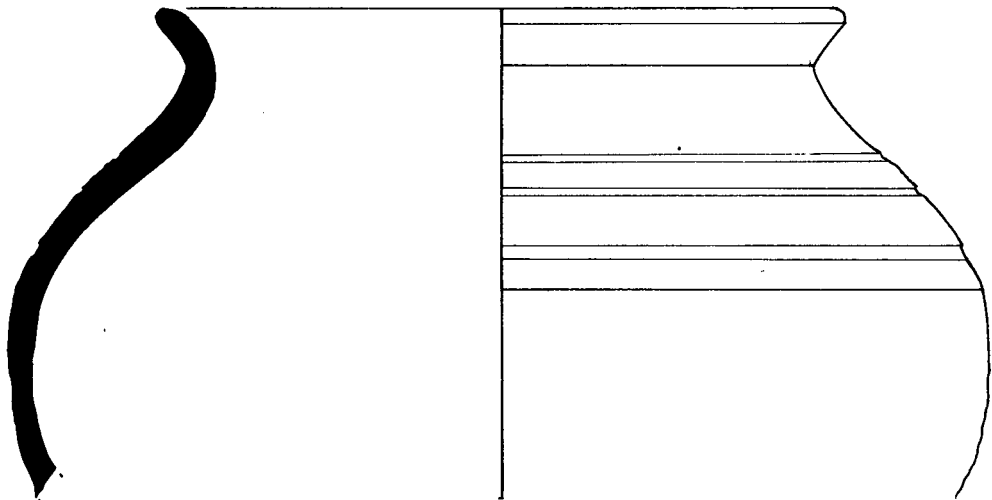
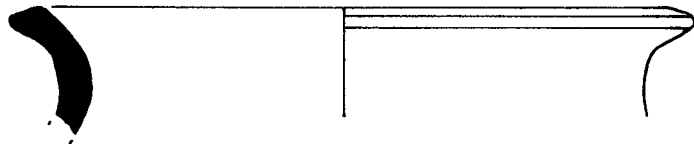
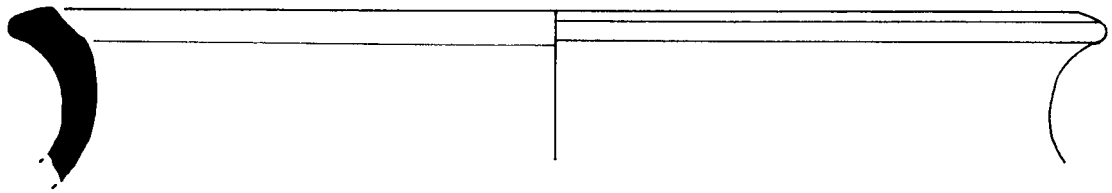
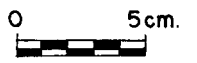
Fig. 122.: 328.100.11. Motllura. Pedra de Montjuïc.

Làmina LIV

Fig. 123.: 328.100.7. Base d'ara. Pedra de Montjuïc.

Làmina LV

Fig. 124.: 328.510.1. Dovella motllura d'un arc.

PIA ALMOINA-93

LÀMINA I

Cala 1

U.E.: 17 (fig 1-3)

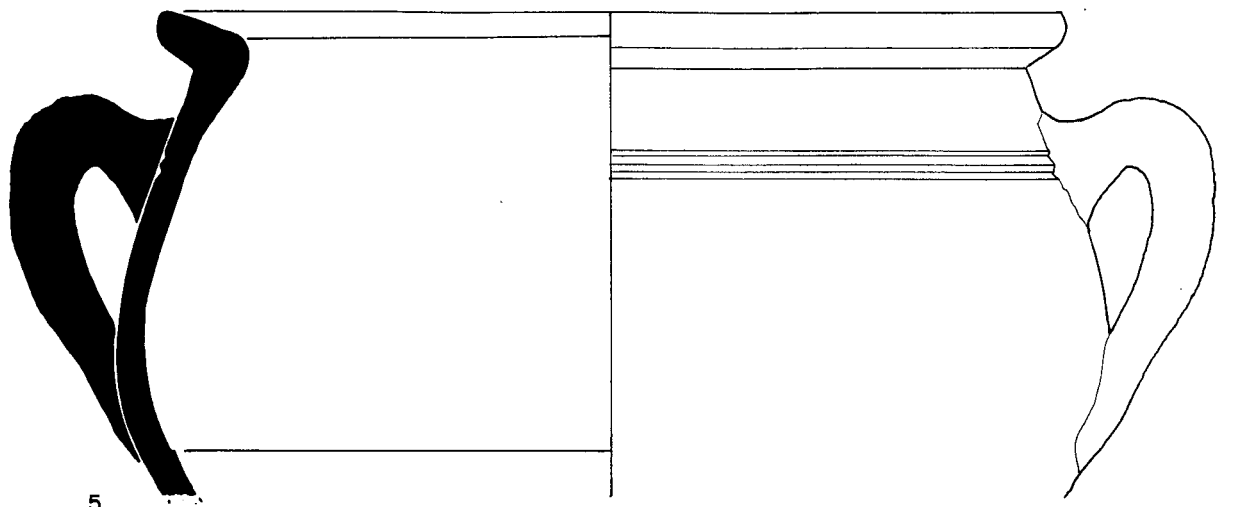
18 (fig 4)

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

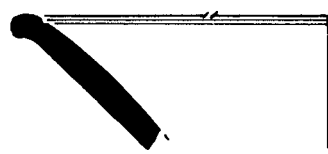
175

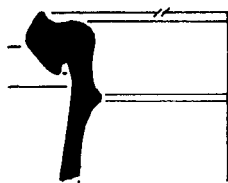
Ajuntament de Barcelona

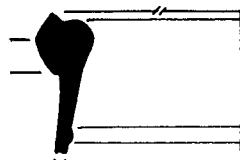
5

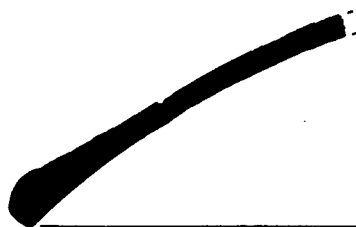
6

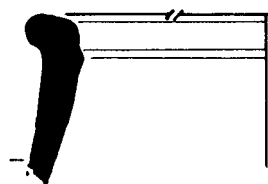
7

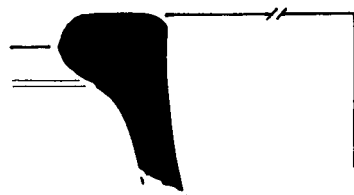
8

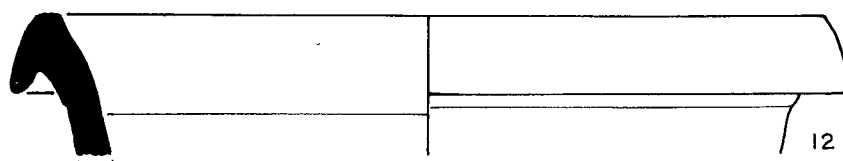
9

10

11

12

PIA ALMOINA-93

LÀMINA II

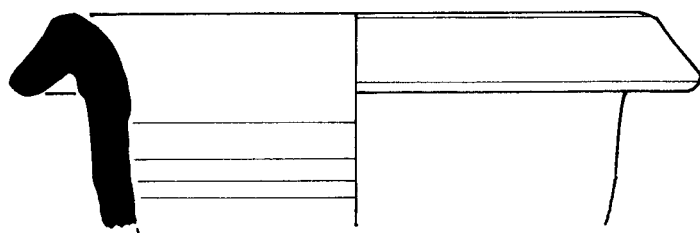
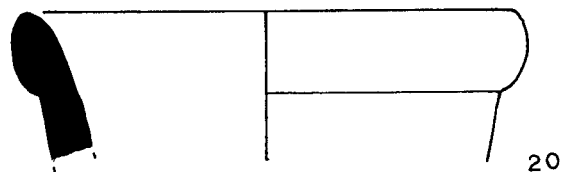
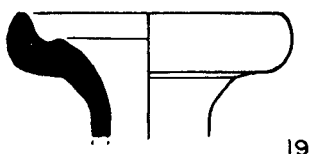
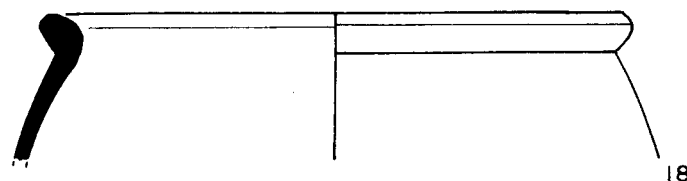
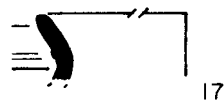
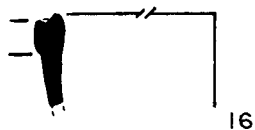
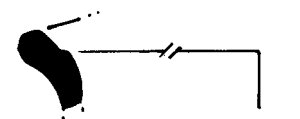
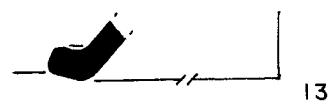
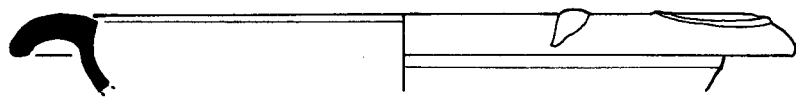
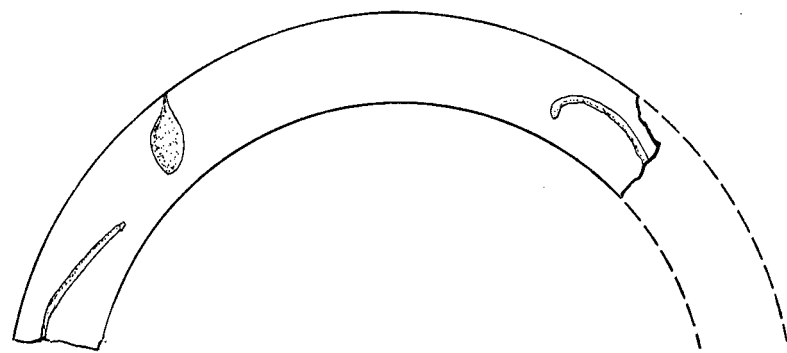
Cala 1

Cala 2

U.E.: 28 (fig 5)

U.E. : 4 (fig 6-12)

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

PIA ALMOINA-93

LÀMINA III

Cala 2

U.E.: 5 (fig 13)

6 (fig 14-20)

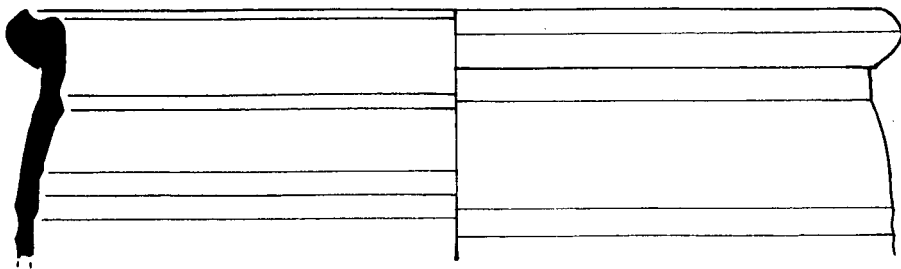
9 (fig 21-23)

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

Ajuntament de Barcelona

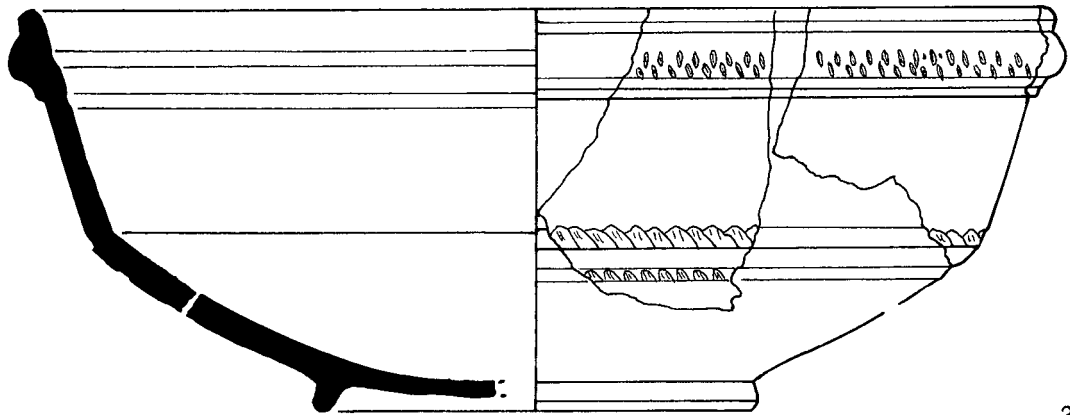
177

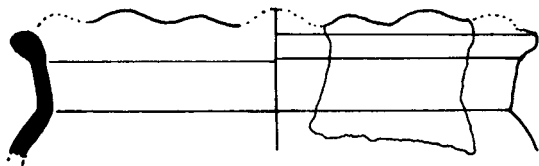
24

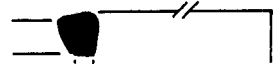
25

26

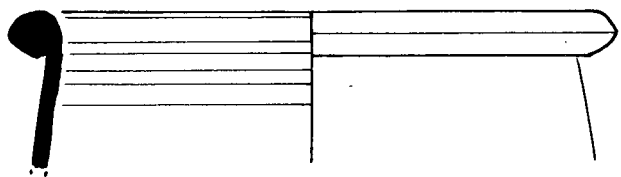
27

28

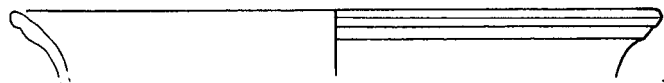
29

30

31

32

PIA ALMOINA-93

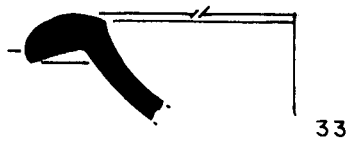
LÀMINA IV

Cala 2

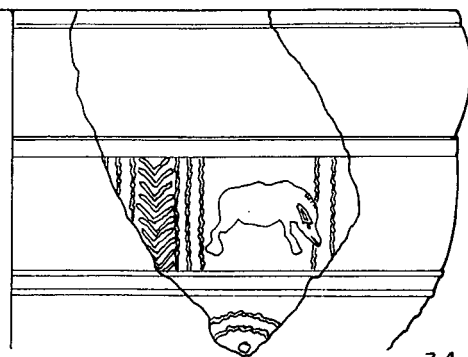
U.E.: 11 (fig 24-25) 14 (fig 29-32)

12 (fig 26-28)

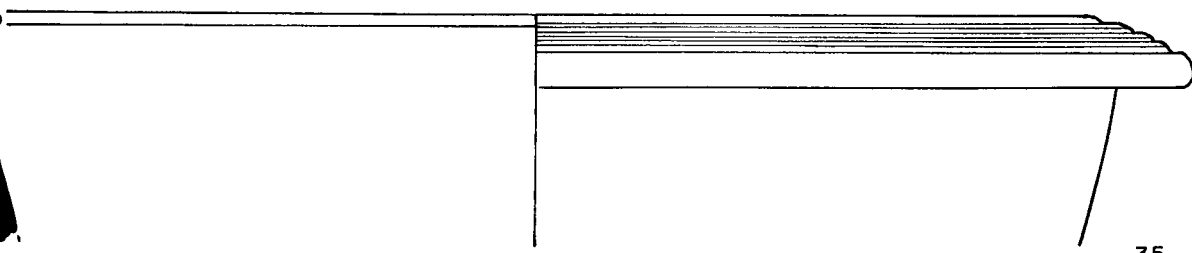
CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

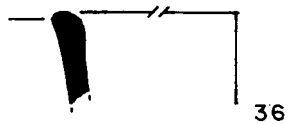
33

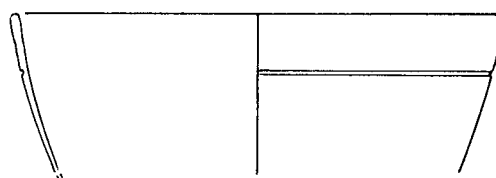
34

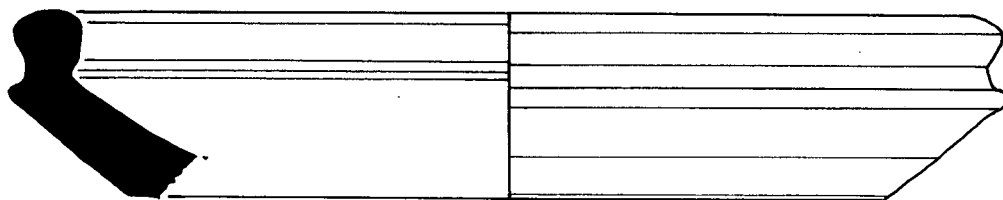
35

36

37

38

PIA ALMOINA-93

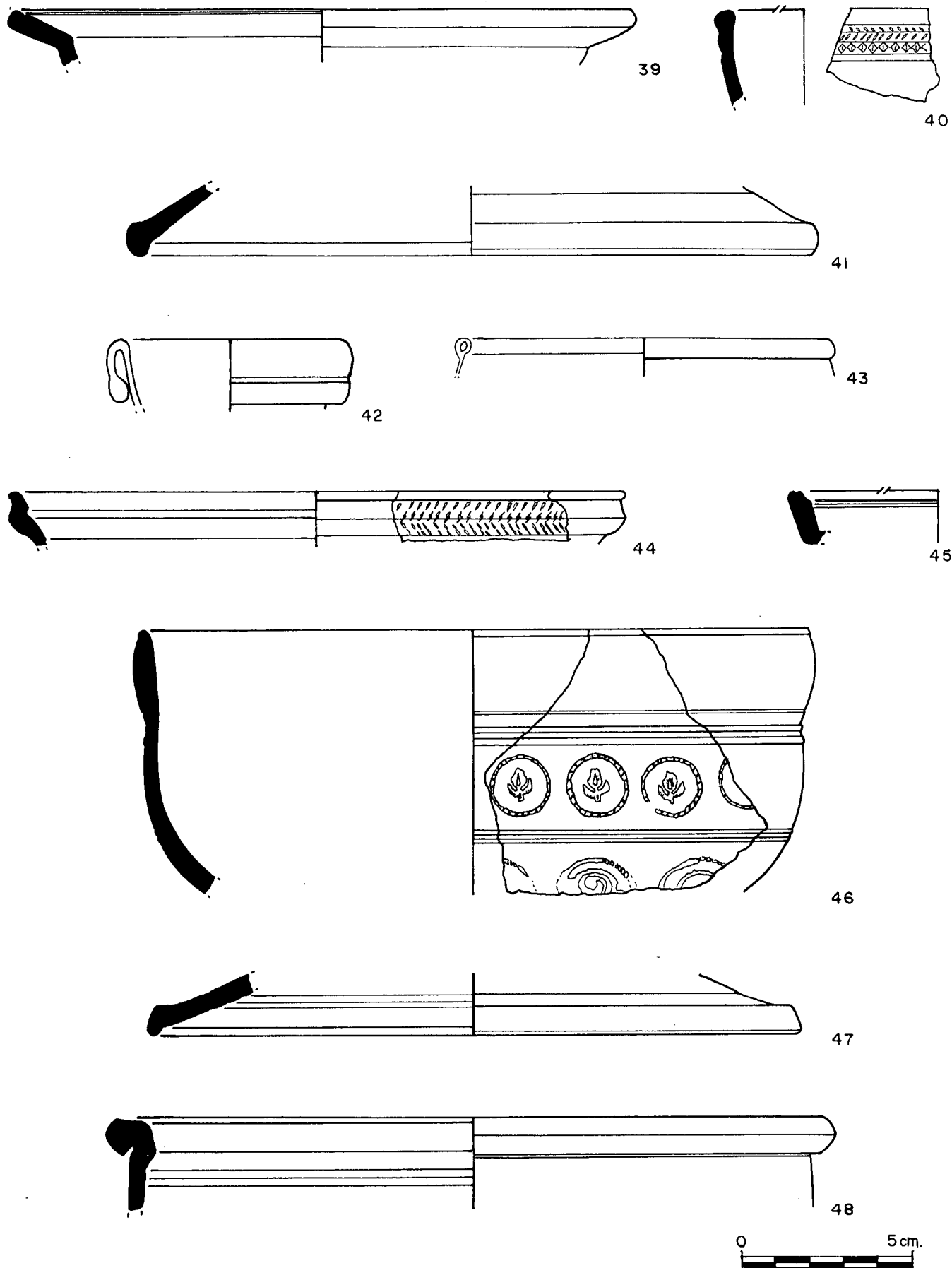
LÀMINA V

Cala 2

U.E.: 16 (fig 33-34) 21 (fig 38)

19 (fig 35-37)

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

PIA ALMOINA-93

LÀMINA VI

Cala 3

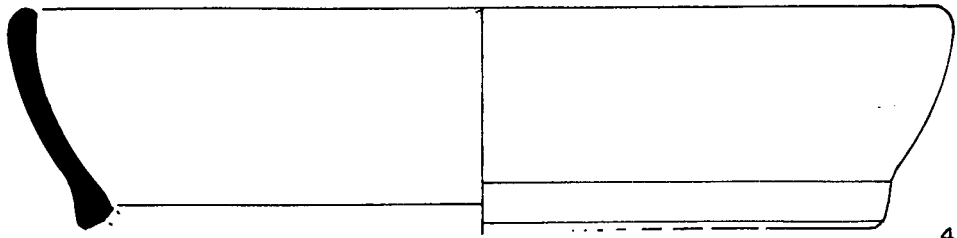
U.E.: 13 (fig 39-42) 18 (fig 43-48)

16 (fig 43)

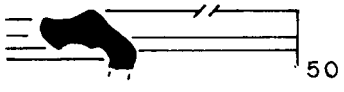
CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

Ajuntament de Barcelona

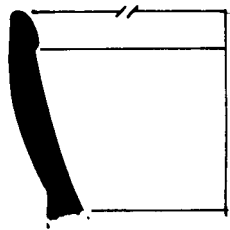
180

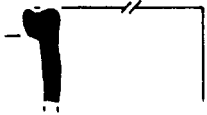
49

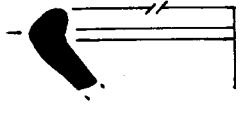
50

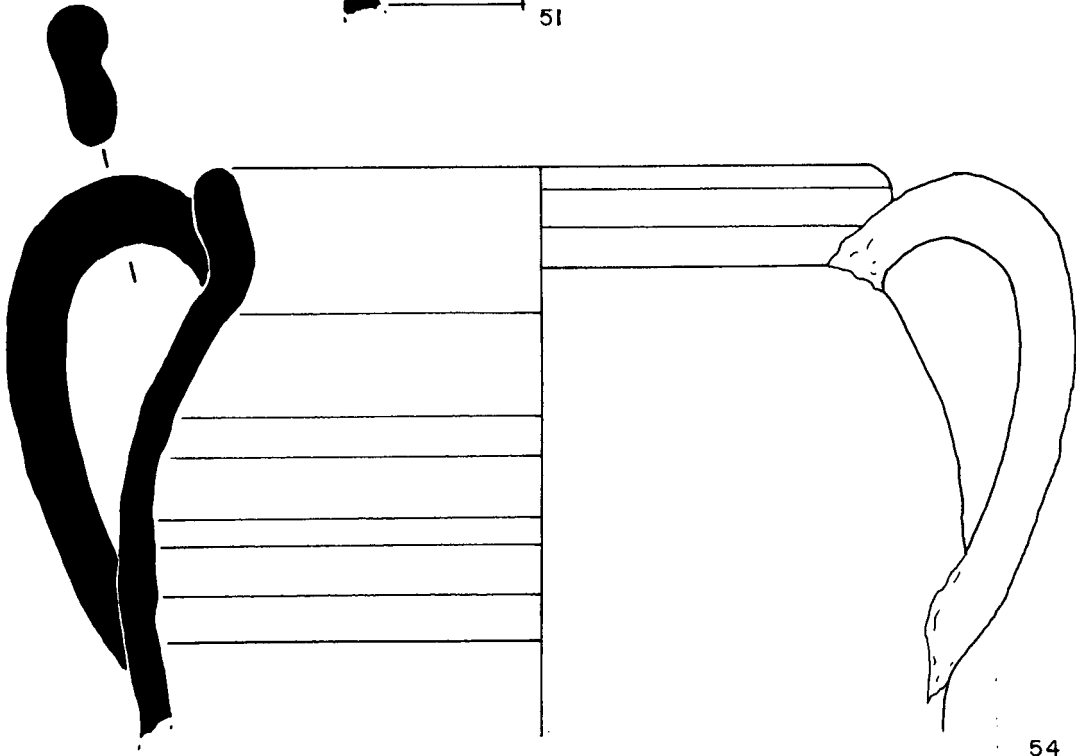
51

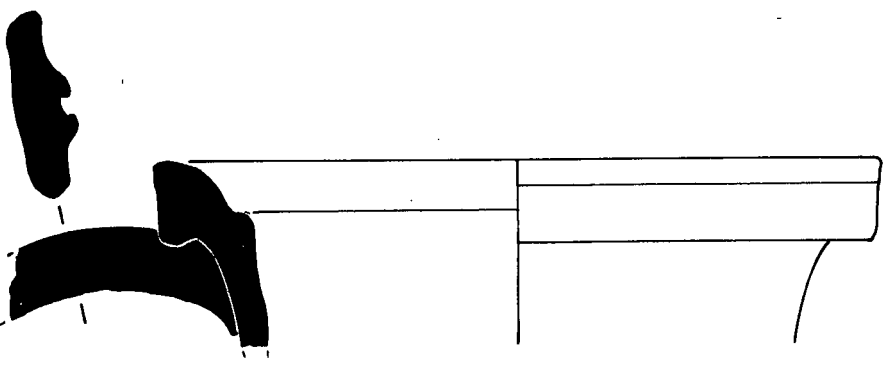
52

53

54

55

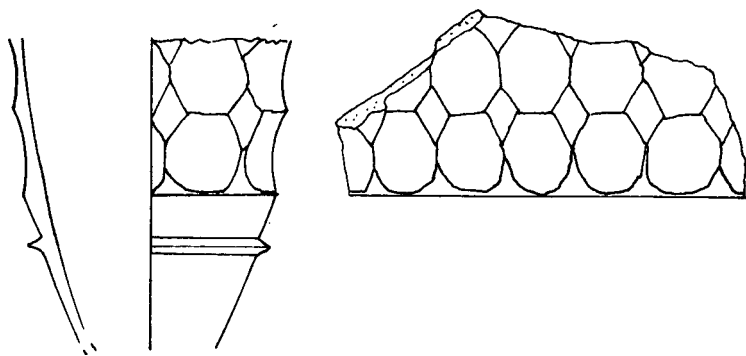
PIA ALMOINA-93

LÀMINA VII

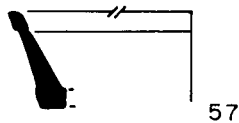
Cala 3

U.E.: 18 (fig 49-55)

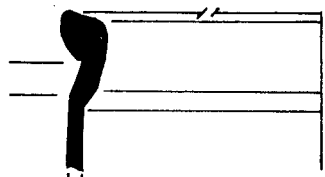
CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

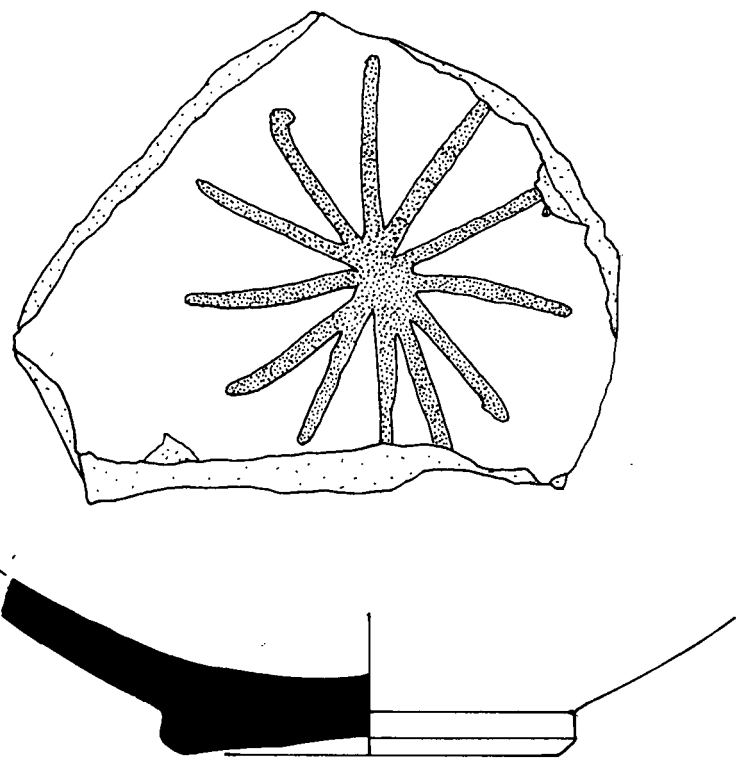
56

57

58

59

PIA ALMOINA-93

LÀMINA VIII

Cala 3

Cala 4

U.E.: 18 (fig 56)

U.E.: 2 (fig 58)

27 (fig 57)

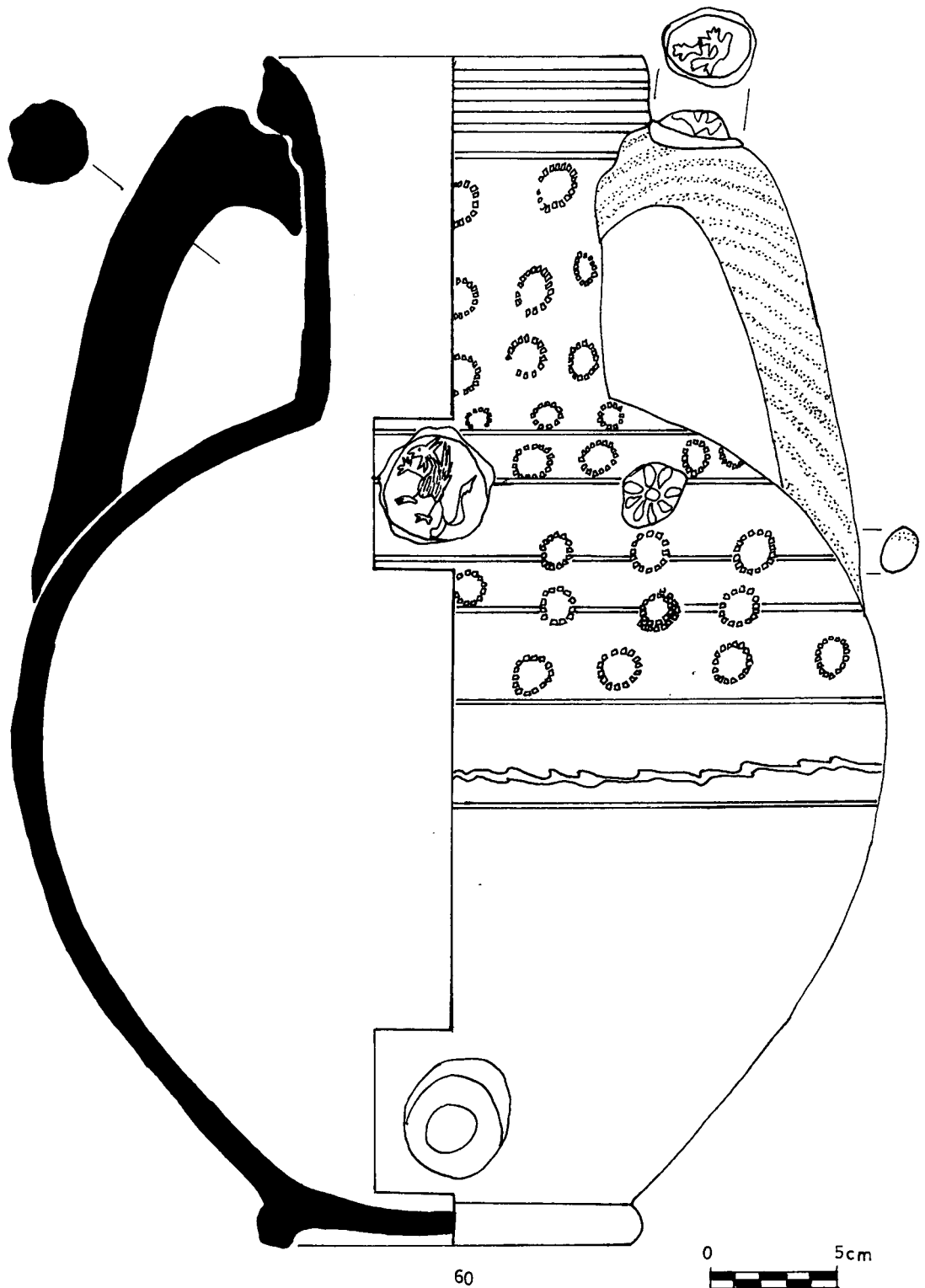
38 (fig 59)

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

Ajuntament de Barcelona

182

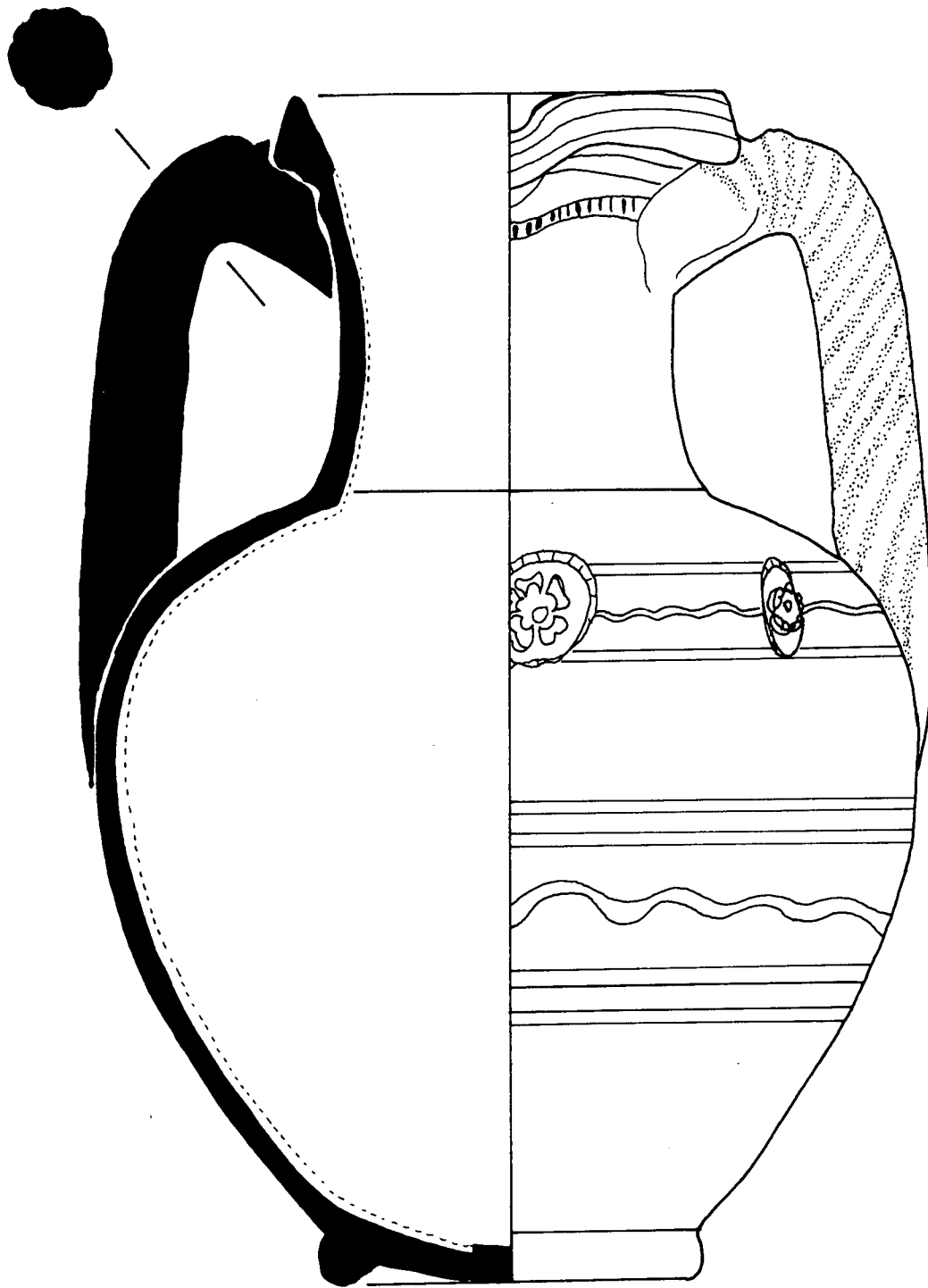
PIA ALMOINA-93

LÀMINA IX

Buidatge voltes

U.E.: 271

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

61

PIA ALMOINA-93

LÀMINA X

Buidatge voltes

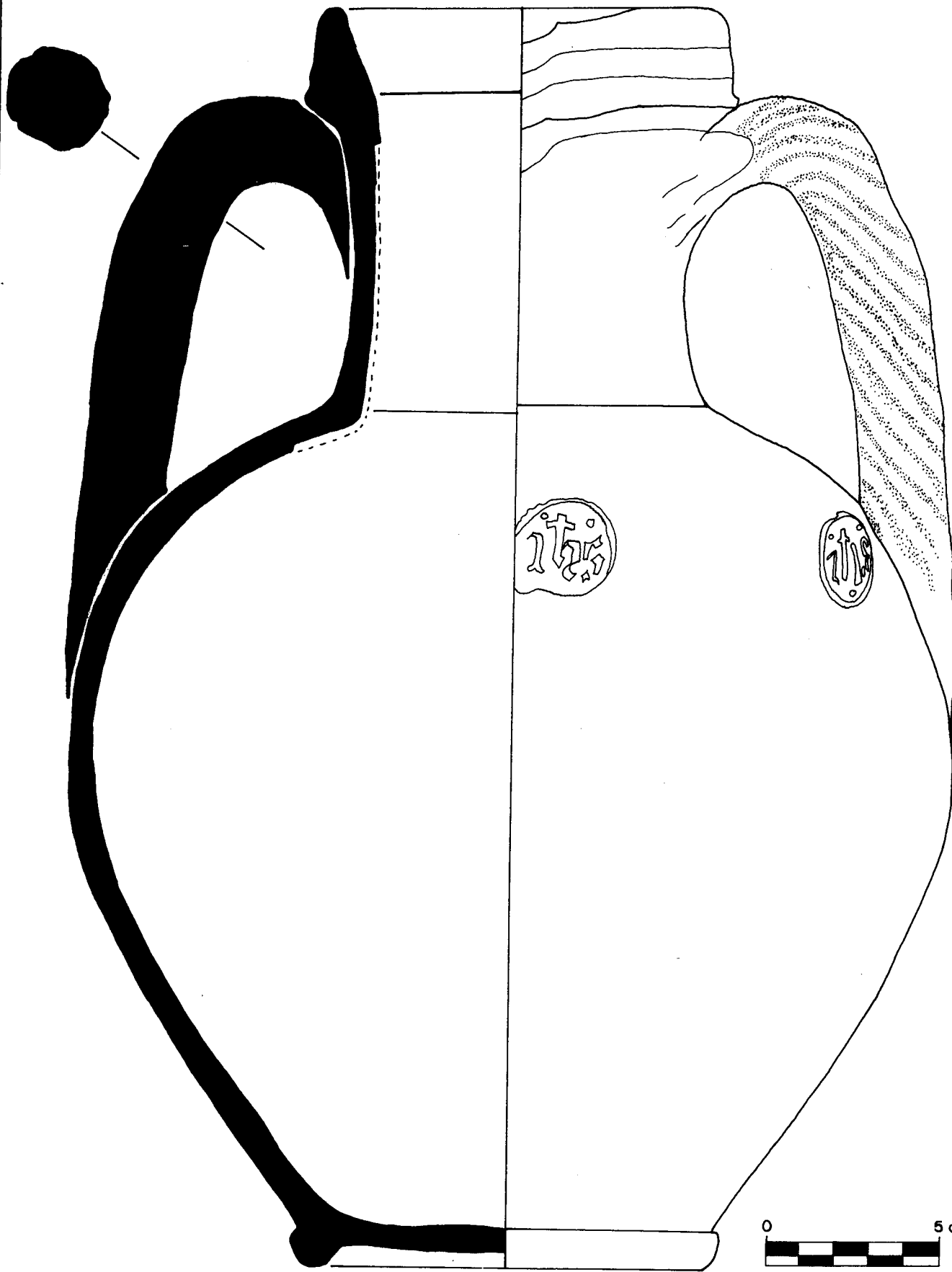
U.E.: 271

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

184

Ajuntament de Barcelona

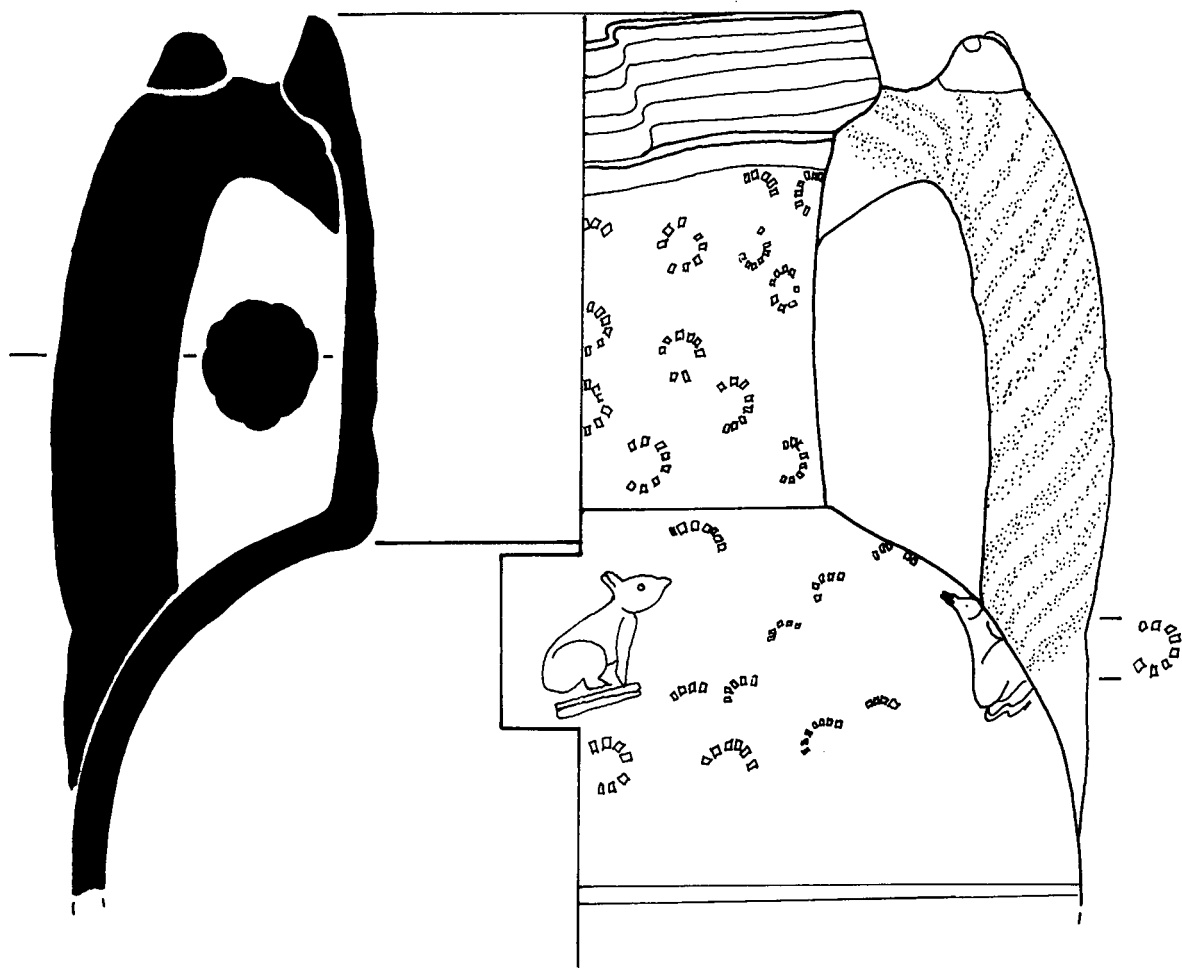

62

PIA ALMOINA-93
LÀMINA XI
Buidatge voltes
U.E.: 271

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

63

PIA ALMOINA-93

LÀMINA XII

Buidatge voltes

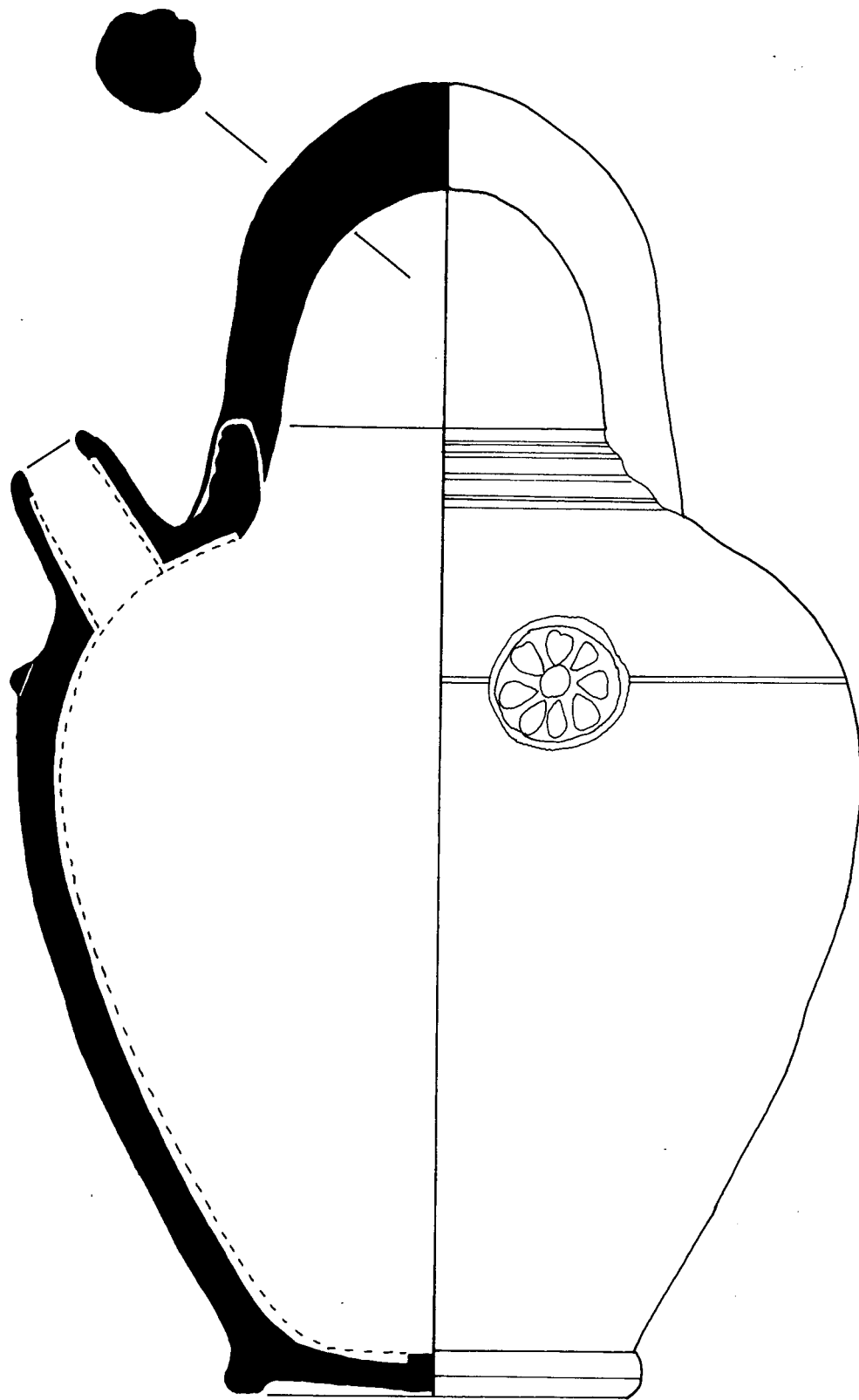
U.E.: 271

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

Ajuntament de Barcelona

186

64

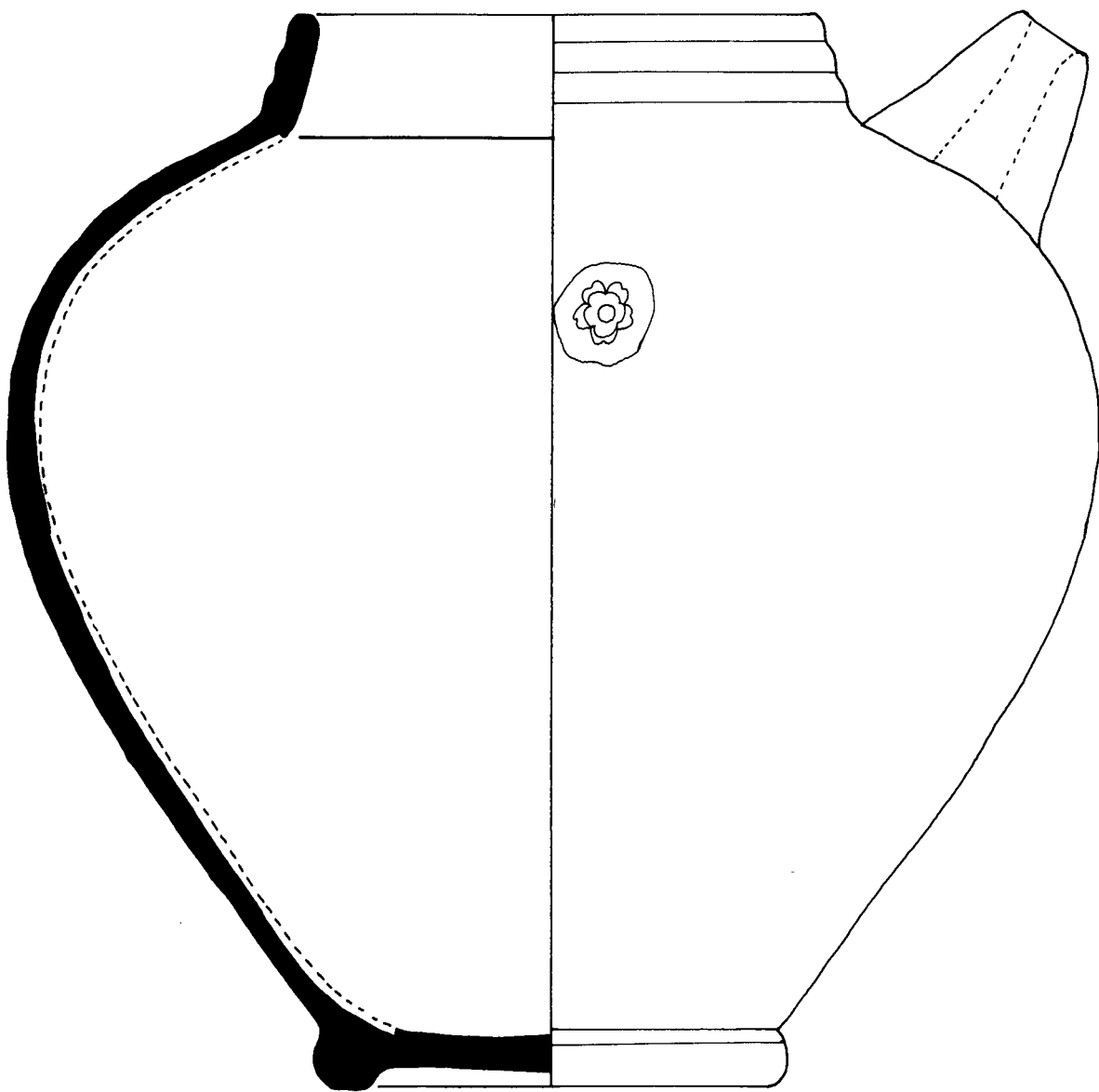
PIA ALMOINA-93

LÀMINA XIII

Buidatge voltes

U.E.: 271

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

65

PIA ALMOINA-93

LÀMINA XIV

Buidatge voltes

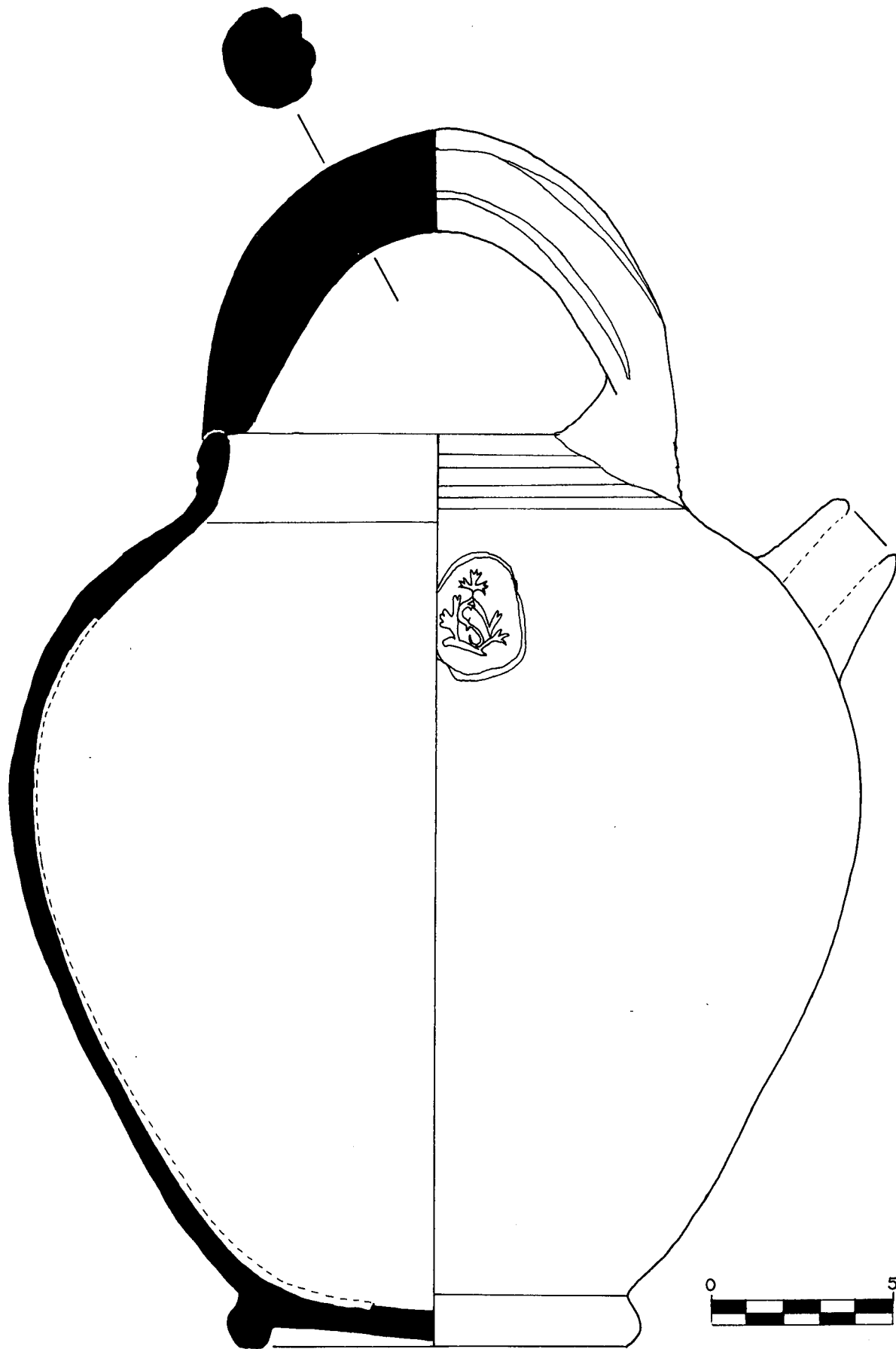
U.E.: 271

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

Ajuntament de Barcelona

188

66

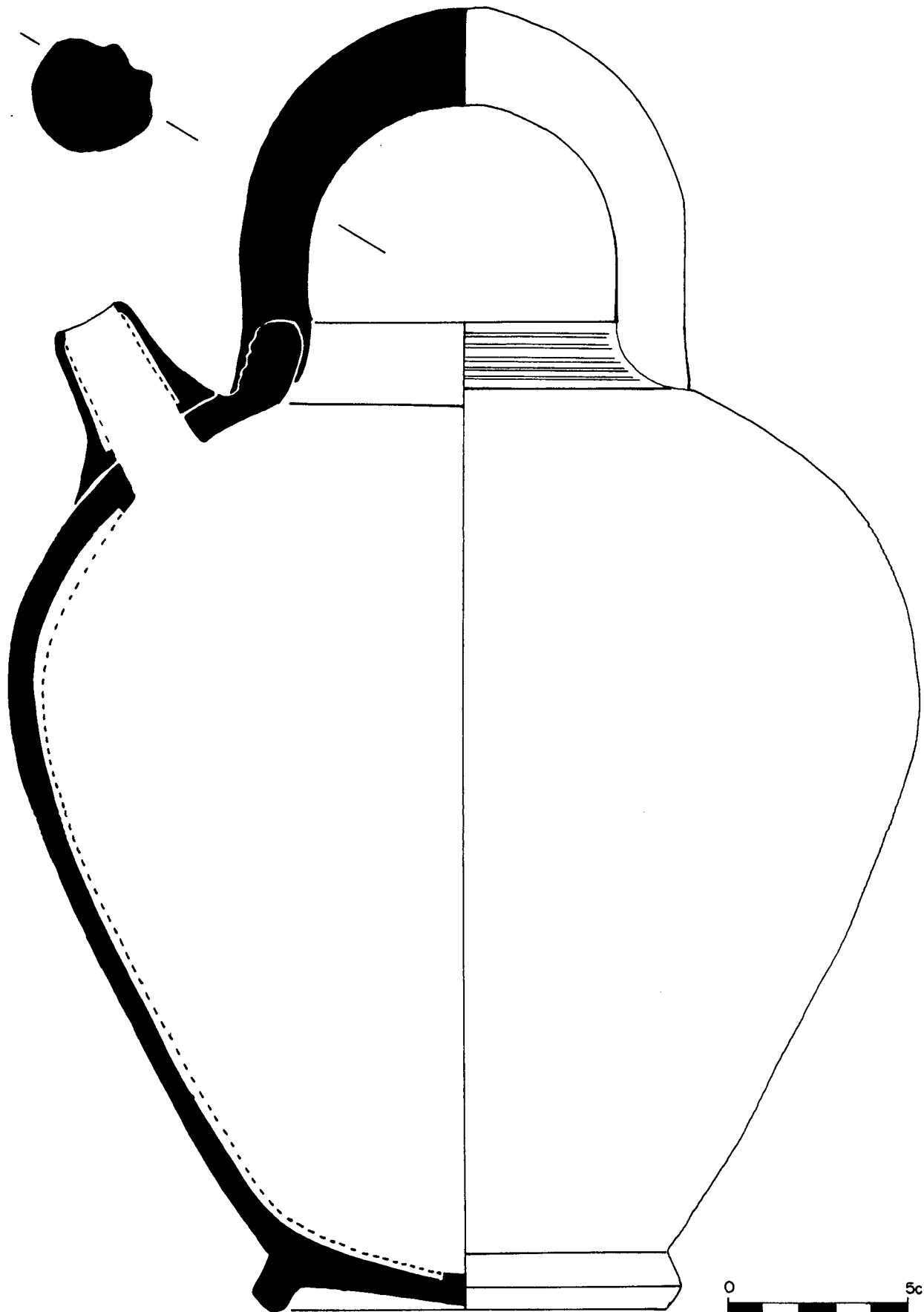
PIA ALMOINA-93

LÀMINA XV

Buidatge voltes

U.E.: 271

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

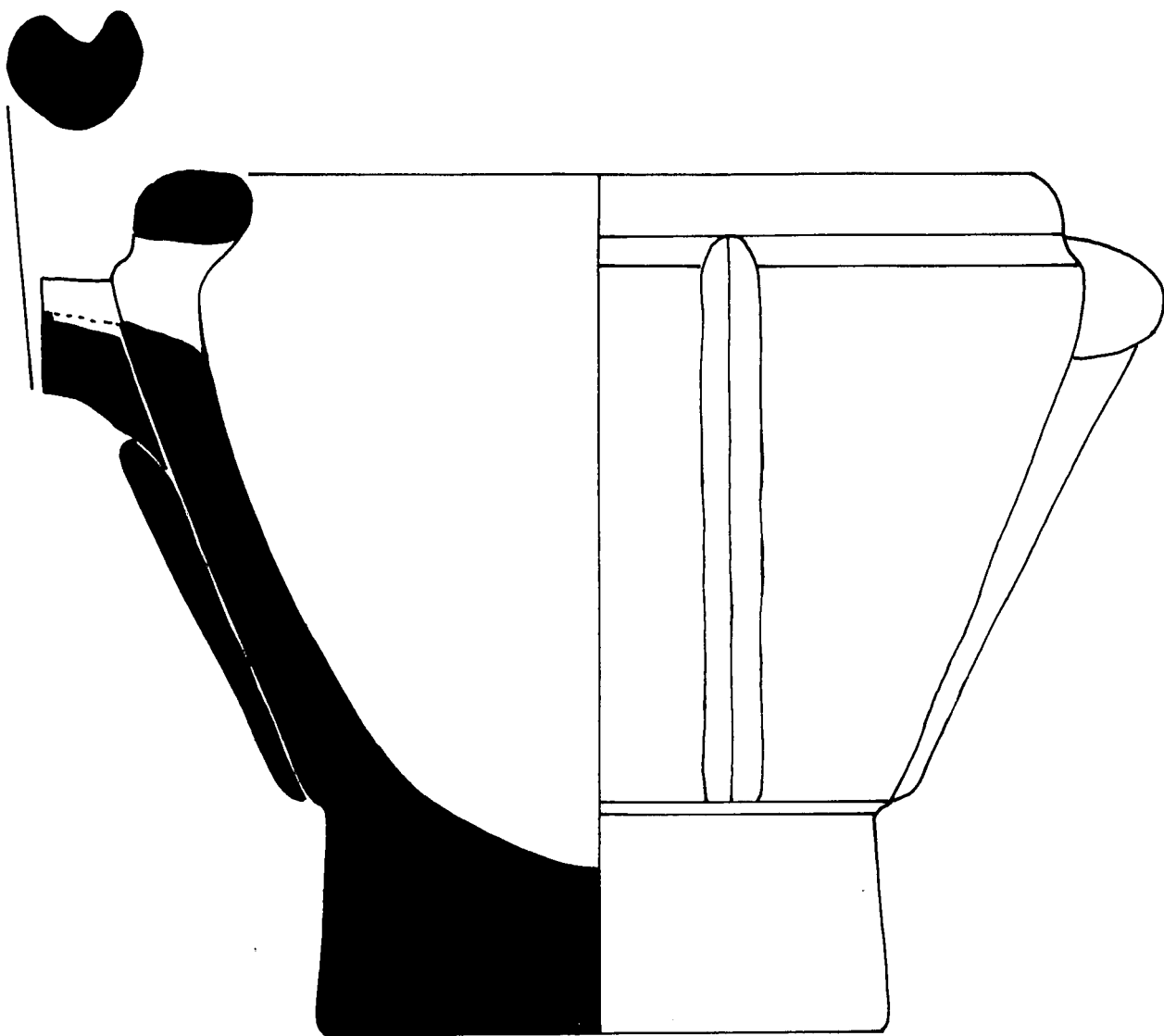
PIA ALMOINA-93

LÀMINA XVI

Buidatge voltes

U.E.: 253

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

68

PIA ALMOINA-93

LÀMINA XVII

Buidatge voltes

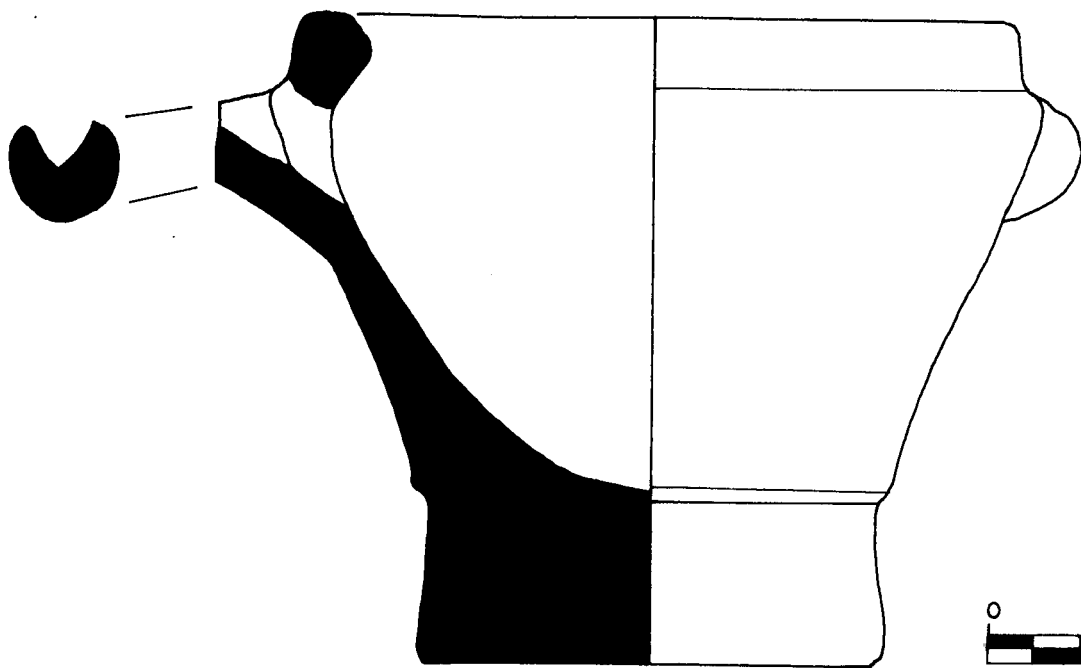
U.E.: 271

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

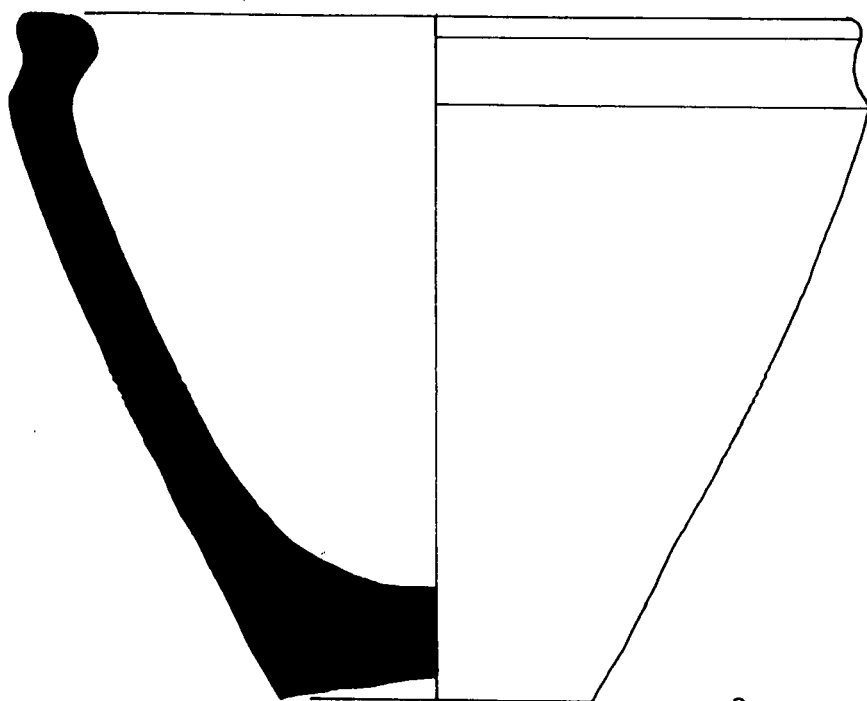

Ajuntament de Barcelona

191

69

70

PIA ALMOINA-93

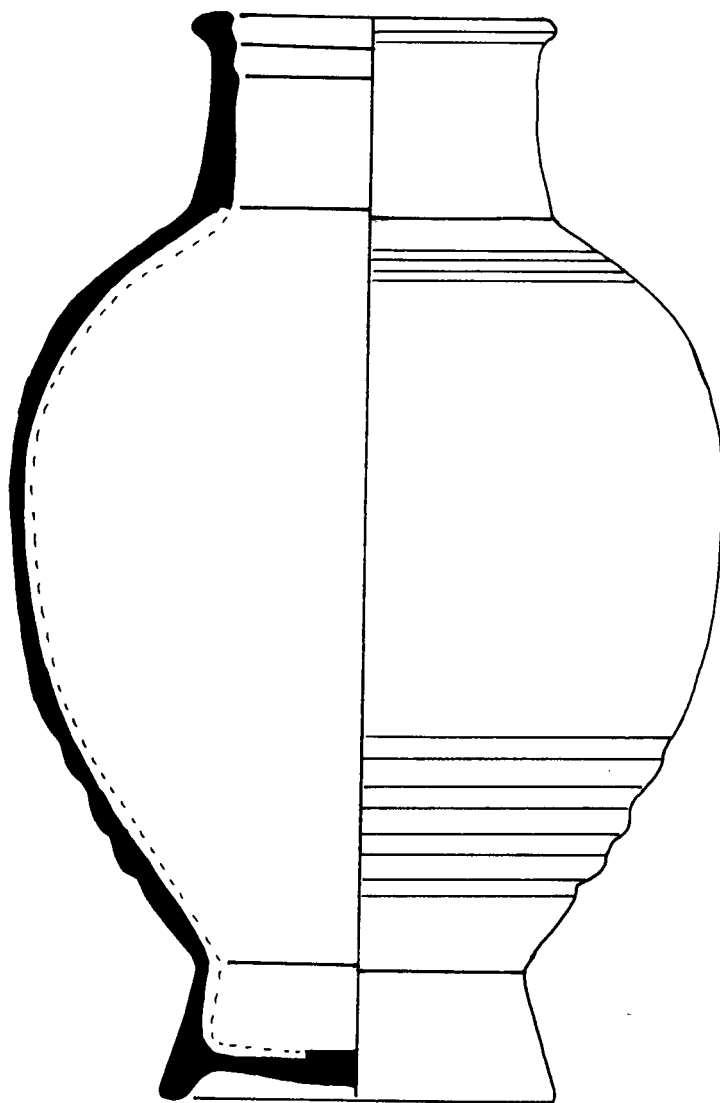
LÀMINA XVIII

Buidatge voltes

U.E.: 253 (fig 69)

271 (fig 70)

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

71

PIA ALMOINA-93

LÀMINA XIX

Buidatge voltes

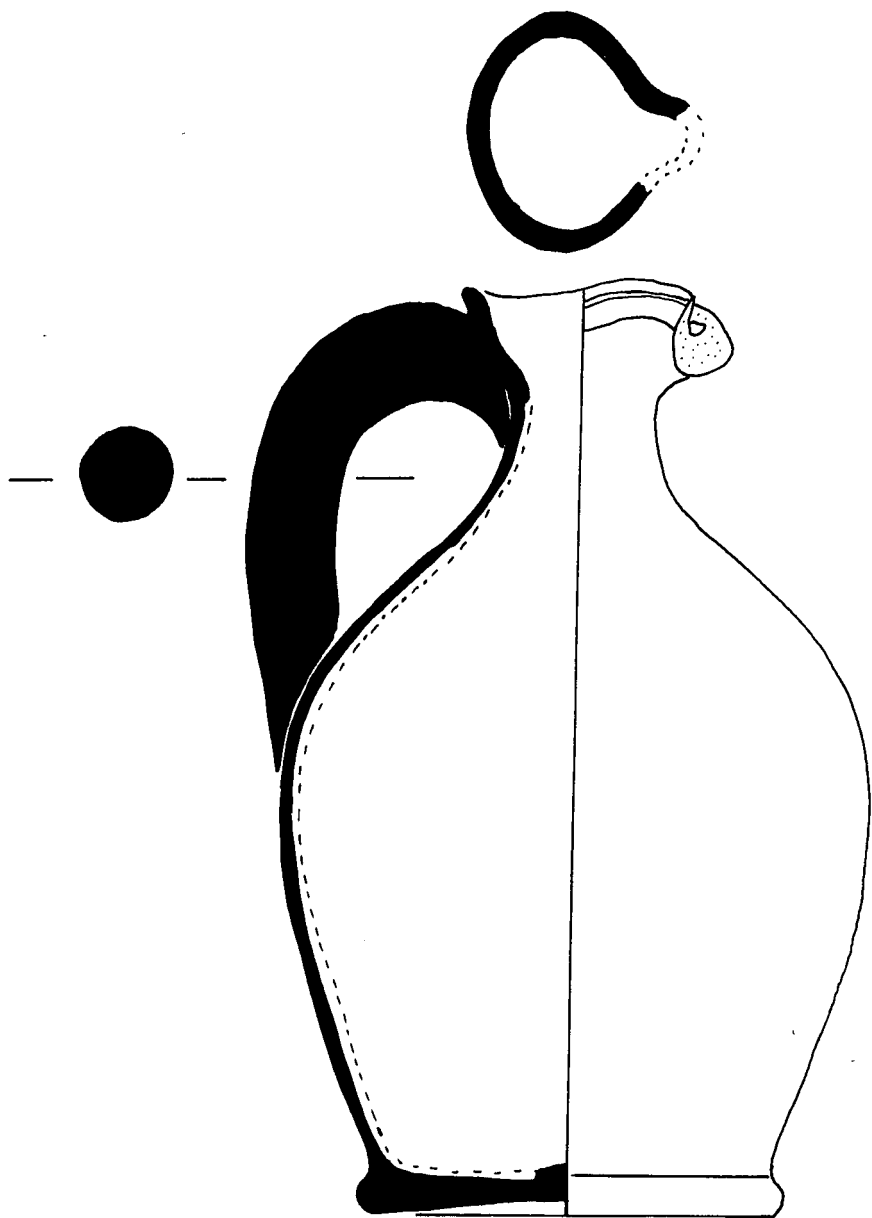
U.E.: 271

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

Ajuntament de Barcelona

193

72

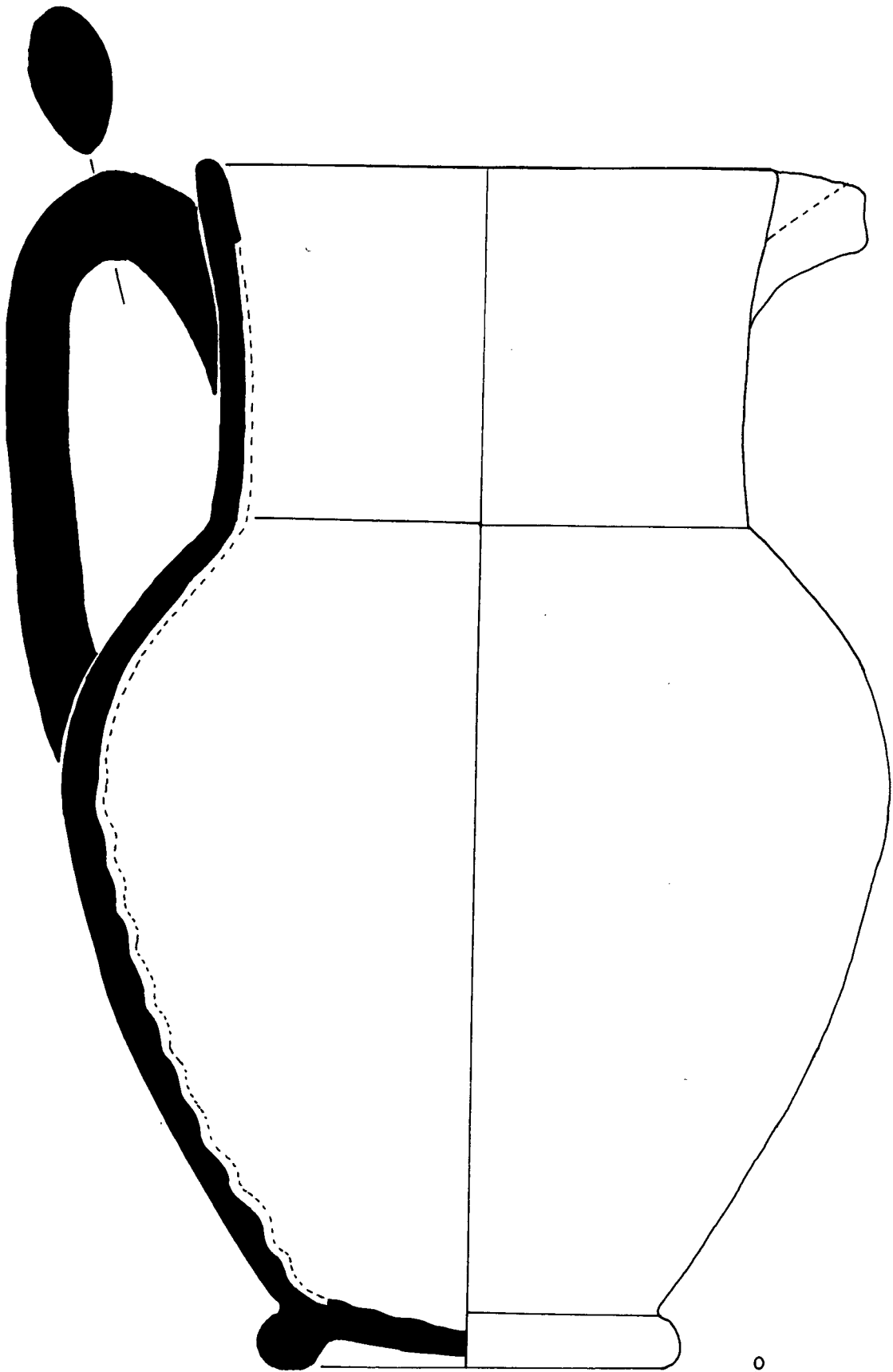
PIA ALMOINA-93

LÀMINA XX

Buidatge voltes.

U.E.: 271

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

73

0 5 cm.

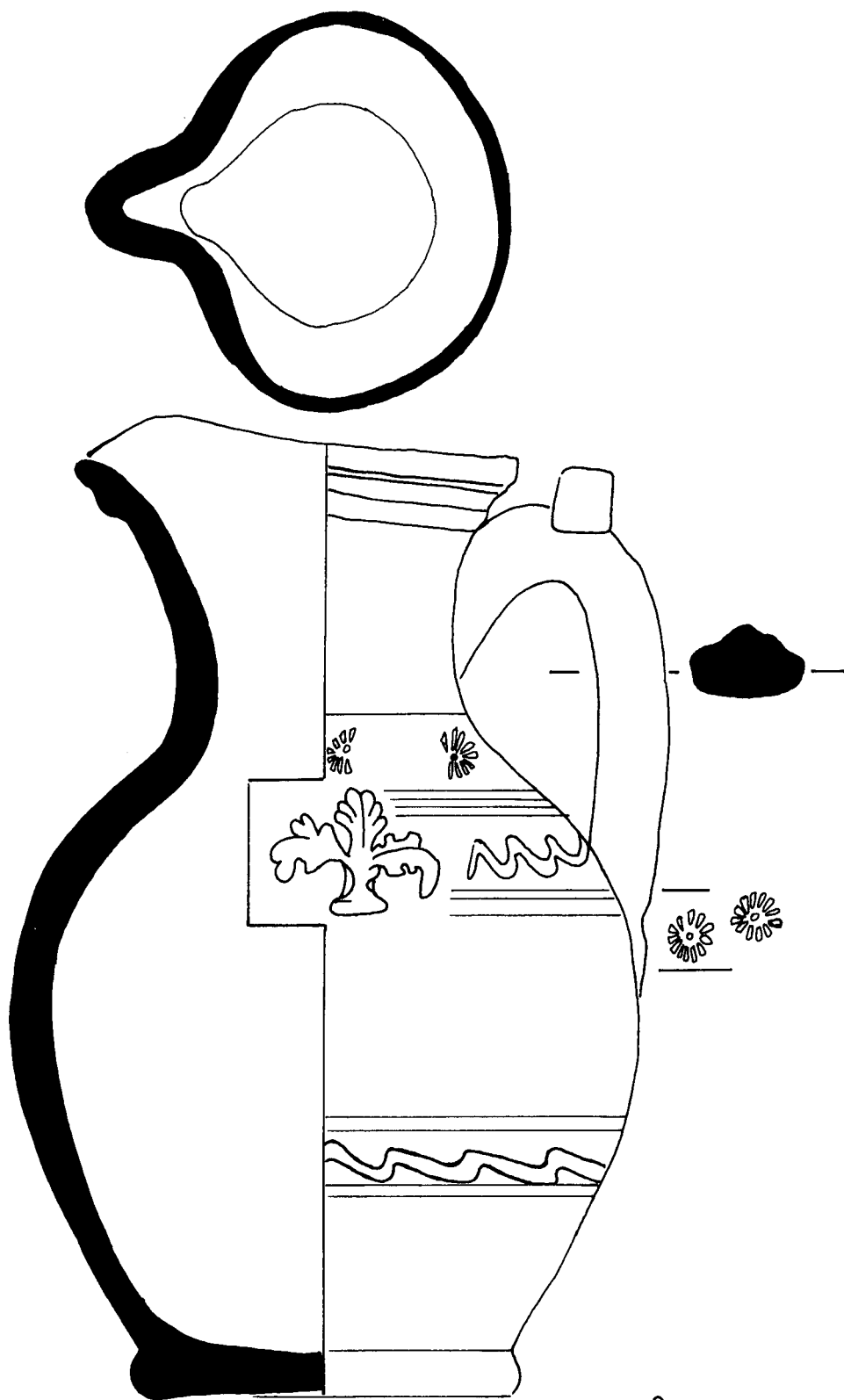
PIA ALMOINA-93

LÀMINA XXI

Buidatge voltes

U.E.: 271

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

74

PIA ALMOINA-93

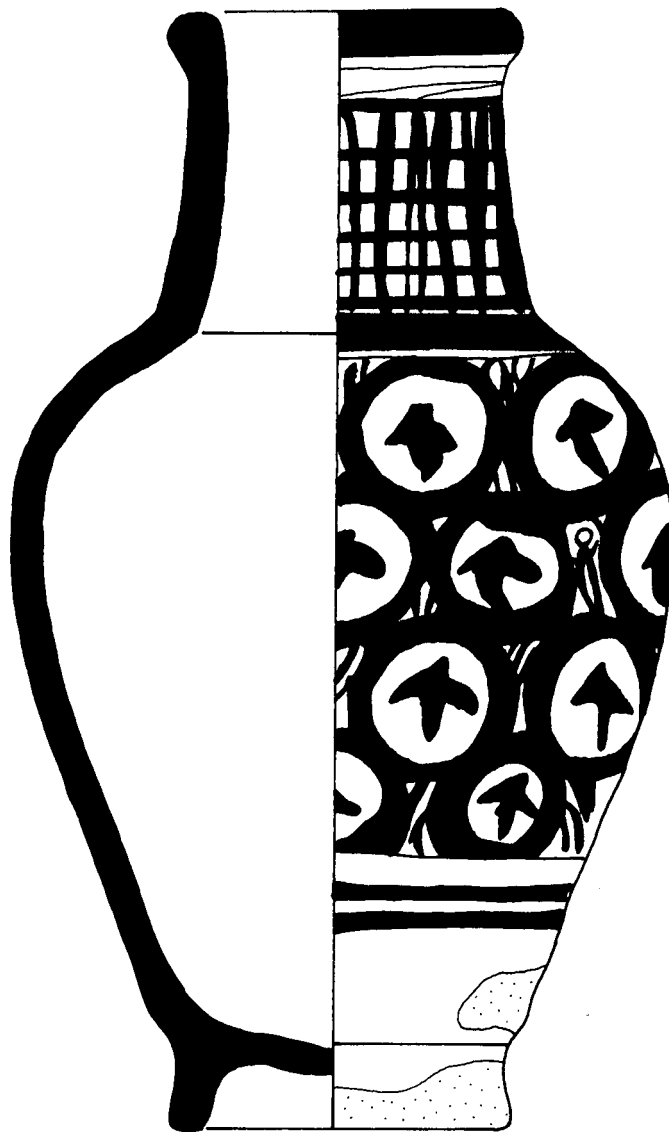
LÀMINA XXII

Buidatge voltes

U.E.: 253

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

196

75

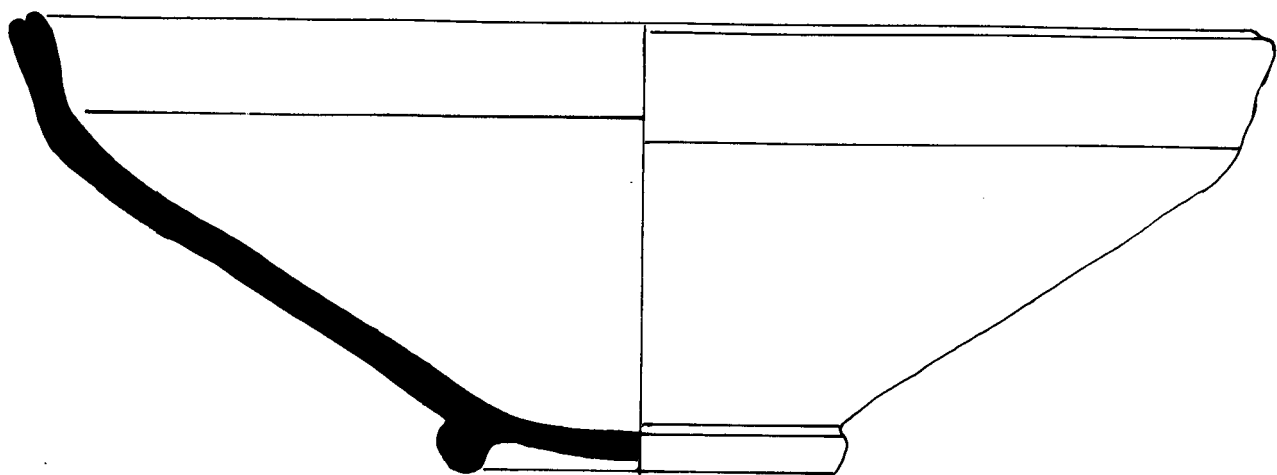
PIA ALMOINA-93

LÀMINA XXIII

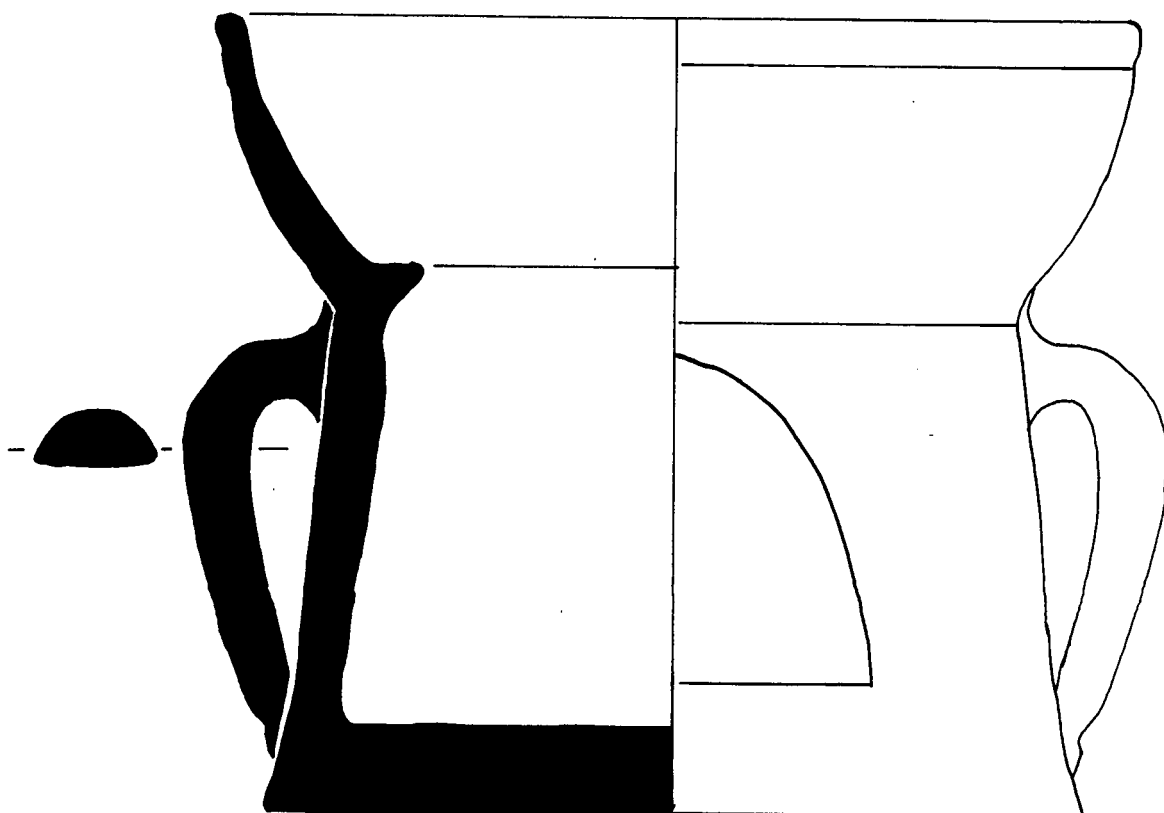
Buidatge voltes

U.E.: 271

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

79

80

PIA ALMOINA-93

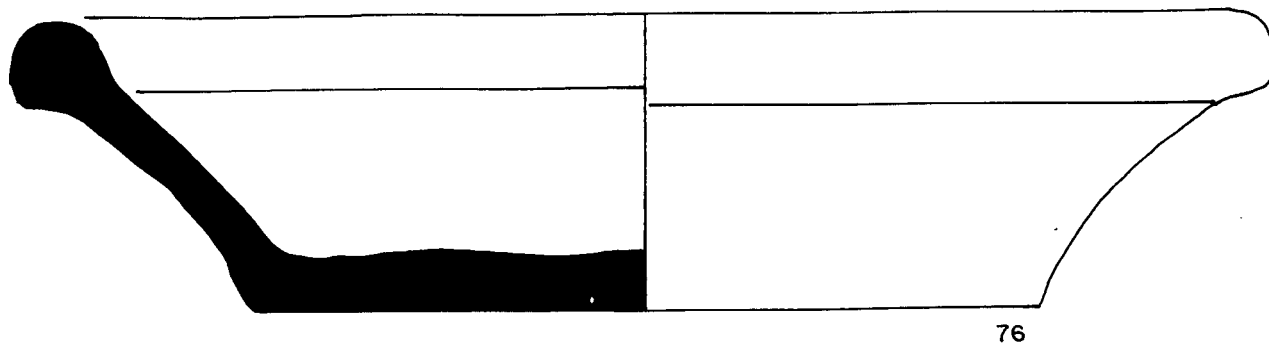
LÁMINA XXV

Buidatge voltes

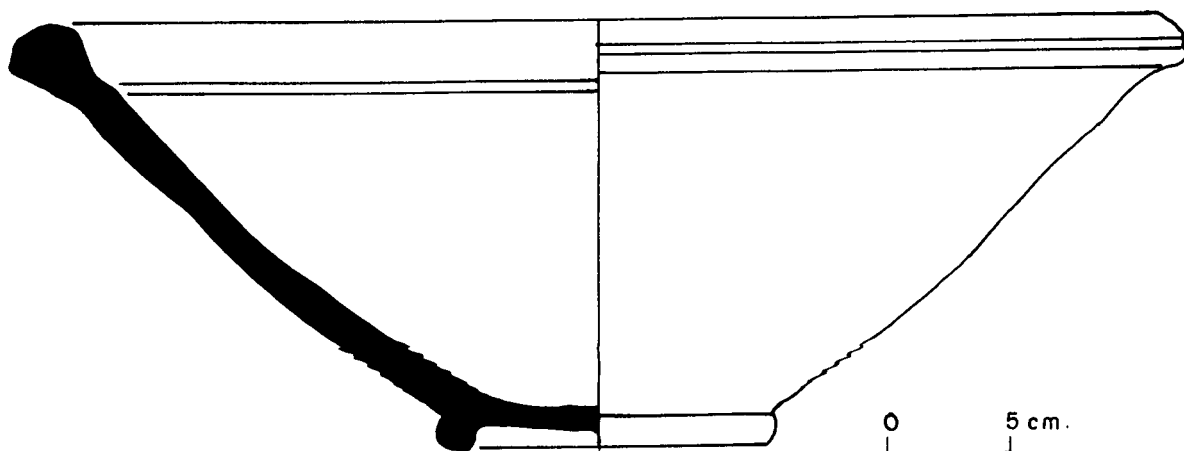
U.E.: 253 (fig 79)

271 (fig 80)

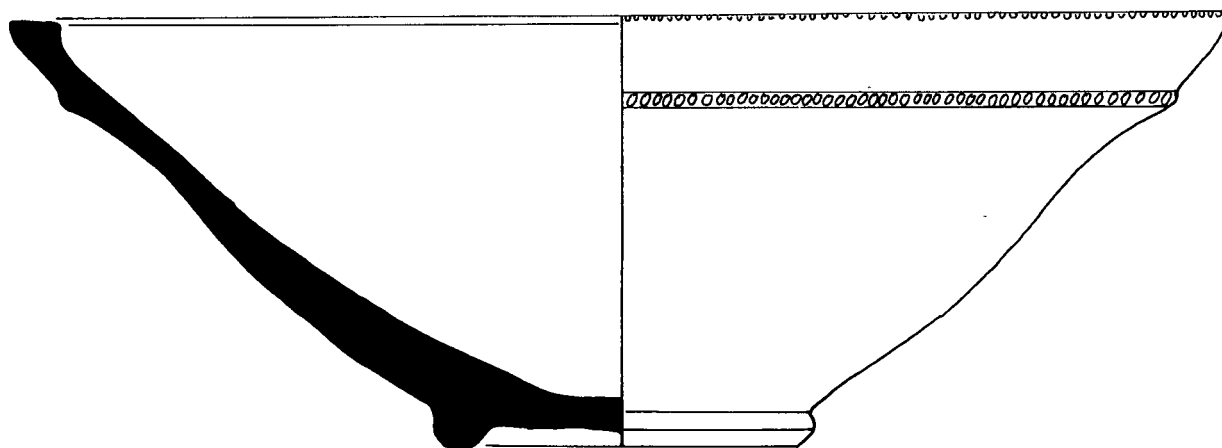
CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

76

77

78

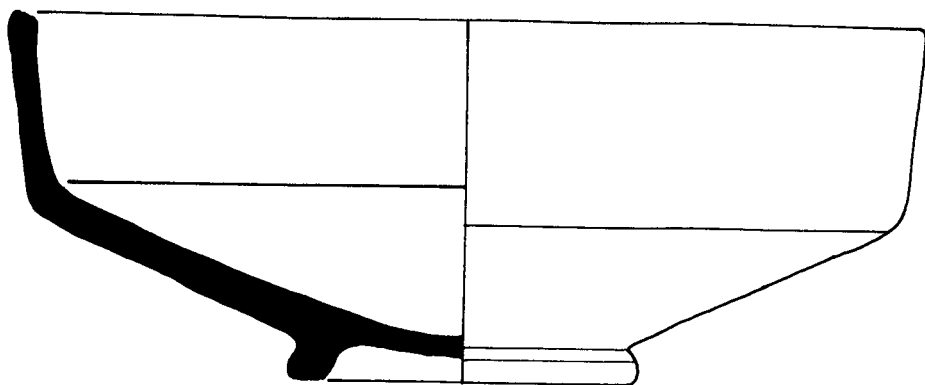
PIA ALMOINA-93

LÀMINA XXIV

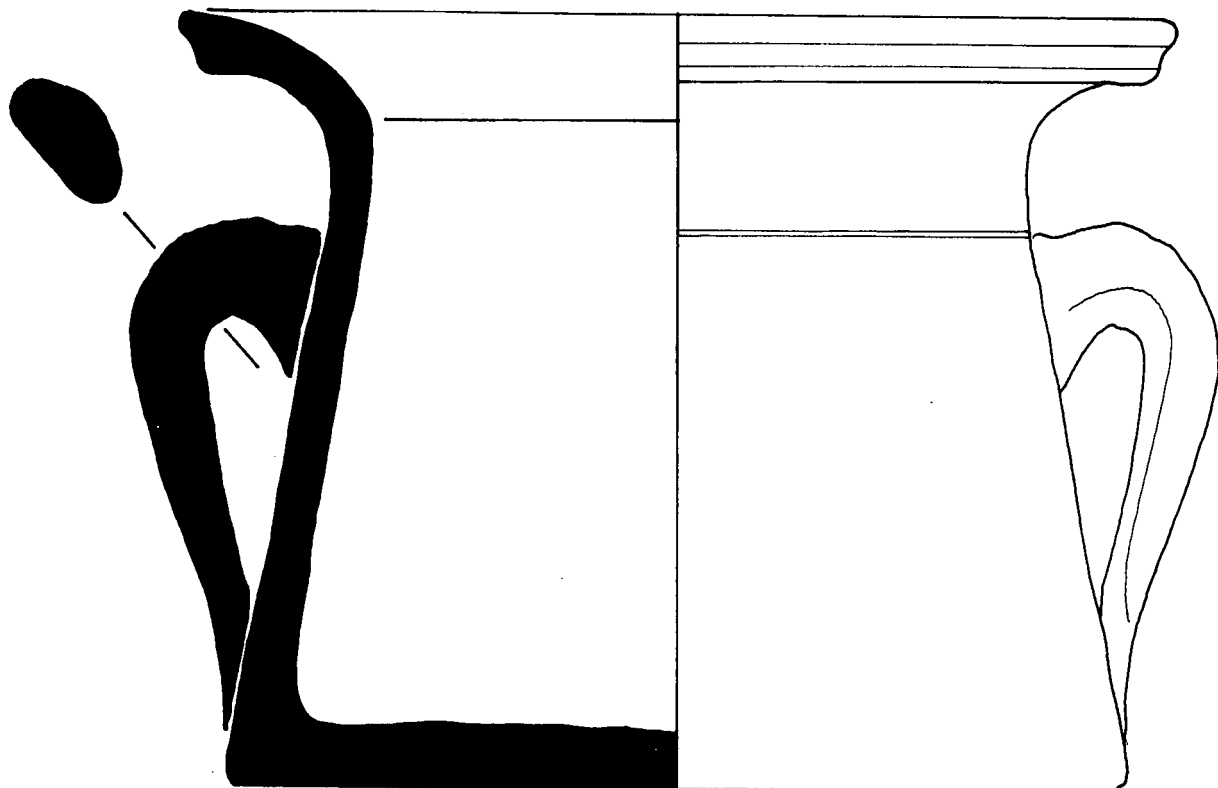
Buidatge voltes

U.E.: 271

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

81

82

PIA ALMOINA-93

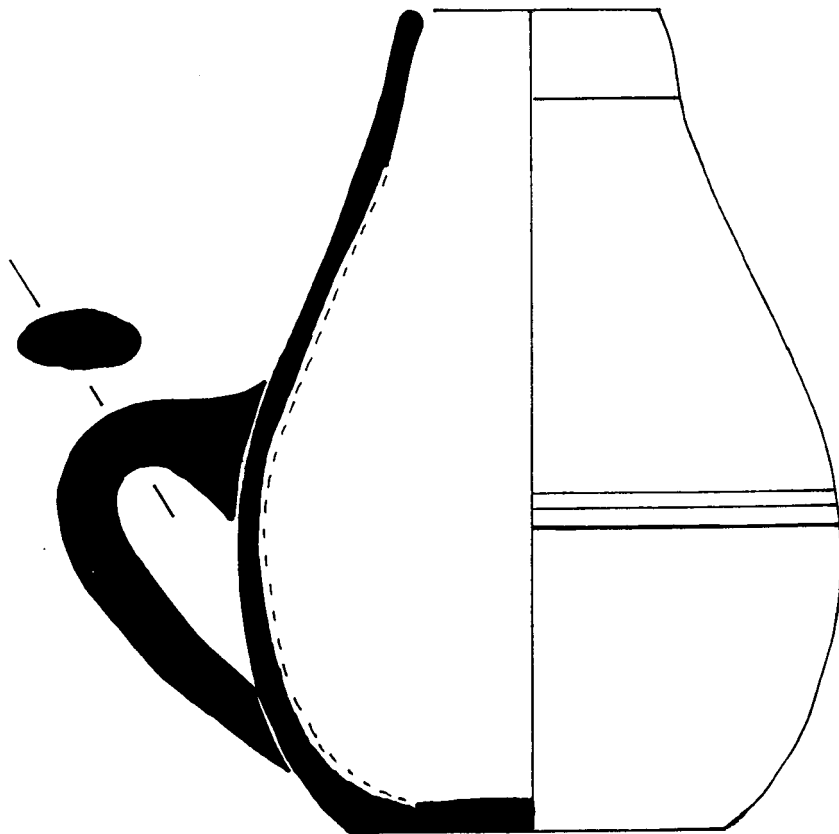
LÀMINA XXVI

Buidatge voltes

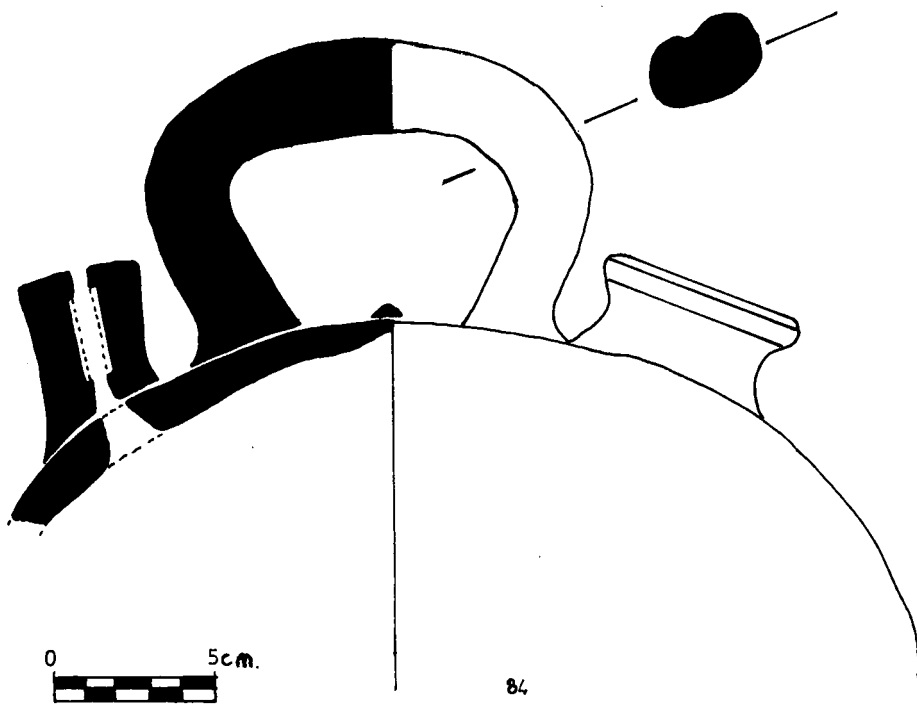
U.E.: 253 (fig 81)

271 (fig 82)

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

83

84

PIA ALMOINA-93

LÀMINA XXVII

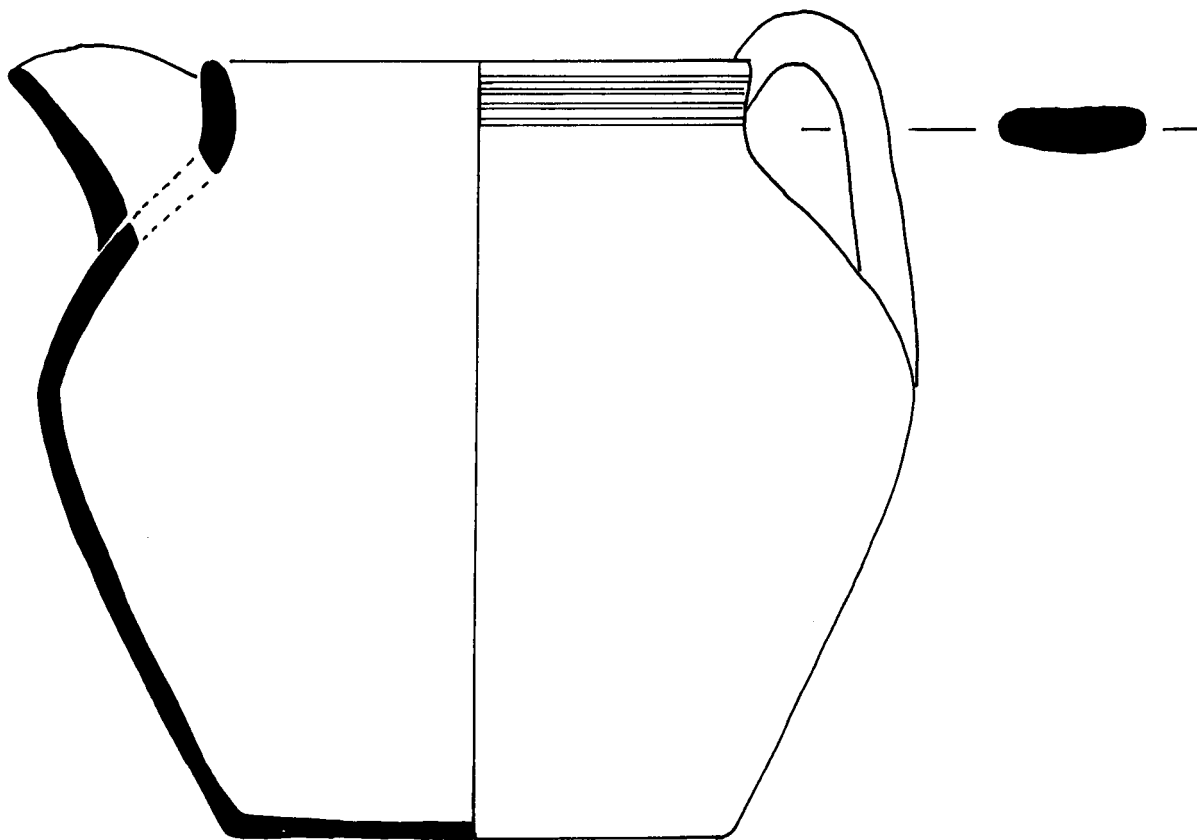
Buidatge voltes

U.E.: 271 (fig 83)

253 (fig 84)

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

Ajuntament de Barcelona

85

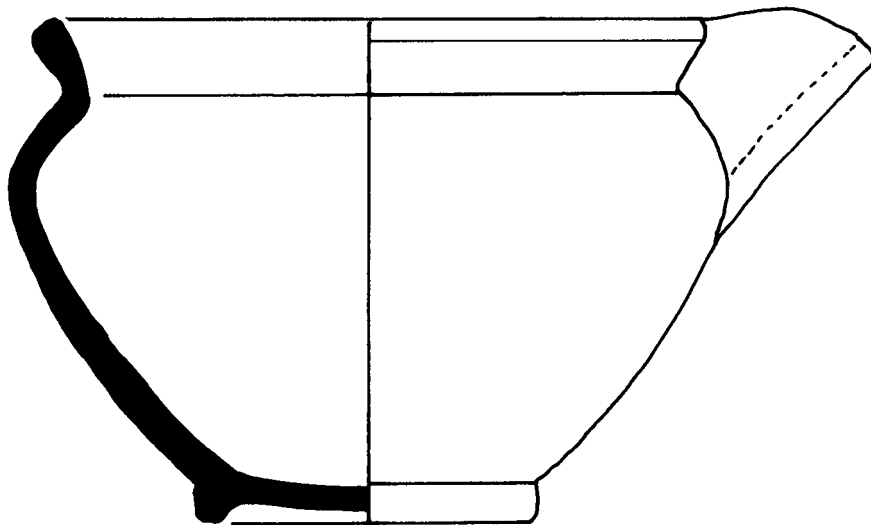
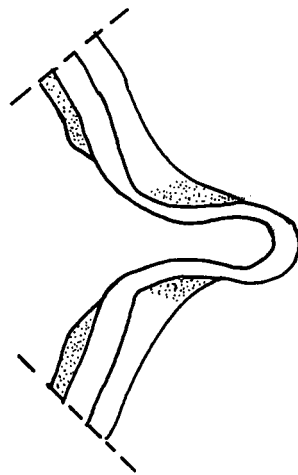
PIA ALMOINA-93

LÀMINA XXVIII

Buidatge voltes

U.E.: 253

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

86

PIA ALMOINA-93

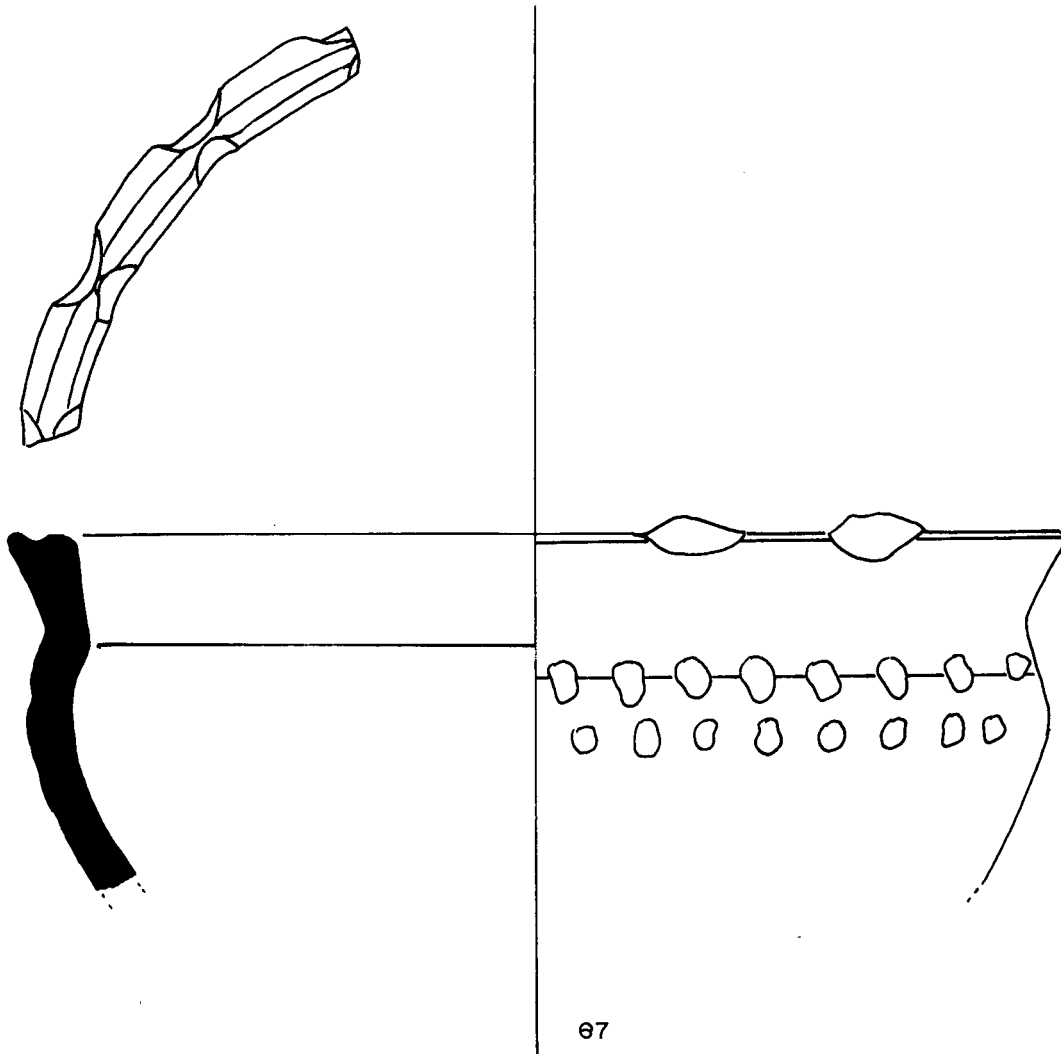
LÀMINA XXIX

Buidatge voltes

U.E.: 253

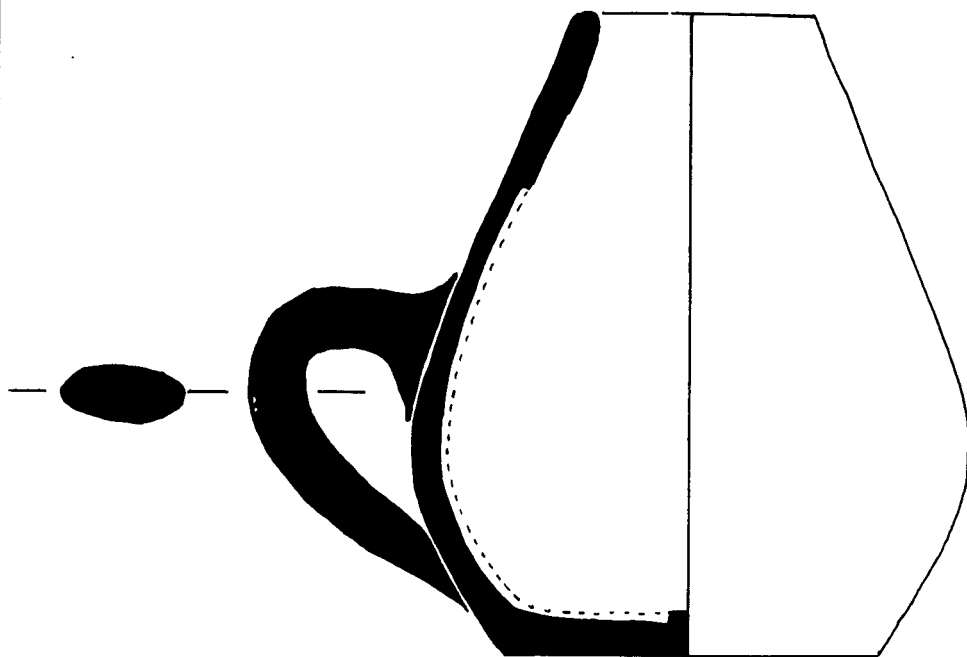
CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

203

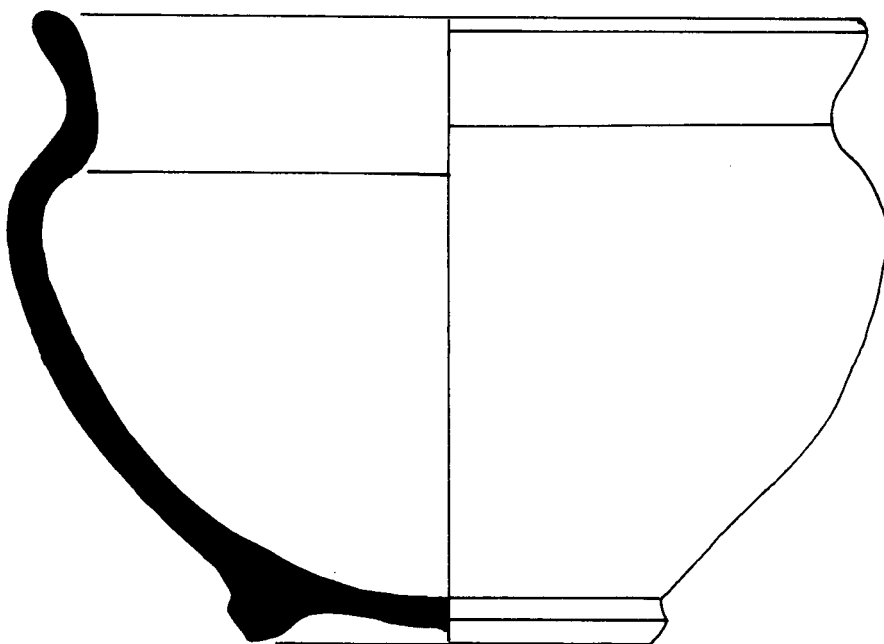

PIA ALMOINA-93
LÀMINA XXX
Buidatge voltes
U.E.: 253

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

88

89

PIA ALMOINA-93

LÀMINA XXXI

Buidatge voltes

U.E.: 271 (fig 88)

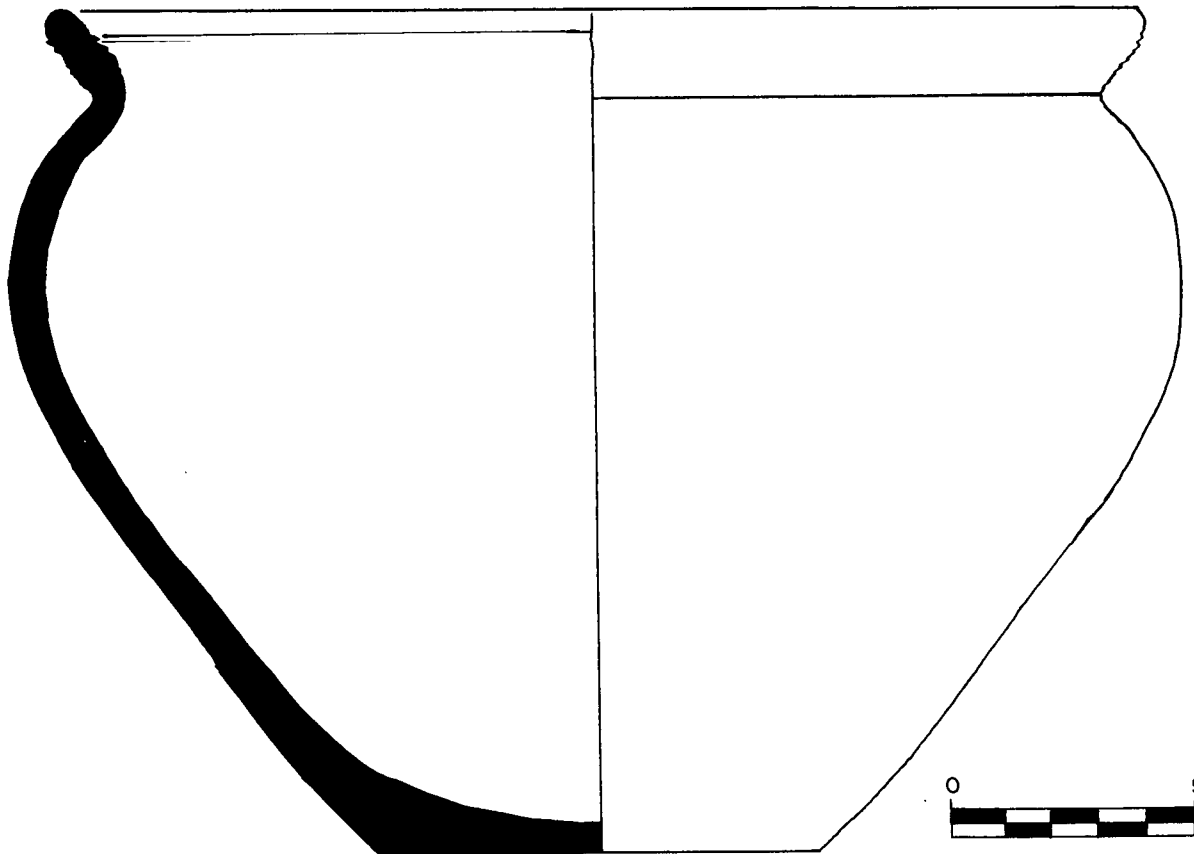
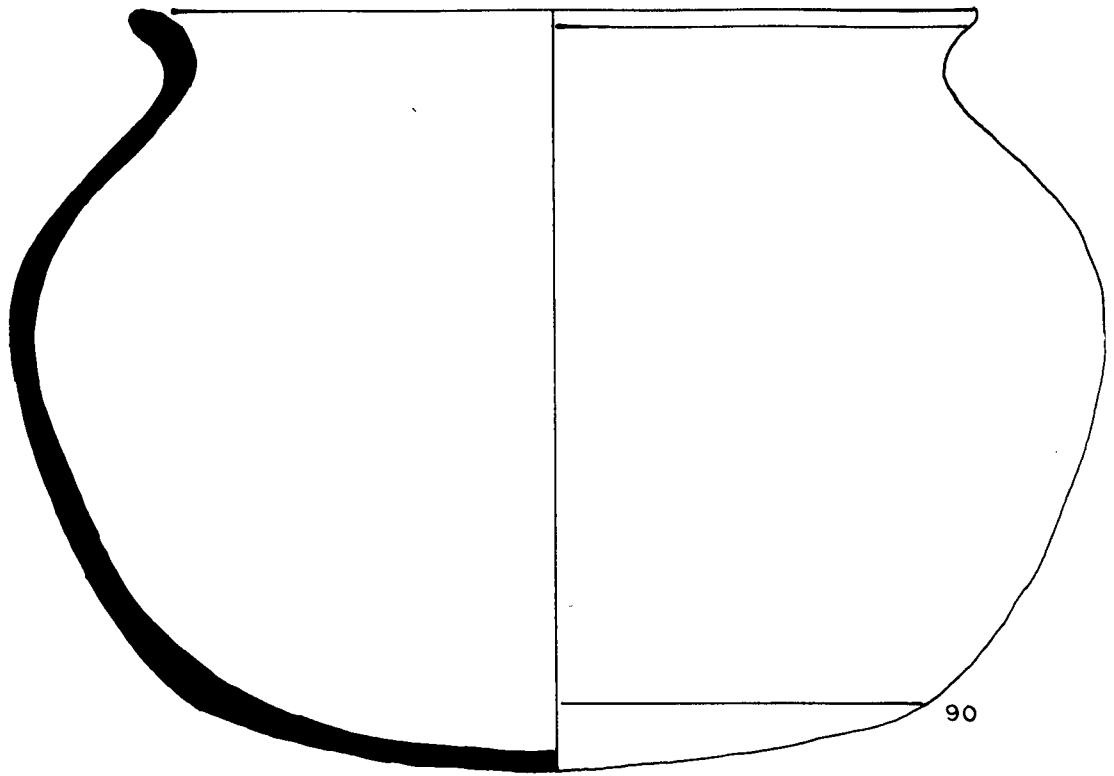
253 (fig 89)

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

Ajuntament de Barcelona

205

PIA ALMOINA-93

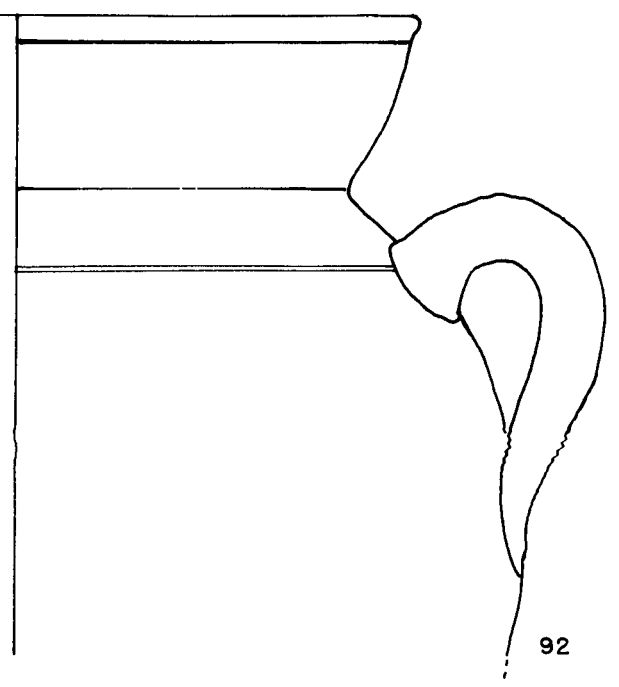
LÀMINA XXXII

Buidatge voltes

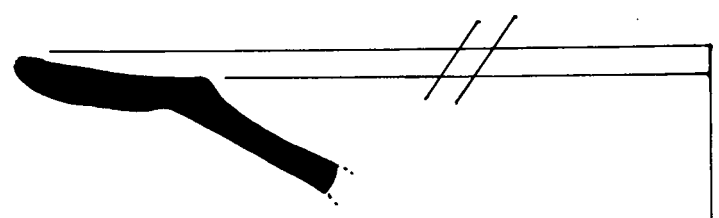
U.E.: 271

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

206

92

93

PIA ALMOINA-93

LÀMINA XXXIII

Buidatge voltes

U.E.: 271 (fig 92)

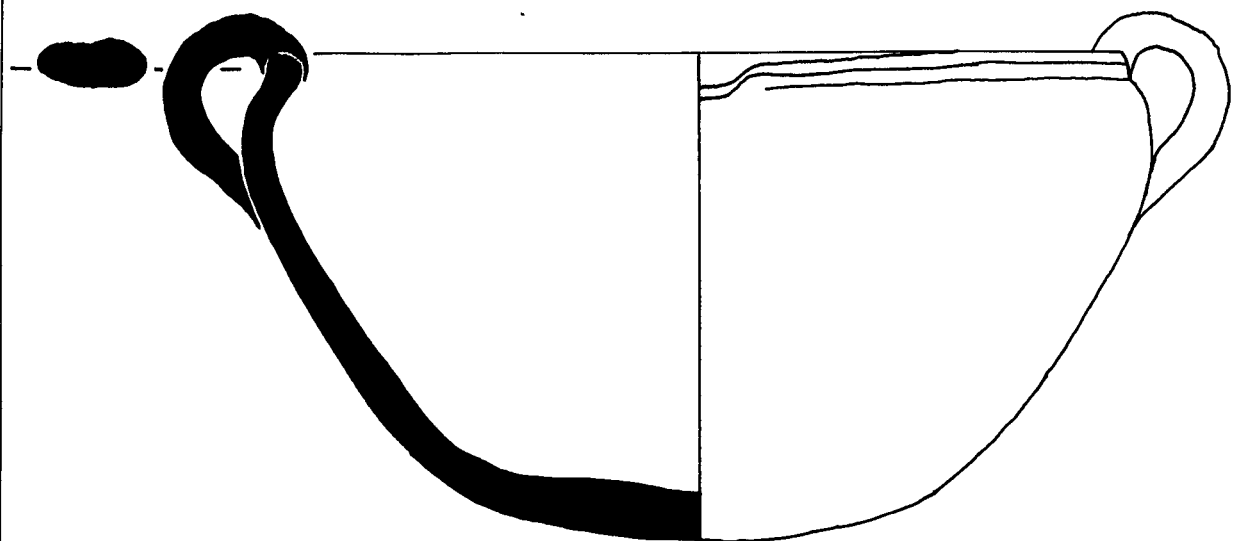
253 (fig 93)

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

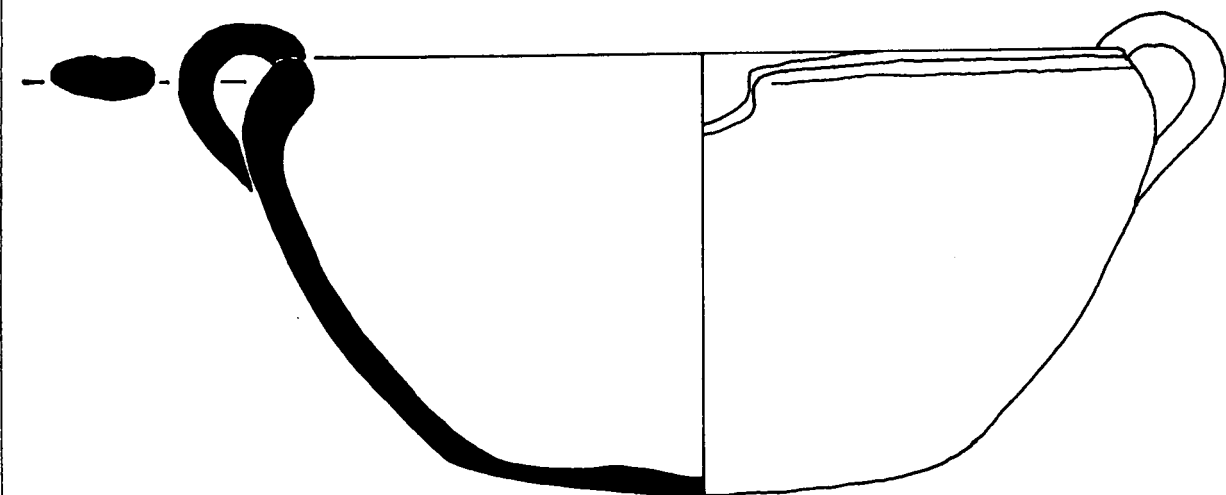
207

Ajuntament de Barcelona

94

95

PIA ALMOINA-93

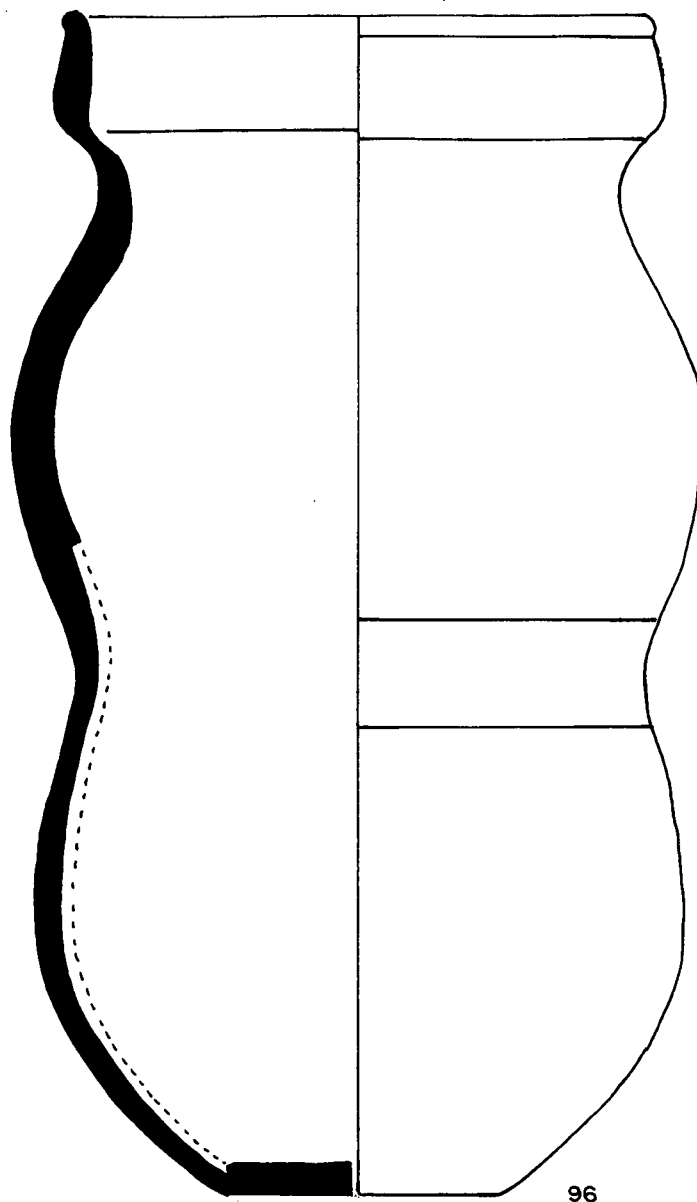
LÀMINA XXXIV

Buidatge voltes

U.E.: 271 (fig 94)

253 (fig 95)

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

PIA ALMOINA-93

LÀMINA XXXV

Buidatge voltes

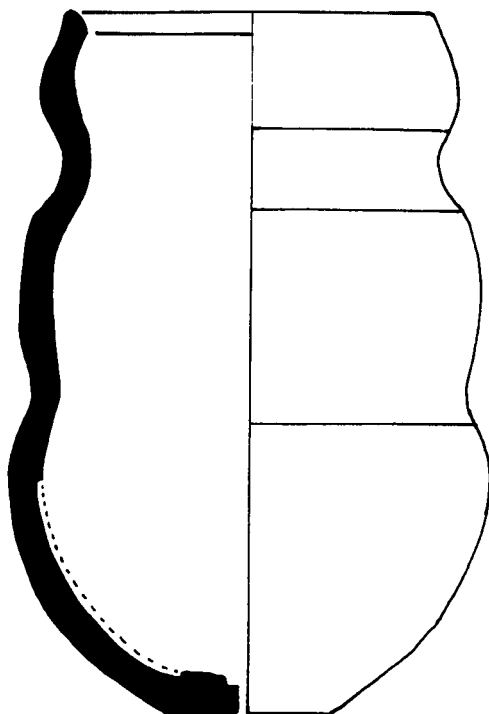
U.E.: 271

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

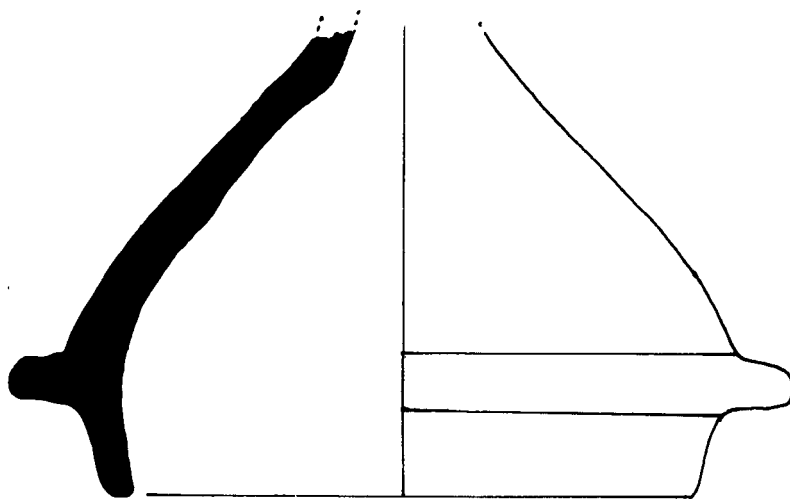

Ajuntament de Barcelona

209

97

98

PIA ALMOINA-93

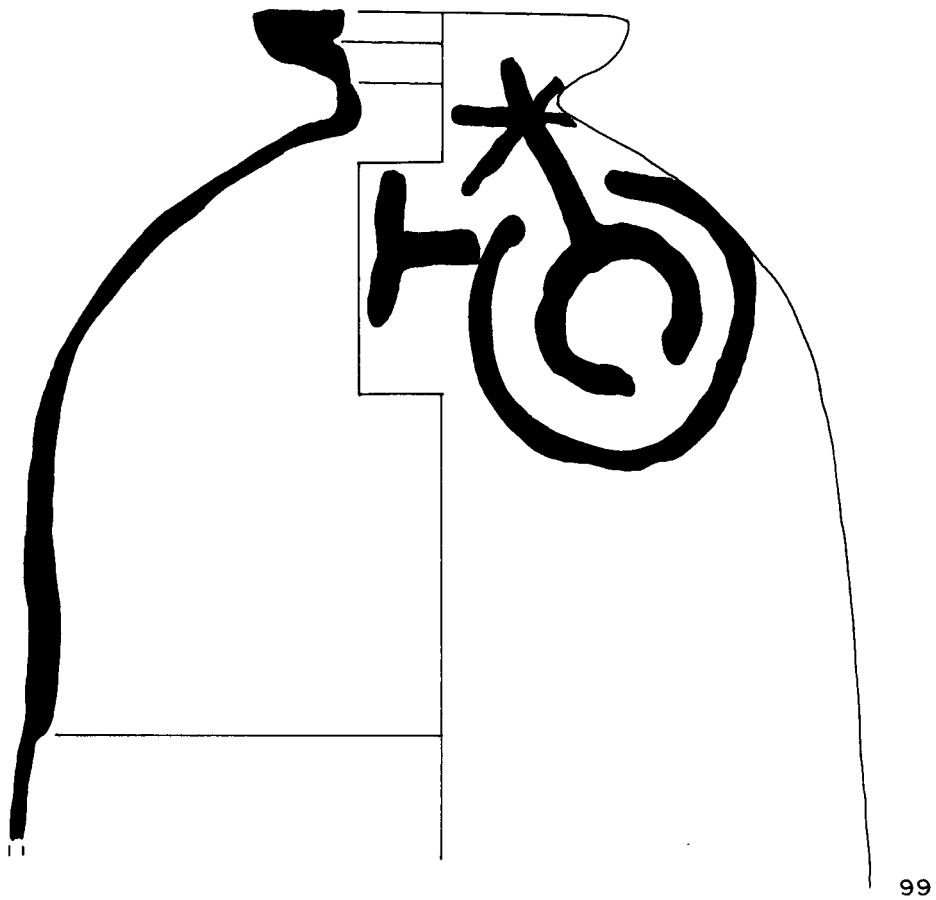
LÀMINA XXXVI

Buidatge voltes

U.E.: 271 (fig 97)

253 (fig 98)

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

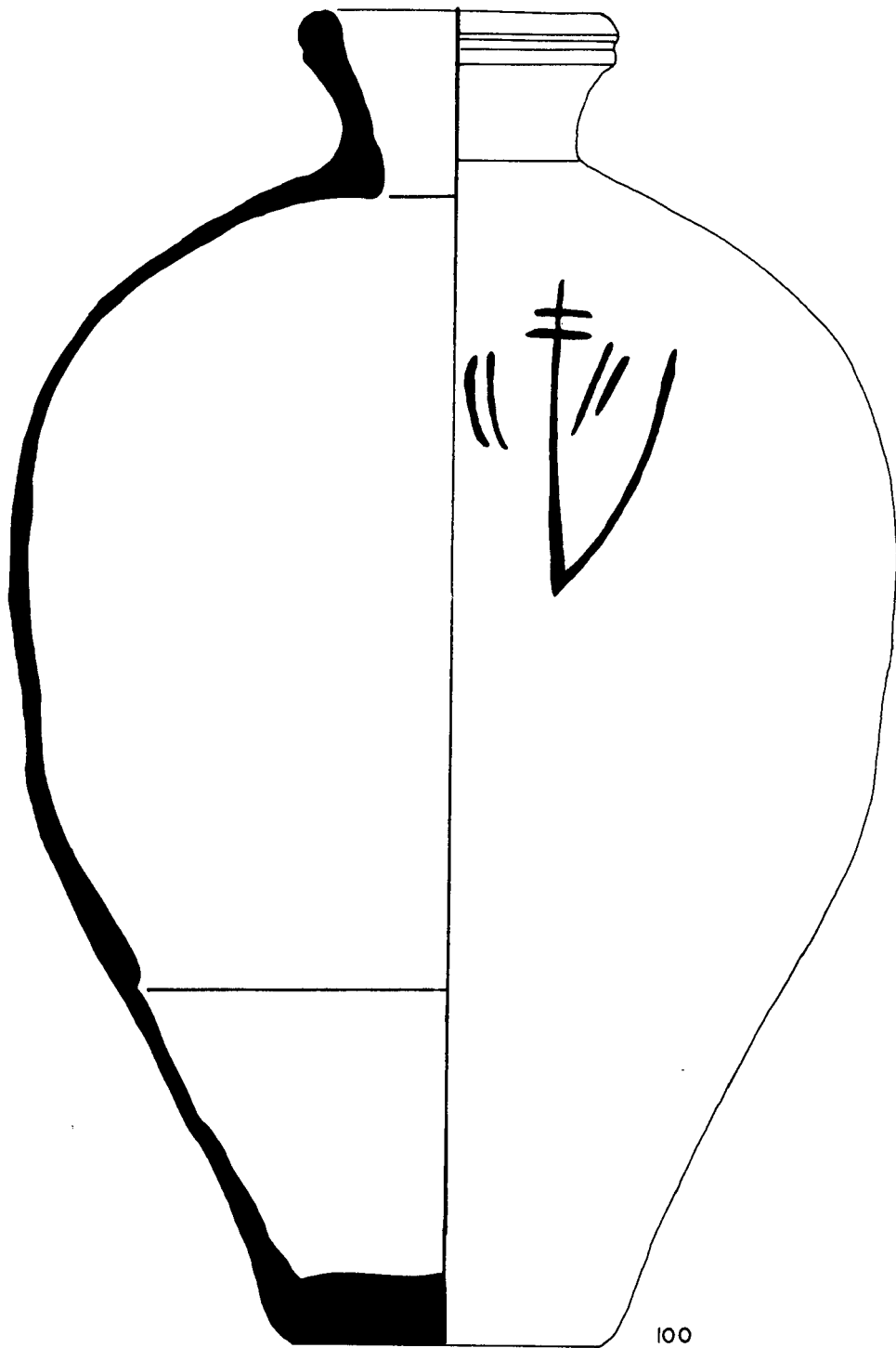
PIA ALMOINA-93

LÀMINA XXXVII

Buidatge voltes

U.E.: 253

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

PIA ALMOINA-93

LÀMINA XXXVIII

Buidatge voltes

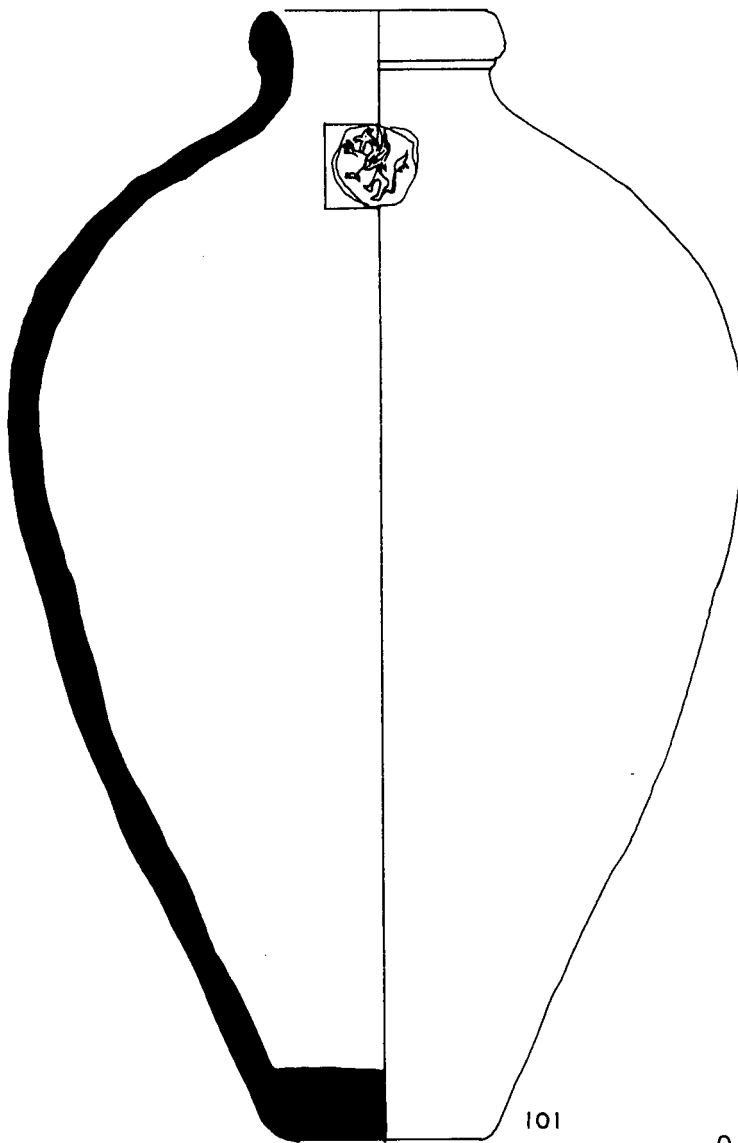
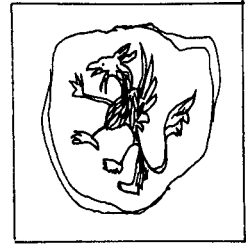
U.E.: 271

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

Ajuntament de Barcelona

212

PIA ALMOINA-93

LÀMINA XXXIX

Buidatge voltes

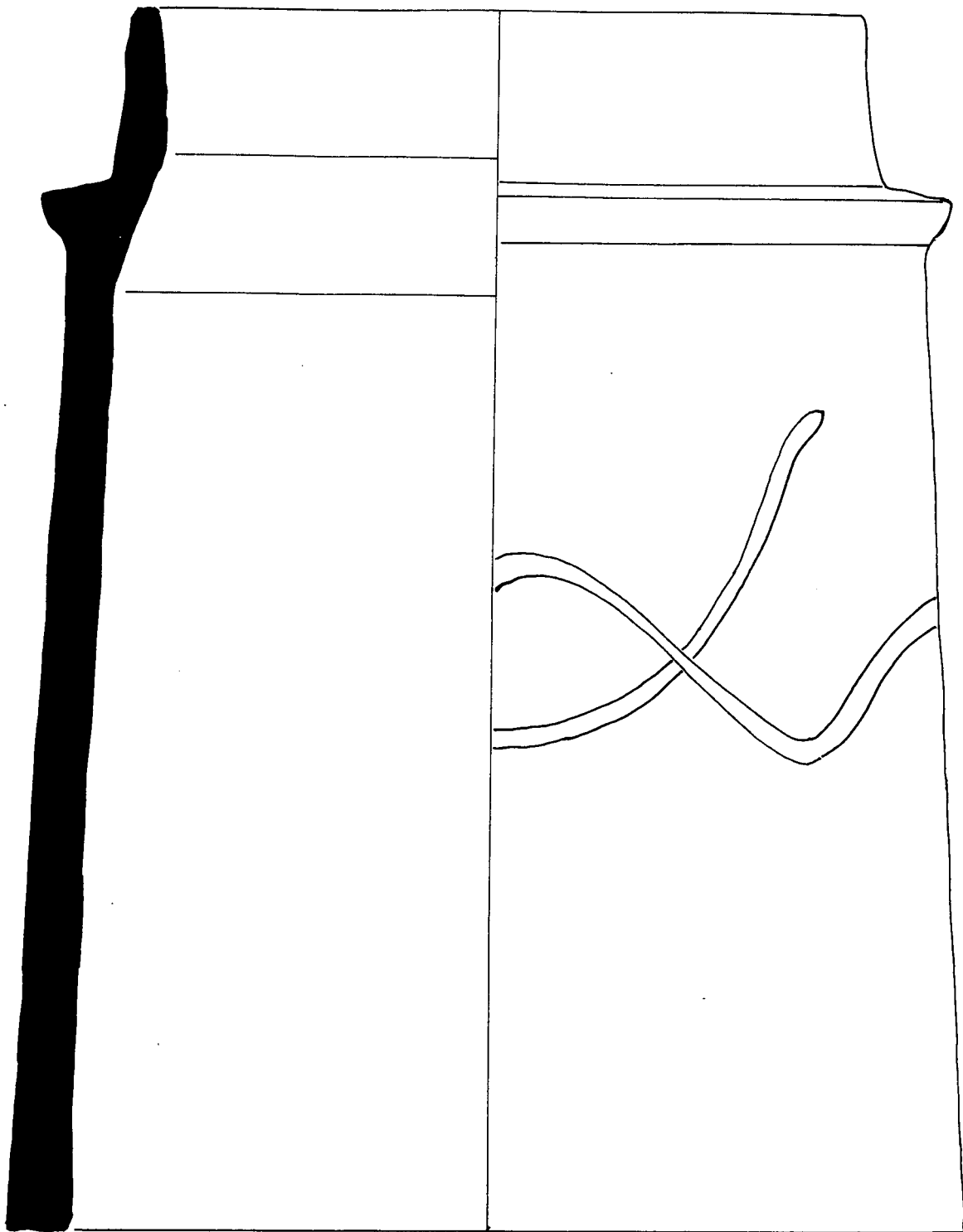
U.E.: 253

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

Ajuntament de Barcelona

213

102

PIA ALMOINA-93

LÀMINA XL

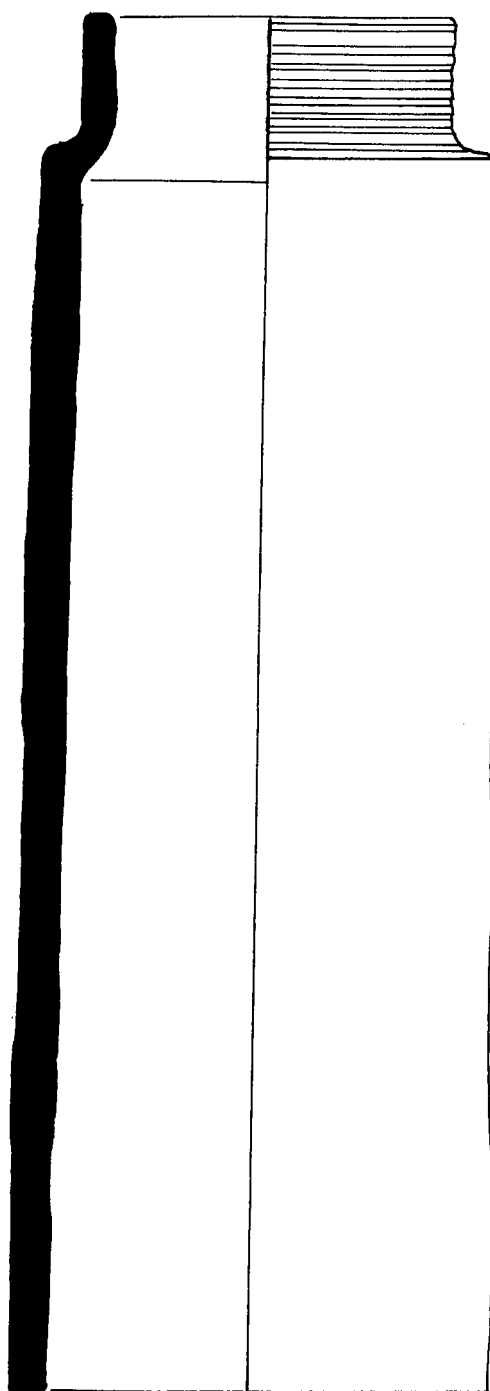
Buidatge voltes

U.E.: 253

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

Ajuntament de Barcelona

214

103

PIA ALMOINA-93

LÀMINA XLI

Buidatge voltes

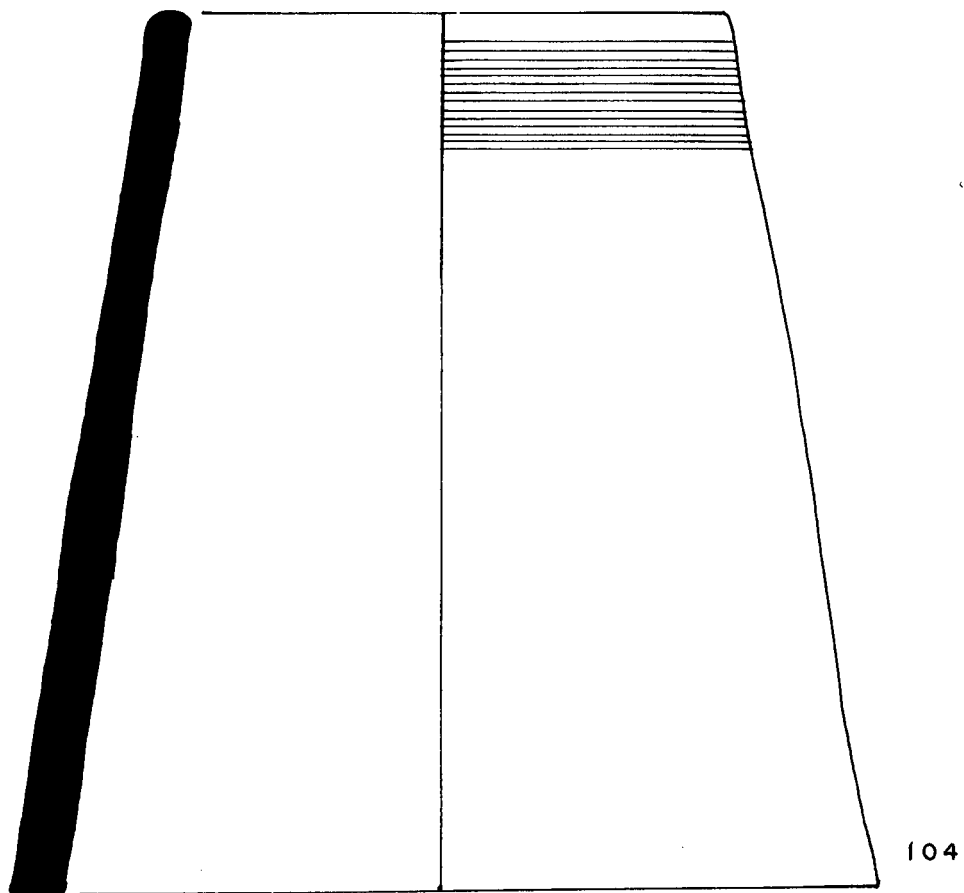
U.E.: 253

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

Ajuntament de Barcelona

215

PIA ALMOINA-93

LÀMINA XLII

Buidatge voltes

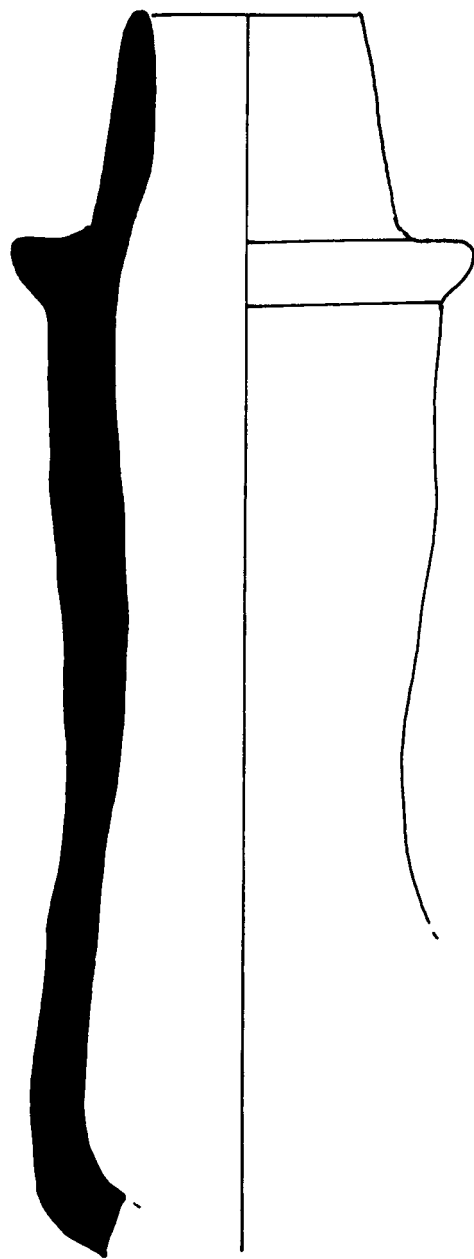
U.E.: 253

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

Ajuntament de Barcelona

216

105

PIA ALMOINA-93

LÀMINA XLIII

Buidatge voltes

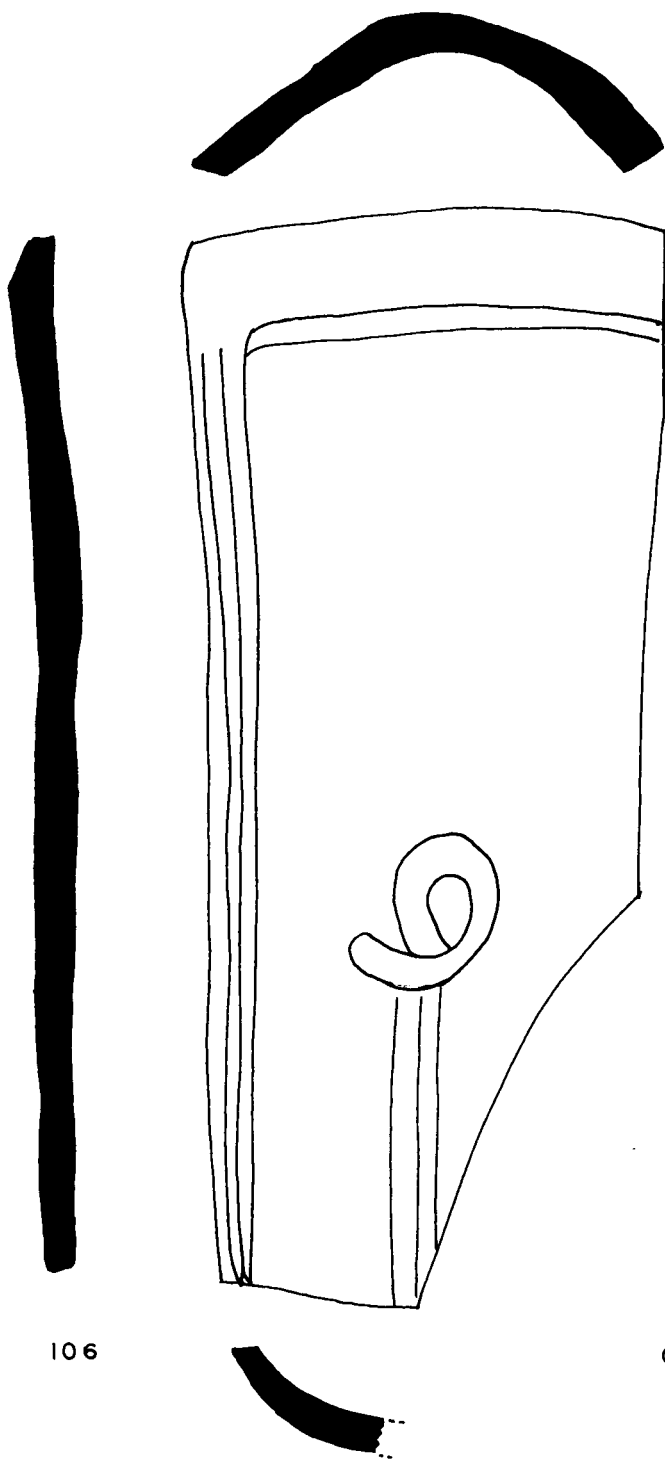
U.E.: 253

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

Ajuntament de Barcelona

217

106

0 5 cm.

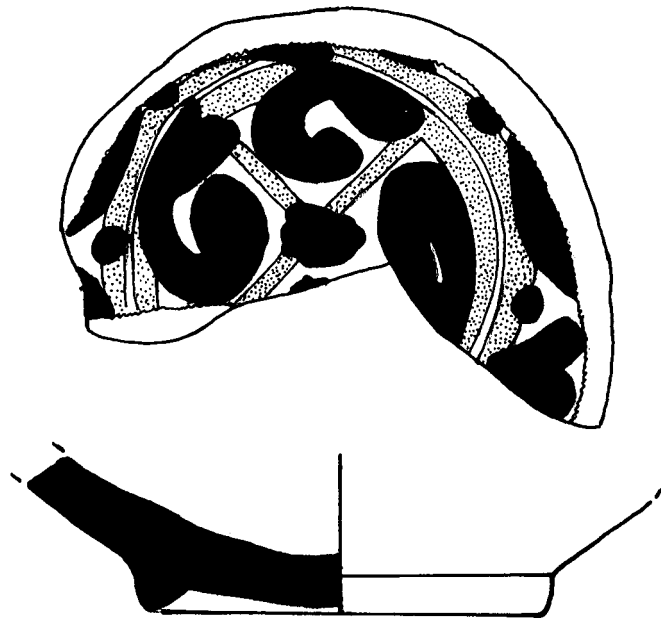
PIA ALMOINA-93

LÀMINA XLIV

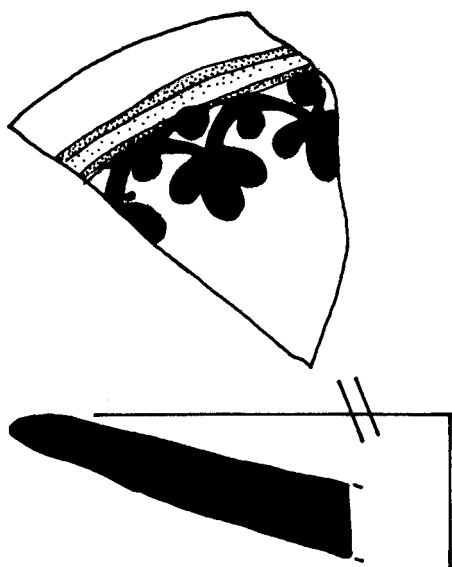
Buidatge voltes

U.E.: 253

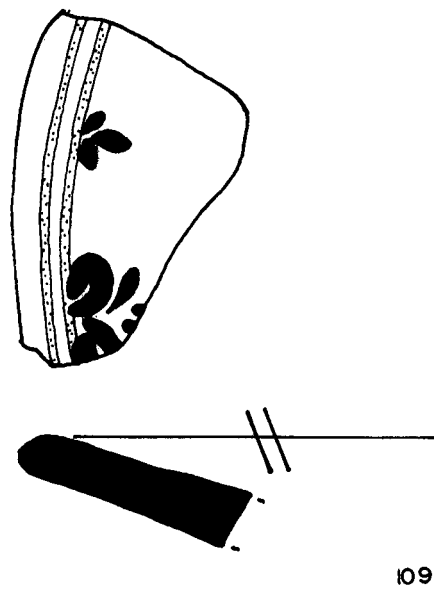
CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

107

108

109

PIA ALMOINA-93

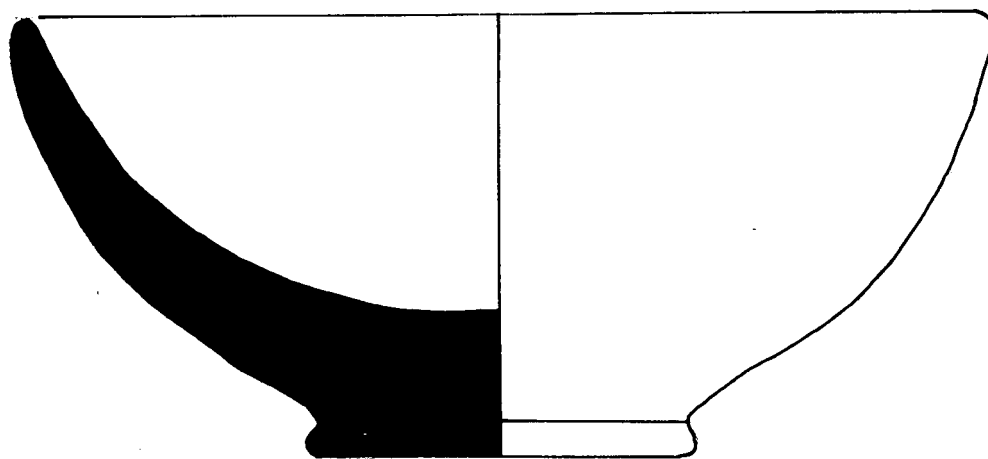
LÀMINA XLV

Buidatge voltes

U.E.: 206 (fig 107/109))

253 (fig 108)

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

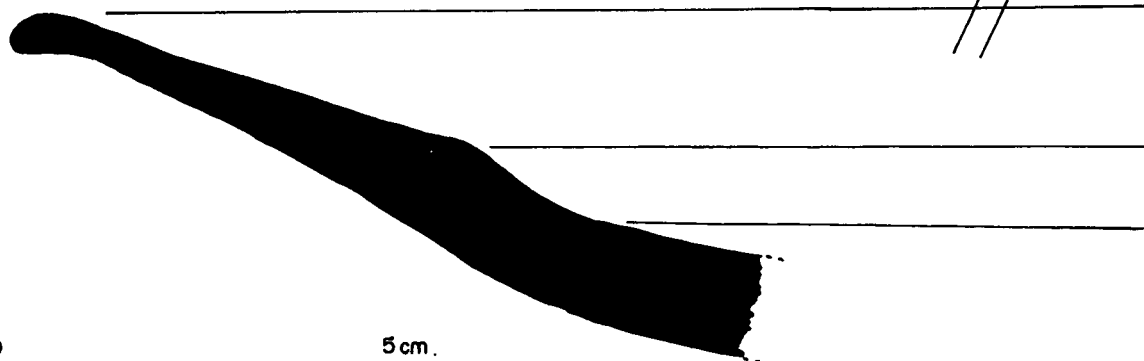
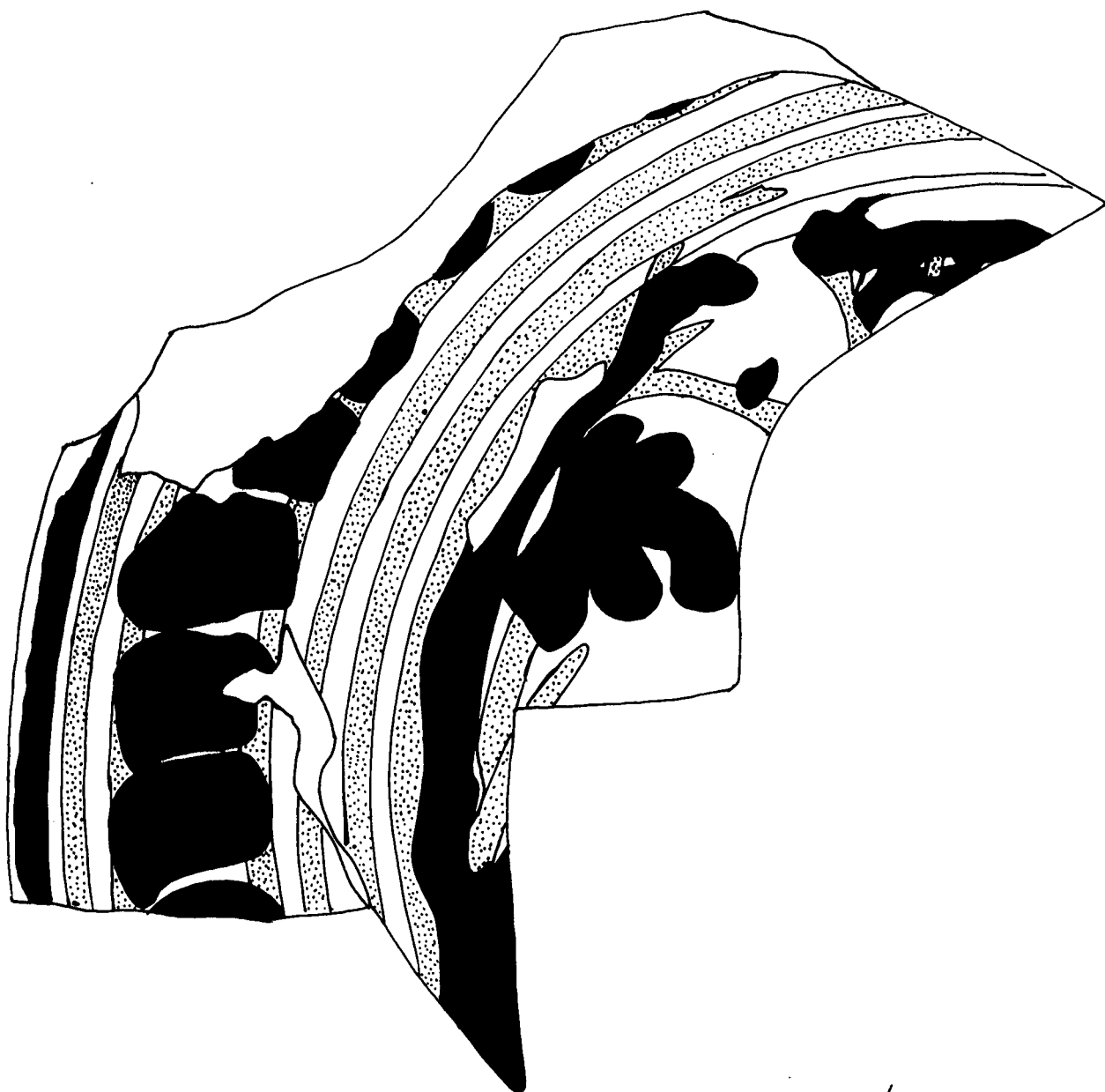
PIA ALMOINA-93

LÀMINA XLVI

Buidatge voltes

U.E.: 206

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

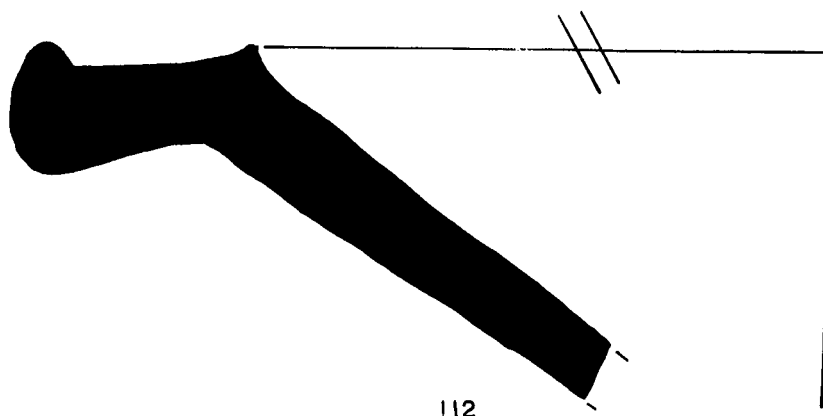
PIA ALMOINA-93

LÀMINA XLVII

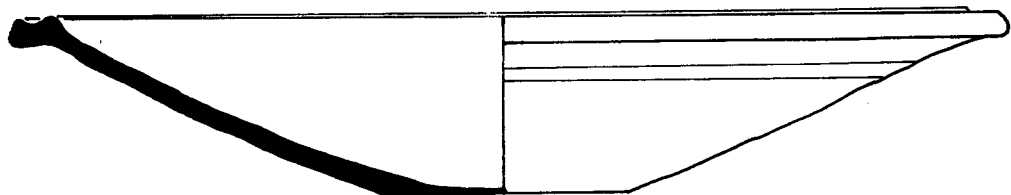
Buidatge voltes

U.E.: 206

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

112

113

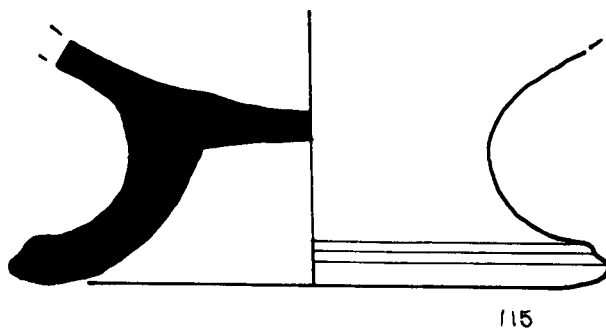
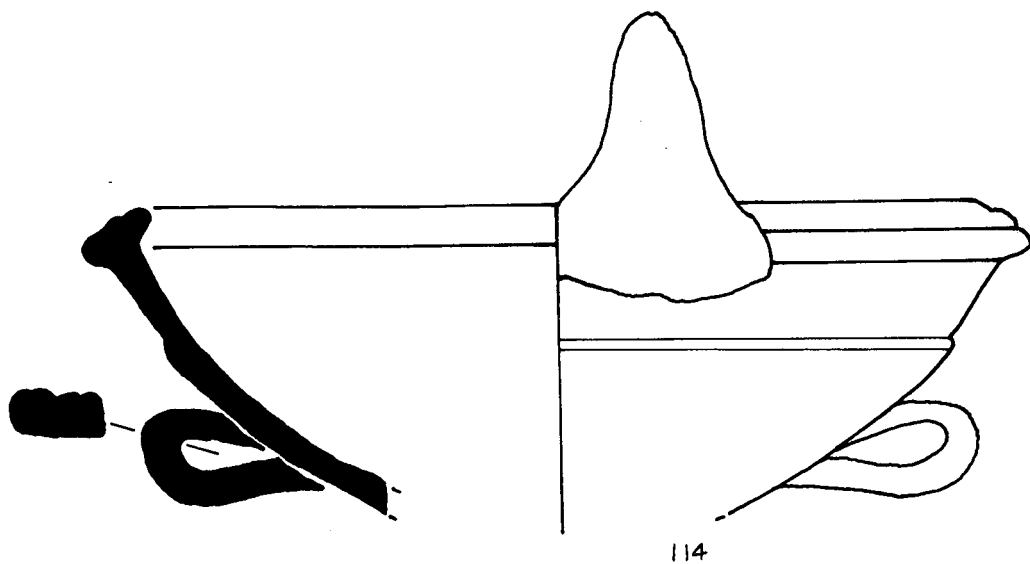
PIA ALMOINA-93

LÀMINA XLVIII

Buidatge voltes

U.E.: 206

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

PIA ALMOINA-93

LÀMINA XLIX

Buidatge voltes

U.E.: 206

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

Ajuntament de Barcelona

223

116

117

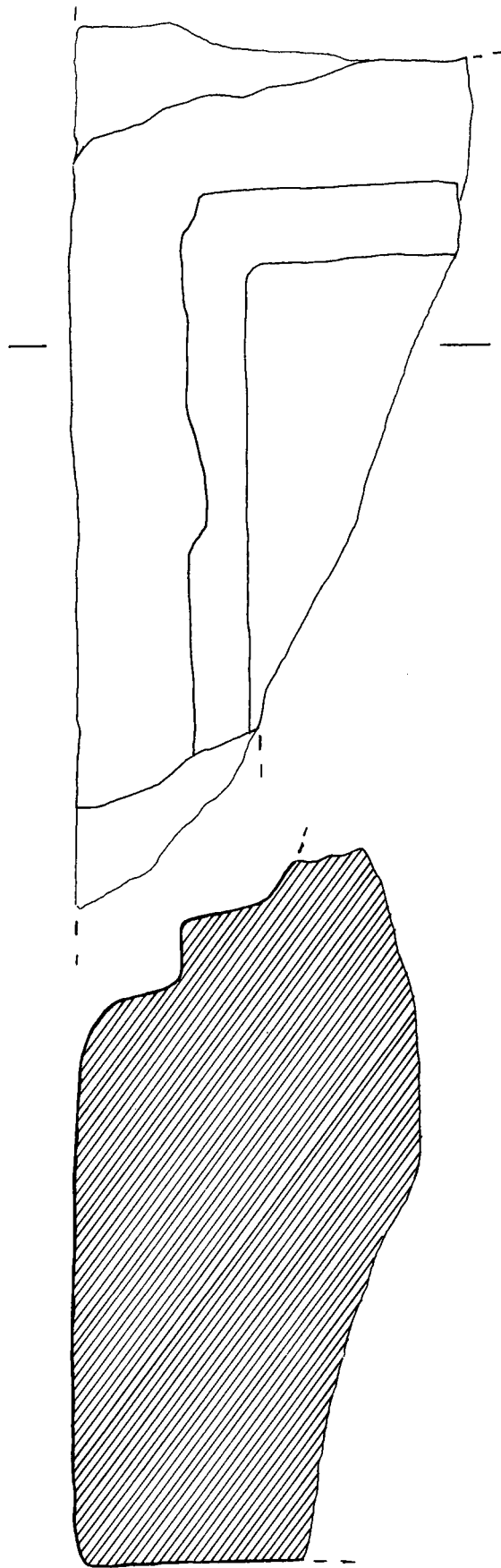
PIA ALMOINA- 93

LÀMINA L

Buidatge voltes

U.E. : 253

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

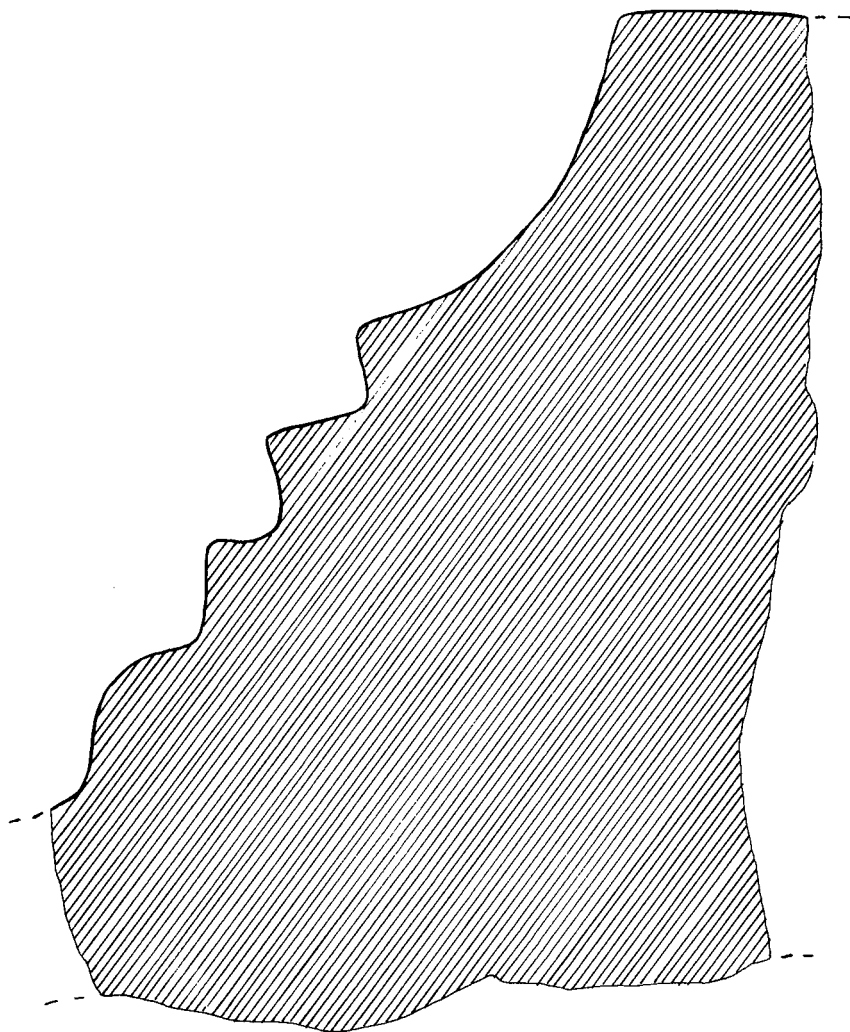

118

PIA ALMOINA - 93
LÀMINA LI
Rebliment Torre 6
U.E : 100

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

119

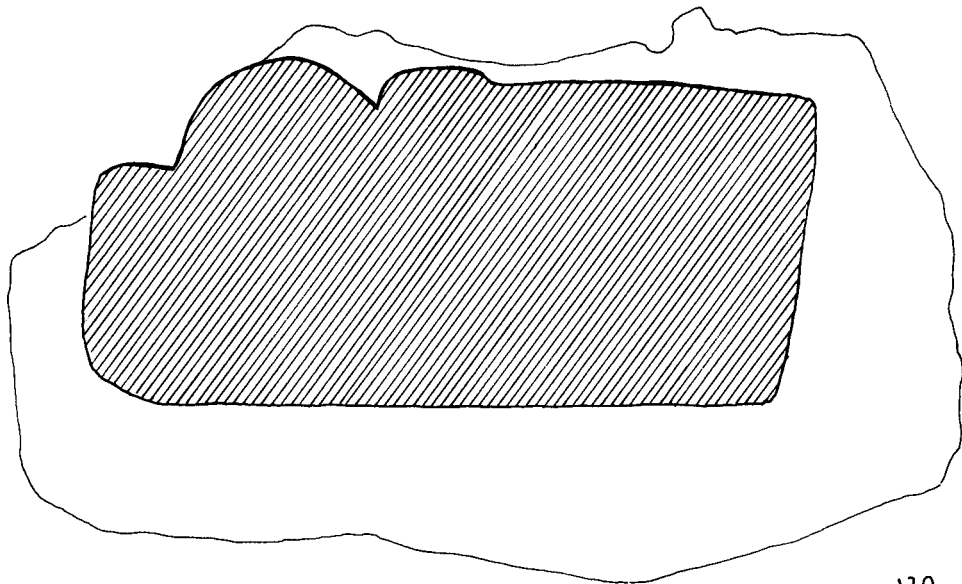
PIA ALMOINA - 93
LÀMINA LII
Rebliment Torre 6
U.E: 100

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

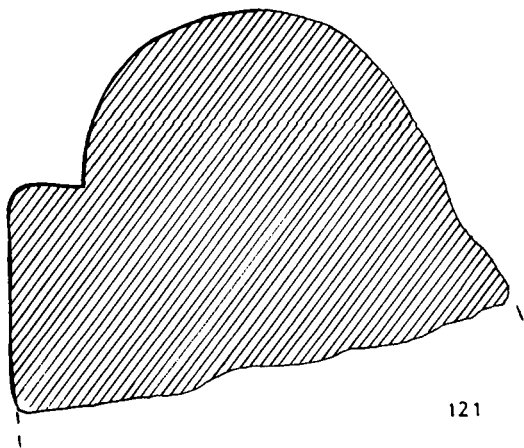

Ajuntament de Barcelona

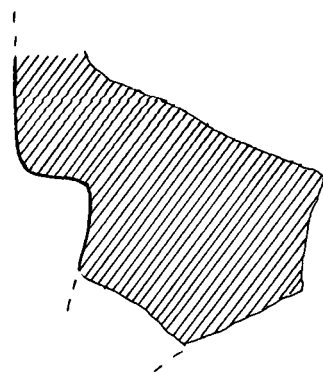
226

120

121

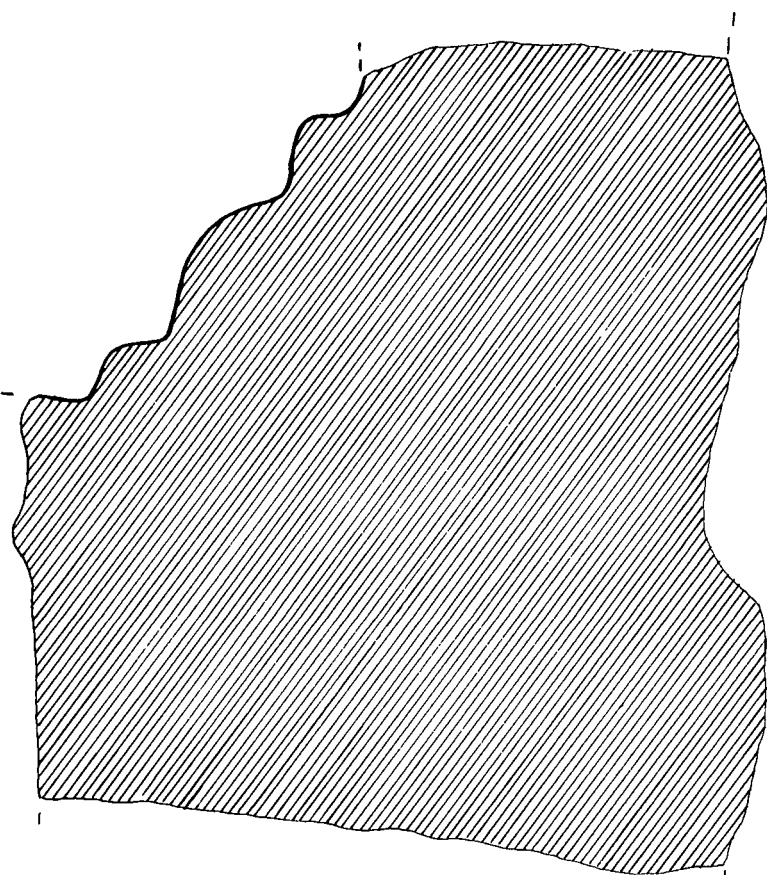
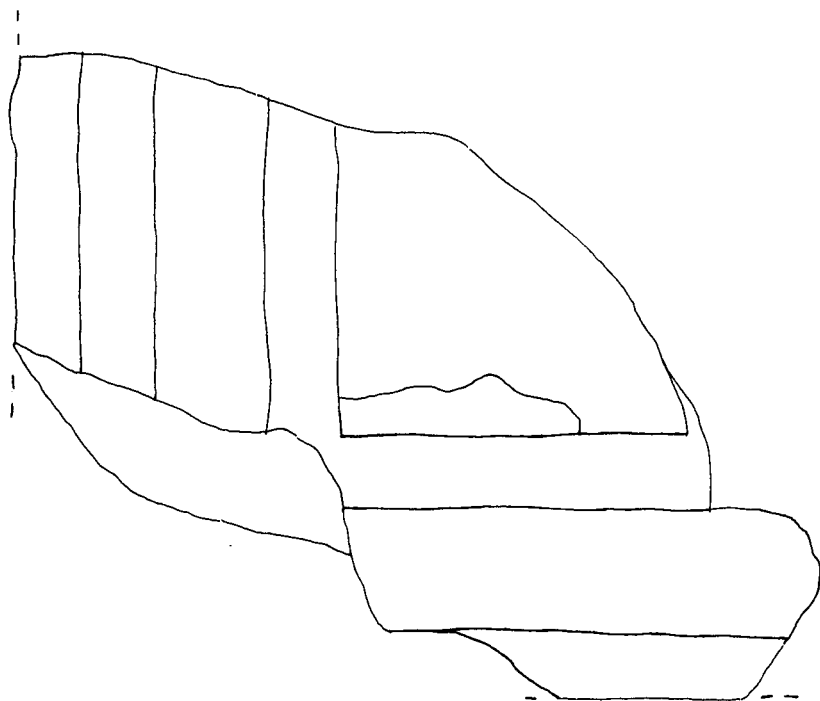

122

PIA ALMOINA - 93
LÀMINA LIII
Rebliment Torre 6
U.E : 100

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

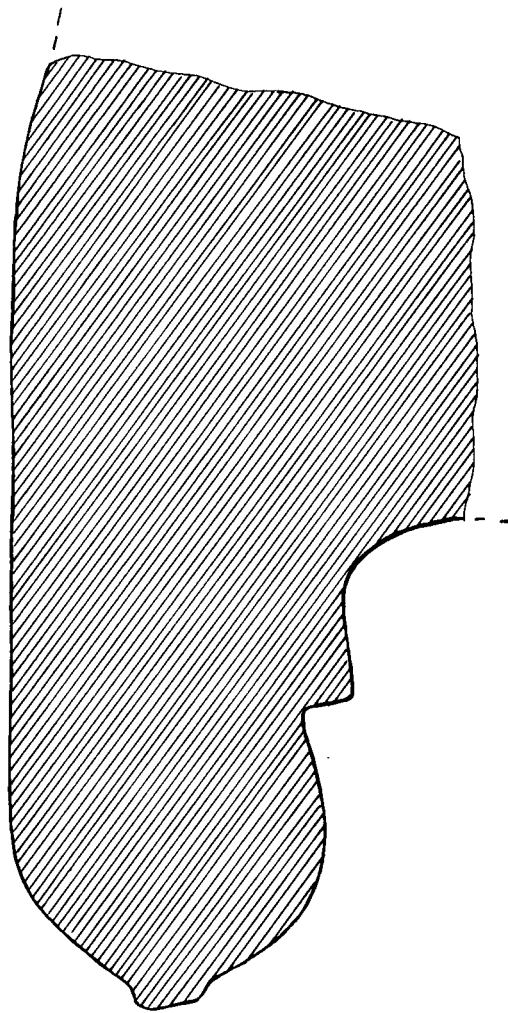

123

PIA ALMOINA 93
LÀMINA LIV
Rebliment Torre 6
U.E.: 100

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

124

PIA ALMOINA - 93
LÀMINA LV
U.E: 510

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

CERAMICA

1.- CLASSIFICACIO

11000	Prehistòrica
11001	Neolítica
11002	" decorada
11003	" llisa
11050	del Coure
11051	" grisa
11052	" ataronjada
11100	del Bronze
11101	" parets fines
12000	Protohistòrica sense determinar
12001	feno-púnica indeterminada
12002	" engalba vermell
12003	" engalba negra
12004	" comú
12005	grega d'occident
12050	roja a torn
12051	engalba roja
12052	pintada
12053	
12054	grisa de la costa catalana
12055	grollera
12056	grans recipients d'emmagatzematge
13000	Món Clàssic sense determinar
13001	grega inderminada
13002	buchero nero
13003	àtica figures negres
13004	àtica figures vermelles
13005	àtica vernís negre
13006	taller de les petites estampetes
13007	taller de Rhode
13008	taller Nikia-Ion
13009	taller pàteres 3 palmetes radials
13050	campaniana/vernís negre indeterminat
13051	precampaniana
13052	campaniana A
13053	campaniana A tardana
13054	campaniana B
13055	campaniana Boide
13056	campaniana C
13057	campaniana empuritana
13058	etrusca vernís negre
13059	imitacions campanianes
13060	vernís negre púnic

13100	terra sigil.lata indeterminada
13101	presigil.lata
13102	t.s. precoç
13103	t.s. aretina
13104	t.s. itàlica
13105	t.s. tardo-itàlica
13106	t.s. sudgàl.lica
13107	t.s. marmorata
13108	t.s. hispànica
13109	t.s. hispànica tardana
13110	t.s. hispànica indeterminada
13111	t.s. africana A
13112	t.s. africana A/D
13113	t.s. africana A/C
13114	t.s. africana C
13115	t.s. africana D
13116	t.s. africana indeterminada
13117	imitacions t.s. hispànica
13118	t.s. clara B
13119	t.s. lucente
13120	paleocristiana grisa
13121	paleocristiana ataronjada
13122	late Roman C
13123	produccions orientals
13124	vidrada romana
13125	imitacions Clara D
13126	
13150	parets fines indeterminades
13151	p.f. itàliques
13152	p.f. d'Aco
13153	p.f. sudgàl.liques
13154	p.f. de clorofolla d'ou
13155	p.f. hispàniques
13156	imitacions parets fines
13200	llàntia indeterminada
13201	ll. grega
13202	ll. republicana
13203	ll. republicana vernís negre
13204	ll. imperial
13205	ll. imperial de volutes
13206	ll. imperial de disc
13207	ll. imperial de canal
13208	ll. africana
13209	ll. africana paleocristiana
13210	ll. africana ARS
13250	comuna oxidada
13251	" reduïda
13252	" reduïda baix-imperial
13253	" engalba blanca
13254	" engalba negra
13255	" engalba vermell

13256	comuna roig pompeia
13257	" itàlica
13258	" africana
13259	" empuritana oxidada
13260	" de cuina acurada
13261	imitacions comuna africana
13262	comuna bescuitada
13300	àmfora indeterminada
13301	" massaliota
13302	" feno-púnica
13303	" ebussitana
13304	" romana
13305	" greco-itàlica
13306	" itàlica
13307	" gàl.lica
13308	" hispànica
13309	" bética
13310	" tarraconense
13311	" lusitana
13312	" africana
13313	" oriental
13314	soports d'àmfores
13315	anforiscos
13316	disc terra cuita
13317	taps
13318	fragments vasos retallats
13319	altres accessoris
13320	dollia
13321	àmfora rodia
13322	àmfora corintia
13323	àmfora Samos
13400	comuna a torn oxidada època indeterminada
13401	comuna a mà oxidada època indeterminada
13402	comuna a torn reduïda època indeterminada
13403	comuna a mà reduïda època indeterminada
13404	comuna oxidada època indeterminada
13405	comuna reduïda època indeterminada
14000	Món Medieval i Modern indeterminat
14001	comuna oxidada a mà
14002	comuna oxidada a torn
14003	comuna oxidada vidrada
14004	comuna reduïda a mà
14005	comuna reduïda a torn
14006	comuna reduïda vidrada

14050	islàmica	indeterminada
14051	"	verd manganés
14052	"	melada
14053	"	corda seca total
14054	"	corda seca parcial
14055	"	esgrafiada
14056	"	pintada
14057	"	dourada (reflex metàl.lic)
14058	"	a motllo
14059	"	comú oxidada
14060	"	comú reduïda
14100	vidrada blanca	
14101	blanca i blava	
14102	"	de Barcelona
14103	"	catalana
14104	"	d'orles diverses
14105	"	de la butifarra
14106	"	de l'arracada
14107	"	d'influència francesa
14108	"	de la cirereta
14109	"	de faixes o cintes
14110	"	de la Segarra
14111	"	d'Escornelbou
14112	"	de la panotxa
14113	"	regalats
14114	"	de Poblet
14115	"	de sanefa negativa
14116	"	de transició
14117	"	amb la Tau
14118	"	d'influència de Savona
14119	"	corbata o palmera
14120	"	ditada
14121	"	de blondes
14122	"	de Paterna
14123	"	de Manises
14124	"	de Manises i groga
14125	"	de la figueta
14126	"	de la cirera
14200	de reflex metàl.lic	
14201	rf.mt.	producció catalana
14202	"	de l'ungla
14203	"	de sanefa amb gallons
14204	rf.mt.	de sanefa amb fulles
14205	"	de sanefa en negatiu
14206	"	decoració floral
14207	"	de fons picat
14208	"	de pinzell-pinta
14209	"	decoració geomètrica
14210	"	amb lletres o anagrames
14211	"	i blava
14212	"	de Paterna
14213	"	de Manises

14250	blanca i manganès
14251	bl.mg. blau i manganès
14252	bl.mg. verd i manganès
14253	bl.mg. verd i manganès de Paterna
14254	bl.mg. verd i manganès de Manises
14255	bl.mg. verd i manganès catalana
14256	bl.mg. i verd
14257	bl.mg. i policroma
14300	pisa blanca
14301	pisa decorada
14302	porcelana
14303	Pickman / Cartuja
14304	d'importació
14305	maiolica lligur
14306	vidrada policroma
15000	Material ceràmic no recipient

2.- DEFINICIO DEL FRAGMENT

sense forma	SF
sense definir	SD
perfil senser	PS
vora	VO
nansa	NA
arrancament nansa	AN
coll	CO
carena	CR
llavi	LL
fons	FO
peu	PE
pivot	PI
bec	BE
pom/agafador	AG
escoria	ER
broc	BR
abocador	AB

per llànties:	
infundibulum	IN
pico (rostrum)	RO
orla (margo)	MA
disc	DI
volutes	VL
forat de llum	FL
forat alimentació	FA

3.- TIPOLOGIA

(per materials del Món Clàssic amb una tipologia ja establerta)
Inicials més usuals:

ABAS. Abascal	AFRIC. Africana
AGUARD. Aguarod	ALM. Almagro
ATL. Atlante	BAIL. Bailey
BEL. Beltran	BRUCK. Bruckner
DECHEL. Dechelette	DRAG. Dragendorf
DRES. Dressel	EBUS. Ebusitana
GOUD. Goudineau	H. Hayes
HALT. Haltern	
HERM. Hermet	KEAY Key
LAMB. Lamboglia	LAIET. Laietana
LOPEZ López Mullor	LUDOW. Ludowici
M. Morel	MEZQ. Mezquiriz
OBER. Oberaden	OELM. Oelman
OST. Ostia	OSW. Oswald
PALL. Pallarés	PASC. Pascual
RIG. Rigoir	RITT. Ritterling
SAL. Salomonson	SPT. Spitzer

4.- FORMA

(per materials no classificats tipològicament, basicament ceràmiques prehistòriques, medievals i modernes)

Ceràmica a mà:

bol/vas carenat	BCA
" cilíndric	BCI
" cònic	BCO
" elíptic	BEL
" esfèric	BES
" geminat	BGE
" multiple	BMU
" ovoide	BOV
" perfil en S	BPS
" semiesfèric	BSE
copa	COP
cullera	CUL
formatgera	FOR
forma indeterminada	FIN
frag.retallat no perf.	FRN
frag.retallat perforat	FRP
gresol	GES
paleta	PAL
plat carenat	PCA
plat/tapadora	PLT
plata	PLA
soport	SOP
tassa	TAS

Ceràmica a torn:

alabastron	ALA
àmfora	AMF
aryballos	ARY
hydria	HYD
kalathos	KAL
kratera calze	KCA
kratera campana	KCP
kratera columnes	KCO
kratera volutes	KVO
kylix	KYL
lebes	LEB
lekythos	LEK
oinochoe	OIN
pelike	PEL
skiphos	SKI
stamnos	STA
ungüentari bulb	UBU
" fusiforme	UFU
ungüentari	UGU
abeurador	ABE
ampolla	AMP
bací	BAC
bol	BOL
canelobre	CAN
cassola	CSS
cas.pàtina cendrosa	CSC
càntir	CAT
catufo	CAF
colador	COL
copa	COP
coffi	COS
cremaperfuns	CRP
cubell	CUB
escalfeta	ESF
escudella	ESC
escudella d'orelletes	EOR
fogó	FOG
formes amb abocador	FAB
formes obertes	FOB
formes tancades	FTA
fruiter	FRU
gerra	GER
gerreta	GET
gerro	GRR
gibrell	GIB
got	GOT
greixonera	GRE
llàntia cassol.i bec pes.	LCB
llàntia peu alt	LPA
llàntia piquera	LPI
llumanera	LLU
menjadora	MEN
morter	MOR
motllo	MOT
motllo sigil.lata	MSG
olla	OLL
olla pàtina cendrosa	OPC
orsa	ORS

pàtera	PTT
plat	PAT
plat d'ala	PDA
plat/tapadora	PTA
plat/tap. vora fumada	PTF
plata	PLA
plat tallador	PTL
poal	POA
pot	POT
pot de farmàcia	PFA
rentamans	REN
safata	SAF
servidor	SEV
soport	SOP
soport d'anell	SAN
soport rodet	SRD
tallador	TAL
tapadora	TAP
tassa	TAS
tenalla	TEN
test	TES
tinter	TIN
tupi	TUP
urna	URN
xocolatera	XOC

Material ceràmic no recipient:

artefacte no definit	AND
bola	BLA
cilindres de forn	CFO
cuny de forn	CYF
dena	DEN
figura antropomorfa	FAN
figura zoomorfa	FZM
frag. d'argila indeterminat	FAI
fussaiola	FUS
joguina	JOG
mascara	MAS
pes teler circular	PTC
pes teler oval	PTO
pes teler rectangular	PTR
pes teler indeterminat	PTI
pes teler troncocònic	PTT
pipes	PIP
placa	PLC
placa foradada	PFD
rodet	ROD
tres peus terrissaire	TPT
soport llac de foc	SLF
peça circular foradada	PCF

5.- TECNICA

a mà	MA
a torn	TO
a torn lent	TL
a motllo	MO
motllo cistelleria	MC
ensamblada	EN
indeterminada	IN

6.- DECORACIO

acanalada	AC
aiguada	AG
aplicació	AL
aplicació metàl·lica	AM
apl.pasta blanca	AB
apl.pasta roja	AR
apl.pedres	AP
baquetons	BA
barbotina	BB
botons	BO
calada	CA
cordons digitacions	CD
cordons incisió	CI
cordons impressió	CM
cordons llisos	CL
cordons pessigats	CP
ditada	DI
esgrafiada	ES
excisa	EX
impresa canya/os	IO
impresa cardial	IC
impresa cistelleria	IL
impresa digitada	ID
impresa espàtula	IE
impresa estampillada	IS
impresa peine	IP
impresa punxó	IX
impresa puntillada	IA
impresa respallada	IR
impresa teixit	IT
impresa ungulada	IU
incisa	IN
incisa pintada	NP
mamelons	MA
mangra	MG
motllo	MO
ondulació en vora	OV
perforada	PF
pessigada	PE
pintada	PI
pintada blanca	PB
pintada negra	PN
pintada roja	PR
pintada roig-marronós	PM

policroma	PP
psudoexcisa	PS
rodeta	RO
vernís roig	VR

6.- PASTA

grollera oxidada	GO
grollera reduïda	GR
grollera mixta	GM
acurada oxidada	AO
acurada reduïda	AR
acurada mixta	AM
bescuitada	BE
caolinitica	CA

7.- ACABATS

allisat	AL
allisat amb fang	AF
arenós	AR
brunyt	BR
engalbat	EN
esmaltat	EM
espatulat	ES
marques terrissaire	MT
pàtina cendrosa	PC
pintat	PI
rugós	RU
strice	ST
vernissat	VE
vidrat	VI
pentinada	PE
estriat	ET

METALL

1.- CLASSIFICACIO

20000	indeterminat
20001	bronze
20002	ferro
20003	plata
20004	or
20005	plom
20006	aleacions diverses
20007	altres metalls
20008	coure

2.- FORMA

agulla	AGU
agulla de cap	AGC
alabarda	ALB
àncora	ANC
anell	ANE
arracada	ARR
arreus de cavall	ARC
artefacte indeterminat	ATI
ast	AST
bala	BAL
barra	BRR
bomba	BOM
botó	BOT
braçalet	BRA
braser	BRS
cadena	CAD
clau	CLA
dena	DEN
destrall	DRT
diadema	DMA
elements de carro	ECR
elements religiosos	ERE
enformador	ENF
escarpa	EPA
escoria	ESR
escultura	ESC
escut	EST
espasa	ESP
falcata	FAL
fibula anular	FAN
fibula d'apendix caudal	FAC
fibula de bucle	FBU
fibula de naueta	FNA
fibula de pivot	FPV
fibula doble ressort	FDR
fib.indigena de colze	FIC
fibula peu alt	FPA
figura antropomorfa	FAN
figura zoomorfa	FZM
fil frag.riscle/anell/ braçalet	FFR
ganivet	GNV
gerra	GER
gobelet	GOB
llingot	LIN
mirall	MRL
moneda	MON
pectoral	PEC
penjant	PJA
pinces	PNC
placa	PLC
pondius	PON
punta fletxa	PFL
punta llança/javelina	PLJ
punxó	PNX
punyal	PNY

serra	SER
sivella	SIV
vas	VAS

5.- TECNICA

forjar	FJ
fosa	FS
cisellar	CS
repussar	RP
calat	CL

VIDRE

1.- CLASSIFICACIO

30000	vidre
30001	pasta vitrea
30002	crystal
30003	escòria

2.- DEFINICIO DEL FRAGMENT

sense forma	SF
sense definir	SD
perfil senser	PS
vora	VO
nansa	NA
arrancament nansa	AN
coll	CO
carena	CR
llavi	LL
fons	FO
peu	PE
pivot	PI
bec	BE
pom/agafador	AG
escòria	ER

4.- FORMA

fragment no definit	VIN
ampolla	AMP
anforisc	VAF
camafeus	VCS
copa	COP
dena	DEN
element construcció	VEC
element d'us funerari	VEF

element d'us personal	VEP
flascons	VFL
gerra	GER
plat	PAT
plata	PLA
ungüentari	UGU

5.- TECNICA

realit. no definida	ND
vidre-mosaic	VM
motllo decorat	MD
motllo baix relleu	MB
motllo volum rodó	MR
tallat	VT
gravat	VG
amb aplicacions	VA
fondi d'or	FO
pintat	VP
bufat	VB

MATERIAL LITIC

1.- CLASSIFICACIO

40000	indeterminat
40001	sílex
40002	quarç
40003	jaspi
40004	granit
40005	arenisca
40006	volcànic
40007	micaesquisto
40008	caliça
40009	marbre
40010	alabastre
40011	conglomerat
40012	travertí
40013	pissarra
40014	pedres precioses
40015	minerals
40016	fòssils
40017	rierencs

4.- FORMA

pedra tallada no retocada ascla	ASC
pedra tallada no retocada fulla	FLL
pedra tallada no retocada rebuts	REB
nucli fragmentat	FNU

nucli amb cortex	NCO
nucli sense cortex	NSC
pedra retocada perforador	PFD
pedra retocada gratador	GRA
pedra retocada rascadora	RAS
pedra retocada làmina de dors	LDO
pedra retocada làmina retocada	LRE
pedra retocada punta de dors	PDO
pedra retocada punta(retoc simple)	PUN
pedra retocada geomètric	GEO
pedra retocada denticulat	DNT
pedra retocada truncadura	TRU
pedra retocada punta de fletxa	PFL
pedra retocada osca	OSC
pedra polida cisell	CIS
pedra polida destral	DTA
allisador	ALS
àncora	ANC
anell	ANE
artefacte indeterminat	ATI
artefacte no definit	ATD
baix relleu	BAR
bala	BAL
bola	BLA
braçalet	BRA
braçalet d'arquer	BÇA
cassoleta	CTA
dena	DEN
enformador	ENF
escultura	ESC
figura zoomorfa	FZM
figura antropomorfa	FAN
gresol	GES
inscripció	INS
mà de molí	MMO
molí barquiforme	MBA
molí (roda)	MOL
morter	MOR
motllo de fundició	MFU
peça circular foradada	PCF
peça circular no perforada	PCN
pedestal	PED
penjant	PJA
placa	PLC
placa decorada	PDC
placa foradada	PFD
punyal	PNY
sarcòfag	SAR

MATERIALS CONSTRUCCIO

1.- CLASSIFICACIO

50000	alabastre
50001	arenisca
50002	elements ceràmics

50003	estuc / arrebossat
50004	fusta
50005	imbrex
50006	indeterminat
50007	maó
50008	marbre
50009	morter
50010	mosaic
50011	tesseles
50012	opus signinum
50013	pintura / estuc pintat
50014	rajoles
50015	tegula
50016	tegula mammata
50017	tegula de suports
50018	terracotes
50019	tovots / tapial
50020	cornisa
50021	columna
50022	capitel
50023	carreu
50024	antefix
50025	canonada
50026	gàrgola
50027	tubuli
50028	teula vidrada
50029	teula
50030	rajola blanca i blava (XVI)
50031	rajola bl. i blava moderna (XVII-XVIII)
50032	rajola policroma (XVIII-XIX)
50033	rajola vidrada anterior s.XVIII
50034	rajola bl. i blava anterior s.XVIII
50035	rajola contemporània (s.XIX-XX)
50036	totxo (s.XX)
50037	terrazo

MATERIA ORGANICA

1.- CLASSIFICACIO

60001	ós
60002	ivori
60003	closca
60004	fusta treballada
60005	teixit
60006	cuiro
60007	vegetals
60050	restes antropològics
60051	macrofauna
60052	microfauna
60053	fauna aquàtica
60054	malacofauna
60055	fusta no treballada
60056	carbó
60057	granès

4.- FORMA

agulla	AGU
agulla de cap	AGC
anell	ANE
artef.os/petxina/ivori	OPI
artefacte no definit	AND
beina	BEI
bossa	BSA
botó	BOT
braçalet	BRA
caixa	CXA
calçat	CÇA
cistell	CTL
cisteria	CIS
corda	CDA
corn tallat	COT
cullera	CUL
dena	DEN
dent decorat	DTD
dent perforat	DTP
enformador	ENF
espàtula	EPT
falange decorada	FLD
figura antropomorfa	FAN
figura zoomorfa	FZM
frontisa	FTS
fusta frag.indeterminada	FFI
fusta construc.naval	FCN
fusta construcció	FCO
marcador	MCD
penjant	PJA
petxina frag.pulida	FOP
pinta	PNT

pulidor	PUL
punta fletxa	PFL
punxó	PNX
punyal	PNY
raspall	RAS
resquill apuntat	RQA
teixit	TXI
ullal porc sen.tallat	UPS

5.- TECNICA

matèria prima sense modificar	MPS
matèria prima en procés fabricació	MPF
matèria prima modificada	MPM

MOSTRES PER ANALISIS

1.- CLASSIFICACIO

70000	terra
70001	morter
70002	pedra
70003	metall
70004	carbó (anàlisi antracològic)
70005	pol.len
70006	granès
70007	llavors
70008	carbó (C.14)

Nº Reg.	UE	SECTOR	NUM_DIFERE	NUM_FRAGME	CODIG	CLAS	DEF_FRAGME	TIPOLOGIA	TECNICA	PASTA	D
1	8	CALA 1	0	1	14002	SF			AO		
2	8	CALA 1		1	14002	SF			AO		
3	8	CALA 1		1	14002	PE			AO		
4	8	CALA 1		1	14002	VO			AO		
5	8	CALA 1		1	14003	SF			AO		
6	8	CALA 1		1	14003	VO			AO		
7	8	CALA 1		1	14003	FO			AO		
8	8	CALA 1		1	14003	VO			AO		
9	8	CALA 1		2	14003	SF			AO		
10	8	CALA 1		2	14003	SF			AO		
11	8	CALA 1		1	14003	SF			AO		
12	8	CALA 1		1	14003	VO			AO		
13	8	CALA 1		1	14003	SF			AO		
14	8	CALA 1		1	14003	VO			AO		
15	8	CALA 1		2	14005	SF			AO		
16	8	CALA 1		1	14302	SF		CSS	AR		
17	14	CALA 1		1	14003	VO			CA		
18	14	CALA 1		1	13402	SF					
19	14	CALA 1		1	50034						
20	14	CALA 1		1	60051						
21	17	CALA 1		1	13115	CR					
22	17	CALA 1		1	13250	NA					
23	17	CALA 1		1	13258	VO		OSTIA III, 332			
24	17	CALA 1		1	13258	VO		OSTIA III, 267			
25	17	CALA 1		10	13300	SF					
26	17	CALA 1		1	13312	VO		KEY 4 AFRICANA II			
27	17	CALA 1	1	1	14002	VO		CSS	TO	GO	
28	17	CALA 1		1	14002	FO			TO	GO	
29	17	CALA 1		1	14002	CR			TO	GO	
30	17	CALA 1		17	14002	SF			TO	GO	
31	17	CALA 1	2	2	14002	VO		OLL	TO	GM	
32	17	CALA 1		2	14002	FO			TO	BE	
33	17	CALA 1		2	14002	CO			TO	BE	
34	17	CALA 1		32	14002	SF			TO	BE	
35	17	CALA 1		1	14003	SF			TO	BE	
36	17	CALA 1		1	14003	VO			TO	GM	
37	17	CALA 1	3	2	14005	VO		OLL	TO	GR	
38	17	CALA 1		5	14005	SF			TO	GR	
39	17	CALA 1		1	14100	SF			TO	GR	
40	17	CALA 1		1	40003				TO	AO	
41	17	CALA 1		3	50015						

Nº Reg.	UE	DECORAC_E	DECORAC_I	ACABAT_E	ACABAT_I	CRONOLOGIA	DEFIN_UE	CRON_PEA	OBSERVACIO
1	8						.F.		
2	8						.F.		
3	8						.F.		
4	8						.F.		
5	8			VI			.F.		
6	8			VI			.F.		
7	8			VI			.F.		
8	8			VI			.F.		
9	8			VI			.F.		EXTERIOR CREMAT
10	8	VI					.F.		
11	8	VI		VI			.F.		MARRO I NEGRE
12	8	VI		VI			.F.		GROC I VERD
13	8	VI		VI			.F.		GROC I VERD
14	8	VI		VI			.F.		
15	8						.F.		
16	8						.F.		
17	14						.F.		
18	14						.F.		
19	14						.F.		
20	14						.F.		
21	17						.F.		
22	17						.F.		
23	17						.F.		
24	17						.F.		
25	17						.F.		
26	17						.F.		
27	17						.F.		
28	17						.F.		
29	17						.F.		
30	17						.F.		
31	17						.F.		
32	17						.F.		
33	17						.F.		
34	17						.F.		
35	17			VI			.F.		EN VERD-GROGUENC I
36	17			VI			.F.		
37	17						.F.		
38	17						.F.		
39	17						.F.		
40	17			VI			.F.		
41	17						.F.		

-1/2 II
1a 1/2 II-FINIV

XII

XII

XII

50002	1	50002	ESR	VA	TO	GO
50029	102	50029			TO	GO
60051	61	60051			TO	GO
60054	2	60054			TO	GO
20001	2	20001			TO	GO
20002	4	20002			TO	BE
30000	1	30000 SF				
13250	1	13250 SF				
13250	1	13250 SF				
13300	3	13300 SF				
14002	2	14002 VO				
14002	2	14002 CO				
14002	1	14002 NA				
14002	5	14002 FO				
14002	4	14002 SF				
14000	4	14000 SF				
50015	2	50015 SF				
50015	2	50015 VO				
50029	24	50029				
60051	100	60051				
60054	1	60054				
50003	4	50003				
14002	8	14002 SF				
14003	1	14003 SF				
50029	6	50029				
60051	14	60051				
14000	6	14000 SF				GM
14000	2	14000 VO				GM
14000	5	14000 SF				AO
14002	12	14002 SF				
14003	1	14003 VO	GIB			
14003	1	14003 NA				
14003	3	14003 SF				
14003	2	14003 SF				
14003	1	14003 VO	OLL			
14003	1	14003 SF				
14005	1	14005 VO	OLL			GR
20002	1	20002	CLA			
30000	2	30000 SF				
60051	22	60051				
13300	1	13300 SF				
13250	1	13250 SF				
13312	1	13312 SF				

1

42	17	CALA	1
43	17	CALA	1
44	17	CALA	1
45	17	CALA	1
46	17	CALA	1
47	17	CALA	1
48	17	CALA	1
49	18	CALA	1
50	18	CALA	1
51	18	CALA	1
52	18	CALA	1
53	18	CALA	1
54	18	CALA	1
55	18	CALA	1
56	18	CALA	1
57	18	CALA	1
58	18	CALA	1
59	18	CALA	1
60	18	CALA	1
61	18	CALA	1
62	18	CALA	1
63	18	CALA	1
64	23	CALA	1
65	23	CALA	1
66	23	CALA	1
67	23	CALA	1
68	24	CALA	1
69	24	CALA	1
70	24	CALA	1
71	24	CALA	1
72	24	CALA	1
73	24	CALA	1
74	24	CALA	1
75	24	CALA	1
76	24	CALA	1
77	24	CALA	1
78	24	CALA	1
79	24	CALA	1
80	24	CALA	1
81	24	CALA	1
82	24	CALA	1
83	24	CALA	1
84	25	CALA	1

HAYES 5/7

LAMB. 13

TAP
MOR
GER

BOL
PTA

OSTIA II, FIG. 312
OSTIA II, FIG. 312
OSTIA III, FIG 332
OSTIA II, FIG. 302
OSTIA I, FIG. 261
LAMB. 10 A
LAMB. 10 B
OSTIA III, 267
OSTIA III, 267
INDETERM.
OSTIA III FIG. 332

BEL. II/PELICHET 46

13109 SF	1	1	13109 VO	1	1
13109 VO	1	1	13111 VO	1	1
13111 VO	1	1	13111 PE	1	1
13111 PE	1	1	13111 SF	1	1
13111 SF	1	1	13111 SF	9	1
13111 SF	9	1	13111 SF	1	1
13200 IN	1	1	13200 IN	158	1
13250 SF	158	3	13250 SF	3	3
13250 FO	3	4	13250 FO	4	4
13250 NA	4	4	13250 NA	4	4
13250 CO	4	2	13250 CO	2	2
13250 AG	2	1	13250 AG	1	1
13250 FO	1	11	13250 FO	11	11
13250 VO	11	3	13250 VO	3	3
13250 VO	3	1	13250 VO	1	1
13204 RO	1	2	13204 RO	2	2
13204 DI	2	1	13204 DI	1	1
13255 VO	1	1	13255 VO	1	1
13255 SF	1	1	13255 SF	1	1
13256 VO	1	10	13256 VO	10	10
13258 CR	10	4	13258 CR	4	4
13258 VO	4	85	13258 VO	85	85
13258 SF	85	1	13258 SF	1	1
13258 VO	1	1	13258 VO	1	1
13258 VO	1	6	13258 VO	6	6
13258 VO	6	1	13258 VO	1	1
13258 VO	1	2	13258 VO	2	2
13258 VO	2	10	13258 VO	10	10
13258 VO	10	4	13258 VO	4	4
13258 VO	4	7	13258 VO	7	7
13258 VO	7	1	13258 VO	1	1
13258 VO	1	1	13258 VO	1	1
13258 VO	1	11	13258 VO	11	11
13258 VO	11	151	13258 VO	151	151
13300 SF	151	1	13300 SF	1	1
13300 VO	1	1	13300 VO	1	1
13300 PI	1	1	13300 PI	1	1
13306 SF	1	1	13306 SF	1	1
13309 VO	1	1	13309 VO	1	1
13309 SF	1	3	13309 SF	3	3
13310 SF	3	8	13310 SF	8	8

171	4	CALA	2	13	13312	SF	
172	4	CALA	2	1	13310	VO	
173	4	CALA	2	5	13320	SF	
174	4	CALA	2	1	13400	VO	
175	4	CALA	2	11	13400	SF	
176	4	CALA	2	1	13400	FO	
177	4	CALA	2	11	13402	SF	
178	4	CALA	2	1	13402	VO	
179	4	CALA	2	10	14003	SF	
180	4	CALA	2	2	14003	CR	
181	4	CALA	2	1	14003	SF	
182	4	CALA	2	4	14003	SF	
183	4	CALA	2	2	14003	VO	
184	4	CALA	2	1	14003	VO	PAT
185	4	CALA	2	1	14003	VO	PAT
186	4	CALA	2	1	14100	SF	GIB
187	4	CALA	2	2	14103	VO	PAT
188	4	CALA	2	1	14103	VO	PAT
189	4	CALA	2	2	20002		CLA
190	4	CALA	2	2	30000	VO	
191	4	CALA	2	1	30000	FO	
192	4	CALA	2	1	30000	CO	
193	4	CALA	2	9	30000	SF	
194	4	CALA	2	1	30003		
195	4	CALA	2	1	50003		
196	4	CALA	2	3	50006		
197	4	CALA	2	1	50008		
198	4	CALA	2	24	50015		
199	4	CALA	2	21	50005		
200	4	CALA	2	46	50006		
201	4	CALA	2	32	60031		
202	5	CALA	2	1	13108	SF	
203	5	CALA	2	2	13108	SF	
204	5	CALA	2	1	13150	SF	
205	5	CALA	2	20	13250	SF	
206	5	CALA	2	1	13250	CO	
207	5	CALA	2	3	13250	FO	
208	5	CALA	2	1	13250	VO	
209	5	CALA	2	1	13258	VO	
210	5	CALA	2	1	13258	VO	
211	5	CALA	2	3	13258	FO	
212	5	CALA	2	16	13258	SF	
213	5	CALA	2	1	13258	CR	

GO
AR
GR

GIB

PAT
PAT
GIB
PAT
PAT
CLA

LAMB. 10 A

M

7

8

257	6	CALA 2	112	13258 SF	OSTIA III, 267
258	6	CALA 2	9	13258 VO	OSTIA III, 331
259	6	CALA 2	1	13258 VO	OSTIA II, 312
260	6	CALA 2	1	13258 VO	CAESAR AUG. GS/200
261	6	CALA 2	1	13258 VO	HAYES 131
262	6	CALA 2	1	13258 VO	CSS
263	6	CALA 2	1	13258 VO	LAMB. 10 A
264	6	CALA 2	1	13258 VO	LAMB. 10 B
265	6	CALA 2	9	13258 VO	OSTIA III, 324
266	6	CALA 2	7	13258 VO	CAESAR AUG. GS/200
267	6	CALA 2	1	13258 VO	OSTIA I, 261
268	6	CALA 2	1	13258 BR	OSTIA III, 332
269	6	CALA 2	2	13258 VO	GRUP AGUARD.
270	6	CALA 2	6	13258 VO	
271	6	CALA 2	12	13258 VO	
272	6	CALA 2	20	13258 CR	
273	6	CALA 2	3	13258 SF	
274	6	CALA 2	18	13258 FO	
275	6	CALA 2	1	13258 PE	
276	6	CALA 2	108	13300 SF	
277	6	CALA 2	4	13309 SF	
278	6	CALA 2	26	13310 SF	
279	6	CALA 2	1	13310 VO	
280	6	CALA 2	1	13310 CO	
281	6	CALA 2	1	13306 VO	
282	6	CALA 2	9	13312 SF	
283	6	CALA 2	2	13312 AN	
284	6	CALA 2	5	13312 NA	
285	6	CALA 2	2	13312 CO	
286	6	CALA 2	1	13312 VO	
287	6	CALA 2	1	13317 SF	
288	6	CALA 2	1	13400 FO	
289	6	CALA 2	9	13402 SF	
290	6	CALA 2	1	13402 VO	
291	6	CALA 2	2	13402 FO	
292	6	CALA 2	4	13400 SF	
293	6	CALA 2	1	14000 SF	
294	6	CALA 2	1	14003	
295	6	CALA 2	2	20002	
296	6	CALA 2	3	30000 SF	
297	6	CALA 2	5	50003	
298	6	CALA 2	35	50005	
299	6	CALA 2	25	50006	

3

4

5

6

7

FOB

BE
BE

343	9	CALA 2	1	13258 PE		
344	9	CALA 2	3	13258 CR		
345	9	CALA 2	12	13258 FO		
346	9	CALA 2	1	13258 VO	OSTIA II, 303	
347	9	CALA 2	1	13258 VO	OSTIA III, 267	
348	9	CALA 2	1	13258 VO	OSTIA III, 332	
349	9	CALA 2	1	13258 VO	OSTIA I, 261	
350	9	CALA 2	1	13258 VO	GRUP AGUAROD	
351	9	CALA 2	37	13258 SF		
352	9	CALA 2	1	13258 VO		
353	9	CALA 2	2	13258 VO	LAMB. 10 a	
354	9	CALA 2	2	13258 VO	LAMB. 10 b	
355	9	CALA 2	31	13300 SF		
356	9	CALA 2	21	13310 SF		SF
357	9	CALA 2	0	0 4	13312	
358	9	CALA 2	1	14003 SF		
359	9	CALA 2	4	20002		
360	9	CALA 2	3	30000 SF		
361	9	CALA 2	2	30000 VO		
362	9	CALA 2	1	50003		
363	9	CALA 2	18	50005		
364	9	CALA 2	40	50015		
365	9	CALA 2	68	60054		
366	9	CALA 2	1	13309 VO	PELICHET 46	
367	10	CALA 2	1	13111 SF		
368	10	CALA 2	17	13250 SF		
369	10	CALA 2	1	13251 SF		
370	10	CALA 2	2	13258 SF		
371	10	CALA 2	7	13300 SF		
372	10	CALA 2	2	30000 SF		
373	10	CALA 2	1	50015		
374	10	CALA 2	10	60051		
375	11	CALA 2	1	13100 VO		
376	11	CALA 2	1	13100 SF		
377	11	CALA 2	6	13106 SF		
378	11	CALA 2	1	13106 VO	DRAG. 29/37	
379	11	CALA 2	1	13106 PE		
380	11	CALA 2	1	13108 SF		
381	11	CALA 2	1	13111 SF		
382	11	CALA 2	1	13111 PE		
383	11	CALA 2	1	13111 VO	LAMB. 1 A	
384	11	CALA 2	2	13111 SF		
385	11	CALA 2	1	13111 CR		

M M

R

2

3

343	9	.F.	
344	9	.F.	
345	9	.F.	
346	9	.F.	TIBERI-1a1/2 II
347	9	.F.	1a1/2 II-FIN IV
348	9	.F.	FLAVIA 1a1/2 II
349	9	.F.	SEVERS-FIN IV
350	9	.F.	
351	9	.F.	
352	9	.F.	
353	9	.F.	1a1/2 II-FIN IV
354	9	.F.	2a1/2 I-FIN IV
355	9	.F.	
356	9	.F.	
357	9	.F.	
358	9	.F.	
359	9	.F.	
360	9	.F.	
361	9	.F.	
362	9	.F.	
363	9	.F.	
364	9	.F.	
365	9	.F.	
366	9	.F.	AUGUST-SEGLE II
367	10	.F.	
368	10	.F.	
369	10	.F.	
370	10	.F.	
371	10	.F.	
372	10	.F.	
373	10	.F.	
374	10	.F.	
375	11	.F.	
376	11	.F.	
377	11	.F.	
378	11	.F.	I-II
379	11	.F.	
380	11	.F.	
381	11	.F.	
382	11	.F.	
383	11	.F.	
384	11	.F.	
385	11	.F.	

VERNIS A 1

MO
MO

RO

90-130

MATEIXA PEA QUE SE
MATEIXA PEA
MATEIXA PEA
ENGANXA AMB FRAGM.

GR
GR
GR
GR

AR
GM

OSTIA I, 261
HAYES 199
HAYES 199

LAMB. 10 a
RAQQADA 1973
OSTIA III, 267
OSTIA III, 332

GER

13150	VO	1	1	386	CALA	2	11
13250	VO	3	1	387	CALA	2	11
13250	SF	110	1	388	CALA	2	11
13250	AG	1	1	389	CALA	2	11
13250	FO	1	1	390	CALA	2	11
13250	NA	1	1	391	CALA	2	11
13250	CO	1	1	392	CALA	2	11
13250	FO	1	1	393	CALA	2	11
13250	VO	1	1	394	CALA	2	11
13251	NA	1	1	395	CALA	2	11
13251	SF	2	2	396	CALA	2	11
13253	SF	2	2	397	CALA	2	11
13254	SF	1	1	398	CALA	2	11
13258	VO	1	1	399	CALA	2	11
13258	VO	1	1	400	CALA	2	11
13258	VO	1	1	401	CALA	2	11
13258	FO	5	5	402	CALA	2	11
13258	VO	2	2	403	CALA	2	11
13258	VO	1	1	404	CALA	2	11
13258	VO	4	4	405	CALA	2	11
13258	VO	1	1	406	CALA	2	11
13258	SF	39	39	407	CALA	2	11
13258	SF	1	1	408	CALA	2	11
13262	SF	1	1	409	CALA	2	11
13262	SF	1	1	410	CALA	2	11
13300	SF	34	34	411	CALA	2	11
13310	SF	9	9	412	CALA	2	11
13312	SF	8	8	413	CALA	2	11
20002		2	2	414	CALA	2	11
30000	PE	1	1	415	CALA	2	11
30000	VO	1	1	416	CALA	2	11
50003		2	2	417	CALA	2	11
50005		7	7	418	CALA	2	11
50012		1	1	419	CALA	2	11
50015		13	13	420	CALA	2	11
50006		48	48	421	CALA	2	11
60051		11	11	422	CALA	2	11
60054		11	11	423	CALA	2	11
13106	FO	1	1	424	CALA	2	12
13106	PE	1	1	425	CALA	2	12
13106	SF	1	1	426	CALA	2	12
13108	PE	4	4	427	CALA	2	12
13108	SF	3	3	428	CALA	2	12

1

2

429	12	CALA	2	9	13108	SF	MEZQ.-4	M
430	12	CALA	2	1	13108	VO	DRAG. 29/37	
431	12	CALA	2	1	13108	VO		
432	12	CALA	2	7	13111	SF		
433	12	CALA	2	2	13111	SF		
434	12	CALA	2	1	13111	VO		
435	12	CALA	2	1	13111	VO	LAMB. 1a/H. 8a	R
436	12	CALA	2	1	13111	CR	LAMB. 1a	
437	12	CALA	2	1	13111	AG	LAMB. 20	
438	12	CALA	2	1	13119	SF		
439	12	CALA	2	1	13124	VO	LOPEZ 1b	
440	12	CALA	2	1	13204	SF		
441	12	CALA	2	1	13204	IN		
442	12	CALA	2	180	13250	SF		
443	12	CALA	2	3	13250	VO	GER	GO
444	12	CALA	2	6	13250	VO		GR
445	12	CALA	2	3	13250	VO		GO
446	12	CALA	2	4	13250	FO		GO
447	12	CALA	2	1	13250	FO		GO
448	12	CALA	2	1	13250	SF		AR
449	12	CALA	2	1	13251	SF		GR
450	12	CALA	2	4	13251	SF		AO
451	12	CALA	2	4	13254	SF		GO
452	12	CALA	2	1	13250	CR		GO
453	12	CALA	2	1	13258	VO	LAMB. 10 b	
454	12	CALA	2	2	13258	VO	LAMB. 10 a	
455	12	CALA	2	3	13258	VO	OSTIA III, 332	
456	12	CALA	2	3	13258	VO	OSTIA, 261	
457	12	CALA	2	11	13258	VO	GRUP AGUARD.	
458	12	CALA	2	2	13258	VO	OSTIA 2, 331?	
459	12	CALA	2	3	13258	VO	HAYES 131	
460	12	CALA	2	34	13258	SF		
461	12	CALA	2	4	13258	VO	OSTIA III, 267	
462	12	CALA	2	1	13258	VO	OSTIA III, 324	
463	12	CALA	2	1	13258	VO	OSTIA III, 269	
464	12	CALA	2	12	13258	FO		
465	12	CALA	2	1	13258	PE		
466	12	CALA	2	3	13258	CR		
467	12	CALA	2	2	13258	SF		
468	12	CALA	2	1	13262	VO		
469	12	CALA	2	99	13300	SF		
470	12	CALA	2	1	13320	SF		
471	12	CALA	2	7	13309			

429 12
430 12
431 12
432 12
433 12
434 12
435 12
436 12
437 12
438 12
439 12
440 12
441 12
442 12
443 12
444 12
445 12
446 12
447 12
448 12
449 12
450 12
451 12
452 12
453 12
454 12
455 12
456 12
457 12
458 12
459 12
460 12
461 12
462 12
463 12
464 12
465 12
466 12
467 12
468 12
469 12
470 12
471 12

MO

RO

VE
VE

I-II
70-FIN I

90-150
90-150
I-II
1/2 II-1/2 III
MIRAR OBSERV.

2a1/2 I-FIN IV
1a1/2 II-FIN IV
FLAVIA-1/2 II
SEVERS-FIN IV

FIN I-2a1/2 II

1a1/2 II-FIN IV
FLAVI-1/2 II
SEVERS-1a1/2III

MATEIXA PEA QUE FR
MATEIXA PEA QUE L'

PROBABLEM. PRE-LUC
ULTIM TER I-FIN I

OSTIA I, 261; OSTI

O OSTIA I, 270

EN

472	12	CALA 2	1	13310 SF	GER
473	12	CALA 2	8	13312 SF	
474	12	CALA 2	2	20000	
475	12	CALA 2	4	30000 SF	
476	12	CALA 2	1	30000 VO	
477	12	CALA 2	14	50005	
478	12	CALA 2	27	50015	
479	12	CALA 2	49	50012	
480	12	CALA 2	90	60051	
481	13	CALA 2	15	13250 SF	
482	13	CALA 2	1	13250 VO	
483	13	CALA 2	1	13250 VO	
484	13	CALA 2	2	13258 VO	
485	13	CALA 2	3	13258 SF	
486	13	CALA 2	11	13258 PE	
487	13	CALA 2	1	13258 VO	
488	13	CALA 2	11	13300 SF	
489	13	CALA 2	1	20002	
490	13	CALA 2	6	50006	
491	13	CALA 2	23	60051	
492	14	CALA 2	1	13100 VO	
493	14	CALA 2	1	13100 SF	
494	14	CALA 2	1	13106 VO	
495	14	CALA 2	8	13108 SF	
496	14	CALA 2	12	13108 SF	
497	14	CALA 2	2	13108 CR	
498	14	CALA 2	1	13108 PE	
499	14	CALA 2	3	13108 VO	
500	14	CALA 2	1	13111 VO	
501	14	CALA 2	1	13111 VO	
502	14	CALA 2	1	13111 SF	
503	14	CALA 2	6	13111 SF	
504	14	CALA 2	1	13150 SF	
505	14	CALA 2	1	13204 IN	
506	14	CALA 2	1	13204 NA	
507	14	CALA 2	215	13250 SF	
508	14	CALA 2	4	13250 SF	
509	14	CALA 2	1	13250 SF	
510	14	CALA 2	4	13250 FO	
511	14	CALA 2	8	13250 VO	
512	14	CALA 2	1	13250 VO	
513	14	CALA 2	7	13250 VO	
514	14	CALA 2	1	13250 VO	

GRUP AGUAR.
OSTIA II, 261
HAYES 131

DRAG. 29/37

LAMB. 1a/H. 8 A
LAMB. 7b/H. 7B

GER
GET

GO

M
R
R
R

472 12
473 12
474 12
475 12
476 12
477 12
478 12
479 12
480 12
481 13
482 13
483 13
484 13
485 13
486 13
487 13
488 13
489 13
490 13
491 13
492 14
493 14
494 14
495 14
496 14
497 14
498 14
499 14
500 14
501 14
502 14
503 14
504 14
505 14
506 14
507 14
508 14
509 14
510 14
511 14
512 14
513 14
514 14

EN

OSTIA I, 261; OSTI

SEVERS- FIN IV
FIN I-2a1/2 II

I-II

MO

RO
RO
RO

90-150
FIN I-1a1/2 II

MATEIXA PEA QUE NU

EN
VE

VE

VE

515	14	CALA	2	1	13250	AG
516	14	CALA	2	1	13250	AN
517	14	CALA	2	1	13250	NA
518	14	CALA	2	1	13250	SF
519	14	CALA	2	1	13250	
520	14	CALA	2	1	13251	VO
521	14	CALA	2	1	13251	CO
522	14	CALA	2	9	13251	SF
523	14	CALA	2	4	13251	SF
524	14	CALA	2	1	13251	FO
525	14	CALA	2	4	13258	VO
526	14	CALA	2	4	13258	SF
527	14	CALA	2	1	13258	VO
528	14	CALA	2	2	13258	VO
529	14	CALA	2	2	13258	VO
530	14	CALA	2	1	13258	VO
531	14	CALA	2	5	13258	VO
532	14	CALA	2	4	13258	PE
533	14	CALA	2	8	13258	FO
534	14	CALA	2	2	13258	CR
535	14	CALA	2	91	13258	SF
536	14	CALA	2	1	13258	VO
537	14	CALA	2	1	13258	NA
538	14	CALA	2	1	13258	VO
539	14	CALA	2	8	13258	VO
540	14	CALA	2	1	13258	VO
541	14	CALA	2	1	13257	VO
542	14	CALA	2	1	13108	VO
543	14	CALA	2	1	13256	SF
544	14	CALA	2	107	13300	SF
545	14	CALA	2	1	13300	PI
546	14	CALA	2	8	13309	SF
547	14	CALA	2	30	13310	SF
548	14	CALA	2	15	13312	SF
549	14	CALA	2	4	13320	SF
550	14	CALA	2	1	13320	FO
551	14	CALA	2	1	13400	SF
552	14	CALA	2	1	13400	NA
553	14	CALA	2	16	13402	SF
554	14	CALA	2	3	13402	SF
555	14	CALA	2	2	13402	FO
556	14	CALA	2	1	13402	FO
557	14	CALA	2	1	13402	CO

1

2

GR
GR
GR
AR
GR

HAYES 131

LAMB. 10 a
LAMB. 10 b
HAYES 199
OSTIA III, 267

OSTIA III, 332
C. AUG. G/S 200
INDETERMINADA
GRUP AGUARD.
RAQQADA 1973
AGUARD.IV/VEGAS 14
DRAG. 29

GM
AR
GR

558	14	CALA	2	1	13402	VO			
559	14	CALA	2	1	20002				
560	14	CALA	2	1	20002				
561	14	CALA	2	1	20002				
562	14	CALA	2	1	30000	SF			
563	14	CALA	2	1	30000	PE			
564	14	CALA	2	1	30000	VO			
565	14	CALA	2	1	30000	CO			
566	14	CALA	2	4	30000	SF			
567	14	CALA	2	1	30000	FO			
568	14	CALA	2	3	30000	VO			
569	14	CALA	2	1	50003				
570	14	CALA	2	15	50005				
571	14	CALA	2	64	50006				
572	14	CALA	2	56	50015				
573	14	CALA	2	1	50012				
574	14	CALA	2	1	60001				
575	14	CALA	2	141	60051				
576	16	CALA	2	1	13104	VO		RITT.	S
577	16	CALA	2	1	13106	PE			
578	16	CALA	2	1	13106	VO		DRAG.	35
579	16	CALA	2	1	13106	VO		DRAG.	29/37
580	16	CALA	2	1	13106	VO		DRAG.	37
581	16	CALA	2	1	13108	VO		DRAG.	29/37
582	16	CALA	2	1	13108	VO		DRAG.	29/37
583	16	CALA	2	1	13108	VO		DRAG.	37
584	16	CALA	2	1	13108	PE			
585	16	CALA	2	2	13108	SF			
586	16	CALA	2	4	12108	SF			
587	16	CALA	2	1	13204	NA			
588	16	CALA	2	1	13250	VO			OLL
589	16	CALA	2	3	13250	FO			
590	16	CALA	2	6	13250	VO			GER
591	16	CALA	2	99	13250	SF			
592	16	CALA	2	2	13250	VO			PAT
593	16	CALA	2	1	13250	FO			MOR
594	16	CALA	2	15	13251	SF			
595	16	CALA	2	1	13251	FO			
596	16	CALA	2	1	13251	AN			
597	16	CALA	2	5	13258	FO			
598	16	CALA	2	1	13258	VO			OSTIA III, 324
599	16	CALA	2	2	13258	VO			LAMB. 10 a
600	16	CALA	2	1	13258	VO			OSTIA III, 332

3
4

1
2

M
M

GR
GA
GA

* ISINGS 36 b-LANCE
* ISINGS 38

2a1/2 I-PRIN II
1/2 I-FIN I

NERON-FLAVIS

2a1/2 I DC
I-II
60-120
70-FIN I
II DC

FLAVIA-1/2 II
1a1/2 II-FIN IV
FLAVIA- 1/2 II

MO

MO

DECORACIO CERCLES

14
559 14
560 14
561 14
562 14
563 14
564 14
565 14
566 14
567 14
568 14
569 14
570 14
571 14
572 14
573 14
574 14
575 14
576 16
577 16
578 16
579 16
580 16
581 16
582 16
583 16
584 16
585 16
586 16
587 16
588 16
589 16
590 16
591 16
592 16
593 16
594 16
595 16
596 16
597 16
598 16
599 16
600 16

601	16	CALLA 2	13258 SF	14
602	16	CALLA 2	13258 NA	1
603	16	CALLA 2	13300 VO	1
604	16	CALLA 2	13300 NA	3
605	16	CALLA 2	13300 SF	23
606	16	CALLA 2	13310 SF	9
607	16	CALLA 2	13312 SF	2
608	16	CALLA 2	20002	1
609	16	CALLA 2	20002	1
610	16	CALLA 2	30000 VO	1
611	16	CALLA 2	50003	1
612	16	CALLA 2	50006	17
613	17	CALLA 2	13108 SF	5
614	17	CALLA 2	13108 FO	1
615	17	CALLA 2	13150 SF	1
616	17	CALLA 2	13155 VO	1
617	17	CALLA 2	13155 SF	1
618	17	CALLA 2	13204 NA	1
619	17	CALLA 2	13204 IN	1
620	17	CALLA 2	13204 FO	1
621	17	CALLA 2	13250 NA	1
622	17	CALLA 2	13250 NA	2
623	17	CALLA 2	13250 VO	2
624	17	CALLA 2	13250 AN	1
625	17	CALLA 2	13250 SF	59
626	17	CALLA 2	13251 FO	1
627	17	CALLA 1	13251 VO	1
628	17	CALLA 2	13251 SF	1
629	17	CALLA 2	13258 CR	2
630	17	CALLA 2	13258 CR	1
631	17	CALLA 2	13258 VO	1
632	17	CALLA 2	13258 VO	1
633	17	CALLA 2	13258 SF	13
634	17	CALLA 2	13258 VO	1
635	17	CALLA 2	13258 VO	1
636	17	CALLA 2	13300 SF	20
637	17	CALLA 2	13310 SF	2
638	17	CALLA 2	13312 SF	1
639	17	CALLA 2	13320	1
640	17	CALLA 2	20001	4
641	17	CALLA 2	50005	1
642	17	CALLA 2	50006	17
643	17	CALLA 2	50015	7

CLA

GER

OSTIA III, 267
OSTIA III, 332

GRUP AGUARD.
RAQQADA 1973

ATI

GR
GR
AR

730	19	CALA	2	9	13258	CR	
731	19	CALA	2	3	13258	PE	
732	19	CALA	2	1	13258	VO	OSTIA III, 324
733	19	CALA	2	4	13258	VO	LAMB. 10 b
734	19	CALA	2	1	13258	VO	HAYES 199
735	19	CALA	2	4	13258	VO	OSTIA III, 267
736	19	CALA	2	3	13258	VO	OSTIA III, 332
737	19	CALA	2	1	13258	VO	OSTIA I, 261
738	19	CALA	2	59	13258	SF	
739	19	CALA	2	13	13258	FO	
740	19	CALA	2	4	13258	SF	
741	19	CALA	2	4	13258	VO	GRUP AGUAROT
742	19	CALA	2	1	13258	VO	INDETERMINADA
743	19	CALA	2	1	13300	SF	
744	19	CALA	2	32	13310	SF	
745	19	CALA	2	1	13320	SF	
746	19	CALA	2	1	20002		CLA
747	19	CALA	2	3	20000		CLA
748	19	CALA	2	10	30000	SF	
749	19	CALA	2	3	30000	VO	
750	19	CALA	2	1	30000	VO	VAS*
751	19	CALA	2	23	50005		
752	19	CALA	2	62	50006		
753	19	CALA	2	1	50008		
754	19	CALA	2	1	50012		
755	19	CALA	2	28	50015		
756	19	CALA	2	276	60051		
757	4	CALA	3	2	13250	SF	
758	4	CALA	3	4	13258	SF	
759	4	CALA	3	1	14101	SF	
760	4	CALA	3	1	60054		
761	9	CALA	3	1	13258	FO	
762	9	CALA	3	1	13258	CR	
763	9	CALA	3	1	13258	BE	C.AUG. G/S 200
764	9	CALA	3	2	13300	SF	
765	9	CALA	3	2	13400	SF	
766	9	CALA	3	1	14002	VO	
767	9	CALA	3	2	14002	CO	
768	9	CALA	3	1	14003	VO	
769	9	CALA	3	1	14003	NA	
770	9	CALA	3	1	14003	SF	
771	9	CALA	3	1	14003	SF	GIB
772	9	CALA	3	1	50029		

773	9	CALA	3	50025
774	9	CALA	3	50025
775	9	CALA	3	60051
776	11	CALA	3	13106 SF
777	11	CALA	3	13310 SF
778	11	CALA	3	13311 SF
779	11	CALA	3	13312 SF
780	11	CALA	3	13250 SF
781	11	CALA	3	13253 SF
782	11	CALA	3	13258 FO
783	11	CALA	3	13258 VO
784	11	CALA	3	13258 VO
785	11	CALA	3	13258 VO
786	11	CALA	3	13258 CR
787	11	CALA	3	13258 VO
788	11	CALA	3	13258 SF
789	11	CALA	3	13300 VO
790	11	CALA	3	14003 SF
791	11	CALA	3	30000 SF
792	11	CALA	3	50005
793	11	CALA	3	50006
794	11	CALA	3	50015
795	11	CALA	3	60051
796	12	CALA	3	13111 NA
797	12	CALA	3	13111 VO
798	12	CALA	3	13250 VO
799	12	CALA	3	13250 NA
800	12	CALA	3	13250 SF
801	12	CALA	3	13250 VO
802	12	CALA	3	13251 PE
803	12	CALA	3	13258 VO
804	12	CALA	3	13258 VO
805	12	CALA	3	13258 VO
806	12	CALA	3	13258 VO
807	12	CALA	3	13258 SF
808	12	CALA	3	13300 SF
809	12	CALA	3	13402 SF
810	12	CALA	3	14003 VO
811	12	CALA	3	14003 SF
812	12	CALA	3	30000 SF
813	12	CALA	3	50005
814	12	CALA	3	50006
815	12	CALA	3	50007

GRUP AGUAROT
OSTIA III, 332
LAMB. 10 b

OSTIA I, 261

LAMB. 2 a
OLL

LAMB. 10 a
LAMB. 10 b
OSTIA III, 267
GRUP AGUAROD

816	12	CALA 3	50015		
817	12	CALA 3	50028		
818	13	CALA 3	13108 SF		
819	13	CALA 3	13108 VO		
820	13	CALA 3	13106 VO		
821	13	CALA 3	13106 SF		
822	13	CALA 3	13111 VO		
823	13	CALA 3	13111 VO		
824	13	CALA 3	13111 VO		
825	13	CALA 3	13111 VO		
826	13	CALA 3	13111 VO		
827	13	CALA 3	13111 SF		
828	13	CALA 3	13111 SF		
829	13	CALA 3	13124 SF		
830	13	CALA 3	13150 SF		
831	13	CALA 3	13250 PE		
832	13	CALA 3	13250 NA		
833	13	CALA 3	13250 FO		
834	13	CALA 3	13250 SF		
835	13	CALA 3	13250 VO		
836	13	CALA 3	13258 SF		
837	13	CALA 3	13258 VO		
838	13	CALA 3	13258 FO		
839	13	CALA 3	13258 VO		
840	13	CALA 3	13258 CR		
841	13	CALA 3	13258 VO		
842	13	CALA 3	13258 VO		
843	13	CALA 3	13258 VO		
844	13	CALA 3	13258 VO		
845	13	CALA 3	13258 VO		
846	13	CALA 3	13262 SF		
847	13	CALA 3	13304 FO		
848	13	CALA 3	13304 VO		
849	13	CALA 3	13304 PE		
850	13	CALA 3	13309 SF		
851	13	CALA 3	13310 NA		
852	13	CALA 3	13320 SF		
853	13	CALA 3	13300 SF		
854	13	CALA 3	30000 VO		
855	13	CALA 3	30000 VO		
856	13	CALA 3	30000 FO		
857	13	CALA 3	30000 SF		
858	13	CALA 3	15000 PTI		

1	1	DRAG. 24/25			
2	2	HAYES 3 b			
2	1	LAMB. 2 a			
1	1	LAMB. 2 a			
3	1	SALOMONSON A 9			

84	4	LAMB. 10 b			
50	4	LAMB. 10 a			
7	7	OSTIA III, 267			
1	1	OSTIA I, 270			
2	2	OSTIA III, 332			
4	4	GRUP AGUARD.			
1	1	ROSAS 2624			
8	8				
2	2				
1	1				
1	1				
56	56	VFL*			
1	1				
1	1				
7	7				
1	1				

1	1	AR			
3	3	AR			
2	2	AR			

M

B

GO

859	13	CALA 3	1	40000	
860	13	CALA 3	1	40008	
861	13	CALA 3	6	50003	
862	13	CALA 3	6	50003	
863	13	CALA 3	31	50005	
864	13	CALA 3	10	50006	
865	13	CALA 3	8	50015	
866	13	CALA 3	134	60051	
867	16	CALA 3	1	13106 SF	
868	16	CALA 3	1	13106 SF	
869	16	CALA 3	2	13258 FO	
870	16	CALA 3	4	13258 SF	
871	16	CALA 3	1	13310 PI	
872	16	CALA 3	3	13300 SF	
873	16	CALA 3	1	13312 SF	
874	16	CALA 3	1	13400 VO	
875	16	CALA 3	1	13400 AN	
876	16	CALA 3	11	13400 SF	
877	16	CALA 3	1	13400 FO	
878	16	CALA 3	1	13402 VO	
879	16	CALA 3	3	13402 SF	
880	16	CALA 3	1	14003 SF	
881	16	CALA 3	1	14003 VO	PAT
882	16	CALA 3	1	14003 VO	GET
883	16	CALA 3	1	14003 VO	BOL*
884	16	CALA 3	1	30000 VO	
885	16	CALA 3	5	50006	
886	16	CALA 3	3	50007	
887	16	CALA 3	5	50029	
888	16	CALA 3	36	60051	
889	17	CALA 3	1	13111 SF	
890	17	CALA 3	1	13155 VO	
891	17	CALA 3	1	13155 SF	
892	17	CALA 3	23	13250 SF	
893	17	CALA 3	1	13250 CR	
894	17	CALA 3	1	13258 CR	
895	17	CALA 3	5	13258 SF	
896	17	CALA 3	1	13258 VO	
897	17	CALA 3	1	13300 VO	
898	17	CALA 3	4	13300 SF	
899	17	CALA 3	1	13400 CR	
900	17	CALA 3	1	13400 VO	
901	17	CALA 3	1	13400 BE	

PAT
GET
BOL*

MAYET XXXVII

MOR

C. AUG. GS/200

859 13
860 13
861 13
862 13
863 13
864 13
865 13
866 13
867 16
868 16
869 16
870 16
871 16
872 16
873 16
874 16
875 16
876 16
877 16
878 16
879 16
880 16
881 16
882 16
883 16
884 16
885 16
886 16
887 16
888 16
889 17
890 17
891 17
892 17
893 17
894 17
895 17
896 17
897 17
898 17
899 17
900 17
901 17

PINTURA VERMELLA

MO

VI
VI
VI

VI
VI
VI

MARRO O LINIA GROC
AMB NANSA
*ISING 41a O 44c/M

BB

1/2 I DC

DE PINYA

FIN I-II

EN

EN

988	18	CALA 3	1	15000			
989	18	CALA 3	18	20002	CLA		
990	18	CALA 3	4	20002	CLA		
991	18	CALA 3	1	20001	CLA		
992	18	CALA 3	1	30000	VO		
993	18	CALA 3	7	30000	SF		
994	18	CALA 3	4	30000	CR		
995	18	CALA 3	1	40000	VAS*		
996	18	CALA 3	11	50003			
997	18	CALA 3	23	50005			
998	18	CALA 3	47	50006			
999	18	CALA 3	2	50012			
1000	18	CALA 3	29	50015			
1001	18	CALA 3	1676	60051			
1002	18	CALA 3	5	60054			
1003	20	CALA 3	1	13100	PE		
1004	20	CALA 3	2	13250	SF		
1005	20	CALA 3	2	13258	VO		
1006	20	CALA 3	1	13258	VO		
1007	20	CALA 3	6	14002	SF		
1008	20	CALA 3	1	14002	NA		
1009	20	CALA 3	3	14003	VO		
1010	20	CALA 3	1	14003	FO		
1011	20	CALA 3	1	14003	NA		
1012	20	CALA 3	1	14003	NA		
1013	20	CALA 3	2	14003	CR		
1014	20	CALA 3	5	14003	SF		
1015	20	CALA 3	1	14005	FO		
1016	20	CALA 3	1	14005	NA		
1017	20	CALA 3	1	14005	BR		
1018	20	CALA 3	1	14005	AB		
1019	20	CALA 3	1	14102	SF		
1020	20	CALA 3	30	50007			
1021	23	CALA 3	1	13150	FO		
1022	23	CALA 3	1	13150	CO		
1023	23	CALA 3	1	13150	SF		
1024	23	CALA 3	1	13204	SF		
1025	23	CALA 3	14	13250	SF		
1026	23	CALA 3	1	13251	SF		
1027	23	CALA 3	2	13258	SF		
1028	23	CALA 3	6	13300	SF		
1029	23	CALA 3	1	50006			
1030	23	CALA 3	37	60051			

12

VB V

AGUAROD
OSTIA III, 332

GIB

EJF
EJF

GR
GR
GR

R

GO

1031	25	CALA 3	1	13103 SF	
1032	25	CALA 3	5	13250 SF	
1033	25	CALA 3	1	13250 SF	
1034	25	CALA 3	1	13251 SF	
1035	25	CALA 3	1	13300 SF	
1036	25	CALA 3	1	50005	
1037	25	CALA 3	2	60051	
1038	27	CALA 3	1	13103 VO	
1039	27	CALA 3	5	13250 SF	
1040	27	CALA 3	1	13262 SF	
1041	30	CALA 3	1	12053 VO	
1042	30	CALA 3	1	13251 SF	
1043	30	CALA 3	4	13250 SF	
1044	31	CALA 3	1	13250 SF	
1045	31	CALA 3	1	13250 NA	
1046	36	CALA 3	2	50028	
1047	38	CALA 3	1	13258 VO	OSTIA III, 332
1048	38	CALA 3	1	13258 VO	OSTIA III, 324
1049	38	CALA 3	1	13258 FO	LAMB. 10 a O 10 b
1050	38	CALA 3	1	13258 SF	
1051	38	CALA 3	1	13312 SF	
1052	38	CALA 3	1	14003 NA	
1053	38	CALA 3	3	50007	
1054	38	CALA 3	1	14102 PE	PAT
1055	38	CALA 3	1	14103 FO	PAT
1056	45	CALA 3	1	20002	
1057	1	CALA 4	1	13109 SF	
1058	1	CALA 4	6	13250 SF	
1059	1	CALA 4	1	13250 SF	
1060	1	CALA 4	2	13258 FO	
1061	1	CALA 4	2	13258 SF	
1062	1	CALA 4	4	13300 SF	
1063	1	CALA 4	1	13310 SF	
1064	1	CALA 4	1	13312 SF	
1065	1	CALA 4	3	50005	
1066	1	CALA 4	4	50006	
1067	1	CALA 4	21	60051	
1068	2	CALA 4	1	13106 PE	
1069	2	CALA 4	15	13250 SF	
1070	2	CALA 4	1	13250 VO	
1071	2	CALA 4	1	13258 VO	GER
1072	2	CALA 4	1	13258 VO	OSTIA I, 270
1073	2	CALA 4	4	13258 SF	

VEURE OBSERVAC.

OSTIA III, 332
OSTIA III, 324
LAMB. 10 a O 10 b

PAT
PAT

GER
OSTIA I, 270

GO

2	13310 SF
1	13309 SF
3	13300 SF
3	50015
5	50006
16	60051
1	13106 VO
2	13108 SF
8	13250 SF
2	13258 FO
2	13258 SF
5	13300 SF
2	13312 SF
1	50005
2	50006
3	50015
8	60051
120	0
22	0
5	0
1	0
11	0

1074	2	CALA	4
1075	2	CALA	4
1076	2	CALA	4
1077	2	CALA	4
1078	2	CALA	4
1079	2	CLA	4
1080	5	CALA	4
1081	5	CALA	4
1082	5	CALA	4
1083	5	CALA	3
1084	5	CALA	4
1085	5	CALA	4
1086	5	CALA	4
1087	5	CALA	4
1088	5	CALA	4
1089	5	CALA	4
1090	5	CALA	4
1091		SUPERFIC.	
1092		SUPERF.	
1093		SUPERFIC.	
1094		SUPERFIC.	
1095		SUPERFIC.	

BIBLIOGRAFIA:

Bibliografia general:

ADROER, A.M^a. 1969. "Ceràmica trobada a la torre poligonal de la muralla romana". C.A.H.C. XIII (Barcelona): 69-79.

ADROER, A.M. 1979. El Palau Reial Major. Barcelona.

BAUCELLS I REIG, J. 1973. "La Pia almoina de la Seo de Barcelona. Origen y desarrollo" A pobreza e a assistència a os pobres na Península Ibèrica durante a Idade Média. Lisboa: 73-135.

BAUCELLS I REIG, J. 1980. "Genesi de la Pia Almoina de la Seu de Barcelona: els fundadors". La pobreza y la asistencia a los pobres en la Cataluña medieval: Barcelona: 17-58.

Catálogo de la exposición del LXXV aniversario de la coronación canónica de la virgen de la Merced. Barcelona 17 de mayo al 22 de junio de 1963.

DURAN I SANPERE, A. 1969. "La torre poligonal (nº6) de la muralla romana". C.A.H.C. XIII (Barcelona): 51-67.

DURAN I SANPERE, A. 1973. Barcelona i la seva Historia. Barcelona.

FATJO GOMEZ, P. 1984. "La beneficencia eclesiática en la Barcelona del XVIII: La Pia Almoina, 1655-1699. Pedralbes. Revista d'Historia Moderna 4 (Barcelona): 355-362.

GAZULLA, F. 1918. La patrona de Barcelona y su santuario. Barcelona.

GRANADOS, O. 1991 "Estructura urbana de la ciutat romana". La ciutat antiga. Historia de Barcelona 1. Barcelona: 139-201.

GRAUS I CASANOVAS, M. 1988. "Els processos criminals de les baronies de la Pia almoina al segle XVIII". Pedralbes. Revista d'Historia Moderna 8 (Barcelona): 645-654.

LOPEZ PIZCUETA, T. 1993 "El patrimonio inmobiliario de la Pia Almoina de Barcelona, en la primera mitad del segle XIV" Barcelona: 407-433. Analecta Sacra Tarraconensia

MARTINELL, C. 1955. "Pia Almoina o Canonja". Comisión de monumentos históricos y artísticos de Barcelona. Memoria de su actuación durante el año 1954. Barcelona: 9-21.

PUJOL, A. 1916. Real santuario de la Merced. Barcelona.

SERRA-RAFOLS, J. 1964. "Notas sobre el sector nordeste de la muralla romana de Barcelona". C.A.H.C. V (Barcelona): 69-79.

Bibliografia Ceràmica Romana:

A.A.V.V., 1981. Ceramica fine romane nel bacino mediterraneo. Enciclopedia dell'Arte antica. Roma.

AGUAROD, C. 1991. Cerámica romana importada de cocina en la tarraconense. Zaragoza.

AQUILUE, J. 1985. "Algunas consideraciones sobre el comercio africano. Tres facies características de la cerámica común africana de época alto-imperial". Empuries 47 (Barcelona): 210-221.

AQUILUE, J. 1987. Las cerámicas africanas de la ciudad romana de Baetulo.(Hispania Tarraconensis). Oxford.

BELTRAN, M. 1990. Guia de la Cerámica Romana. Zaragoza.

COMAS, M. 1985. Baetulo. Les Anfores. Badalona.

ESCRIVA, V. 1989. Cerámica romana de Valentia. La terra sigillata hispánica. Valencia.

FLOS, N. 1987. Baetulo. Els vidres. Badalona.

GOUDINEAU, CHR. 1968. La ceramique aretine lisse. Paris.

HAYES, J.W. 1972. Late Roman Pottery. London.

KEY, S.D. 1984. Late Roman Amphorae in the Western Mediterranean. Oxford.

LOPEZ MULLOR, A. 1981. "Notas para una clasificación de los tipos mas frecuentes de la cerámica vidrada romana" Ampurias 43: 201-216.

LOPEZ MULLOR, A. 1989. Las cerámicas romanas de paredes finas. Quaderns Científics i Tècnics 2. Barcelona.

LOPEZ RODRIGUEZ, J.R. 1985. Terra Sigillata Hispánica Tardía. Valladolid.

MAYET, F. 1975. Les céramiques a parois fines dans la peninsule ibérique. Paris.

MEZQURIZ, M.A. 1961. Terra Sigillata Hispánica. Valencia

OLLINA, M.; REGINARD, H.; SANCHEZ, M.J. 1990. Tossal de Manises (Albufereta, Alicante). Fondos antiguos: lucernas y sigillatas. Alicante.

PANELLA, C. 1989. "Le anphore italiche del II secolo". Anphores romaines et histoire économique. Collection de l'Ecole Française de Rome 114. Rome.

PUERTA, C. 1989. Baetulo. Ceràmica de parets fines. Badalona.

SANCHEZ-LA FUENTE, J. 1985. Comercio de ceràmica romana en Valeria. Cuenca.

TEDA, 1990. L'amfiteatre romà de Tarragona, la basílica visigòtica i l'església romànica. Tarragona.

VEGAS, 1973.- Ceràmica común romana del Mediterraneo Occidental. Barcelona.

Bibliografia ceràmica medieval i moderna:

AMIGO, J. 1986. El bullidor, jaciment medieval. Estudi de materials i documentació. Sant Just Desvern.

BASSEGODA, J. 1983 .La ceràmica popular en la arquitectura gòtica. Barcelona.

BATLLORI, A.; LLUBIA, LI M^a.; 1949. Ceràmica Catalana Decorada. Barcelona.

BELTRAN DE HEREDIA BERCERO, J. 1994. "Termonologia i us dels atuells de la baixa Edat Mitjana". Del rebost a la taula. Cuina i menjar a la Barcelona gòtica. Museu d'Història de la Ciutat. Barcelona: 46-58.

BERTRAN ROIGE, P. 1984. "Les ceràmiques grises de Sant Pere de Pedrís". Ceràmica grisa i terrissa popular de la Catalunya medieval. Annex 2 d'Acta Mediaevalia (Barcelona): 49-62.

BOLOS i MASCLANS, J.; MALLART I RAVENTOS, L. 1986. La granja Cistercenca d'Ancosa. La Llacuna. Excavaciones Arqueològiques a Catalunya, 7. Barcelona.

CABESTANY, J.; RIERA, F. 1978. Hallazgos de cerámica medieval en la iglesia de Santa María del Pi de Barcelona". La Céramique Médiévale en Méditerranée Occidentale. Valbonne: 407-411.

CAIXAL, A.; FIERRO, X; LOPEZ MULLOR, A. 1991. "Resultat de l'excavació arqueològica en la galeria alta del Pati Maning de l'antiga Casa de la Caritat". Actuacions en el Patrimoni Edificat Medieval i Modern. Quaderns Científics i Tècnics 3. Barcelona: 16-19.

CLOPAS, I. 1991. Ceràmica Catalana Decorada i Terrissa Popular. Barcelona.

ESPADALER, R.; JUAN, M. 1991. "Excavació arqueològica de Sant Miquel de Cardona (Bages)". Actuacions en el Patrimoni Edificat Medieval i Modern. Quaderns Científics i Tècnics 3. Barcelona: 197-206.

LOPEZ MULLOR, A. 1988. "Excavacions a l'ermita de la Mare de Deu de Bellvitge". L'Hospitalet de Llobregat, Barcelonès". Identitats (L'Hospitalet), 1: 17-35.

NAVARRO, R.; MAURI, A. 1986. "La excavación de un silo medieval en Santa Margarida (Martorell, Barcelona)". Actas del I Congreso de Arqueología Medieval Española, Zaragoza: 435-452.

NIÑO CASAUS, V. 1991. "Una casa fuerte en el Baix Llobregat: Torre del Baró". Actuacions en el Patrimoni Edificat Medieval i Modern. Quaderns Científics i Tècnics 3. Barcelona: 91-98.

RIU, M. 1984. "La ceràmica popular barcelonina del segle XIV. Aportació a l'estudi de les seves formes i marques". Ceràmica grisa i terrissa popular de la Catalunya medieval. Annex 2 d'Acta Medievalia (Barcelona): 145-181.

TELESE COMPTE, A. 1991. La vaixel·la blava catalana de 1570 a 1670. Barcelona.

ELS REVESTIMENTS PARIETALS ANTICS

PRESENTACIÓ

Els treballs que es descriuen a continuació han estat fets durant les obres de rehabilitació de l'edifici de la Pia Almoina, en un període comprès entre el desembre de 1992 i el febrer de 1994.

L'objectiu principal ha estat la recerca d'elements constructius i decoratius constituïts exclusivament per revestiments parietals, d'una banda, i per morters de junts d'obra i obra de tàpia, de l'altra.

Després d'uns sondejos inicials encaminats a confirmar la presència d'aquests elements, hem fet una recollida selectiva de mostres d'arrebossats d'aquells paraments de l'interior de l'edifici, amb els quals s'han pogut establir cronologies fiables, ja sigui a partir de documentació escrita o de treballs arqueològics. En algun cas, les dades obtingudes són complementàries. També hem recollit mostres de morter de junts seguint els mateixos criteris.

Aquest estudi s'emmarca en una línia de treball, encetada recentment pel C.A.C., encaminada al coneixement dels espais interiors d'edificis històrics; color, textures, decoració, tècniques de fabricació..., tots ells aspectes poc coneguts del nostre patrimoni. Si bé aquests elements constitueixen una petita part del conjunt d'un edifici, hem cregut molt interessant aprofundir en aspectes que, sovint, s'han deixat al marge però que un treball arqueològic rigurós ha de contemplar.

La informació que a continuació es descriu és incompleta. Les dades a les quals fem referència són obtingudes per simple observació visual i encara no ha estat possible de procedir a l'estudi aprofundit que pretenem i que ens ha de conduir a un coneixement més àmpli dels components dels morters i pastes d'estucat, de les dosificacions emprades, característiques mecàniques, etc... així com també esbrinar les possibles causes de deteriorament o bona conservació..., a més d'un mapa cronològic sobre l'ús de diferents tècniques i components en aquest tipus d'acabats.

El treball que presentem s'ha estructurat seguint un ordre de transit a través de l'edifici. Des de la planta baixa, fins al segon pis, deixant com element aïllat l'escala, anirem describint els sondeigs que s'han fet, situant les mostres obtingudes, etc... Unes primeres conclusions tanquen aquesta primera fase del treball, deixant clara la línia d'investigació que caldrà seguir per tal d'ampliar i obtenir respostes concretes a alguns dels interrogants plantejats.

PLANTA BAIXA

SALA D'ENTRADA

Es tracta de l'única sala de la planta baixa on s'ha intervingut per raons de conservació dels revestiments en el moment d'iniciar aquests treballs. Ignorem l'estat inicial dels altres àmbits d'aquesta planta.

Sondeigs

En el gràfic adjuntat al final d'aquest capítol es mostren les tres plantes de l'edifici. Les lletres dins de cercles corresponen a les parets i els números dins de cercles a les mostres de revestiments continus i els números dins de quadrats a les mostres de morters de juntes.

A la paret "E" s'ha fet una petita cala, a una altura de 1,20m del terra, de 0,40 x 0,60m. Han aparegut dues franges verticals d'un revestiment de color blanc, amb algunes traces de color a mode de taques, de color vermell. El seu aspecte és setinat i la textura, molt llisa.

Està tot picotejat per tal d'adherir-hi un altre revestiment al damunt. Repicats fets a la sala contigua mostren el mateix tipus de decoració a la majoria de parets. La datació d'aquest cos de l'edifici està documentada al 1546. La tècnica d'aquest revestiment, els materials emprats i la seva localització en elements datats al S.XIX, ens el situa en l'època en que la Pia Almoïna era ocupada per la Guàrdia Urbana. (Veure foto 1)

Recollida de mostres

Revestiments

Paret " F "

Mostra 328-R-13

Fragment d'estucat que presenta dues capes clarament diferenciades:

- Capa de preparació.

Enfoscat de morter amb elevat contingut d'argila de color ocre clar. S'hi distingeixen petits nodolets de calç, com a conglomerant, enmig de granets de sorra de diferent granulometria, essent, en general, de gra bastant petit. El seu gruix és de 17mm. Bona consistència.

– Capa superficial.

Estucat de color blanc trencat cap a tons canyelles i grisos, fet a base de calç, guix i pols de quars. Textura superficial lleugerament rugosa i d'aspecte mat. Gruixària, 5mm.

En el moment de la recollida de la mostra, aquest revestiment es troba conservat tan sols en el racó de confluència de les dues parets senyalades en el gràfic. La paret "J" està documentada al s.XV segons l'estudi de l'edifici, inclòs en aquesta memòria, i construïda posteriorment a la "F", tot i que la data d'aquesta no fora gaire llunyana.

Paret " J "

Mostra 328-R-14

Mostra d'estucat fet a base de dues capes:

– Capa d'enfoscat.

Preparació de poca gruixària, 5mm, a base d'argila com a component majoritari, calç i sorra de riu de gra molt fi. Color, ocre groc. Poca consistència.

– Capa d'estucat.

Estucat de color blanc-ocre, de composició a base de calç i **polis de marbre**. Acabat llis i aspecte òptic mat. Textura lleugerament porosa, mostrant granets de la sorra que el compon. Gruix de 5mm.

Conservat a la paret "F", tan sols en el punt d'entrega a "J", la datació d'aquesta paret gira, com hem dit, entorn el s. XV.

Paret " E "

Mostra 328-R-15

A la paret "E", s'han recollit uns fragments d'un estucat efectuat directament damunt la pedra. Aquesta paret, de fàbrica molt diversificada i amb nombroses refetes, conserva un fragment de parament fet a base de carreus de pedra damunt del qual es conserva un fragment bastant gros del revestiment referit.

Aquest estucat és fet a base de morter de calç i sorra de quars, força grollera. La capa superficial és de color fosc, entre blau i negre, ignorant si respòn a una capa de pintura o bé de brutícia molt adherida.

Per les seves característiques, aquest revestiment té més correspondència amb els localitzats a la paret del pis de sobre, datada al s.XIII, que no pas a cap dels altres localitzats a la mateixa sala.

PRIMERA PLANTA

Revestiments pintats

Tot i que no hem considerat aquest tipus de decoració objecte d'aquest estudi, volem deixar constància de les decoracions pictòriques que, en un primer moment, han estat estudiades. Aquestes, ocupen bona part de les parets que encara conserven revestiments, en un número elevat de capes de diferents colors. S'han identificat visualment com a pintures a la cola i els colors, la majoria de tons molt pujats, van des de blaus a diferents games de marrons, sanguines i ocres. S'han fet diferents cales de prospecció i s'observen paraments llisos, paraments decorats amb sanefes o motius repetitius que es van constatant en diferents àmbits de l'edifici. Curiosament, en el moment de la nostra intervenció, no hem trobat paper pintat enlloc.

Mostres recollides

Revestiments - Obra de tàpia - Morters de junts

Paret " B "

Mostres 328-R-1 / 328-R-2 / 328-R-4

Aquestes tres mostres corresponen a un mateix revestiment i han estat extretes de diferent lloc per poder-les comparar. Es tracta d'un revestiment fet a base de calç i granets de quars, col.locat directament damunt d'obra de tàpia. La mostra 4, s'entrega al brancal esquerra de la finestra del s.XIII, descoberta en el decurs de les obres. Aparentment, hi ha un canvi de color superficial que ens podria orientar envers una capa de pintura de color blau molt clar. La seva textura és lleugerament rugosa i l'aspecte òptic és mat. Gruixària variable entre 1 - 6 mm, segons la mostra. Situació en el gràfic, paret "B". Datació de la paret, s.XIII. (Veure foto 2)

Mostra 328-T-3

Mostra de tapial de fons dels revestiments anteriors. Es tracta d'argila poc depurada, amb mescla de quars molt fi. Situació en el gràfic, paret "B".

Paret " A "

Mostres 328-R-5 / 328-R-8

Petites mostres de revestiments corresponents als encintats entre el capitell i cimaci (8) i entre dos carreus del brancal esquerre de la finestra (5). Es tracta d'estucs de color blanc, a base de morter de calç i quars de gra molt fi, amb capa superficial de pintura (a confirmar), de color blau clar. Textura molt fina, bona consistència i aspecte òptic mat. Veure gràfic (paret "A").

Mostres 328-R-9

Estucat corresponent a la paret "A", damunt la porta de pas. La base és feta d'obra de tàpia. La fàbrica d'aquest estucat és a base de calç i granets de quars. Textura rugosa, amb traces de línies paral.leles (potser marques d'eines). Capa superficial de color blavosa. Gruixària de 3 mm.

Mostra 328-T-1

Mostres d'obra de tàpia corresponents a la paret "A". Es tracta d'argila de color ocre clar-rosat mescat amb calç i sorra de gra fi. S'observen nòduls de calç de grandària important, així com fibres vegetals.

Paret " K "

Mostra 328-R-16

Revestiment corresponent a la paret "K" del gràfic. Es tracta d'un estucat fet a base de dues capes:

- Capa d'enfoscat.

Arrebossat de a base d'argila i calç, amb sorra de gra fi i veritables codines. S'observen nòduls de calç. la seva gruixària varia segons les zones, arribant als 50 mm. Bona consistència.

- Capa d'estucat.

Capa de 3 – 5 mm de gruix a base de calç i sorra de quarç molt fina. Textura allisada i aspecte mat. Capa superficial pintada de color gris-negre. Es varen recollir diferents mostres d'aquesta mateixa paret en el moment del seu repicat.

Paret " L "

Mostra 328-J-3

Morter de junts corresponent a la paret "L" del gràfic, de color ocre vermellós, fet a base d'argila, sorra i calç. Nòduls diferenciats de calç, així com fragments d'argila cuïta poc consistent.

Paret " I "

Mostra 328-J-2

Morter de junts d'obra de color ocre molt clar, fet a base d'argila, calç i sorra de gra fí. S'observa alguna pedra i nòdols de calç a la mescla. Poca consistència.

PLANTA SEGONA

Paret " M "

Revestiments pintats

A la paret "M", en uns primers treballs de prospecció, apareixen restes de pintura, de colors diversos segons les capes, algunes amb decoracions.

No hem cregut necessari fer un seguiment exhaustiu d'aquestes capes de pintura. A tall documental, s'han recollit unes imatges il·lustratives.

Grafit

En una de les capes de pintura referides , s'ha localitzat una representació d'un globus aerostàtic, o potser d'una raqueta (?), de dimensions reduïdes, fet a pinzell, de color ocre groc damunt una pintura del mateix color però de tò més suau. Segons l'aspecte de la pintura podriem afirmar que es tracta de pintura a la cola, d'iguals característiques que les trobades arreu de l'edifici. Veure foto

3

Revestiments localitzats

La paret referenciada en el gràfic com a "M" correspon a un dels paraments on s'ha pogut efectuar un treball de seguiment sistemàtic de descoberta de revestiments continus. S'ha localitzat, sota nombroses capes de pintura, alguns panys amb enguixats i tot, un estucat de color groc molt clar compost de dues capes diferenciades:

- Capa de preparació

La primera capa o enfoscat, és un arrebossat compost d'un elevat volum d'argila, grava de riu (granulometria que oscil·la entre 1 – 20mm de diàmetre) i calç poc amassada donat que s'observen nòduls de gruixària considerable (25 mm de diàmetre).

El color d'aquest arrebossat preparatori és marró-rosat molt clar. El seu gruix varia, segons els llocs, entre els 35 i els 20 mm. Es una pasta molt poc compactada, es disgrega amb facilitat i la seva adherència al mur és, actualment, feble. L'acabat superficial d'aquest arrebossat, en els llocs on la fina capa d'estucat que la cobreix s'ha perdut, és allisat i no s'hi observen traces d'eines.

Aquesta capa es troba directament damunt la paret, feta d'aparell de pedra petita, rejuntada amb morter de mescla. La seva funció és doble; d'una banda allisa i regularitza la paret, de l'altra, fa de preparació a la capa d'estucat final.

- Capa superficial.

La capa superficial o d'estucat pròpiament dit, segons observació feta a ull nu, és feta a base de sorra molt fina i calç amb adició de pols de marbre, així com també d'algun pigment per a donar el color groc superficial.

La textura és molt llisa, el seu aspecte òptic és setinat, en els llocs on la conservació permet apreciar-ho. En d'altres parts, l'estat de degradació és molt elevat i ens mostrés una superfície de textura rugosa a pulverulenta.

- Grafits

Una dada important a senyalar és l'aparició de diversos grafits, fet amb carbonet, amb representacions a base de línies –comptabilitats i altres traços no identificats– a més de lletres i un fragment d'un nus de Salomó, a més d'una representació que es podria identificar amb un cristmó.

Aquest grafits es localitzen a una altura del terra actual de 1,50 m, aprox. Veure gràfic 2 de situació dels grafits.

És important senyalar que aquest revestiment continuava cap a l'escala d'accés i a les parets de la barana situada en aquesta planta, ambdós elements desapareguts

actualment. Han estat documentats i es va procedir a l'arrencament d'un dels grafitats trobats. Igual correspondència mantindria amb la mostra citada com a 328-R-16. Fotografia 4.

Parets " N " i " O "

Baranes superiors de l'escala

Tot i que l'escala es referencia com un cos diferenciat en aquest informe, descriurem aquí els revestiments localitzats a la paret de la barana.

Situada al plànol amb les lletres "N" i "O", tan sols hem localitzat revestiments estucats a la paret "N". Molt ben conservats i de textura molt llisa i setinada, el seu color varia es matitza entre els blans i ocres grocs clars. La composició i número de capes és la mateixa que la descrita a la paret "M".

Comentari a part es mereixen les entregues d'aquest estucat a la cantonada, feta amb carreus molt ben tallats i l'acabat superior de la barana. Aquest, ens perfila dues obertures de les quals en podem veure l'àmpit i l'arrencament dels brancals. Una fina capa d'estucat – amb algunes línies no identificables, grafitades amb carbonet – ressegueix perfectament aquestes obertures. Veure gràfics.

Mostres recollides

Mostra 328-R-11

Arrebossat de dues capes corresponent a la descripció feta de l'estucat conservat a la paret "M".

Mostra 328-R-10

Mostra corresponent a l'interior del brancal de la finestra del s. XI. Es tracta d'un estuc de color blanc, a base de morter de calç i quars de gra molt fi, amb capa superficial de pintura (a confirmar), de color blau clar. Textura molt fina, bona consistència i aspecte òptic mat.

ESCALA

Revestiments

S'ha localitzat, a tot el llarg de l'escala – exceptuant dues parets que han estat eliminades durant les obres per tractar-se de refetes al primer pis – un estucat d'igual composició que el descrit a la paret "M" de la segona planta, encara que molt més ben conservat.

Obliterat sota una gruixuda capa de guix, hi trobem el referit estucat, molt llis i lleugerament setinat segons l'estat de conservació. El color varia de tons blancs i ocres a marrons de diferent intensitat. La lluentor d'alguns sectors fa pensar en la possibilitat d'un acabat a base de ceres, olis...

L'aparició de nombrosos grafit, ja siguin gravats com fets a carbonet, ha obligat la seva conservació. En capítols a part es detallen els motius dels grafit descoberts fins al moment, així com les operacions de restauració efectuades. Fotos 5 i 6.

CONCLUSIONS

Revestiments pintats

Les capes superiors dels revestiments parietals trobats a l'edifici de la Pia Almoina són constituïdes per pintures de diferents colors, dominant els tons intensos. S'han localitzat, com hem dit anteriorment, algunes sanefes ornamentals que farien de límit entre el sòcol i la resta de paret pintada. En alguns cassos, es combinen dos colors separats pel motiu esmentat. La tècnica pictòrica, està per definir encara que creiem que es tracta de pintures al tremp de cola. Les diferents capes de pintura se sobreposen entre sí, localitzant, sovint, un enguixat de base.

Com a dada curiosa, hem de remarcar l'absència de paper pintat.

Revestiments continus estucats

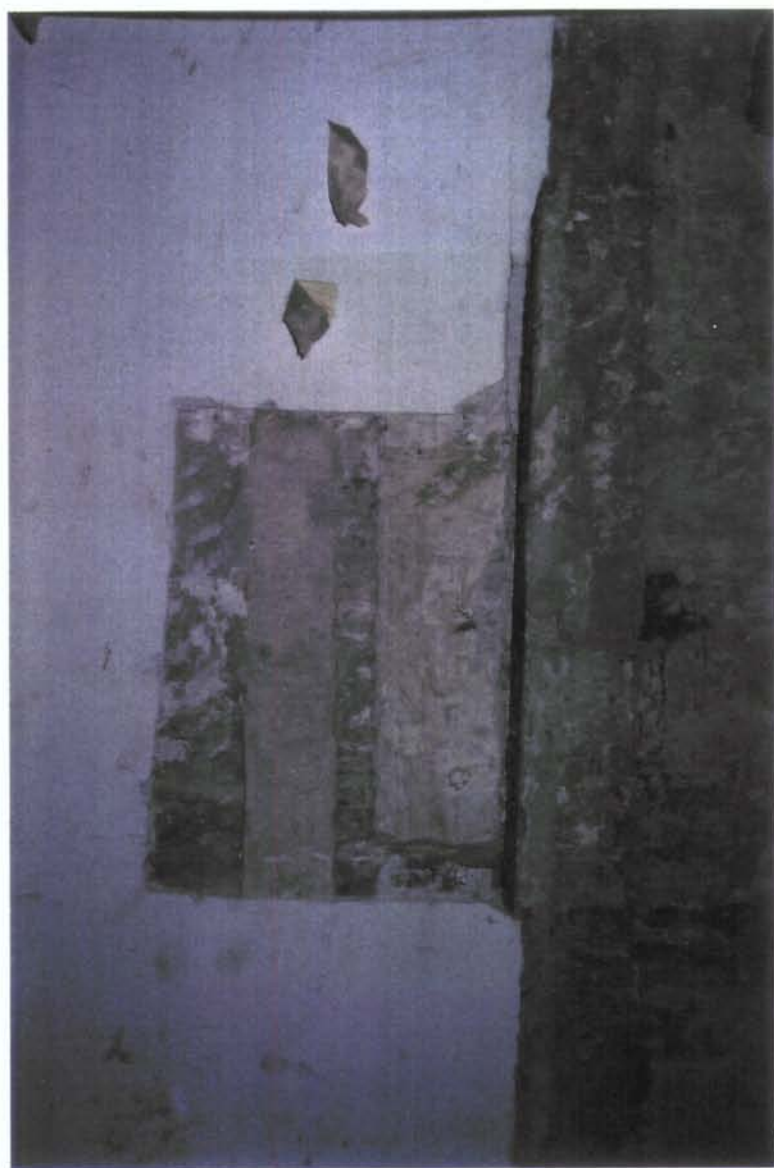
Les mostres recollides a la paret "A", situada a la primera planta i datada al s.XIII en funció del finestral descobert, ens orienten cap a uns revestiments força antics.

Per les seves característiques, col·locació i la manera com s'entreguen al finestral esmentat, pensem en la possibilitat de que es tracti, si més no, d'uns arrebossats que funcionen quan aquest mur fa de paret exterior i que per tant, es tracta d'uns revestiments exteriors que, de confirmar-se la presència d'una capa de pintura de color blau (?), podríem definir també, cromàticament.

Per les diferents mostres extretes, situades a les parets K, M, i al llarg de l'escala, i segons documentació citada en l'apartat d'aquesta memòria referent a l'estudi de l'edifici, hi ha una important reforma l'any 1546, data a la qual correspondria l'escala i part de la planta superior de l'edifici. Si l'estucat d'aquests àmbits es correspon amb la data citada o no, és arriscat d'afirmar. Ho corroboraria però, el fet d'haver trobat una data en un dels grafitis (galera del tram superior de l'escala) que suposadament correspon al 1602 (veure annex sobre el seu estudi).

S'han pogut recollir mostres d'aquest mateix tipus d'estucat en altres indrets de l'edifici, cosa que pot orientar força a l'hora de recomposar el tipus de decoració de l'edifici en aquest moment de la reforma del s.XVI. Podem afirmar que tota la planta 2ª aniria amb aquests estucats, així com part de la planta 1^a, almenys en les sales més orientals. Pendants de la realització d'anàlisis, ens veiem incapacitats, no obstant, de fer afirmacions sobre el color concret d'aquests revestiments –els tons es mouen entre ocres i marrons–; sobre la tècnica i operacions d'acabats; sobre possibles fets puntuals que intuïm (les superfícies d'algunes mostres semblen estar ennegrides per sutge)...etc.

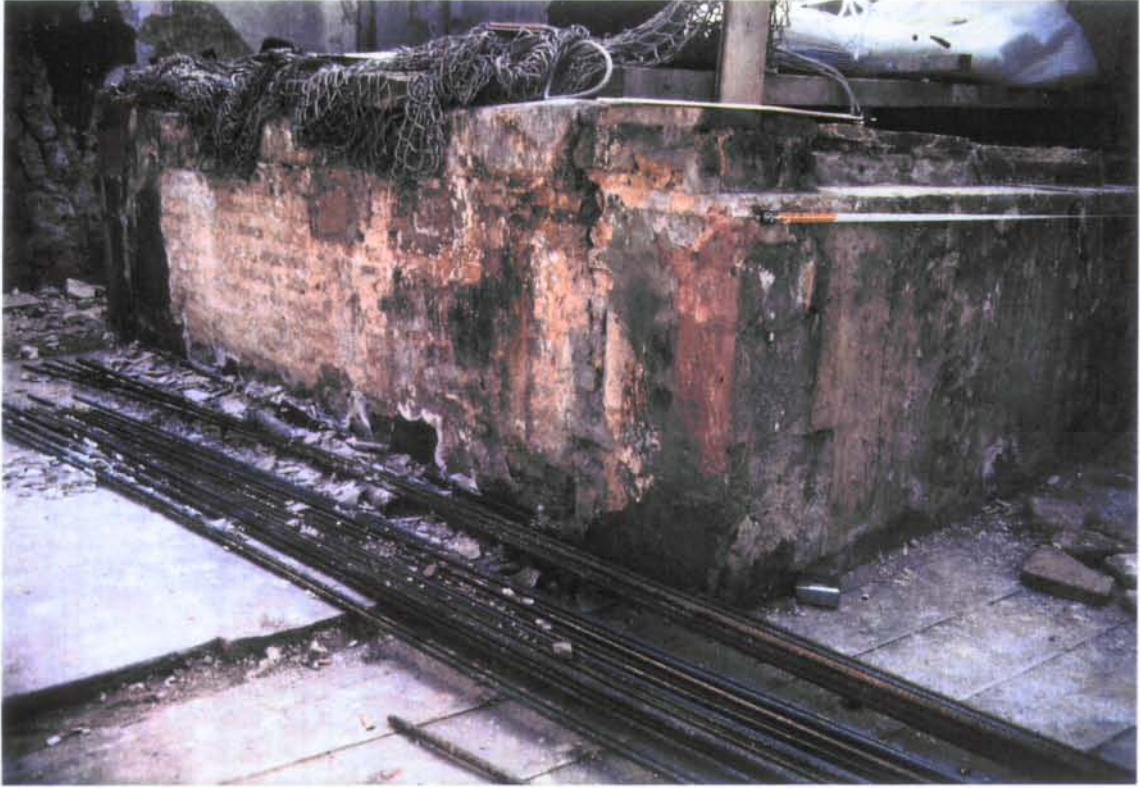
Per acabar, volem insistir en el fet de que aquestes conclusions, tal i com apuntàvem en la introducció, són només una hipòtesi de treball que caldrà confirmar amb dades obtingudes científicament a través de les mostres recollides.

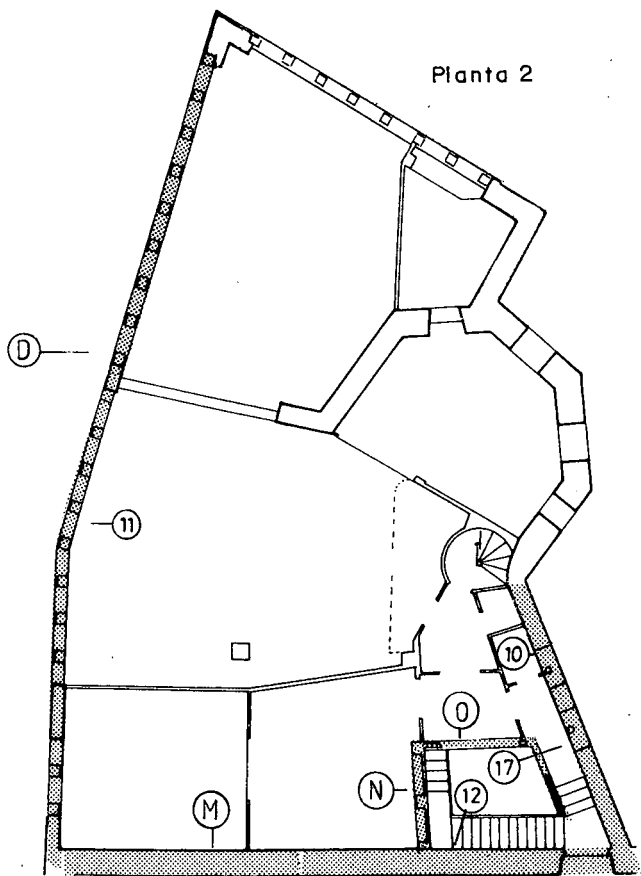
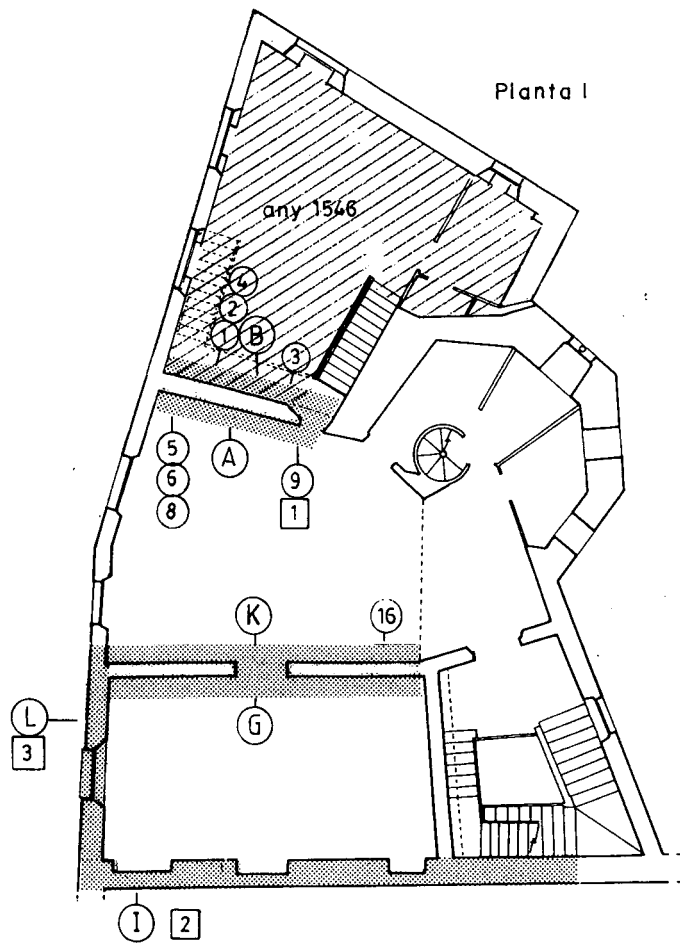
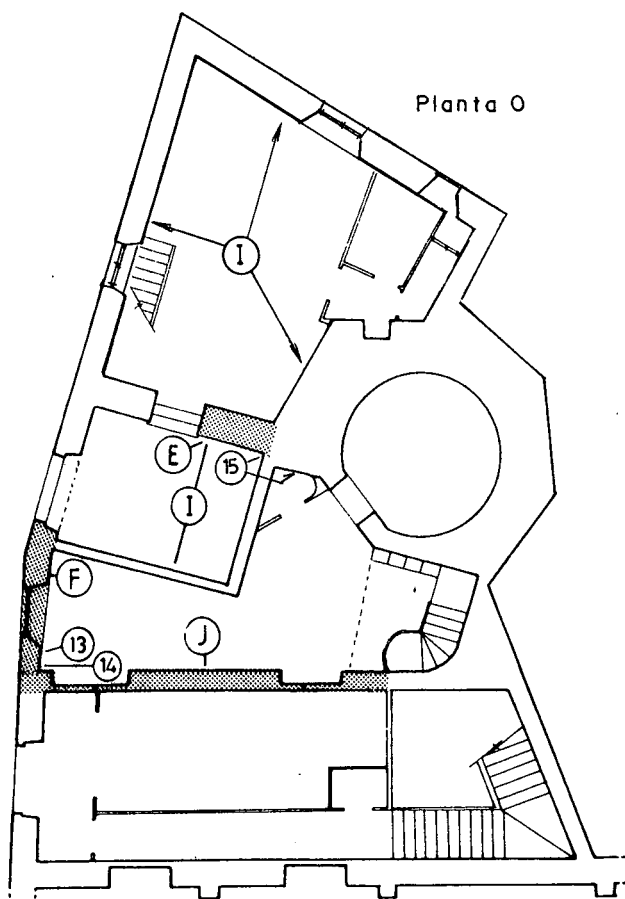

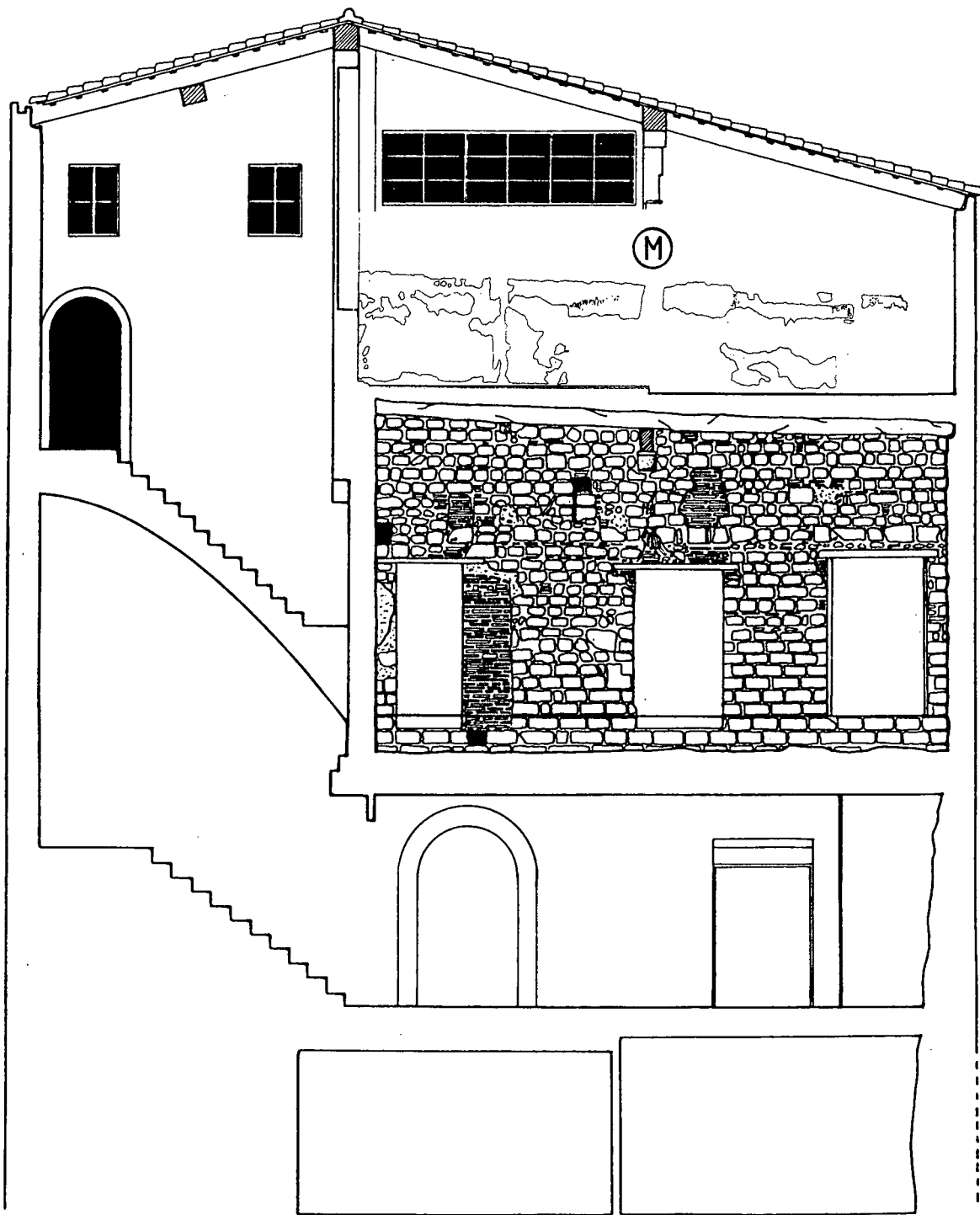

PIA ALMOINA-93
 Plantes Baixa, 1^a i 2^a
 LÀMINA n^o:
 Situació en planta del parament núm. 4.

**CENTRE D'ARQUEOLOGIA
 DE LA CIUTAT**

0 5 m.

PIA ALMOINA-93
 Grafits paret M. planta 2^a.
 LÀMINA n^o:
 Alçat / Secció B - B'

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
 DE LA CIUTAT

 Ajuntament de Barcelona

325

LA CONSERVACIÓ DELS GRAFITS.

INTRODUCCIÓ

Durant les obres de restauració de l'edifici de la Pia Almoina, entre els aspectes contemplats s'han tractat, de manera específica, els revestiments continus de l'interior de l'edifici, així com també alguns morters de junts, restes decoratives pictòriques, etc. (el treball efectuat es descriu en capítol a part).

Un dels revestiments parietals localitzats durant les obres està situat al llarg de l'escala del segle XVI, havent-se pogut resseguir en d'altres parts de l'edifici com són el pis superior i la primera planta. La bona conservació d'aquest revestiment a la part de l'escala, juntament amb l'aparició d'un important nombre de grafitis, han estat elements claus a l'hora de valorar la necessitat de conservar el conjunt i portar a terme els treballs de restauració oportuns.

Donat que el revestiment i grafitis descoberts es descriuen i documenten gràficament en altres apartats d'aquesta memòria (veure capítol sobre *Revestiments parietals antics* i *Estudi del grafitis*), ens limitarem aquí a descriure el procés de la seva descoberta i conservació.

Cal dir però, que davant la impossibilitat de conservar *in situ* alguns dels grafitis – paret N/E del pis superior– per raons del projecte de rehabilitació, s'han conservat algunes mostres d'aquests grafitis mitjançant el seu arrencament.

1. Descoberta dels grafitos

Els treballs de descoberta del revestiment i, en conseqüència, dels grafitos, es porten a terme mitjançant la realització de cales arreu dels diferents paraments que componen l'escala i el pis superior. Aquestes cales es realitzen mitjançant l'ajut d'espàtules i escarpes de diferents tamanys per tal d'anar retirant els revestiments de guix i pintura que els cobreixen.

Els grafitos descoberts corresponen a dibuixos de diferents motius. La seva ubicació, es distribueix al llarg de tota l'escala i al pis superior.

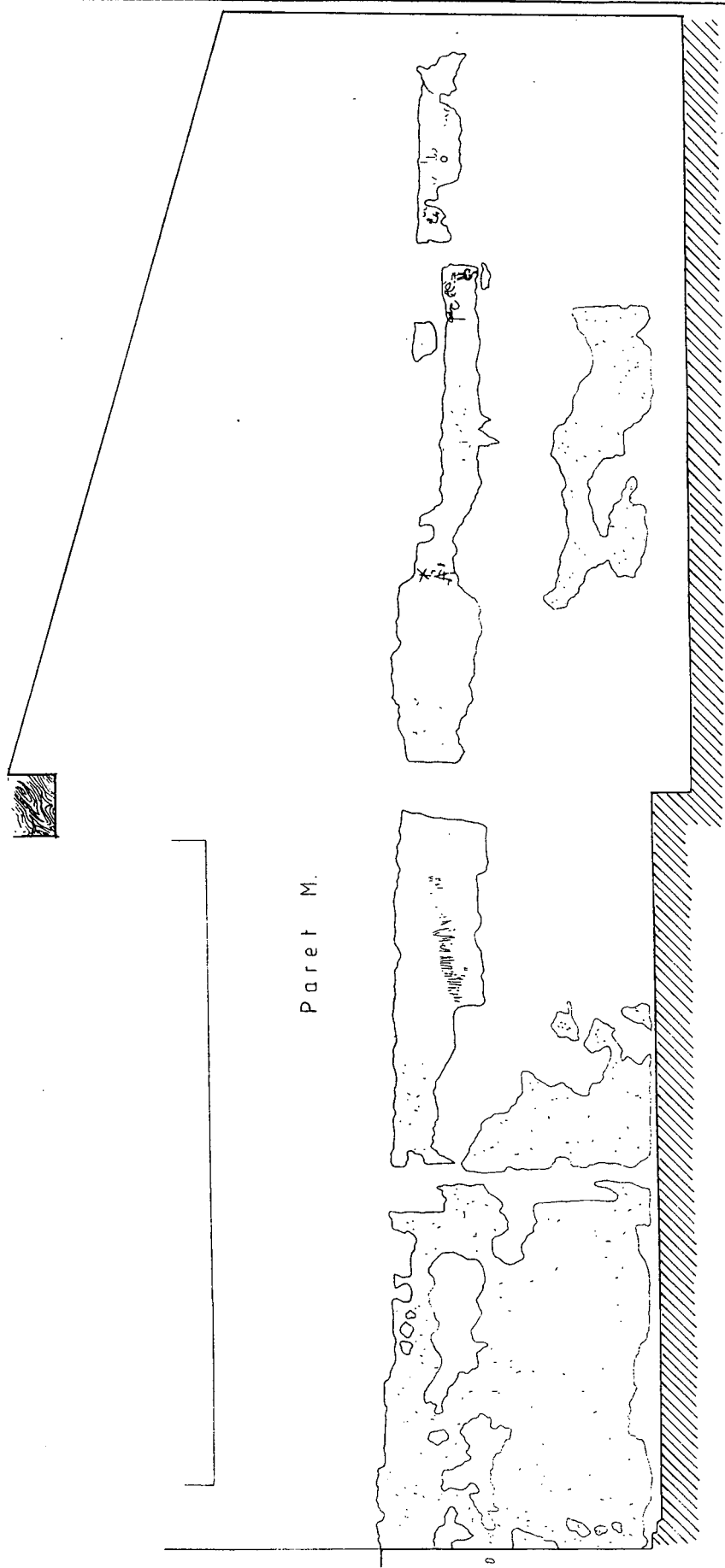
La temàtica més habitual és la naval, encara que també hi trobem línies verticals corresponents a comptabilitats, així com lletres i símbols diversos (nus de salomó, crismó).

La tècnica predominant és el carbonet, encara que també se n'han trobat d'incisos. Tots els grafitos apareguts fins ara s'han documentat fotogràficament, situant-se en alçat i fent els calcs de manera individual. Veure gràfics 1, 2, 3 i 4.

2. Estat de conservació general

L'estat de conservació dels grafitos és, en general, força bò, apreciànt-se bé el traç i destacant el color. El problema recau, sovint en el suport. Aquest, presenta diverses patologies:

- Enguixats i capes de pintura sobreposades
- Brutícia superficial
- Llacunes produïdes bé per refetes en les parets (regates, obertures posteriors...), bé per fallades d'adherència
- Repicats homogenis per a adherir-hi un altre revestiment al damunt

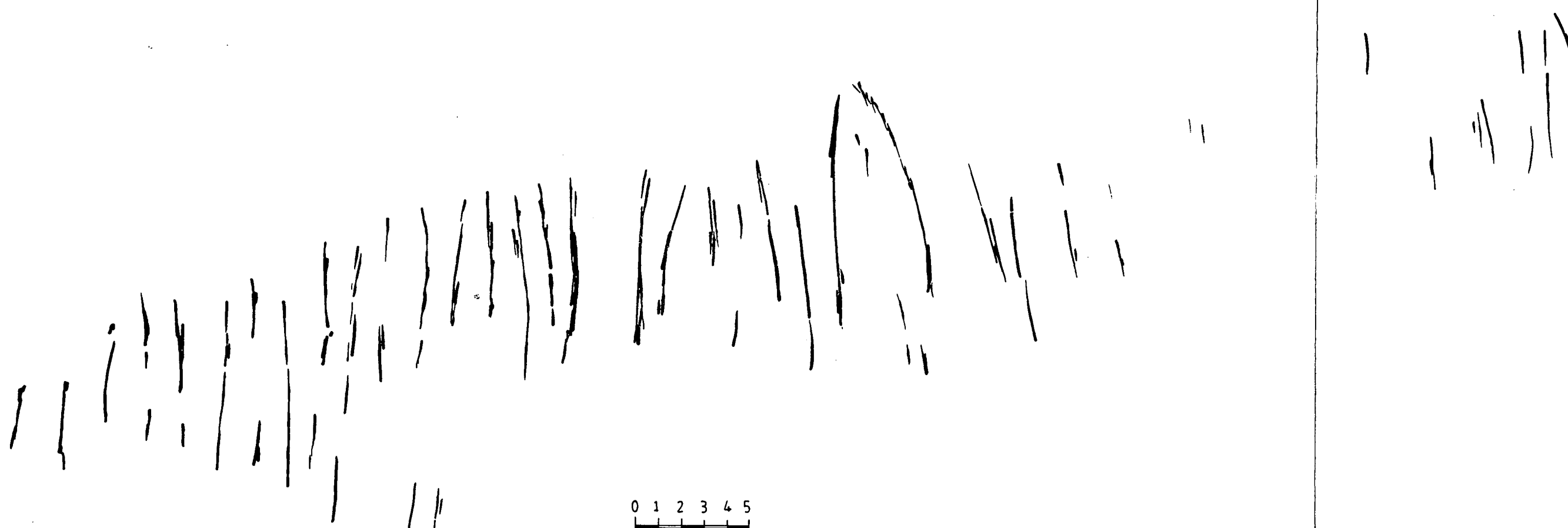

Paret M.

Intervenció Pla Almoina 93.
Grafitis paret M. planta 2^a

**CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT**

0 1 2 3 4 5
cms.

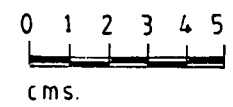
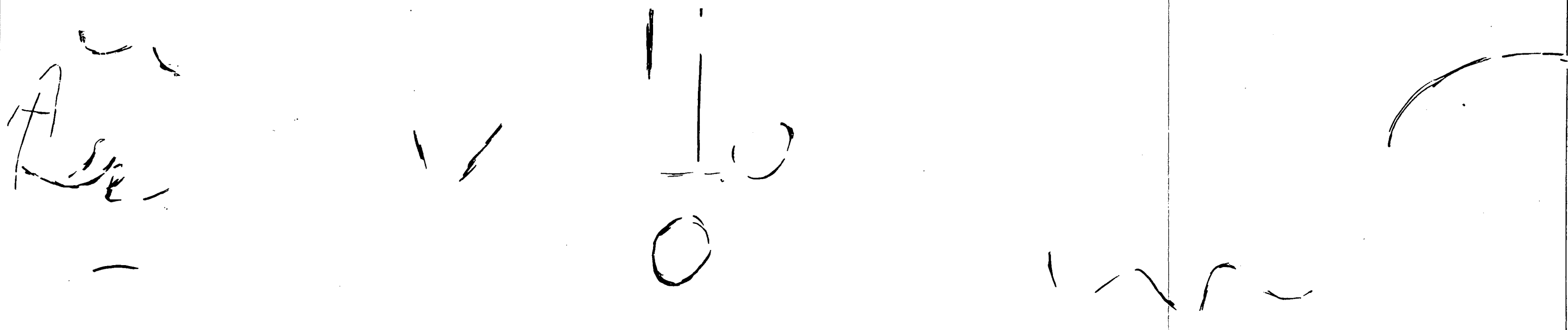
Intervenció Pia Almoïna .
Grafitis paret M. planta 2ª
Làmina nº 1

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

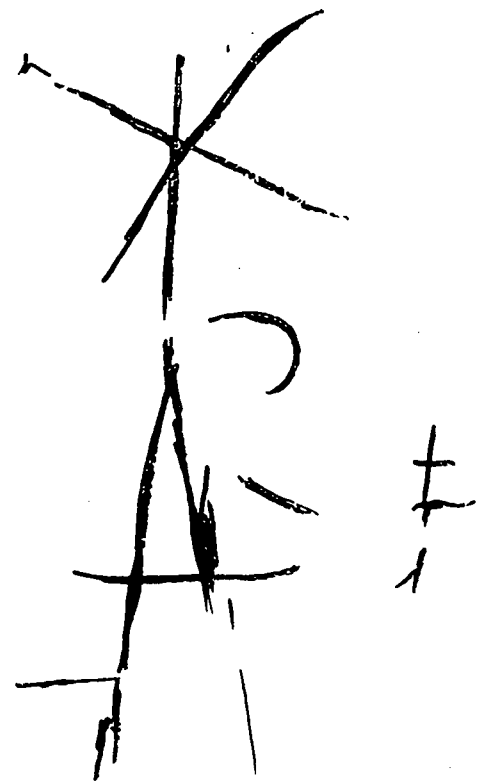
Ajuntament de Barcelona

329

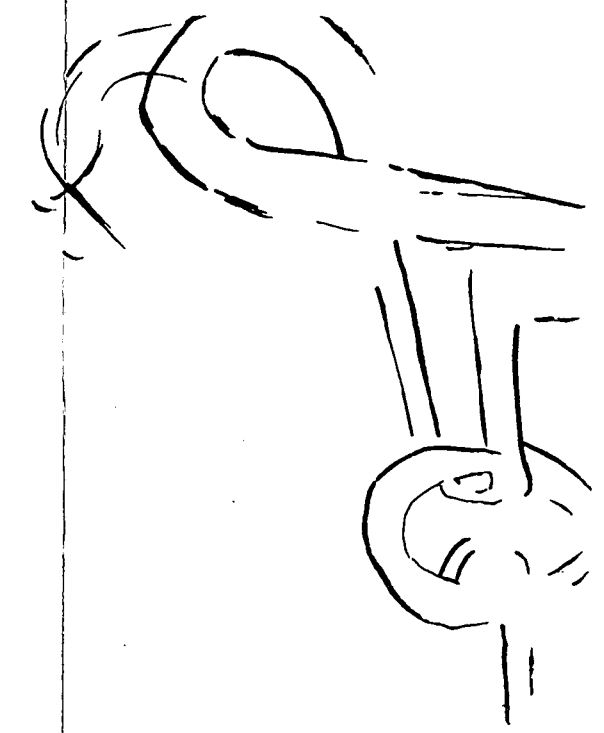
Intervenció Pia Almoïna.
Grafitis paret M. planta 2ª
Lamina nº 3

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

E

ma
/

0 1 2 3 4 5
cms.

Intervenció Pia Almoina
Grafitis paret M. planta 2^a
Lamina nº 2

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

Ajuntament de Barcelona

- Pèrdua d'adherència al mur, provocada, en bona part per la humitat a la que s'hi ha d'afegir, en algunes zones, el creixement de plantes i extensió de les arrels.
- Pèrdues de color
- Textures diferencials

3. El procés de conservació dels revestiments parietals de l'escala.

3.1. Actuacions preventives

Un cop localitzades i delimitades les zones amb estucat i, davant la possibilitat de l'existència de grafit per sota els guixos de superfície, s'han efectuat algunes operacions destinades a preservar les àrees descobertes, a l'espera de prosseguir els treballs de restauració en una segona fase de rehabilitació de l'edifici.

Aquestes operacions han consistit en bisellar les vores vistes de l'estucat, a més de protegir-les amb planxes de poliestiré expandit.

3.2. La conservació del tram superior de l'escala.

Els resultats d'unes petites cales de prospecció efectuades a l'últim tram de l'escala, deixen al descobert fragments de grafit que semblen correspondre a elements navals de grans dimensions. Veure foto 1.

Donada la importància d'aquests grafit, i la bona qualitat del suport, es considera necessari iniciar els treballs de conservació oportuns per tal de deixar-los al descobert i poder incorporar-los al projecte de rehabilitació general de l'edifici, en aquesta primera fase d'intervenció arquitectònica.

A continuació es descriuen els treballs de conservació que s'hi han efectuat.

3.2.1.Retirada de guixos i arrebossats sobreposats

Per tal de poder veure l'extensió dels grafitis, així com del seu suport, s'han retirat, de forma mecànica manual, les diferents capes d'arrebossats i enguixats sobreposades.

Els treballs fets ens deixen al descobert la totalitat de l'estucat que constitueix el suport dels grafitis, observant, tanmateix, que la superfície conservada és de dimensions força reduïdes.

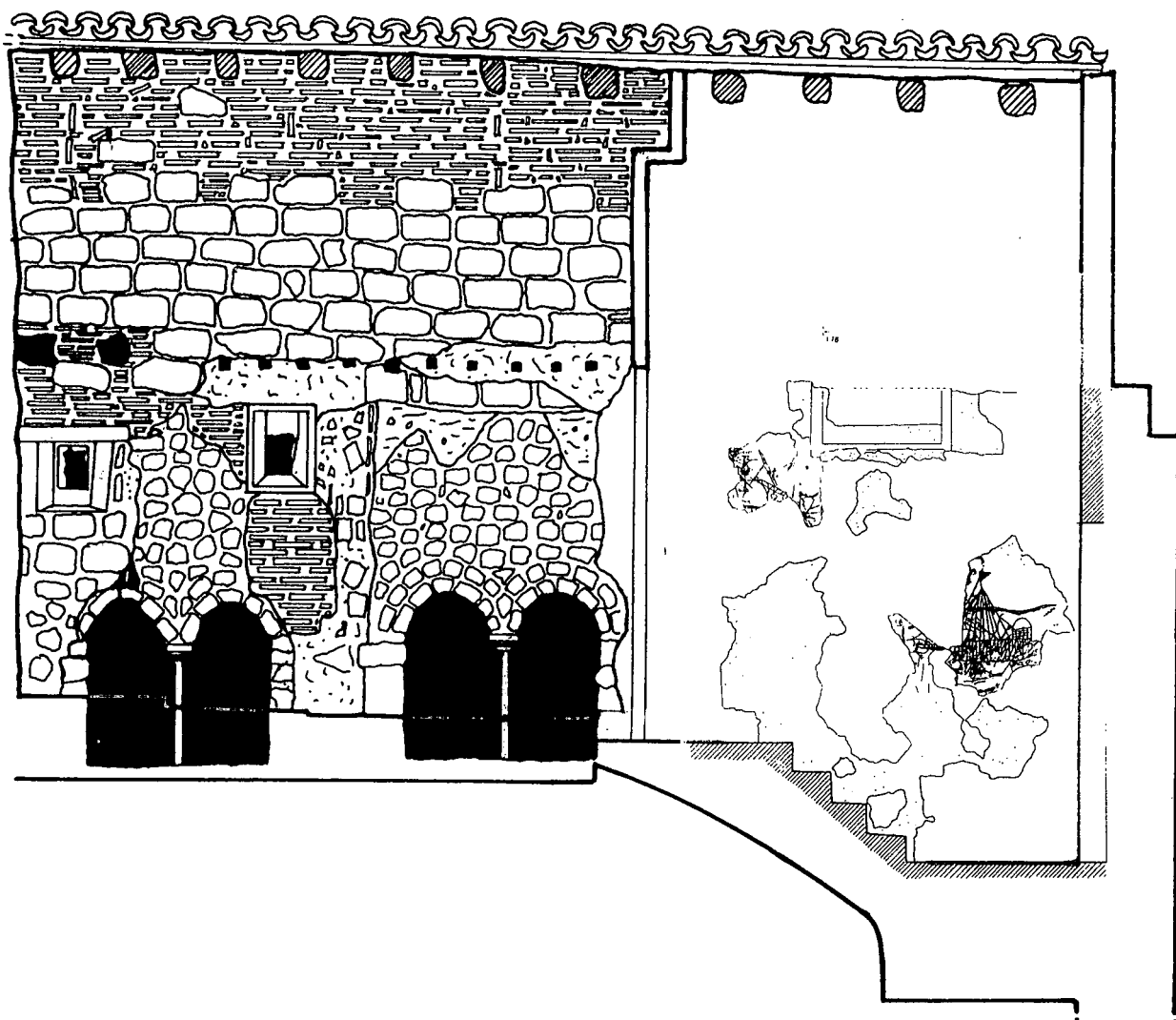
Durant els treballs de conservació dels grafitis i situada a la part superior del mur, ha aparegut una obertura, totalment obliterated, que conserva un revestiment de color blanc en els seus laterals i part de l'interior. Aquesta finestra no s'observa però, des de l'exterior de l'edifici. Veure foto 2. Aquest element s'inclourà, també, en el pla de conservació dels grafitis, objectiu inicial dels treballs. Veure gràfics 5 i 6.

3.2.2.Estat de conservació

L'estat de conservació del suport és bastant dolent considerant la seva extensió, així com la seva precària adhesió al mur. L'estat dels grafitis, tot i que incomplets, és bo ja que el color no presenta alteracions i està integrat a la superfície de l'estucat.

La diversitat de materials de construcció retirats ens mostren diferents refetes d'aquesta part de l'escala; regates, repicats, llacunes reparades d'antic...etc.

El creixement i desenvolupament d'arrels de plantes, a la part dreta del mur, han provocat el deteriorament i desprendiment de bona part de l'estucat. Una conducció i sortida d'aigua localitzada en aquesta zona sembla ser la causa d'aquestes alteracions, així com

PIA ALMOINA-93

Grafitis paret tram'escala accés P.2

LÀMINA nº:

Alçat / Secció G - G'
Finestres i parament del s. XI.

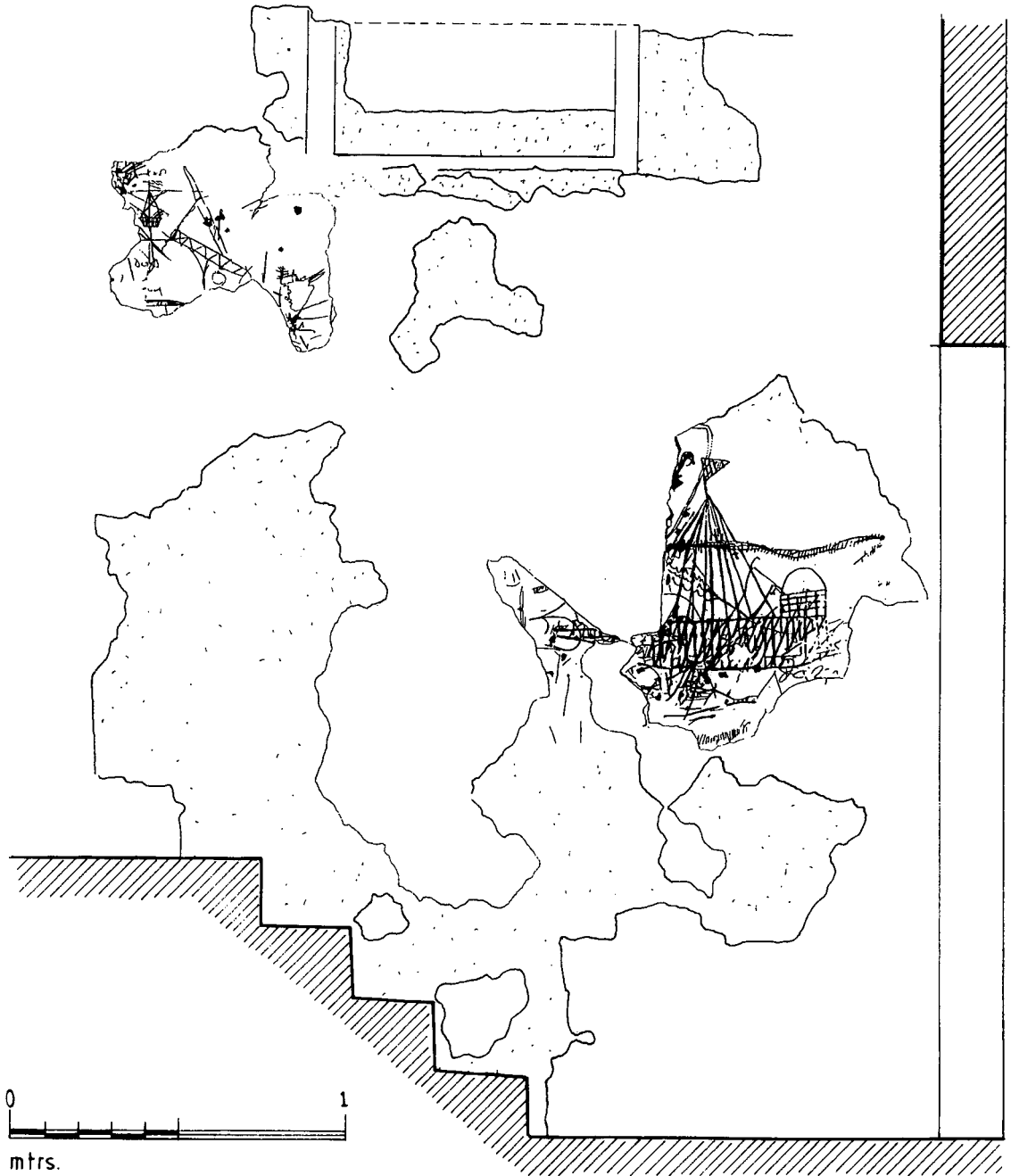
**CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT**

Ajuntament de Barcelona

33

1.78

Intervenció Pia Almoïna 93
Grafitis paret tram escala accés P. 2^a

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

de la decoloració que presenta l'estucat.

Brutícia superficial, restes fortament adherides de materials de construcció (morter de calç; guix i ciment cola) així com restes ceroses damunt del grafit esquerra, faran que la neteja es presenti força complexa.

3.2.4. La consolidació del suport

La manca d'adherència del revestiment parietal que fa de suport als grafit, ha motivat la necessitat de procedir a la seva fixació. Aquesta, ha estat feta a base d'injeccions de casseïnat de calç practicades a nombrosos punts de l'estucat, fins a comprovar-ne la seva adhesió al mur de base.

Un cop assegurada la cohesió de l'estucat se n'han bisellat els contorns amb un morter suau fet a base de sorra i calç. Foto 3.

3.2.5. La neteja de l'estucat i dels grafit

Abans de procedir a la neteja dels grafit i del seu suport, s'han fet diverses proves per tal de comprovar la resistència d'aquests elements i el procediment més apropiat a seguir.

El mètode emprat ha consistit en l'aplicació d'apòsits del preparat convencional conegut com "AB 57", en combinació amb procediments mecànics manuals a base de llapis de fibra de vidre, espàtules per a retirar gruixos de morters, guix...

Per tal d'estovar la brutícia superficial s'ha tamponats amb alcohol i aigua destil.lada al 50%, retirant-la, tot seguit, amb bisturí.

3.2.6. Presentació final

Les llacunes aparegudes en discriminar l'estucat a conservar, han estat reintegrades amb un estucat a la llana fet a base de sorra i calç amb adició de pigments minerals per tal de donar un to homogeni i neutre a la part restaurada. Foto 4.

4. Arrencament d'un fragment de grafit

Situats a la paret de N/E de la planta superior, dibuixats damunt d'un revestiment fet a base d'un estucat de color groc clar, s'han localitzat diversos grafit fets amb carbonet.

Donat que el projecte arquitectònic preveu eliminar aquesta paret, s'ha optat per efectuar l'arrencament del grafit corresponent a la representació d'un nus de salomó i d'unes lletres no desxifrades. Foto 5 i 6.

Un cop net i consolidat el fragment escollit, s'ha fet un calc en acetat. Posteriorment, s'ha procedit a engasar el fragment utilitzant gasa de cotó adherida amb resina acrílica (Paraloid B-72 al 10% en tricloroetà). Aquesta operació s'ha repetit dues vegades per tal de fer un gruix de gasa prou fort. L'extracció ha estat feta a *stacco* per tal de conservar tota la preparació del suport.

LES REPRESENTACIONS GRAFITADES I GRAVADES DE L'EDIFICI DE LA PIA ALMOINA DE BARCELONA. VALORACIÓ PRELIMINAR.

ANGELS CASANOVAS I ROMEU

JORDI ROVIRA I PORT

(Museu Arqueològic de Barcelona)

UNES PARAULES INTRODUCTORIES

Els grafits i gravats que han arribat fins nosaltres, tot possibilitant el seu estudi, es troben situats sobre la primera capa d'estuc disposada per a cobrir i regularitzar els murs de mamposteria del pis alt del cos principal de l'edifici de la Pia Almoina de Barcelona. Concretament, el petit conjunt de representacions que ha pogut ser recuperat apareix entre aquest arrebossat originari i una darrera capa d'estuc posterior que era la visible en el moment d'iniciar les tasques de restauració. Aquesta zona doblement estucada que conté les figuracions, essencialment grafitades, es distribueix al llarg de la paret dreta de l'escala d'accés i en el darrer tram d'aquesta, en l'àrea de connexió amb la planta del pis superior de l'edifici.

Al llarg de la primera fase d'estudi ha estat possible analitzar tres fragments d'arrebossat que constitueixen una petita part de la totalitat de la zona originàriament afectada pels grafits, car un sector considerable de la zona estucada o no fou aprofitat pels autors o no ha arribat fins nosaltres. Aquest darrer fet motiva que l'anàlisi de les representacions hagi de ser forçosament parcial i, per tant, no forneixi en el sector estudiat fins ara una informació concloent sobre les característiques de tot el conjunt i de les motivacions, autories o circumstàncies històriques en el marc de les quals les imatges foren representades.

DESCRIPCIÓ SUMÀRIA DE LES REPRESENTACIONS

Fragments d'arrebossat 1 i 2

Els dos primers fragments d'arrebossat apareixen immediatament en el replà del darrer tram de l'escala d'accés, i, per tant, les representacions que contenen eren fàcilment visibles per a qualsevol persona que accedís al pis superior per aquest indret. Aquests dos fragments d'estuc suporten imatges corresponents a un mateix complex gràfic i per aquest motiu seran estudiats conjuntament.

La descripció sumària de les representacions, globalment de dalt a baix, és la que segueix:

Escut. Tot dominant l'escena, l'autor o els autors grafitaren, en primer lloc, – i en un indret preeminent, a uns dos metres d'alçada respecte al replà, i més amunt de la línia visual normal, – un gran escut triangular curvilini de doble línia perimetral, – similar a un doble treixor – en el camp del qual apareix una magnífica flor de lis, actualment molt incompleta. Desconeixem la imatge total de l'escut.

Galera. Immediatament sota l'escut i quelcom descentrada cap a la dreta, apareix la imatge grafitada d'un vaixell d'uns 85 centímetres de longitud aproximada en el seu estat originari. Es tracta d'una galera vista per babor, de la qual manca una part considerable de la seva imatge de proa. La nau fou executada de manera directe, i els seus traços mostren una disposició relativament hàbil que cerca l'impacte visual i una percepció força naturalista de la representació. Malgrat tot, les diferents parts de la galera, sobretot pel que fa a la relació entre buc i arboladura, palesen una certa desproporció, i la imatge es presenta quelcom distorsionada i en perspectiva torçada, probablement amb la finalitat d'aconseguir una més detallada plasmació dels trets físics de l'embarcació. Tot amb tot, es poden apreciar perfectament les característiques

més essencials de la galera, puix que l'autor plasmà en una imatge plana quasibé tots els components de la nau en tres dimensions.

Així, pel que fa als elements identificables, destacarem, en primer lloc, la sòlida representació del buc, de poc puntal i més alt a popa, mentre que disminueix d'envergadura a mesura que s'acosta cap a la proa. Precisament, l'autor, de manera deliberada, dibuixà unes marcades inflexions tant a proa com a popa per a significar les rodes, ja sigui la de popa, més arrodonida o la de proa, més llançada. En el segon fragment d'estuc, s'aprecia perfectament la continuació del dibuix de la nau amb les restes d'un notable esperó situat per damunt la línia de flotació. Pel que fa al buc esmentat, aquest es troba representat mitjançant una sèrie de línies verticals de gruix similar, paral·leles i pràcticament equidistants que uneixen la zona superior amb la quilla. Tal vegada, aquest convencionalisme gràfic vulgui representar la postissa. Si fos així, l'autor podia haver cercat la representació dels bacallars que sostenien aquesta estructura, tot emprant el sistema de representació d'una part per la totalitat.

Quant a les superestructures, han arribat fins nosaltres perdudes en tot el sector corresponent a la proa de la galera. No obstant, es factible descriure i analitzar els trets essencials d'aquestes. Així, malgrat la pèrdua parcial de l'arbossat, és possible que un semicercle representat a la zona de proa representi en perspectiva torçada una mena d'arrumbada. En canvi, s'aprecia perfectament el dibuix, també en perspectiva torçada, de la carrossa, part noble de la galera situada a popa, i que l'autor representà amb la seva carcassa construïda mitjançant un enreixat de fusta. La part aèria de la carrossa es mostra de front, a fi de fer més gràfica la seva visió desde la càmera de boga. Aparentment, la carrossa no du el tendal que sovint la cobria.

Per la seva banda, l'arboladura presenta un gran arbre major força ben representat, mentre que el trinquet que duria prop de l'arrumbada, possiblement ha desaparegut amb el sector d'estuc que manca. Així, el pal major amb el seu aparell, implica, com li correspon, una part important de la imatge. En efecte, es troba situat de manera centrada en el buc, amb una lleugera inclinació cap a la

proa. Dessota el calcés surten els obencs que mantenien fixe l'arbre i que, oberts com un ventall, es feien fermes a la postissa. L'elevat nombre de línies apreciables – aproximadament dotze en total – fa pensar que ens tornem a trobar davant d'una perspectiva torçada, amb la qual es palesa la voluntat de representar la totalitat de parelles d'obencs, que en situació real, es disposaven bis a bis a babor i estribor del pal. Hom completa l'arboladura amb la figuració de l'antena, força desdibuixada, però reconeixible per una línia obliqua combinada amb tres sèries de garlandes i línies ondulades, identificables com la representació de la vela aferrada. Ressaltem però, que en el cas que ens ocupa, l'antena es troba molt baixa, amb la pena pràcticament tocant a la cruïxa i en una maniobra similar a l'emprada per a canviar l'antena de banda.

Entre altres aspectes destacables de la imatge, esmentem també la probable representació dels remes, significats per notables línies paral·leles en diagonal i irregularment equidistants, que, inclinades de popa a proa, travessen el puntal del buc i, en ocasions, ultrapassen la línia de la carena, tot seguint per dessota. De moment, i a desgrat de la pèrdua de la zona de proa de l'embarcació, podem comptar, almenys, dinou línies oblíques o possibles remes. De fet, un nombre no gaire allunyat dels vint i quatre o vint i cinc per banda que podia dur una galera ordinària de l'època.

Finalment, cal parlar de les insígnies identificables. Esmentem, en primer lloc, una imponent flàmula que oneja al vent i que es veu representada per dues llargues línies retorçades inscrites per petits traços transversals. La flàmula ultrapassa la popa de la galera i es representa, ondulada, amb una longitud expressament exagerada, com un element de fort impacte visual en el conjunt de la imatge. Precisament, la part final de la flàmula es troba quasibé tota perduda, però pot ser identificada a partir de petits fragments d'aquesta. D'altra banda, aquesta insígnia se subjectava al puny de la pena de l'antena del trinet, avui desapareguda, i, per tant, és impossible apreciarla en la seva totalitat. En segon lloc, les insígnies es completen amb la representació d'una banderola anomenada "pinelo" o "pénulo", – de forma triangular i d'una sola cua, – situada sobre el calcés de l'arbre mestre i emprada durant les grans solemnitats o

col·locada a l'entrar i sortir de port.

Esquif. Sota la línia de carena de la galera, aproximadament sota l'eix de l'arbre major, és possible apreciar un seguit de línies entrecruades delimitades per traços horitzontals irregulars, de difícil interpretació. De totes maneres, és possible que puguin correspondre a les restes de la imatge d'un esquif o bot auxiliar.

Inscripció. Sobre el vaixell i situada a la popa de la galera, aproximadament sota la carena i en alguns punts damunt, s'aprecia una possible data que combinaria lletres amb números: MDC2 (1,7?), és a dir 162... (?), tota vegada que la darrera xifra és de difícil lectura i podria correspondre a un 1, a un 7 o tal vegada a algún altre número. En tot cas, és probable que aquest any d'inicis del segle XVII, dati només la imatge de la galera estudiada i no tot el plafó analitzat.

Comptabilitat. En el marge inferior dret de l'arrebossat s'aprecien una sèrie de petites línies grafitades verticals i irregularment paral·leles, restes d'una comptabilitat.

Fragment d'arrebossat 3

En aquest tercer sector conservat, – a l'esquerra dels dos anteriors, a considerable alçada, però sempre en el mateix pany de paret, i, per tant, constituint part del mateix sector i de la mateixa composició, – s'aprecien algunes representacions molt parcials, donada la fragmentació del suport. Així, de dalt a baix, la descripció sumaria de les imatges és la que segueix:

Vaixell. A l'esquerra de la composició, es reconeixen les restes de la representació d'un vaixell rodó, que deuria de ser de gran tamany, si tenim en compte les dimensions de la petita part de l'arboladura que encara es troba "in situ", i que tot seguit descriurem: observem, en primer lloc, que es conserven les restes, d'almenys, dos arbres. Un, situat a l'esquerra de l'espectador, és el més

alt. Això fa pensar que es tracta de l'arbre mestre, del qual només veiem un fragment de la cofa de característiques similars, però de proporcions més grans que la cofa que corona l'altre arbre. Així, ambdues cofes tenen la forma d'una cistella o gàbia construïda amb baus. Aquests darrers formaven un empostissat o plataforma de la qual eixien puntals o candelers divergents, lleugerament corbats, i coronats amb una regala o barana i amb un travesser de reforç. Encara que no podem dir pràcticament res més de l'arboladura de l'arbre major, sembla que s'aprecii una línia que uniria la part inferior de la cofa del major amb la superior de l'altre arbre. Així, aquesta línia podria correspondre a un estai del juanete. Pel que fa a l'altre arbre, tal vegada un trinquet, resta de dalt a baix: l'asta de la bandera amb una petita insígnia, la cofa, – de la que ja hem parlat, – una línia horitzontal dessota que correspondria a la verga de la vela de velatxo, i aquesta mateixa vela, desplegada, representada per dues línies verticals i lleugerament corbes. Per acabar, a l'extrem inferior de l'estuc, són apreciables les restes de la verga del trinquet amb la vela corresponent aferrada. Finalment, cal fer menció de la presència singular d'un conjunt d'elements quasi mai representats en les imatges globals d'aquest tipus de naus. Efectivament, de les dues cofes surten, almenys, quatre o cinc línies més o menys paral·leles i obliqües inclinades cap a proa i que es mostren disposades a l'interior d'aquestes. D'entre els pocs paral·lels esmentables pel que fa a la representació d'aquests elements, assenyalaríem aquí els elements similars d'una carraca del gravat del mestre flamenc que signava W, datable del 1475 i altres del vaixell portugués representat a la portada catalana del llibre del Consolat de Mar, impresa a Barcelona per Carles Amorós el 1540. És interessant constatar que alguns autors interpreten aquests elements, sempre situats a les cofes, com a representacions esquemàtiques d'armes d'asta. De fet, a inicis del segle XVII les naus de guerra encara embarcaven una gran quantitat d'armes llançívols i d'asta, com ara les anomenades llancetes, piques i alabardes. És probable doncs, que els nostres elements pertanyin a aquesta categoria.

Malauradament, la migradesa de la imatge conservada, no permet una identificació suficientment precisa del tipus d'embarcació que ens ocupa. No obstant, és probable que estiguem en presència d'un navili de guerra, o, en un

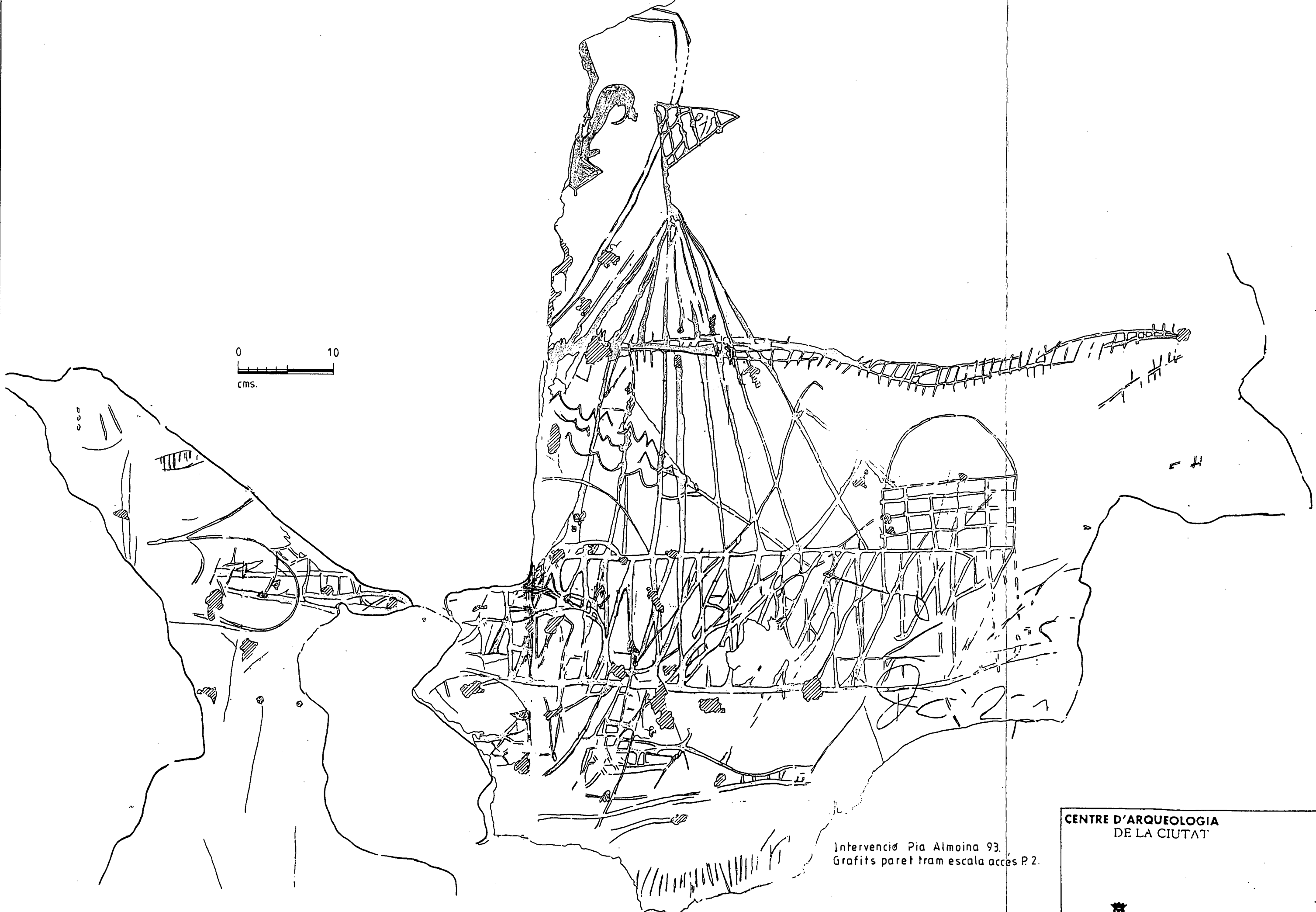
cas més improbable, de la imatge d'alguna mena de carraca gran, armada.

Estructures. Immediatament a la dreta de l'arboladura del vaixell anterior, s'aprecien dues línies en diagonal paral·leles en el seu extrem inferior i que pràcticament convergeixen en el seu extrem superior. Dessota d'aquestes, i aparentment en relació amb les línies de la nau, s'observa una probable estructura representada mitjançant dos llargs traços quasi paral·lels inscrits per una ziga-zaga de línies en diagonal que formen pseudo-triangles. Es difícil identificar la morfologia originària i les característiques reals d'aquest element. Pocs centímetres a la dreta, veiem dues línies corbes convergents que formen un pseudocercle. Tal vegada, restes d'una lletra.

Traços i pigmentacions. La resta de l'estuc conservat mostra alguns traços en la seva zona superior dreta i altres línies lleugerament inclinades i irregularment paral·leles en el seu extrem inferior dret, sense que sigui possible atribuir cap d'aquestes restes a una imatge concreta. Altres taques de color, com les observables en l'extrem inferior dret de l'arrebossat, barregen la coloració, tal vegada residual, amb restes d'altres figuracions.

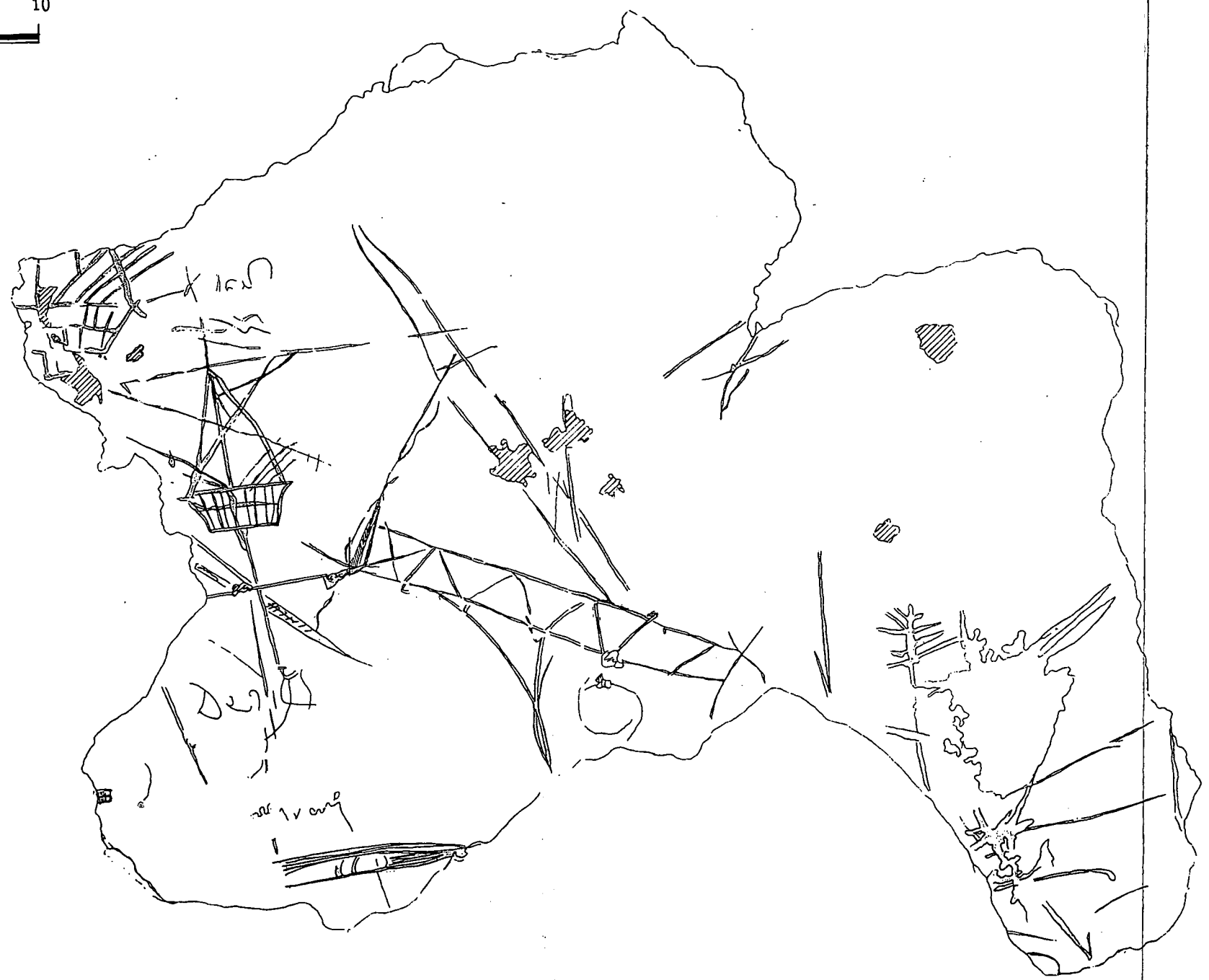
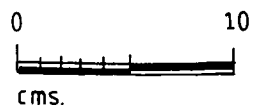
Inscripcions. Per cloure la descripció, esmentarem les restes, d'almenys tres petites inscripcions i/o dates. La seva transcripció presenta dificultats donades les seves característiques i el seu estat de conservació. No obstant, amb tota precaució, és possible que la inscripció superior, situada prop de l'asta de la bandera del trinquet, pertanyi a una hipotètica data, tal vegada 16.. . La segona inscripció situada damunt l'arbre de trinquet, pot correspondre a les lletres d'un nom propi, de les quals s'identifiquen amb claredat la primera i la segona: una D i una A o una E. Finalment, uns vuit centímetres per sota d'aquest possible nom propi, s'aprecia una última inscripció en lletra cursiva il·legible.

0 10
cms.

Intervenció Pia Almoina 93.
Grafitis paret tram escala accés P.2.

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

Intervenció Pla Almoina. 93.
Grafitis paret tram escala accés P 2ª

CENTRE D'ARQUEOLOGIA
DE LA CIUTAT

